

**UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA
ȘCOALA DOCTORALĂ ȘTIINȚE JURIDICE ȘI ȘTIINȚE ECONOMICE**

Cu titlu de manuscris
CZU: 341.123:327.57:341.231.12(043)

MANCIU LIANA-ALINA

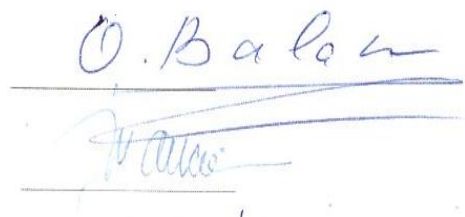
**ROLUL ORGANIZAȚIILOR INTERNAȚIONALE ÎN
MENȚINEREA PĂCII ȘI STABILITĂȚII MONDIALE**

552.08 Drept internațional și european public

Teză de doctor în drept

Conducător științific:

Balan Oleg, doctor habilitat în
drept, profesor universitar

Handwritten signature of O. Balan in blue ink, written over two horizontal lines.

Autor: Manciu Liana Alina

CHIȘINĂU, 2023

© Manciu Liana-Alina, 2023

CUPRINS

ADNOTARE.....	4
LISTA ABREVIERILOR.....	7
INTRODUCERE.....	9
1. ABORDĂRI DOCTRINARE ȘI NORMATIVE ÎN MATERIA ROLULUI ORGANIZAȚIILOR INTERNAȚIONALE ÎN PROCESUL DE MENȚINERE A PĂCII ȘI STABILITĂȚII MONDIALE	
1.1. Cercetarea rolului organizațiilor internaționale în contextul reflecțiilor doctrinare.....	15
1.2. Analiza instrumentelor internaționale din domeniul menținerii păcii, securității și stabilității la nivel global și regional.....	27
1.3. Delimitarea cadrului normativ național privind participarea RM în cadrul operațiunilor de menținere a păcii sub egida organizațiilor internaționale.....	37
1.4. Concluzii la Capitolul 1.....	42
2. ABORDĂRI DEFINITORII ALE PROCESULUI DE MENȚINERE A PĂCII ȘI STABILITĂȚII MONDIALE	
2.1. Definirea conceptului de securitate internațională.....	44
2.2. Definirea conceptului de stabilitate internațională.....	49
2.3. Principii ale mecanismelor de menținere a păcii și stabilității în cadrul relațiilor internaționale.....	52
2.4. Concluzii la Capitolul 2.....	71
3. MECANISMUL UNIVERSAL DE MENȚINERE A PĂCII ȘI SECURITĂȚII INTERNAȚIONALE	
3.1. Impactul activității Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite în asigurarea menținerii păcii între statele lumii.....	72
3.2. Rolul definitoriu al Consiliului de Securitate al Organizației Națiunilor Unite în procesul afirmării stabilității în plan universal.....	95
3.3. Importanța altor organe ale Organizației Națiunilor Unite în cadrul menținerii păcii, edificării păcii și prevenirii conflictelor la scara mondială	110
3.4. Concluzii la Capitolul 3.....	124
4. ORGANIZAȚII REGIONALE DE MENȚINERE A PĂCII ȘI STABILITĂȚII INTERNAȚIONALE	
4.1. Activitatea NATO în contextul prezervării stabilității la nivel regional și global.....	126
4.2. Rolul OSCE în cadrul asigurării securității colective în spațiul pan-european.....	136
4.3. Impactul activității altor organizații internaționale în cadrul promovării și asigurării stabilității.....	144
4.4. Concluzii la Capitolul 4.....	160
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI.....	162
BIBLIOGRAFIE.....	167
DECLARAȚIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII.....	181
CV-UL AUTORULUI.....	182

ADNOTARE

Manciu Liana Alina "Rolul organizațiilor internaționale în menținerea păcii și stabilității mondiale", Teza de doctor în drept. Specialitatea 552.08 –Drept internațional și european public. Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău, 2023.

Structura tezei: Teza include Introducere, patru capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 204 de titluri, 166 pagini text de bază. Rezultatele obținute sunt publicate în 8 articole apărute în reviste de profil și prezentate în cadrul conferințelor naționale și internaționale.

Cuvinte – cheie: organizație internațională, pace internațională, stabilitate internațională, securitate colectivă, Organizația Națiunilor Unite, organizații regionale, operațiuni de menținere a păcii.

Domeniu de studiu: Dreptul internațional public, dreptul organizațiilor internaționale, dreptul securității internaționale, relațiile internaționale.

Scopul și obiectivele lucrării: Scopul principal al prezentului demers științific constă în analiza complexă și multivalentă a locului și rolului organizațiilor internaționale cu vocație universală și regională în procesul complex de menținere a păcii și stabilității mondiale. Obiectivele cercetării se referă la stabilirea conceptelor de securitate și stabilitate internațională, determinarea principiilor și mecanismelor de menținere a păcii și stabilității, demonstrarea impactului activității Adunării Generale și Consiliului de Securitate ale ONU în asigurarea menținerii păcii între statele lumii, argumentarea impactului activității organizațiilor internaționale regionale.

Noutatea și originalitatea științifică: Noutatea și originalitatea științifică a prezentei teze de doctor constă în prezentarea consolidată inedită în doctrina națională a rolului și locului organizațiilor internaționale cu vocație universală și regională în contextul menținerii păcii și stabilității internaționale, cu conturarea modelelor generale și particulare de consolidare și promovare a păcii, securității și stabilității. De asemenea, în lucrare într-un mod foarte detaliat a fost prezentată analiza complexă a activității instituționale a Ligii Arabe, Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa, Organizației Cooperării Islamice, precum și reliefată semnificația acestora în contextul menținerii păcii.

Problema științifică importantă soluționată: conceptualizarea locului și rolului organizațiilor internaționale universale și regionale în procesul de menținere a păcii, securității și stabilității internaționale, fapt ce a condus la evidențierea competențelor organizațiilor internaționale în domeniu, în vederea valorificării personalității juridice a instituțiilor protagoniste pe arena internațională și în contextul regional în care intră și Republica Moldova.

Semnificația teoretică: Studiul efectuat are un profund caracter științific, în mod special referindu-se la stabilirea locului și rolului organizațiilor internaționale în procesul complex al menținerii păcii și stabilității internaționale. Teza propusă spre susținere reprezintă un demers științific consolidat cu privire la specificul procesului de menținere a păcii și stabilității mondiale, stabilirea modelelor generale de menținere a păcii și securității internaționale, și reliefaarea modelelor particulare de menținere a păcii și stabilității internaționale. Teza propusă spre susținere într-un limbaj juridic corespunzător și explicit scoate în vizor importanța fiecărei instituții internaționale, a cărei activitate de specialitate influențează sau poate influența asupra procesului menținerii și consolidării păcii.

Valoarea aplicativă a lucrării: Cercetarea efectuată este destinată unui public profesionist inițiat în materia dreptului internațional public, dreptului organizațiilor internaționale, dreptului securității internaționale, relațiilor internaționale. În plan general, lucrarea prezintă interes pentru juriștii teoreticieni și de carieră, specialiștii din sfera relațiilor internaționale, militarii și politologii a căror activitate profesională este tangențială domeniului activității instituționale a organismelor internaționale. În plan special, teza prezintă interes pentru angajații structurilor naționale și internaționale ai sferei menținerii păcii și securității internaționale (ministerele de resort – apărării, afacerilor interne și externe, funcționarii internaționali, corpul diplomatic, militarii etc.) preocupați de prevenirea și aplanarea amenințărilor la adresa păcii și securității internaționale.

Implementarea rezultatelor științifice: Rezultatele cercetării, concluziile și recomandările definitivite pe parcursul efectuării studiului, au fost expuse în textele articolelor științifice în reviste de specialitate, precum și discutate și evaluate în cadrul conferințelor de profil naționale și internaționale.

АННОТАЦИЯ

Роль международных организаций в сохранении мира и мировой стабильности, Диссертация на соискание степени кандидата юридических наук. Специальность 552.08 – Международное и европейское публичное право. Кишинев, 2023

Структура диссертации: Работа включает введение, четыре главы, общие выводы и рекомендации, список использованной литературы из 204 наименований, 166 страниц основного текста. Полученные результаты опубликованы в 8 статьях профильных журналов, представлены на национальных и международных конференциях.

Ключевые слова: международная организация, мир, стабильность, коллективная безопасность, Организация Объединенных Наций, региональные организации.

Область исследования: международное публичное право, право международных организаций, коллективная безопасность.

Цель и задачи работы: Основная цель настоящего исследования состоит в комплексном анализе места и роли международных организаций в сложном процессе сохранения мира и международной стабильности. Задачи исследования состоят в определении концепций международной безопасности и стабильности, выявлению принципов и механизмов сохранения мира и стабильности, аргументации влияния Генеральной Ассамблеи и Совета Безопасности ООН на обеспечение мира между странами, выявлению особенной роли региональных международных организаций в данном комплексном процессе.

Новизна и научная оригинальность работы: Новизна и оригинальность работы заключаются в консолидированном представлении впервые в национальной доктрине роли и места международных организаций универсального и регионального характера в контексте сохранения мира и безопасности, с выявлением общих и особенных моделей укрепления и поддержания мира. Также, впервые в молдавской специализированной литературе детальным образом была освещена деятельность Лиги Арабских Государств, Организации Исламского Сотрудничества, и аргументирована их роль в сохранении мира.

Основная решенная научная проблема: заключается в анализе места и роли международных организаций в процессе сохранения мира, безопасности и стабильности, а также в представлении детального исследования деятельности основных международных институтов, которые относятся к региональному контексту, куда входит и Республика Молдова.

Теоретическая значимость исследования: Исследование носит научный характер и является консолидированным научным трудом, раскрывающим особенности процесса сохранения мира и безопасности, установления общих и особенных моделей сохранения мира и стабильности. Работа выполнена с использованием соответствующего научного языка, раскрывающим важность каждой международной организации, чья деятельность влияет или может повлиять на процесс сохранения и укрепления мира.

Практическая значимость исследования: Диссертация представляет интерес для практикующих юристов, специализированных в сфере международного права, права международных организаций, права коллективной безопасности, международных отношений. В общем, работа важна для юристов теоретиков и практиков, специалистов международных отношений, военных и политологов, чья профессиональная деятельность связана с международными организациями. В частности, работа представляет интерес для сотрудников государственного аппарата и международных структур, в чью компетентность входит сохранение мира и стабильности и разрешение конфликтов, таких как министерства внутренних и иностранных дел, министерства безопасности. международные чиновники, дипломатический корпус, военный корпус.

Внедрение научных результатов: Результаты, общие выводы и рекомендации исследования опубликованы в статьях различных профильных журналов, представлены в качестве докладов на национальных и международных конференциях.

ANNOTATION

Role of the international organizations in the maintenance of international peace and stability, L.L.D. Thesis.

Specialization 552.08 – International and European Public Law. Chisinau, 2023.

Thesis structure: The work includes an introduction, four chapters, general conclusions and recommendations, bibliographic references of 204 sources, basic text of 166 pages. The obtained results are published in 8 articles of the specialized magazines and reported at national and international conferences.

Key – words: international organization, international organism, peace, stability, collective security, the United Nations, international relations.

Study domain: International public law, law of international organizations, collective security.

Thesis goal and objectives: The main goal of present thesis is the complex analysis of the place and role of international organizations of universal and regional vocation in the difficult process of maintenance of international peace and stability. The principal objectives refer to the establishment of concept of security and stability, settlement of principles and mechanisms of peace and stability, proving of the impact of the Assembly General and the Security Council' activities in the assurance of peace between states, arguing the impact of the regional organizations activity.

Scientific novelty and originality: Scientific novelty and originality of the thesis consists in the consolidated presentation of the role and place of international organizations in the context of international peace and stability maintenance for the first time in local doctrine. There were shaped general and particular models of consolidation and promotion of peace, security and stability. Also, for the first time in Moldovan legal science there was presented a detailed analysis of the institutional activity of the Arab League, Organization of Islamic Cooperation, as though mentioned their importance in the process of peace-keeping.

Significant scientific problem solved resides in the establishment of the role and place of international universal and regional organization in the process of maintenance of peace, security and stability by a complex investigation of the peculiarities of activity of the main institutions at the international arena and in the regional context, that includes also the Republic of Moldova.

Theoretical significance of the research: The study is of clear scientific character, specially being referred to the establishment of the role and place of the international organizations in the complex process of peace and stability maintenance. Present thesis is a consolidated scientific demarche on the peculiarities of the process to maintain world peace and stability, presentation of general models to keep peace and stability and particular models to keep peace and security. Thesis is written using a comprehensive legal language and it reveals the significance of every international institution, which activity influence or could influence the process of maintenance and consolidation of peace.

Practical value of the research: The investigation is intended to professionals initiated in the materia of international public law, law of international organizations, law of collective security, international relations. Generally, thesis is interesting for lawyers theoreticians and practitioners, specialists in the domain of international relations, military corpus, political scientists. Especially, the work is interesting for the personal of national and international structures occupied with peacekeeping and international security (ministries of foreign and internal affairs, defense offices, international officers, diplomats, military corpus).

Implementation of scientific results: The results, conclusions and recommendations formulated during the research are exposed in texts of scientific publications in specialized magazines, as well as shared during national and international conferences.

LISTA DE ABREVIERI

AG – Adunarea Generală a ONU

AIEA – Agenția Internațională pentru Energie Atomică

Al. – Alineat

Art. – Articol

BERD – Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare

BIRD – Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare

Cap. – Capitol

CD – Comisia pentru dezarmare

CS – Consiliul de Securitate al ONU

CSI – Comunitatea Statelor Independente

DAPMP – Departamentul Organizației Națiunilor Unite pentru Afaceri Politice și Menținere a Păcii

EUMC – Comitetul Militar al Uniunii Europene

EUMS – Personalul Militar al Uniunii Europene

FMI – Fondul Monetar Internațional

KFOR – Forțele NATO din Kosovo

Lit. – Litera

MONUC – Misiunea Organizației Națiunilor Unite în Republica Democrată Congo

NATO – Organizația Tratatului Atlanticului de Nord

NRF – Forța de Răspuns NATO

OCI – Organizația Cooperării Islamice

OCS - Organizația pentru Cooperare de la Shanghai

OMC – Organizația Mondială a Comerțului

ONU – Organizația Națiunilor Unite

ONUB – Misiunea Organizației Națiunilor Unite în Burundi

ONUC – Organizația Națiunilor Unite în Congo

OSA – Organizația Statelor Americane

OSCE – Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa

PESA – Politica Europeană de Securitate și Apărare

PESC – Politica Externă și de Securitate Comună

RDC – Republica Democrată Congo

RM – Republica Moldova

SFOR – Forțele NATO din Bosnia și Herțegovina

SUA – Statele Unite ale Americii

UA – Uniunea Africană

UE – Uniunea Europeană

UNMEE – Misiunea Organizației Națiunilor Unite în Etiopia și Eritreea

UNMIK – Misiunea Interimară de Administrare a provinciei Kosovo

UNMIL – Misiunea Organizației Națiunilor Unite în Liberia

UNMIS – Misiunea Organizației Națiunilor Unite în Sudan

UNOGIL – Misiune de observatori a Organizației Națiunilor Unite în Liban

URSS – Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste

INTRODUCERE

Actualitatea și importanța problemei propuse spre cercetare

Ordinea juridică internațională este înțeleasă astăzi de majoritatea actorilor societății internaționale ca o stare a relațiilor internaționale bazată pe norme și principii de drept internațional, inclusiv procesul de aplicare a dreptului internațional, prin care sunt protejate cele mai importante valori ale societății internaționale, cum sunt: pacea și securitatea internațională. Apariția armelor de distrugere în masă, provocările la adresa securității statelor au necesitat o regândire critică a tuturor chestiunilor referitoare la război și pace.

În trecut, pentru a-și rezolva problemele esențiale cum erau protecția frontierelor, apărarea împotriva atacurilor din afară, statele s-au concentrat în principal asupra cooperării bilaterale. Dar, în timp, ca urmare a apariției unor noi provocări, reacția la care a devenit interesul tuturor actorilor societății internaționale cooperarea bilaterală s-a dovedit a fi incapabilă să asigure nu doar interesele comune, ci și interesele unui state anume. La etapa actuală, s-a dezvoltat o cooperare multilaterală care necesită reglementare juridică internațională. Preocuparea comună statelor în păstrarea ordinii internaționale a contribuit la crearea unui sistem de securitate colectivă, care este înțeles ca un sistem de măsuri colective aplicate de state pe plan universal sau regional pentru a aborda amenințările la adresa păcii, prevenirea sau reprimarea actelor de agresiune și pentru a restabili pacea și securitatea internațională. Rolul esențial în proiectarea și asigurarea viabilității mecanismelor contemporane de securitate colective, de rând cu statele, revine noilor actori ai societății internaționale – organizațiilor internaționale interguvernamentale.

Organizațiile internaționale, în calitate de subiecți derivați de drept internațional public, au apărut în secolului XIX. Totodată anume în perioada postbelică, marcată de aspirațiile de pace ale societății internaționale, numărul și varietatea organizațiilor internaționale au sporit exponențial. Organizațiile interguvernamentale au devenit în timp acele entități instituționalizate ce oferă tuturor statelor oportunitatea de a participa la un veritabil dialog multilateral, cu respectarea conținutului principiului egalității suverane a statelor, și care pun la dispoziție cadrul necesar pentru realizarea unui proces decizional universal, fie regional în materia păcii și securității internaționale.

În prezent, aproape toate domeniile vieții internaționale constituie competența organizațiilor internaționale: relațiile politice, sociale, economice, protecția mediului înconjurător, asistența umanitară etc. Organizațiilor internaționale le revine un rol esențial în procesul de creare

și aplicare a normelor de drept internațional. Astăzi, organizațiile asigură cadrul viabil al comunicării și cooperării state în diferite domenii.

Sporirea numărului de organizații interguvernamentale și extinderea competențelor lor se datorează complexității relațiilor internaționale. Întrucât, în trecut, statele au încercat să rezolve întrebările lor prin intermediul relațiilor bilaterale, la etapa actuală, există astfel de probleme, soluționarea cărora este de interesul tuturor statelor. Astfel de probleme pot fi rezolvate în special cu ajutorul organizațiilor internaționale. Acestea dispun de mijloace mai adaptate prin însuși mecanismele lor de activitate. Ele intervin între națiuni, contribuind la dezvoltarea relațiilor de prietenie între acestea și rezolvarea problemelor care nu pot fi soluționate prin eforturile individuale doar a unor actori internaționali.

Totodată este necesar să menționăm la acest capitol că orice formă de asociere, având la bază exclusiv acordul subiecților ce-și coordonează activitatea și rămân independenți, indiferent de faptul cât de strânse și atotcuprinzătoare nu ar fi legăturile între ei aparține cadrului dreptului internațional. Din contra, perfecționarea dreptului internațional pe calea conturării voinței unui stat supreme voințelor altor state (a statului federal mondial) în realitate ar însemna sfârșitul dreptului internațional.¹ În același timp nu putem să nu susținem cele afirmate de G. Scelle: ” *În societățile interstatale, garanția competențelor este în întregime subordonată circumstanțelor politice și se realizează doar prin intervenția discreționară a liderilor internaționali hotărâți să o asigure.*”²

În ceea ce privește rolul organizațiilor internaționale în menținerea păcii și stabilității în lume, există teorii divergente. Constructiviștii susțin că organizațiile internaționale au rolul de reglementare nu numai a comportamentului unui stat, ci și modificarea identității și intereselor acestuia. Prin intermediul organizațiilor internaționale, statele adaptează normele internaționale de conduită corespunzătoare la politicile și structurile interne. Mai mult decât atât, organizațiile internaționale, limitând interesul propriu al statelor și inspirând noi norme adecvate, controlează ca statele să nu se abată de la cooperarea internațională. Neo-liberalii cred, de asemenea, în securitatea colectivă și susțin că statele pot să se dedice păstrării intereselor comune prin intermediul organizațiilor internaționale. În viziunea lor, organizațiile internaționale sunt vitale pentru a face lumea pașnică și a dezvolta spiritul de cooperare. Neo-realiști, pe de altă parte, sunt de părerea că organizațiile internaționale nu pot funcționa în mod independent, mai degrabă,

¹ АНЦИЛОТТИ Д., Курс международного права. Том первый. Издательство иностранной литературы. Москва, 1961. С. 61

² SCELLE G., Droit de la paix. In : Recueil des cours / Académie de droit international de La Haye. Tome 45 de la Collection. 1933-IV. Recueil Sirey, 1934. P. 402

interesele naționale sunt cele care determină decizia statelor de a coopera sau de a concura.³ Organizațiile interguvernamentale sunt create de state, statele delegând o parte din prerogativele lor suverane în favoarea organizațiilor, totodată, este necesar să notăm faptul că statele nu sunt dispuse să renunțe completamente la puterea lor discreționară în materie de pace și război.

Analiza sistemului onuzian de securitate colectivă ne demonstrează de la sfârșitul Războiului Rece, în anul 1991, această organizație internațională cu vocație universală a jucat un rol crucial în soluționarea cazurilor de aplicare a forței sau amenințare cu aplicarea forței, precum și conflictelor de frontieră, în baza mandatului Consiliului de Securitate în temeiul capitolului VII din Carta ONU. În acest sens, poate fi menționat rolul forțelor de menținere a păcii a ONU în conflictul Ethiopia - Eritreea, Liberia și Sudan. Cu toate acestea, faptul respectiv nu înseamnă că ONU a abordat și a reușit să soluționeze toate problemele complet.

Suplimentar, organizațiile regionale și-au demonstrat în timp eficiența în calitate de instrumente importante în menținerea păcii, securității și stabilității internaționale.

Scopul și obiectivele cercetării. Scopul principal al prezentului demers științific constă în analiza complexă și multivalentă a locului și rolului organizațiilor internaționale cu vocație universală și regională în procesul complex de menținere a păcii și stabilității mondiale, cu prezentarea situațiilor concrete care demonstrează modelele generale și specifice de menținere a păcii, securității și stabilității globale. Prezenta lucrare pornește de la **ipoteza** că organizațiile internaționale sunt garanți protagoniști ai menținerii și promovării păcii și stabilității mondiale.

În lumina scopului principal propus spre realizare, au fost formulate următoarele **obiective de cercetare** în domeniul prezentei lucrări:

- stabilirea conceptului de securitate internațională;
- definirea conceptului de stabilitate internațională;
- determinarea principiilor și mecanismelor de menținere a păcii și stabilității în cadrul relațiilor internaționale;
- demonstrarea impactului activității Adunării Generale a ONU în menținerea păcii între statele lumii;
- proiectarea rolului definitoriu al Consiliului de Securitate al ONU în procesul afirmării stabilității în plan universal;
- reliefașarea importanței altor organe ale Națiunilor Unite în cadrul menținerii păcii, edificării păcii și prevenției conflictelor la scara mondială, cum sunt Comitetul Statului Major, Comisia

³ ENDALCACHEW BAYEH, Theories on the role of international organizations in maintaining peace and security. In: International Journal of Multidisciplinary Research and Development 2014 e-ISSN: 2349-4182p-ISSN: 2349-5979; 1 (7): 34 2014; 1(7): 347-350.

pentru edificarea păcii, Comisia pentru Dezarmare, Comitetul pentru utilizarea pașnică a spațiului extra-atmosferic;

- cercetarea activității NATO în contextul prezervării stabilității la nivel regional și global;
- investigarea rolului OSCE în cadrul asigurării securității colective în spațiul pan-european;
- stabilirea rolului ONU în procesul dezvoltării pașnice și stabile a relațiilor între statele lumii și neproliferării armelor nucleare;
- argumentarea impactului activității organizații regionale în cadrul promovării și asigurării stabilității colective cum sunt Liga Arabă, Organizația pentru Cooperare Islamică, Organizația Statelor Americane, Uniunea Africană etc.

Noutatea științifică a rezultatelor obținute. Noutatea și originalitatea științifică a prezentei teze de doctor constă în prezentarea consolidată inedită în doctrina națională a rolului și locului organizațiilor internaționale cu vocație universală și regională în contextul menținerii păcii și stabilității internaționale, cu conturarea modelelor generale și particulare de consolidare și promovare a păcii, securității și stabilității. De asemenea, prin prezentul demers științific, în doctrina autohtonă într-un mod foarte detaliat a fost prezentată analiza complexă a activității instituționale a Ligii Statelor Arabe, Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa, Organizației Cooperării Islamice și Comunității Statelor Independente, precum și reliefată semnificația acestora în contextul menținerii păcii.

Astfel, ***problema științifică importantă soluționată*** constă în conceptualizarea locului și rolului organizațiilor internaționale universale și regionale în procesul de menținere a păcii, securității și stabilității internaționale, fapt ce a condus la evidențierea competențelor organizațiilor internaționale în domeniu, în vederea valorificării personalității juridice a instituțiilor protagoniste pe arena internațională și în contextul regional la care aparține și Republica Moldova.

Importanța teoretică și valoarea aplicativă a lucrării. Studiul efectuat are un profund caracter științific, în mod special referindu-se la stabilirea locului și rolului organizațiilor internaționale în procesul complex al menținerii păcii și stabilității internaționale. Teza propusă spre susținere reprezintă un demers științific consolidat cu privire la specificul procesului de menținere a păcii și stabilității mondiale, stabilirea modelelor generale de menținere a păcii și securității internaționale, și reliefaarea modelelor particulare de menținere a păcii și stabilității internaționale. Teza propusă spre susținere într-un limbaj juridic corespunzător și explicit scoate în vizor importanța instituției internaționale, a cărei activitate de specialitate influențează sau poate influența asupra procesului menținerii și consolidării păcii.

Cercetarea efectuată este destinată unui public profesionist inițiat în materia dreptului internațional public, dreptului organizațiilor internaționale, dreptului securității internaționale, relațiilor internaționale. În plan general, lucrarea prezintă interes pentru juriștii teoreticieni și de carieră, specialiștii din sfera relațiilor internaționale, militarii și politologii a căror activitate profesională este tangențială domeniului activității instituționale a organismelor internaționale în domeniul menținerii păcii și stabilității internaționale. În plan special, teza prezintă interes pentru angajații structurilor naționale și internaționale ai sferei menținerii păcii și securității internaționale (ministerele de resort – apărării, afacerilor interne și externe, funcționarii internaționali, corpul diplomatic, militarii etc.) preocupați de prevenirea și reprimarea atentatelor la adresa păcii și securității internaționale.

Aprobarea rezultatelor cercetării. Rezultatele cercetării, concluziile și recomandările definitivite pe parcursul efectuării studiului, au fost expuse în textele articolelor științifice în reviste de specialitate, precum și discutate și evaluate în cadrul conferințelor de profil naționale și internaționale. În particular, rezultatele cercetării au fost publicate în Revista moldovenească de drept internațional și relații internaționale, Revistei Administrarea publică, Revistei Institutului Național al Justiției.

Sumarul compartimentelor tezei. Structura tezei este condiționată de scopul și obiectivele susceptibile cercetării și include: lista abrevierilor, adnotare în trei limbi, introducere, patru capitole de bază, concluzii generale și recomandări, listă bibliografică.

Introducerea constituie o fundamentare și justificare a problematicii cercetate și cuprinde compartimentele: actualitate și importanța problemei abordate, scopul și obiectivele lucrării, noutatea științifică a rezultatelor obținute, importanța teoretică și valoarea aplicativă a lucrării, aprobarea rezultatelor cercetării.

Capitolul I cu denumirea ***Abordări doctrinare și normative privind rolul organizațiilor internaționale în procesul de menținere a păcii și stabilității mondiale*** include trei paragrafe de conținut și relevă cercetarea rolului organizațiilor internaționale în contextul reflecțiilor doctrinare (inclusiv literatura de specialitate autohtonă, română, rusă, anglofonă și francofonă); analiza instrumentelor internaționale din domeniul menținerii păcii, securității și stabilității la nivel global și regional (în special Carta ONU și actele constitutive ale numeroaselor organizații internaționale, precum și rezoluțiile Adunării Generale și Consiliului de Securitate ale Națiunilor Unite); delimitarea cadrului normativ național privind participarea RM în cadrul operațiunilor de menținere a păcii sub egida organizațiilor internaționale (Constituția Republicii Moldova, Legea organică privind participarea Republicii Moldova la misiuni și operații internaționale, hotărâri ale Parlamentului RM din domeniul respectiv).

Capitolul II cu genericul *Abordări definitorii ale procesului de menținere a păcii și stabilității mondiale* reprezintă compartimentul introductiv de bază și demonstrează analiza teoretico-juridică a conceptului de securitate internațională, conceptului de stabilitate internațională, principiilor și mecanismelor de menținere a păcii și stabilității în cadrul relațiilor internaționale, cu multiple referințe la opinii ale doctrinarilor la acest subiect și prezentarea opiniei generale consolidate a autorului.

Capitolul III denumit *Mecanismul universal de menținere a păcii și securității internaționale* în cele trei subcapitole de bază prezintă rezultatele cercetării impactului activității Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite în asigurarea menținerii păcii între statele lumii; rolului definitoriu al Consiliului de Securitate al Organizației Națiunilor Unite în procesul afirmării stabilității în plan universal și, nu în ultimul rând, importanței altor organe ale ONU în cadrul menținerii păcii, edificării păcii și prevenției conflictelor la scara mondială (spre exemplu Comitetul Statului Major, Comisia pentru edificarea păcii, Departamentul Operațiunilor de menținere a păcii, Comisia pentru Dezarmare, Comitetul pentru utilizarea pașnică a spațiului extra-atmosferic). Compartimentul relevă atât punctele forte ale instituțiilor respective, cât și insuccesele acestora în gestionarea anumitor situații de criză a păcii.

Capitolul IV intitulat *Modelele particulare de menținere a păcii și stabilității internaționale*, cel din urmă compartiment substanțial, conține analiza activității NATO în contextul prezervării stabilității la nivel regional și global; rolului OSCE în cadrul asigurării securității colective în spațiul pan-european; precum și impactului activității altor organizații internaționale în cadrul promovării și asigurării stabilității colective precum sunt Liga Arabă, Organizația pentru Cooperare Islamică, Organizația Statelor Americane, Uniunea Africană. La acest capitol, într-un mod similar cu cel precedent, sunt analizate succesele și eșecurile instituțiilor respective de a aplana și soluționa conflictele, care au amenințat dezvoltarea pașnică și stabilă a relațiilor internaționale.

Concluziile generale și recomandările dezvoltă raționamente finale cu caracter general în baza cercetărilor efectuate per ansamblu și prezintă unele repere conceptuale și practice privind locul și rolul organizațiilor internaționale în procesul de menținere a păcii, securității și stabilității internaționale.

1. ABORDĂRI DOCTRINARE ȘI NORMATIVE ÎN MATERIA ROLULUI ORGANIZAȚIILOR INTERNAȚIONALE ÎN PROCESUL DE MENȚINERE A PĂCII ȘI STABILITĂȚII MONDIALE

1.1. Cercetarea rolului organizațiilor internaționale în contextul reflecțiilor doctrinare

Cercetând doctrina autohtonă, regională și străină privind rolul organizațiilor internaționale în procesul de menținere a păcii, securității și stabilității mondiale, am constatat că cele mai dese ori problematica în cauză este abordată în tratatele și manualele consolidate dedicate dreptului internațional public, anumite implicații fiind regăsite în lucrările consacrate diplomației preventive; totodată, importanța organismelor internaționale este reflectată în publicațiile mai puține numeric consacrate exclusiv acestei tematici. În cele ce urmează, vom efectua o trecere în revistă a principalelor lucrări în care tematica prezentei cercetări științifice este analizată direct sau indirect.

O primă operă juridică ce se înscrie în doctrina autohtonă a dreptului internațional – manualul „Dreptul internațional public” elaborat de colectivul de autori **Alexandru Burian, Oleg Balan, Diana Sîrcu, Natalia Suceveanu, Nicolae Osmochescu, Olga Dorul, Victoria Arhiliuc, Vitalie Gamurari, Victoria Țarălungă, Carolina Ciugureanu-Mihailuță, Olesia Blașcu**⁴, relevă o cercetare complexă a normelor, principiilor, instituțiilor și ramurilor dreptului internațional public. Pe terenul acestei cercetări, autorii au atras o certă atenție și organizațiilor internaționale preocupate de menținerea și consolidarea păcii și securității internaționale, în special la capitolele: Subiecții dreptului internațional public contemporan (organizațiile internaționale – subiect derivat și secundar de drept internațional public: specific și particularități); Dreptul organizațiilor internaționale (scurt istoric, definiție, trăsături, clasificare, organizațiile internaționale și dreptul internațional public contemporan, noțiunea de drept al organizațiilor internaționale – natură, izvoare, structură, personalitatea juridică și statutul organizației internaționale, competențele și răspunderea, funcțiile, puterile și actele); Dreptul internațional cosmic/spațial (organizațiile internaționale și dreptul cosmic); Dreptul internațional al mediului (cooperarea internațională în

⁴ BURIAN A., BALAN O., OSMOCHESCU N., ARHILIUC V., SÂRCU D., GAMURARI V., CIUGUREANU C., DORUL O., SUCEVEANU N., ȚARĂLUNGĂ V., BLAȘCU O. *Drept internațional public*. Ed. a 5-a completată și actualizată. Centrul Poligrafic. Chișinău, 2021. 767 p.

domeniul protecției mediului); Dreptul internațional umanitar (noțiunea și izvoarele, începerea ostilităților și instituirea stării de război, încetarea ostilităților, încetarea stării de beligeranță și restabilirea păcii); Dreptul securității internaționale (noțiunea, scopurile și principiile, securitatea colectivă a statelor, acorduri regionale de menținere a păcii, operațiunile de menținere a păcii, dezarmarea statelor, reducerea și controlul armamentelor); Soluționarea pașnică a diferendelor internaționale (noțiune, surse, categorii, mijloace politico-diplomatice, jurisdicționale și bazate pe constrângere, soluționarea diferendelor în cadrul organizațiilor internaționale); Drept internațional nuclear (organizații internaționale în domeniul cooperării nucleare a stateelor; principii ale cooperării statelor în domeniu; mandatul Agenției Internaționale a Energiei Atomice etc.)

În particular, autorii *inter alia* se referă la modelele generale și speciale de menținere a păcii și stabilității ce pot fi deduse din activitatea Organizației Națiunilor Unite, inclusiv organelor sale de conducere: Adunarea Generală și Consiliul de Securitate, precum și anumitor organizații internaționale regionale: Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa, Consiliul Europei, Organizația Tratatului Atlanticului de Nord, Uniunea Europeană, Uniunea Africană, Comunitatea Statelor Independente, Liga Statelor Arabe etc.

O altă lucrare științifică în care tematica rolului organizațiilor internaționale în contextul păcii, securității și stabilității mondiale este abordată, o prezintă monografia profesorului român **Nicolae Neagu** “Drept internațional public: Dreptul internațional aplicabil operațiunilor pentru pace și conflictelor armate”⁵. Autorul atinge subiectul organizațiilor internaționale pe terenul analizei tendinței de îndepărtare de la ordinea juridică instituită de Carta ONU; dreptului internațional și conflictelor armate contemporane; războaielor juste, de agresiune și dreptului internațional al conflictelor armate; de la dreptul războiului la dreptul păcii; principiilor dreptului păcii și războiului la începutul secolului XXI; securității actuale de realizare a dreptului păcii; reformei Națiunilor Unite – necesități și perspective; Uniunii Europene și mizelor securității mondiale; menținerii păcii drept preocupare constantă a comunității internaționale; operațiunilor pentru menținerea păcii; crizelor din Balcani și elementelor de noutate în menținerea păcii. În particular, autorul abordează tangențial activitatea instituțională desfășurată de Adunarea Generală și Consiliul de Securitate ale Națiunilor Unite, NATO, Uniunea Europeană, OSCE. Ca o linie roșie prin întreaga publicație trece constatarea autorului că în sistemul mondial complex de menținere a păcii, construit în șase decenii, Consiliul de Securitate, Adunarea Generală și Secretarul general

⁵ NEAGU N. Drept internațional public: Dreptul internațional aplicabil operațiunilor pentru pace și conflictelor armate. București: Bren, 2005. 444 p.

joacă complementar sau individual, roluri majore, acoperind principalele domenii – înfăptuirea păcii, menținerea păcii.⁶

Într-un alt tratat de drept internațional – „Drept internațional public”⁷, autor **Dragoș Chilea**, în contextul analizei complexe a principiilor, instituțiilor și ramurilor dreptului internațional public, anumită consacrare o găsește și tematica rolului organizațiilor internaționale în vederea menținerii păcii. Astfel, autorul în optica subiectelor dreptului internațional public, analizează și organizațiile internaționale, în special referindu-se la clasificarea acestora după criteriul teritorial (vocație universală/regională), material (competență generală/competențe specifice), finalității (organizații de cooperare). Este desfășurată o analiză separată a ONU, fiind trasate atribuțiile speciale ale Secretarului General și Adunării Generale. Ulterior, în contextul reglementării pașnice a diferendelor, autorul din nou abordează rolul organismelor internaționale în ceea ce privește mijloacele politice de soluționare a diferendelor, investigând sistemul universal de reglementare a diferendelor internaționale pus în practică de Adunarea Generală și Consiliul de Securitate ale Națiunilor Unite; și sistemele regionale dezvoltate de Uniunea Europeană, Consiliul Europei, OSCE, Liga Arabă, Uniunea Africană și predecesoarea acesteia Organizația Unității Africane, Organizația Statelor Americane. De asemenea, autorul scoate în vizor obligația statelor de a coopera în spațiul extraatmosferic, inclusiv prin intermediul instituțiilor subordonate ONU specializate pe acest segment.

Aspectul importanței instituțiilor internaționale în contextul dezvoltării pașnice și stabile a lumii, își găsește anumită reflectare și în lucrarea comună a colectivului compus din somitățile doctrinei juridice românești **Dumitra Popescu, Adrian Năstase și Florian Coman** intitulată „Dreptul internațional public”⁸. Astfel, în contextul cercetării doctrinei a instituției organizațiilor internaționale, este efectuată o analiză complexă a activității Națiunilor Unite și organelor sale principale precum Adunarea Generală, Consiliul de Securitate și Consiliul Economic și Social; de asemenea, activitatea organizațiilor regionale cu competențe în diferite domenii este trecută în revistă, accentul fiind pus pe atribuțiile, inclusiv și în domeniul menținerii și consolidării păcii și securității, ale Organizației Statelor Americane, Ligii Arabe, Uniunii Europene, Consiliului Europei, NATO, și, nu în ultimul rând, INTERPOLului. Suplimentar, la capitolul soluționării diferendelor internaționale pe cale pașnică, activitatea ONU și organizațiilor regionale își găsește o reiterare, autorii specificând că rolul organizațiilor regionale ar putea să fie mai semnificativ în

⁶ NEAGU N. Drept internațional public: Dreptul internațional aplicabil operațiunilor pentru pace și conflictelor armate. București: Bren, 2005, p. 312.

⁷ CHILEA D. Drept internațional public. București: Hamangiu, 2007. 352 p.

⁸ POPESCU D., NĂSTASE A., COMAN F. Drept internațional public. București: Șansa, 1994. 398 p.

soluționarea conflictelor locale, deoarece aceștia pot cunoaște mai bine atât cauzele diferendului, cât și poziția părților, dar și o serie de alte considerente ori chiar impedimente ce intervin în activitatea organizațiilor regionale, determinând statele să recurgă mai degrabă la organizația universală decât la cea regională.⁹

În monografia **Ralucăi Miga-Beșteliu** intitulată “Drept internațional. Introducere în dreptul internațional public”¹⁰, problema rolului organizațiilor internaționale în procesul de menținere a păcii și stabilității mondiale de asemenea poate fi regăsită. Autoarea abordează problema enunțată din perspectiva subiectelor dreptului internațional public și soluționării pașnice a diferendelor, făcând referințe la tipologia, structura, personalitatea juridică, competențele instituțiilor internaționale, rolul și competențele ONU în reglementarea diferendelor, atribuțiile Consiliului de Securitate, Adunării Generale și Secretarului general în această privință, dar și procedurile de soluționare a diferendelor în cadrul OSCE și activitatea Comisiei de conciliere pe lângă aceasta.

O analiză în detaliu a importanței organizațiilor internaționale în contextul menținerii păcii o regăsim într-o altă monografie a aceleiași doctrinare, Raluca Miga-Beșteliu, cu denumirea “Organizații internaționale interguvernamentale”¹¹. Astfel, autoarea dezvoltă o cercetare multidimensională a Organizației Națiunilor Unite, referindu-se la următoarele aspecte: scopuri și principii; membri; procedura de aderare; organele ONU: Adunarea Generală, Consiliul de Securitate, Consiliul Economic și Social, Consiliul de Tutelă, Secretariatul, Curtea Internațională de Justiție. Separat, este analizată evoluția sistemului de securitate colectivă creat prin Carta ONU și limitele utilizării forței în dreptul internațional contemporan; soluțiile practice în contextul sistemului securității colective; și, nu în ultimul rând, operațiunile de menținere a păcii. La acest capitol, este prezentat și parcursul istoric de la legalitatea războiului spre interzicerea folosirii forței drept principiu al dreptului internațional public contemporan.

De asemenea, doctrinara atinge și subiectul specific al activității Agenției Internaționale pentru Energie Atomică, privitor la obiectivele, activitățile, structura și mijloacele financiare de care dispune aceasta. Este marcant faptul că analizând activitățile AIEA, se fac referințe la garanțiile de securitate nucleară internațională și se dispută pe scurt mecanismele de menținere ale acestei din urmă.

Revenind la doctrina moldovenească a dreptului internațional public, abordând problematica securității colective, este necesar să menționăm monografia **Victoriei Arhiliuc**,

⁹ POPESCU D., NĂSTASE A., COMAN F. Drept internațional public. București: Șansa, 1994, p. 303.

¹⁰ MIGA-BEȘTELIU R. Drept internațional: introducere în dreptul internațional public. București: All Beck, 2003. 472 p.

¹¹ MIGA-BEȘTELIU R. Organizații internaționale interguvernamentale. București: C.H. Beck, 2006. 290 p.

întitulată „Diplomația preventivă și securitatea colectivă a statelor”¹², în care utilizând un limbaj juridic corespunzător autoarea scoate în vizorul cititorului conceptul și noțiunea diplomației preventive; strategiile și mijloacele de operare ale acesteia; rolul dreptului internațional în contextul diplomației preventive; originea și trăsăturile distinctive ale securității colective a statelor; formele de manifestare a diplomației preventive în funcționarea acestui sistem, și anume măsurile de constrângere fără caracter militar și operațiunile de menținere a păcii; problematica securității colective și diplomației preventive în Europa; organizațiile regionale europene în acest context; activitatea OSCE și misiunea OSCE în Moldova.

La capitolul măsurilor de constrângere fără caracter militar, autoarea cercetează rolul Consiliului de Securitate al ONU în menținerea păcii și securității internaționale prin aplicarea sancțiunilor embargoului și boicotului în cazurile Rodeziei de Sud (1965-1979), Irakului (1991-1999), Libiei (1992-1999), Iugoslaviei (1992-1996) și Haiti (1993-1994). În ceea ce privește operațiunile de menținere a păcii mandatate de ONU, autoarea nominalizează misiunile (inclusiv de monitorizare și preventive) dislocate în Congo, Cipru, Liban, Namibia, Georgia, Liberia, Kosovo, Croația, Macedonia etc.

Este notabil faptul că o atenție specială din partea doctrinării este acordată rolului OSCE în reinstaurarea (*peace making*), edificarea (*peace building*) și menținerea păcii (*peace keeping*), inclusiv cu referire la realitățile din Republica Moldova marcată de conflictul transnistrean.

O altă monografie semnată la fel de prof. Victoria Arhiliuc, cu denumirea „Diplomația preventivă și dreptul internațional”¹³ de asemenea relevă anumite aspecte referitoare la rolul organizațiilor internaționale în procesul de menținere a păcii și securității internaționale. În special, lucrarea scoate în vizor particularitățile diplomației preventive în cadrul securității actuale colective a statelor, cu implicații în sfera activităților Națiunilor Unite în această optică. Suplimentar la cele două categorii de măsuri ca forme de manifestare a diplomației preventive analizate în lucrarea anterioară – măsuri de constrângere fără caracter militar și operațiunile de menținere a păcii și aplicarea forței, autoarea cercetează și o a treia categorie intitulată măsuri vizând atenuarea, corectarea sau reglementarea diferendelor. Pe acest teren, sunt disputate competențele Adunării Generale și Consiliului de Securitate al ONU, inclusiv cercetate rezoluții concrete adoptate pentru a reglementa conflictele în diferite zone afectate.

Sub un alt aspect, autoarea analizează aspectele juridice particulare privind misiunile de menținere a păcii desfășurate de Națiunile Unite, disputând mandatele emise, statutul forțelor de menținere a păcii ONU, securitatea personalului din misiune și legislațiile naționale ale statelor

¹² ARHILIUC V. Diplomația preventivă și securitatea colectivă a statelor. Chișinău: Reclama, 1999. 158 p.

¹³ ARHILIUC V. Diplomația preventivă și dreptul internațional. Chișinău: CEP USM, 2004. 275 p.

care reglementează anumite aspecte ale operațiunilor de pacificare. Mai mult, lucrarea scoate în vizor rolul organizațiilor regionale în contextul securității colective și diplomației preventive europene, referindu-se la OSCE, Uniunea Europeană, Uniunea Europei Occidentale, Consiliul Europei și NATO.

Cu referire la poziția organizațiilor internaționale față de amenințarea pe care o prezintă terorismul la adresa securității statelor, ne-am condus de tezele formulate de Dr. Oleg Balan în lucrarea monografică ”Terorismul - crimă internațională”¹⁴. Studiul demarează cu definiția terorismului, propusă de autor, ulterior conține reflecții privind tipologia terorismului, și tentativele de codificare a acestui fenomen periculos, finalizând cu analiza comparativă a reglementărilor în domeniul din Republica Moldova și România. În lucrarea indicată, suplimentar, este determinat rolul ONU în reglementarea și combaterea la scară universală a flagelului terorismului internațional. La fel, autorul analizează măsurile întreprinse de conferințele și organizațiile regionale în domeniu: Consiliul Europei, Conferința pentru Securitate și Cooperare în Europa în vederea combaterii formelor particulare ale terorismului.

Într-o altă lucrare semnată de Dr. O. Balan și G. Beșleaga ”Terorism și anteiterorism”¹⁵ autorii cercetează originea, formele fenomenului terorismului și, totodată, cercetează problema combaterii acestuia întreprinse la scară națională. Astfel, sunt trecute în revistă atribuțiile forțelor și mijloacelor sistemului național de prevenire, destinate prevenirii și combaterii acțiunilor agresive interne de tip terorist-diversionist; pregătirea și modul de întrebuințare a unităților (subunităților) în situații de urgență și în acțiuni antiteroriste. Conținutul lucrării în domeniul ordinii juridice naționale este formulat în lumina angajamentelor asumate de Republica Moldova în calitate de stat membru al sistemelor colective de securitate.

În contextul prezentei cercetări se impune ca studiu valoros ce a fundamentat teze importante lucrarea ”Impactul organizațiilor internaționale asupra dezvoltării dreptului contemporan”¹⁶ semnată de autorii Osmochescu N. și Șiman A. Autorii și-au propus drept scop primordial să elucideze și să analizeze impactul organizațiilor internaționale asupra dezvoltării dreptului internațional contemporan și evoluțiile înregistrate în acest sens prin prisma jurisprudenței internaționale, a actelor adoptate de organizații internaționale și a lucrărilor Comisiei de Drept Internațional. Lucrarea tratează în special aspectul evolutiv al organizațiilor internaționale; Instituția organizației internaționale și rolul actului constitutiv; hotărârile curților

¹⁴ BALAN O., Terorismul – crimă internațională. RECLAMA. Chișinău, 1998. 144 p.

¹⁵ BALAN O., BEȘLEAGA G., Terorism și antiterorism. ”Elena-V.I.” Chișinău, 2002. 139 p.

¹⁶ OSMOCHESCU, N., ȘIMAN, A., Impactul organizațiilor internaționale asupra dezvoltării dreptului contemporan. Chișinău: Artpoligraf. 2019. 296 p.

internaționale în domeniul dreptului organizațiilor internaționale și activitatea Republicii Moldova în cadrul organizațiilor internaționale.

Teza de doctorat "Cadrul normativ internațional în materie de securitate în contextul crizelor regionale"¹⁷ elaborată de Alabduljabbar Naif Jassim în anul 2021 la Chișinău are un conținut centrat pe determinarea locului, rolului și poziției organizațiilor regionale în procesul de asigurare a păcii și securității regionale, autorul urmărind intenția de a realiza o cercetare complexă a mecanismelor și instrumentelor juridice internaționale care urmează să asigure implicarea activă și eficientă a structurilor regionale, în limitele stabilite de Carta ONU și Consiliul de Securitate al ONU în soluționarea crizelor regionale astfel contribuind la asigurarea păcii și securității internaționale. Rezultatele obținute care contribuie la soluționarea unei probleme științifice importante în teza de doctorat indicată se rezumă la identificarea dificultăților de interpretare și apreciere a normelor juridice internaționale care reglementează cooperarea dintre Consiliul de Securitate al ONU și organizațiile regionale în procesul de prevenire și soluționare a crizelor regionale, furnizînd o analiză amplă a celor mai specifice crize și a reacțiilor statelor și organizațiilor afectate în scopul asigurării securității regionale.

Analizând doctrina rusă în domeniu, în prim plan urmează să invocăm manualul consolidat «Международное публичное право» editat sub redacția profesorului rus, doctor în drept internațional **K.A. Bekyashev**.¹⁸ Colectivul de autori au desfășurat o cercetare pluriaspectuală a conceptului, obiectului și sistemului dreptului internațional; istoria și evoluția acestuia; principiile fundamentale; coraportul între dreptul intern și dreptul internațional public; subiecții; mijloacele de soluționare pașnică a diferendelor internaționale; aspectele răspunderii în dreptul internațional; dreptul tratatelor; dreptul internațional al drepturilor omului; dreptul relațiilor internaționale; dreptul organizațiilor internaționale; Organizația Națiunilor Unite; Comunitatea Statelor Independente; dreptul securității colective; dreptul internațional economic; teritoriul; dreptul maritim; dreptul aerian; dreptul cosmic; dreptul internațional penal; dreptul ecologic; dreptul umanitar; bazele juridice internaționale pentru combaterea terorismului; cooperarea internațională în domeniul tehnico-științific și altele; dreptul internațional procesual. Practic, toate capitolele nominalizate demonstrează implicații privind rolul organizațiilor internaționale în menținerea și promovarea păcii, securității și stabilității internaționale. Cu toate acestea, capitolele privind dreptul organizațiilor internaționale, Națiunile Unite, Comunitatea Statelor Independente, dreptul

¹⁷ ALABDULJABBAR Naif Jassim, Cadrul normativ internațional în materie de securitate în contextul crizelor regionale. Autoreferatul tezei de doctor în drept. ULIM. Chișinău, 2021. 33 p.

http://www.cnaa.md/files/theses/2021/57147/alabduljabbar_naif_jassim_abstract.pdf

¹⁸ БЕКЯШЕВ К.А. и другие. Международное публичное право. Москва: Проспект, 2005. 784 с.

securității colective, dreptul umanitar și bazele juridice internaționale pentru combaterea terorismului denotă o analiză mai detaliată a tematicii enunțate, autorii în special referindu-se la: capacitatea juridică a organizațiilor internaționale; procedura soluționării conflictelor internaționale în cadrul ONU, OSCE și CSI; organizațiile internaționale politice și militare; statutul juridic al ONU, importanța Adunării Generale și a Consiliului de Securitate, statutul juridic al instituțiilor specializate ale Națiunilor Unite; statutul CSI, cooperarea politico-militară în cadrul CSI, perspectivele dezvoltării CSI; tipologia securității internaționale, dezarmarea, acordurile ruso-americane în contextul dezarmării, reprimarea răspândirii nelegitime a tehnologiilor moderne, serviciilor și informațiilor ce pot fi utilizate pentru a fabrica arme de distrugere în masă; tipologia terorismului, activitatea structurilor internaționale universale și rolul organizațiilor regionale în combaterea terorismului.

O altă lucrare de profil din doctrina rusă în care este abordată problematica rolului organizațiilor internaționale în contextul menținerii păcii, securității și stabilității internaționale este monografia profesorului **I.I. Lukashuk**¹⁹, în care autorul dezvoltă o cercetare științifică pe terenul dreptului internațional al drepturilor omului, dreptului organizațiilor internaționale, relațiilor externe, dreptului tratatelor, patrimoniului comun al omenirii, dreptului internațional maritim, cosmic, aerian și ecologic, dreptului economic, soluționării prin mijloace pașnice a diferendelor internaționale, dreptului securității colective, dreptului internațional umanitar, răspunderii internaționale, dreptului internațional penal. În particular, tematica supusă prezentei cercetări științifice este atinsă la capitolul dreptului organizațiilor internaționale, fiind trecute în revistă conceptul, tipologia, statutul și competențele acestora, investigată importanța Organizației Națiunilor Unite pe arena relațiilor internaționale, inclusiv Adunarea Generală, Consiliul de Securitate, instituțiile specializate, și reliefat rolul organizațiilor regionale în exemplul OSCE, Consiliului Europei, Uniunii Europene și Comunității Statelor Independente.

Suplimentar, analiza rolului organizațiilor internaționale în menținerea păcii poate fi regăsită în anumite aspecte referitoare la soluționarea pe cale pașnică a diferendelor internaționale prin intermediul ONU și organismelor regionale; dreptul securității colective, și anume în ceea ce privește securitatea la scară globală, operațiunile și misiunile de pacificare ale ONU și NATO, dezarmarea, mecanismul de pregătire a instrumentelor în domeniul dezarmării; dreptului umanitar în subcapitolele privind protecția victimelor conflictelor armate și activitatea Comitetului Internațional al Crucii Roșii. Deși autorul nu se concentrează consolidat asupra problematicii rolului

¹⁹ ЛУКАШУК И.И. Международное право (особенная часть). Москва: Волтерс Клувер, 2005. 517 с.

instituțiilor internaționale în contextul menținerii păcii și stabilității, el o analizează la diferite capitole, precum am relatat supra, privind anumite aspecte concrete.

O altă lucrare consolidată ce merită a fi enunțată este manualul publicat de colectivul de autori sub redacția profesorului **G.V. Ignatenko**²⁰, în care este dezvoltată o cercetare complexă a conceptului dreptului internațional public; genezei și evoluției acestuia; subiecților săi; normelor și izvoarelor; principiilor fundamentale; răspunderii juridice internaționale; coraportului între dreptul internațional și cel intern al unui stat; realizării normelor juridice internaționale; justiției internaționale; relațiilor internaționale; dreptului organizațiilor internaționale; dreptului internațional umanitar; asistenței juridice și altor forme de cooperare în domeniul dreptului; dreptului internațional penal; securității colective; diferendelor internaționale; dreptului internațional maritim, aerian, cosmic și al mediului etc.

Aspectele ce prezintă un interes special privind rolul organizațiilor internaționale în procesul menținerii păcii și securității pot fi găsite la capitolele privind dreptul organizațiilor internaționale, dreptul internațional umanitar, securitatea colectivă, soluționarea diferendelor internaționale, și mai ales la tematici precum: statutul și atribuțiile ONU, organelor și instituțiilor sale subordonate; activitatea organizațiilor internaționale regionale cu accent pe OSCE, UE, Consiliul Europei, CSI; importanța dreptului internațional în prevenirea războiului; securitatea colectivă și dezarmarea; controlul internațional asupra securității colective; protecția populației civile, răniților și prizonierilor de război etc.

De asemenea, trebuie menționată și lucrarea doctrinei **N.M Chepurnova**²¹ asupra dreptului internațional public, în care autoarea suplimentar abordează deja tradiționala a rolului organizațiilor internaționale în menținerea păcii la capitolele privind subiecții dreptului internațional public, mijloacele de soluționare pașnică a diferendelor internaționale, dreptul organizațiilor și conferințelor internaționale, dreptul securității colective, analizează separat statutul, funcțiile și competențele Organizației Națiunilor Unite, organelor sale principale – Adunarea Generală și Consiliul de Securitate, și instituțiile subordonate, reliefând importanța acestora în contextul asigurării păcii, securității și stabilității la scara mondială.

Analizând literatura de specialitate străină, trebuie subliniată lucrarea “Maintaining Peace and Security?: The United Nations in a Changing World”²² a autorului **Trudy Fraser**. Teoreticianul analizează lupta permanentă privind reforma ONU, arătând de ce problema în cauză

²⁰ ИГНАТЕНКО Г.В. и др. Международное право: учебник для вузов. Москва: Норма-Инфра, 1999. 584 с.

²¹ ЧЕПУРНОВА Н.М. Международное право. Москва: Изд. Центр ЕАОВ, 2008. 295 ст.

²² FRASER T. Maintaining Peace and Security?: The United Nations in a Changing World. London/New York: Palgrave Macmillan, 2014. 288 p.

s-a dovedit a fi atât de dificilă de-a lungul anilor și rămâne în continuare atât de importantă. Studiul dat al istoriei ONU surprinde întreaga gamă de aspirații ale organizației, realizările și inevitabilele dezamăgiri, având mereu drept scop focusarea unui viitor pozitiv. Trudy Fraser cercetează motivele pentru care ONU este mai degrabă un experiment operațional și normativ în continuă evoluție.

În fapt, autorul dezvoltă o analiză paralelă a conceptelor suveranității de stat, securității și menținerii păcii, referindu-se la cele trei generații ale operațiunilor de menținere a păcii dezvoltate de Națiunile Unite. De asemenea, monografia scoate în vizor intervențiile în teren desfășurate în Kosovo și Irak, precum și poziția ONU asupra acestora. Un capitol separat este dedicat perspectivelor reformării Consiliului de Securitate pentru ca acesta să facă față provocărilor în adresa păcii și stabilității din sec. XXI.

Cartea este esențială pentru cei care doresc să înțeleagă mai bine trecutul ONU, prezentul și provocările viitoare, limitările și potențialul său neexplorat. Specialiștii în dreptul internațional și relațiile internaționale ar trebui să o citească ca un ghid indispensabil și un însoțitor la posibilitățile și limitele guvernantei globale.

O atenție deosebită o merită și lucrarea „Gridlock: Why Global Cooperation is Failing when We Need It Most”²³ a autorilor **Thomas Hale, David Held și Kevin Young**. Instituțiile internaționale sunt tot mai puțin în măsură să rezolve problemele globale chiar dacă avem nevoie de ele în mai mare măsură. Lucrarea oferă un set lucid și concis de explicații pentru disfuncția pe care o observăm în domeniile securității, economiei și mediului. Cartea se distinge prin identificarea modelelor sistemice ale eșecului și a cauzelor care stau la baza acestuia, autorii fiind capabili să prezinte un set util de soluții practice.

Reflectând asupra securității internaționale, economiei globale și mediului înconjurător, colectivul de autori elucidează motivele pentru care comunitatea globală devine din ce în ce mai greu de gestionat. Lucrarea nu doar examinează cauzele impasului în care se află societatea internațională, dar propune și soluții pentru a depăși problemele date, fiind scrisă într-un mod accesibil și reprezentând o lectură obligatorie pentru juriști și politicieni, dar și pentru toți cei care doresc o guvernare globală mai bună.

O altă lucrare la teme securității regionale ce merită atenția cititorului este cartea autorului **Dace Winther** “Regional Maintenance of Peace and Security under International Law: The

²³ HALE T., HELD D., YOUNG K. GRIDLOCK, Why Global Cooperation is Failing when We Need It Most. Cambridge: Polity Press, 2013. 368 p.

Distorted Mirrors”²⁴. Cercetând domeniul de aplicare și limitele a ceea ce este adecvat pentru eforturile regionale în menținerea păcii și securității, lucrarea oferă un studiu comparativ al reglementării juridice a utilizării forței în menținerea păcii în diferite regiuni prin prisma sistemului ONU și a dreptului internațional. Autorul examinează practicile organizațiilor regionale din șase regiuni de securitate ale lumii (Africa, Asia, America, Orientul Mijlociu, sfera de influență a Rusiei și regiunea euro-atlantică), prezentând o perspectivă internațională comparativă cu privire la caracteristicile regionale care pot influența posibilitatea unei acțiuni coerente în contextul ONU. Doctrinarul explorează controversatele subiecte ale intervenției umanitare regionale și de menținere a păcii regionale. Lucrarea este extrem de relevantă într-un climat mondial în cazul în care mecanismele regionale iau parte tot mai activ în menținerea păcii șeste extrem de relevantă ale, inclusiv folosirea forței și prezintă un interes pentru specialiștii dreptului internațional, relațiilor internaționale și securității.

Lucrarea colectivului de autori sub redacția lui **Michael Bothe, Natalino Ronzitti și Allan Rosas** intitulată “The OSCE in the Maintenance of Peace and Security: Conflict Prevention, Crisis Management and Peaceful Settlement of Disputes”²⁵ – face un studiu cuprinzător, reflectând abordarea mai largă a conceptului de securitate de către OSCE. Aceasta include articole referitoare la dimensiunea umană (drepturile omului și preocupările umanitare), precum și articole privind subiecte de securitate mai previzibile, cum ar fi menținerea păcii și a relațiilor dintre OSCE și NATO. Cartea oferă numeroase informații despre mai multe domenii de activitate ale OSCE referitoare la prevenirea conflictelor, gestionarea și rezolvarea acestora. În timp ce o mare parte a literaturii de specialitate examinează perioada timpurie a OSCE, relativ puțin a fost scris despre istoria sa mai recentă. În conținutul lucrării sunt prezentate informații bine documentate și analizate într-un mod clar, fiind accesibile nu doar specialiștilor în domeniu dar și unui cerc mai larg de cititori.

O altă lucrare consacrată rolului organizațiilor internaționale în contextul securității regionale este „Regional Security: The Capacity of International Organizations”²⁶ a autorului **Rodrigo Tavares**, care analizează organizațiile regionale poziționându-le ca o trăsătură inevitabilă a politicii globale. Lucrarea reflectă nivelul de implicare a organizațiilor internaționale în domeniul păcii și securității regionale, precum și cooperarea în acest domeniu cu Organizația Națiunilor

²⁴ WINTHER D. Regional Maintenance of Peace and Security under International Law: The Distorted Mirrors. New York: Routledge, 2014. 288 p.

²⁵ BOTHE M. and others. The OSCE in the Maintenance of Peace and Security: Conflict Prevention, Crisis Management and Peaceful Settlement of Disputes. The Hague/London/Boston: Kluwer Law International, 1997. 557 p.

²⁶ TAVARES R. Regional Security: The Capacity of International Organizations. Londond/new York: Routledge, 2009. 232 p.

Unite. Autorul explică că organizațiile regionale au fost în mod tradițional formate în jurul obiectivelor economice, politice sau de mediu, cu toate acestea, în ultimele decenii, aceste organizații au pătruns treptat în sfera securității și au dezvoltat capacități de prevenire a conflictelor, de menținere a păcii, sau de reconstrucție post-război.

Prezintă cea mai actualizată analiză critică și comparativă a principalelor instituții regionale de securitate, evaluând o gamă largă de organizații regionale și oferind un ghid accesibil și cuprinzător privind 11 organizații-cheie, această carte este primul studiu sistematic al capacităților celor mai recunoscute organizații interguvernamentale, cu un mandat în chestiunile de securitate și menținere a păcii. Astfel, lucrarea este indispensabilă pentru toți specialiștii din domeniul dreptului internațional, relațiilor internaționale, științelor politice și securității.

Dacă ne referim la doctrina franceză în domeniu, evidențiem opera destinată studiului păcii și securității globale ce aparține autorului **Jociane Tercinet** – “Le maintien de la paix et de la sécurité internationales. Recueil d’études”²⁷. În fapt, lucrarea relevă o colecție de eseuri, o selecție a publicațiilor autorului - studii de caz și recenzii critice - consacrată analizei menținerii păcii și securității. Aceasta prezintă o documentare riguroasă și este o contribuție științifică valoroasă la doctrina dreptului și a relațiilor internaționale în materia securității. Lucrarea conține patru componente majore: inventarierea și monitorizarea operațiunilor de pace; regionalizarea versus universalizarea menținerii păcii; actorii și obiectele de menținere a păcii; reflecții și analize privind menținerea păcii și securității internaționale. Cartea combină în mod armonios dreptul menținerii păcii și geopolitica, permite evidențierea schimbărilor profunde care au afectat menținerea păcii, în aspectul diversificării operațiunilor și actorilor sau complexității crescânde a modalităților de intervenție și legăturilor necesare între diferitele niveluri în acest context.

Autorul cercetează mai multe căi pentru o raționalizare a menținerii păcii și pentru a îmbunătăți eficacitatea acesteia. Cartea este menită experților, cercetătorilor și studenților specializați în dreptul internațional și relații internaționale, în domeniul securității internaționale.

O altă lucrare ce merită a fi menționată este monografia autorului francez **Yves Petit** intitulată “Droit international du maintien de la paix”²⁸, în care se analizează rolul ONU în menținerea păcii și stabilității globale. În timp ce menținerea păcii și securității internaționale este scopul principal al Cartei ONU, este clar că conflictele violente atât interne, cât și internaționale, subminează în mod constant acest obiectiv. Într-o încercare de a răspunde la această discrepanță între textul Cartei și realitate, această lucrare conține o trecere în revistă a mecanismelor utilizate

²⁷ TERCINET J. Le maintien de la paix et de la sécurité internationales. Recueil d’études. Bruxelles: Bruylant, 2012. 1014p.

²⁸ PETIT Y. Droit international du maintien de la paix. Paris: L.G.D.J., 2000. 216 p.

pentru menținerea păcii. Autorul examinează sistemul de securitate colectivă al Organizației Națiunilor Unite, dezarmarea și controlul armelor, precum și rolul justiției internaționale. Destinată în primul rând pentru specialiști de domeniu, lucrarea relevă ultimele evoluții legate de forțele de menținere a păcii ale ONU și dezarmarea.

1.2. Analiza instrumentelor internaționale din domeniul menținerii păcii, securității și stabilității la nivel global și regional

În cele ce urmează, vor fi prezentate principalele instrumente internaționale care reglementează aspecte privind menținerii păcii, securității și stabilității la nivel global și regional.

*Carta ONU*²⁹, instrumentul internațional fundamental de ordonare a lumii postbelice, a instituit Organizația Națiunilor Unite – unica organizație internațională cu vocație universală. În Preambulul Cartei este declarat că statele semnatare își unesc eforturile pentru menținerea păcii și securității internaționale, stabilesc principii și instituie metode care să garanteze că forța nu va fi folosită decât în interesul comun.

Articolul 1 punctul 1 prevede în calitate de scop al ONU – menținerea păcii și securității internaționale prin intermediul măsurilor colective eficace pentru prevenirea și înlăturarea amenințărilor împotriva păcii și pentru reprimarea oricăror acte de agresiune sau altor încălcări ale păcii și înfăptuirea, prin mijloace pașnice și în conformitate cu principiile justiției și dreptului internațional, aplanării sau rezolvării diferendelor sau situațiilor cu caracter internațional care ar putea duce la o încălcare a păcii.

Articolul 2 stipulează că toți membrii organizației vor rezolva diferendele lor internaționale prin mijloace pașnice în așa fel încât pacea și securitatea în internațională, precum și justiția să nu fie puse în primejdie. De asemenea, membrii organizației se vor abține, în relațiile lor internaționale, de a recurge la amenințarea cu forța sau la folosirea ei, fie împotriva integrității teritoriale ori independenței politice a vreunui stat, fie în orice alt mod incompatibil cu scopurile Națiunilor Unite.

În Capitolul VI al Cartei, articolul 33 prevede că părțile la orice diferend a cărui prelungire ar putea pune în primejdie menținerea păcii și securității internaționale trebuie să caute să-l rezolve, înainte de toate, prin tratative, anchetă, mediere, conciliere, arbitraj, pe cale judiciară, recurgere la organizații sau acorduri regionale sau prin alte mijloace pașnice, la alegerea lor.

Carta ONU a instituit Adunarea Generală (articolul 7), printre scopurile căreia se numără: examinarea principiilor generale de cooperare pentru menținerea păcii și securității internaționale,

²⁹ Carta ONU adoptată la 26 iunie 1945. [On-line]: <https://www.un.org/en/about-us/un-charter> (Vizitat la 15.10.2022).

inclusiv principiilor care guvernează dezarmarea și reglementarea înarmărilor, și înaintarea unor recomandări cu privire la asemenea principii membrilor Organizației Națiunilor Unite, Consiliului de Securitate, sau membrilor organizației și Consiliului de Securitate; dezbateră oricărei probleme privitoare la menținerea păcii și securității internaționale, care i-a fost înaintată de către oricare membru al Națiunilor Unite sau de către Consiliul de Securitate sau de către un Stat care nu este membru al Națiunilor Unite și prezentarea unor recomandări în privința oricărei asemenea probleme; accentuarea atenției Consiliului de Securitate asupra situațiilor care ar putea pune în primejdie pacea și securitatea internațională (articolul 11). În temeiul articolului 14, Adunarea Generală poate recomanda măsuri pentru aplanarea pașnică a oricărei situații, indiferent de origine, pe care o consideră de natură a dăuna bunăstării generale sau relațiilor prietenești între națiuni, inclusiv a situațiilor rezultând dintr-o încălcare a dispozițiilor respectivei Carte.

Rezoluția denumită **Unificarea pentru Pace**³⁰, acordă Adunării Generale competențele de a acționa în locul Consiliului de Securitate în cazul în care acesta din urmă eșuează, din cauza lipsei de unanimitate a membrilor săi permanenți, să își îndeplinească mandatul său principal în menținerea păcii și securității internaționale, în cazul în care se pare a fi o amenințare la adresa păcii, încălcarea păcii sau a actului de agresiune. Potrivit acestei rezoluții, Adunarea Generală poate înainta recomandări conceptual similare cu deciziile Consiliului de Securitate adoptate în temeiul capitolului VII al Cartei. Adunarea poate lua în considerare problema imediat și recomanda membrilor măsuri colective, inclusiv în cazul unei încălcări a păcii sau a unui act de agresiune, precum și poate decide folosirea forțelor armate considerate necesare pentru menținerea sau restabilirea păcii și securității internaționale.

Prin articolul 7 este instituit și Consiliul de Securitate, care poartă răspunderea principală pentru menținerea păcii și securității internaționale (art. 24). În scopul de a promova restabilirea și menținerea păcii și securității internaționale, fără a folosi pentru înarmări decât un minimum din resursele umane și economice ale lumii, Consiliul de Securitate are sarcina de a elabora planuri care vor fi supuse Membrilor Națiunilor Unite în vederea stabilirii unui sistem de reglementare a înarmărilor (art.26). Articolul 34 stipulează că Consiliul de Securitate are mandat exclusiv de a ancheta orice diferend sau orice situație care ar putea duce la dispute internaționale sau ar putea da naștere unui diferend, în scopul de a stabili dacă prelungirea diferendului sau situației ar putea pune în primejdie menținerea păcii și securității internaționale.

De asemenea, Consiliul de Securitate constată existența unei amenințări împotriva păcii, a unei încălcări a păcii sau a unui act de agresiune și face recomandări ori hotărăște ce măsuri vor fi

³⁰ Rezoluția Adunării Generale a ONU nr. 377 (V) din 3.11.1950. [On-line]: [http://www.un.org/en/sc/repertoire/otherdocs/GAres377A\(v\).pdf](http://www.un.org/en/sc/repertoire/otherdocs/GAres377A(v).pdf) (Vizitat la 15.10.2022).

luate pentru menținerea sau restabilirea păcii și securității internaționale. Consiliul poate hotărî ce măsuri, care nu implică folosirea forței armate, trebuie luate pentru a executa hotărârile sale și poate cere membrilor Națiunilor Unite să aplice măsurile în cauză. Ele pot să cuprindă întreruperea totală sau parțială a relațiilor economice și a comunicațiilor feroviare, maritime, aeriene, poștale, telegrafice, prin radio și a altor mijloace de comunicație, precum și ruperea relațiilor diplomatice.

În cazul în care Consiliul de Securitate va considera că măsurile pașnice nu sunt adecvate, el poate întreprinde, cu forțe aeriene, navale sau terestre, orice acțiune pe care o consideră necesară pentru menținerea sau restabilirea păcii și securității internaționale. Această acțiune poate cuprinde demonstrații, măsuri de blocadă și alte operațiuni executate de forțe aeriene, maritime sau terestre ale membrilor Națiunilor Unite (articolul 42). Pentru asistarea Consiliului în luarea măsurilor militare cu scopul de menținere a păcii, este instituit Comitetul Statului-Major – care răspunde de conducerea strategică a oricăror forțe armate puse la dispoziția Consiliului de Securitate.

Precum vedem din cele relatate, Carta ONU acordă împuterniciri foarte largi Consiliului de Securitate în ceea ce privește restabilirea și menținerea păcii, securității și stabilității internaționale.

O altă organizație ce contribuie la menținerea păcii și securității este Agenția Internațională pentru Energia Atomică instituită în 1957. Cu toate că este un organism autonom, aceasta prezintă rapoarte anuale atât Adunării Generale cât și Consiliului de Securitate. Spre deosebire de majoritatea celorlalte agenții internaționale specializate, AIEA colaborează în majoritatea cazurilor cu Consiliul de Securitate. *Statutul Agenției*³¹ prevede ca obiectiv al acesteia accelerarea și extinderea contribuției energiei atomice la pace, sănătate și prosperitate în întreaga lume. AIEA se asigură că asistența oferită nu este utilizată în așa fel încât să servească scopurilor militare (art. 2).

AIEA își desfășoară activitatea în conformitate cu scopurile și principiile Națiunilor Unite pentru a promova pacea și cooperarea internațională, dar și în conformitate cu politicile ONU promovând dezarmarea în conformitate cu orice acorduri internaționale încheiate pentru atingerea acestor scopuri. Luând în considerație pericolul armei nucleare, precum și dorința unor state de a o poseda, funcțiile de control, supraveghere și asistență ale Agenției sunt indispensabile pentru menținerea securității și păcii în societatea internațională.

³¹ Statutul Agenției Internaționale pentru Energie Atomică din 23.10.1957. [On-line]: <http://www.iaea.org/About/statute.html> (vizitat la 14.10.2022).

Tratatul Nord-Atlantic³² a instituit în anul 1949 o organizație regională cu scopul de menținere a păcii și stabilității – NATO. În preambulul Tratatului este stipulat că statele care sunt parte a acestuia își reafirmă credința în obiectivele și principiile Cartei Națiunilor Unite, precum și dorința lor de a conviețui în pace cu toate popoarele și guvernele. Ele sunt angajate în salvagardarea libertății, a moștenirii comune și a civilizațiilor popoarelor pe care le reprezintă, pe baza principiilor democrației, libertății individuale și a literei legii. Ele caută să promoveze stabilitatea și bunăstarea zonei nord-atlantice. Ele sunt hotărâte să își unească eforturile în scopul apărării colective și al păstrării păcii și securității.

Astfel, articolul 1 al Tratatului prevede că părțile se angajează, în conformitate cu prevederile Cartei Organizației Națiunilor Unite, să soluționeze prin mijloace pașnice orice diferend internațional în care ar putea fi implicate, astfel încât să nu se aducă atingere păcii și securității internaționale, precum și justiției, și să se abțină în relațiile internaționale de la recurgerea la amenințarea cu forța sau la folosirea forței în orice mod incompatibil cu scopurile Națiunilor Unite.

Articolul 2 prevede că semnatarii vor contribui la dezvoltarea pe mai departe de relații internaționale bazate pe pace și prietenie, prin consolidarea instituțiilor lor libere, prin asigurarea unei mai bune înțelegeri a principiilor pe care sunt fondate aceste instituții și prin promovarea condițiilor de asigurare a stabilității și bunăstării. Ele vor căuta să elimine diferențele dintre politicile lor economice internaționale și vor încuraja colaborarea economică dintre fiecare sau dintre toate părțile.

Cea mai importantă prevedere a Tratatului Atlanticului de Nord rezultă din prevederile articolului 5 care stipulează că atacul asupra unui stat semnatar se va considera un atac la adresa tuturor membrilor. Dacă are loc un asemenea atac armat, fiecare dintre ei, în exercitarea dreptului la autoapărare individuală sau colectivă, va sprijini partea sau părțile atacate, prin realizarea imediată, individual și împreună cu celelalte părți, a oricărei acțiuni pe care o consideră necesară, inclusiv folosirea forței armate, în vederea restabilirii și menținerii securității în spațiul Atlanticului de Nord. Orice astfel de atac armat și toate măsurile adoptate ca urmare a acestuia vor fi imediat aduse la cunoștință Consiliului de Securitate. Aceste măsuri vor înceta după adoptarea de către Consiliul de Securitate a măsurilor necesare pentru restabilirea și menținerea păcii și securității internaționale.

³² Tratatul Atlanticului de Nord din 04.04.1949. [On-line]: http://www.nato.int/cps/en/SID-00EF0C7F-766E5230/natolive/official_texts_17120.htm (Vizitat la 15.10.2022).

În anul 1945 este semnată **Carta Ligii Arabe**³³ care are drept scop consolidarea relațiilor dintre statele-membre, coordonarea politicilor lor, în scopul de a realiza o cooperare între acestea și pentru a proteja independența și suveranitatea acestora; și o preocupare generală cu afacerile și interesele țărilor arabe. De asemenea, Carta în cauză are ca scop strânsa cooperare a statelor-membre, ținând seama de organizarea și circumstanțele fiecărui stat.

Articolul V stabilește că orice recurgere la forță, în scopul de a rezolva diferențele între două sau mai multe state-membre ale Ligii este interzisă. Consiliul Ligii trebuie să medieze toate diferențele care amenință să conducă la conflict armat între două state membre sau un stat membru și un terț, având scopul de a reconcilia părțile.

Ulterior, în anul 1969 a fost semnată **Carta Organizației Cooperării Islamice**, ulterior, în anul 2008 aceasta a fost înlocuită cu Carta în variantă actualizată³⁴, care declară printre scopuri determinarea semnatarilor de a respecta principiile proclamate de Carta ONU, de a contribui la pacea și securitatea internațională, înțelegerea și dialogul între civilizații, culturi și religii și să promoveze și să încurajeze relațiile de prietenie și de bună vecinătate, respect reciproc și cooperare.

Capitolul I prevede că toate statele membre se angajează să contribuie la menținerea păcii și securității internaționale și să nu intervină în afacerile interne, astfel cum stipulează prezenta Cartă, Carta Națiunilor Unite, dreptul internațional și dreptul umanitar internațional (art. 2 punctul 5).

Capitolul XV articulează reglementarea pașnică a disputelor, astfel, semnatarii, părți ale diferendului, continuarea căruia poate fi în detrimentul intereselor lumii islamice sau poate pune în pericol menținerea păcii și securității internaționale, trebuie, să caute o soluție prin bunele oficii, negociere, anchetă, mediere, conciliere, arbitraj, soluționare judiciară sau alte mijloace pașnice, la alegerea lor (art. 27). De asemenea, este prevăzut că organizația poate coopera cu alte organizații internaționale și regionale, cu obiectivul de menținere a păcii și securității internaționale, precum și soluționarea disputelor prin mijloace pașnice (art. 28).

În anul 1975 prin **Actul Final al Conferinței de la Helsinki**³⁵ a fost instituită o altă structură internațională pentru menținerea păcii și dezvoltarea cooperației internaționale – Conferința pentru Securitate și Cooperare în Europa. Statele semnatare și-au reafirmat

³³ Carta Ligii Statelor Arabe din 22.03.1945. [On-line]: http://avalon.law.yale.edu/20th_century/arableag.asp#1 (Vizitat la 14.10.2022).

³⁴ Carta Organizației Cooperării Islamice din 14.03.2008. [On-line]: https://www.oic-oci.org/upload/documents/charter/en/oic_charter_2018_en.pdf (Vizitat la 14.10.2022).

³⁵ Actul Final al Conferinței de la Helsinki pentru Securitate și Cooperare în Europa. [On-line]: <https://www.osce.org/helsinki-final-act> (Vizitat la 15.10.2022).

angajamentul lor în favoarea păcii, securității, precum și a dezvoltării continue a relațiilor prietenești și cooperării. Punctul II al Actului stipulează că Statele participante se vor abține în relațiile lor reciproce, ca și în general în relațiile lor internaționale, de a recurge la folosirea forței sau la amenințarea cu forța, fie împotriva integrității teritoriale sau a independenței politice a oricărui stat, fie în orice alt mod incompatibil cu scopurile Națiunilor Unite. Nici o considerație nu poate fi invocată drept justificare pentru a recurge la folosirea forței sau la amenințarea cu forța în contradicție cu acest principiu. Astfel, statele participante se vor abține de la orice act care constituie o amenințare cu forța sau o folosire directă sau indirectă a forței împotriva altui stat participant. De asemenea, ele se vor abține de la orice manifestare de forța în scopul de a face un alt stat participant să renunțe la deplina exercitare a drepturilor sale suverane. Statele se vor abține în relațiile lor reciproce și de la orice act de represalii cu forța. Nici o asemenea folosire a forței sau amenințarea cu forța nu va fi utilizată ca mijloc pentru a rezolva diferendele între ele.

Punctul V prevede că statele vor reglementa diferendele dintre ele prin mijloace pașnice, astfel încât să nu fie puse în pericol pacea și securitatea internațională și justiția. Ele se vor strădui cu bună-credință și într-un spirit de cooperare să ajungă la o soluție rapidă și echitabilă pe baza dreptului internațional. În acest scop, ele vor recurge la mijloace ca negocierea, ancheta, medierea, concilierea, arbitrajul, reglementarea judiciară sau la alte mijloace pașnice la alegerea lor, inclusiv orice procedură de reglementare convenită prealabil diferendelor la care sunt părți. În cazul în care nu se ajunge la o soluție prin folosirea unuia din mijloacele pașnice de mai sus, părțile în diferend vor continua să caute un mijloc reciproc acceptabil pentru a reglementa pașnic diferendul. Statele participante, părți la un diferend între ele, precum și celelalte participante, se vor abține de la orice acțiune care ar putea agrava situația astfel încât să pună în pericol menținerea păcii și securității internaționale și prin aceasta să facă mai dificilă reglementarea pașnică a diferendului.

Punctul IX al Actului prevede că participanții vor dezvolta cooperarea lor, fiecare cu celălalt și cu toate statele, în toate domeniile, în conformitate cu scopurile și principiile Cartei Națiunilor Unite. În dezvoltarea cooperării lor, statele participante vor acorda o importanță deosebită domeniilor astfel cum sunt stabilite în cadrul Conferinței pentru Securitate și Cooperare în Europa, fiecare dintre ele aducându-și contribuția în condiții de deplină egalitate. Ele se vor strădui, dezvoltând cooperarea lor pe bază de egalitate, să promoveze înțelegerea și încrederea reciprocă, relații amicale și de bună vecinătate între ele, pacea internațională, securitatea și justiția. Ele se vor strădui, de asemenea, dezvoltând cooperarea lor, să ridice bunăstarea popoarelor și să contribuie la îndeplinirea aspirațiilor lor, între altele prin avantajele care rezultă dintr-o cunoaștere mutuală crescândă și din progresele și realizările în domeniile economic, științific, tehnologic, social, cultural și umanitar. Ele vor lua măsuri menite să creeze condiții favorabile pentru a face

aceste avantaje accesibile tuturor; ele vor lua în considerație interesul tuturor de reducere a diferențelor de nivel de dezvoltare economică și îndeosebi interesul țărilor în curs de dezvoltare din lumea întreagă.

O altă organizație care promovează între altele pacea și stabilitatea internațională este **Uniunea Africană**, instituită în 2002 după modelul Uniunii Europene în locul predecesorului său, Organizației Unității Africane. Actul Constitutiv al Uniunii Africane³⁶ prevede printre scopurile organizației apărarea suveranității, integrității teritoriale și independenței statelor sale membre și promovarea păcii, securității și stabilității pe continent. Actul proclamă respectarea principiilor:

- soluționării pașnice a conflictelor dintre statele membre ale Uniunii prin astfel de mijloace adecvate care pot fi decise de către Adunare;
- interzicerii utilizării forței sau amenințării de a utiliza forța între statele membre ale Uniunii;
- dreptul Uniunii de a interveni într-un stat membru în temeiul unei decizii a Adunării, privind circumstanțe grave ca crime de război, genocid și crime împotriva umanității;
- coexistenței pașnice a statelor membre și dreptul lor de a trăi în pace și securitate;
- dreptul statelor membre de a solicita intervenția din partea Uniunii, în scopul de a restabili pacea și securitatea.

Adunarea Uniunii Africane este organul principal, iar una din funcțiile ei este de a înainta directive Consiliului Executiv privind gestionarea conflictelor, a războaielor și a altor situații de urgență și restabilirea păcii (articolul 9).

Dacă e să ne referim la organismul care a servit drept model pentru Uniunea Africană, trebuie să menționăm că, cu toate că la originea **Uniunii Europene** au stat motivele economice, cu timpul aceasta și-a dezvoltat și dimensiunea de securitate. Astfel, prin Tratatul de la Maastricht³⁷ s-a instituit Uniunea Europeană bazată pe trei piloni, unul dintre care era, până la intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona, Politica Externă și de Securitate Comună, obiectivele căreia a fost nominalizate ca fiind:

- salvagardarea valorilor comune, a intereselor fundamentale și a independenței Uniunii;
- consolidarea securității comunitare și a statelor sale membre, sub toate formele;

³⁶ Actul Constitutiv al Uniunii Africane din 11.07.2000. [On-line]: https://au.int/sites/default/files/treaties/7758-treaty-0021_-_CONSTITUTIVE_ACT_OF_THE_AFRICAN_UNION_E.pdf (Vizitat la 14.10.2022).

³⁷ Tratatul privind Uniunea Europeană (92/C 191/01). Publicat în: Jurnalul Oficial al Comunităților Europene, nr. C 191 din 29 iulie 1992.

- menținerea păcii și întărirea securității internaționale, în conformitate cu principiile Cartei Organizației Națiunilor Unite, precum și cu principiile Actului Final de la Helsinki și cu obiectivele Cartei de la Paris;

- promovarea cooperării internaționale;

- dezvoltarea și consolidarea democrației și a statului de drept, precum și respectarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

Statele-membre susțin activ și fără rezerve politica externă și de securitate a Uniunii, într-un spirit de loialitate și de solidaritate reciprocă. Acestea se abțin de la orice acțiune contrară intereselor Uniunii sau susceptibilă de a dăuna eficacității sale ca forță coerentă în relațiile internaționale. Consiliul veghează la respectarea acestor principii.

Politica externă și de securitate comună în trecut, astăzi Politica de Apărare și Securitate Comună, include totalitatea chestiunilor privind securitatea Uniunii Europene, inclusiv stabilirea în perspectivă a unei politici de apărare comune. Consiliul European este cel care definește principiile și orientările generale ale politicii externe și de securitate comune. Consiliul Uniunii Europene adoptă deciziile necesare pentru definirea și aplicarea politicii externe și de securitate comune pe baza orientărilor generale stabilite de Consiliul European. Acesta veghează la unitatea, coerența și eficacitatea acțiunilor Uniunii.

Mai târziu, tratatul de la Amsterdam³⁸ (1999), modifică PESC stabilind includerea unei Politici Europene de Securitate și Apărare (PESA) în cadrul celei dintâi. Consiliul European a adoptat o declarație de la Laeken (2001) cu privire la capacitățile operaționale ale PESA, recunoscând oficial ca Uniunea deja este capabilă să conducă operațiuni în condiții de criză. Tot în Declarația de la Laeken se reamintea scopul fundamental al construcției europene, acela de a apăra continentul de război și de a crea o Europă puternică și unită. Structurile interimare stabilite după Amsterdam devin permanente.

Tratatul de la Amsterdam introduce funcția Înalțului Reprezentant pentru PESC, a cărei sarcină este să ajute Consiliul în probleme referitoare la scopul PESC, în mod special prin contribuția la formularea, pregătirea și implementarea deciziilor de politică și coordonarea dialogului politic cu terțe țări, atunci când este necesar și când acționează din partea Consiliului la cererea Președintelui.

Pentru a asigura implementarea PESC, s-au înființat mai multe comitete noi: Comitetul Militar al UE – EUMC – responsabil cu furnizarea de consiliere și recomandări militare privind

³⁸ Tratatul de la Amsterdam de modificare a Tratatului privind Uniunea Europeană, a Tratatelor de instituire a Comunităților Europene și a altor acte conexe (97/C 340/01). Publicat în: Jurnalul Oficial al Comunităților Europene, nr. C 340 din 10.11.1997.

toate problemele militare din cadrul UE; Personalul Militar al Uniunii Europene – EUMS – oferă expertiză militară și sprijin pentru PESA, incluzând și conducerea operațiunilor UE de gestionare a crizelor militare; Grupul Militaro-politic, care examinează aspectele militaro-politice ale tuturor propunerilor din cadrul politicii externe și de Securitate; Comitetul pentru aspecte civile de gestionare a crizelor ce oferă asistență în privința aspectelor politice nemilitare sau prevenirea conflictelor.

Într-un final, Tratatul de la Lisabona³⁹ a consacrat că domeniul politicii externe și de securitate comună (PESC) este supus unor noi reguli și proceduri speciale. În fapt, particularitatea PESC a fost că aceasta în continuare rămâne supusă metodei interguvernamentale de adoptare a deciziilor și, în mod preponderent, votului în unanimitate; însă Tratatul respectiv a introdus o nouă dispoziție (clauză pasarelă) care permitea Consiliului European să decidă, prin vot în unanimitate, extinderea votului cu majoritate calificată în domeniul PESC, pentru o dată ulterioară. Deciziile adoptate în domeniul PESC prezintă, de asemenea, un caracter special, acestea nefiind, cu unele excepții notabile, supuse controlului Curții de Justiție a Uniunii Europene.

În ceea ce privește fostele state socialiste, membre ale URSS, acestea au înființat o nouă organizație internațională – Comunitatea Statelor Independente, în Statutul⁴⁰ căreia a fost stipulat ca unul din scopurile sale colaborarea între statele membre în vederea asigurării păcii și securității internaționale, realizarea unor măsuri eficiente pentru reducerea armamentelor și cheltuielilor militare, lichidarea armamentului nuclear și a altor tipuri de armamente de nimicire în masă, realizarea dezarmării generale și totale (art. 2).

Statutul CSI prevede în secțiunea III că statele-membre vor promova o politică coordonată în domeniul securității internaționale, dezarmării și controlului armamentelor, organizării forțelor armate și vor menține securitatea în cadrul Comunității, inclusiv cu ajutorul Grupelor de observatori militari și forțelor colective de menținere a păcii.

În cazul apariției unui pericol pentru suveranitatea, securitatea și integritatea teritorială a unui sau mai multor state membre sau pentru pacea și securitatea internațională, statele-membre vor pune imediat în acțiune mecanismul consultărilor reciproce în scopul coordonării pozițiilor și adoptării de măsuri pentru lichidarea pericolului apărut, inclusiv a operațiunilor de menținere a păcii și de folosire, în caz de necesitate, a Forțelor Armate în temeiul realizării dreptului la autoapărare individuală și colectivă, conform art. 51 al Cartei ONU.

³⁹ Tratatul de la Lisabona de modificare a Tratatului privind Uniunea Europeană și a Tratatului de instituire a Comunității Europene (92/C 191/01). Publicat în: Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, nr. C 306 din 17 decembrie 2007.

⁴⁰ Устав Содружества Независимых Государств, 22.01.1993, Минск (Беларусь). [On-line]: <http://www.cis.minsk.by/page.php?id=180> (Vizitat la 14.10.2022).

Fiecare stat membru va lua măsurile necesare în vederea asigurării stabilității la frontierele externe ale statelor membre ale Comunității, în baza acordului reciproc, statele membre vor coordona activitatea trupelor de grăniceri și a altor servicii competente care realizează controlul și sunt răspunzătoare pentru respectarea ordinii stabilite de trecere a frontierelor externe ale statelor membre.

Organul suprem pentru problemele apărării și pazei frontierelor externe ale statelor membre ale Comunității este Consiliul Șefilor de State. Coordonarea activității economico-militare a Comunității va reveni Consiliului Șefilor de Guverne. Iar conlucrarea statelor membre în domeniul realizării acordurilor internaționale și soluționării altor probleme din domeniul securității și dezarmării se va realiza prin consultări reciproce. Problemele concrete ale colaborării politico-militare a statelor membre se vor reglementa prin acorduri speciale.

Secțiunea IV stipulează că statele-membre vor adopta toate măsurile posibile în scopul preîntâmpinării conflictelor apărute, mai întâi de toate, pe motiv interetnic și interconfesional, care pot conduce la încălcarea drepturilor omului. Statele vor acorda, în baza acordului reciproc, ajutor pentru reglementarea acestor conflicte, inclusiv în cadrul organismelor internaționale.

La fel, statele-membre ale Comunității se vor abține de la acțiuni care ar putea aduce daune altor state membre și conduce la înăsprirea unor posibile diferende. Ele benevol și în spiritul colaborării vor depune eforturi pentru soluționarea pașnică și echitabilă a diferendelor pe calea tratativelor sau înțelegerilor cu privire la proceduri de alternativă pentru reglementarea diferendelor.

Dacă statele membre nu vor reuși să soluționeze diferendul cu mijloacele sus numite, ele îl vor putea transmite Consiliului Șefilor de State. Consiliul Șefilor de State poate, la oricare etapă a diferendului ce poate periclita pacea și securitatea în cadrul Comunității, recomanda părților procedura cuvenită sau metodele reglementării lui.

În ceea ce ține de instrumentele internaționale regionale din domeniul păcii și securității internaționale de pe continentul american, evidențiem *Carta Organizației Statelor Americane*⁴¹ care prevede la articolul 2 că scopurile organizației:

- consolidarea păcii și securității continentului;
- promovarea și consolidarea democrației reprezentative, respectând principiul neintervenției;
- prevenirea posibilelor cauze de dificultăți și asigurarea soluționării pașnice a disputelor ce pot apărea între statele membre;

⁴¹ Carta Organizației Statelor Americane din 30.04.1948. [On-line]: http://www.oas.org/dil/treaties_A-41_Charter_of_the_Organization_of_American_States.pdf (Vizitat la 14.10.2022).

- asigurarea unei acțiuni comune din partea acestor state în cazul unei eventuale agresiuni;
- realizarea unei limitări efective a armelor convenționale, care va face posibilă dedicarea unei cantități mai mari de resurse economice și sociale pentru dezvoltarea statelor membre.

Statele americane condamnă războiul de agresiune. Un act de agresiune împotriva unui stat american este un act de agresiune împotriva tuturor celorlalte state americane. Controversele cu caracter internațional între două sau mai multe state americane se soluționează prin proceduri pașnice, iar justiția socială și securitatea socială sunt bazele unei păci durabile (art. 3). Carta OSA stipulează că toate disputele internaționale care pot apărea între statele americane trebuie să fie supuse procedurilor pașnice: negocierile directe, bunele oficii, medierea, investigarea și concilierea, soluționarea judiciară, arbitrajul, și cele asupra cărora părțile la diferend pot conveni în orice moment.

1.3. Delimitarea cadrului normativ național privind participarea RM în cadrul operațiunilor de menținere a păcii sub egida organizațiilor internaționale

Cadrul intern relevant privind participarea Republicii Moldova la operațiunile și misiunile de restabilire, edificare și menținere a păcii nu este unul foarte bogat, realmente doar Constituția RM și Legea mai recentă privind participarea Republicii Moldova la misiuni și operații internaționale nr. 219 din 03.12.2015 detaliază aspectele respective.

Astfel, **Constituția Republicii Moldova**⁴² stabilește în art. 8: “*Republica Moldova se obligă să respecte Carta Organizației Națiunilor Unite și tratatele la care este parte, să-și bazeze relațiile cu alte state pe principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional*”.

Din sensul normei de drept citate supra rezultă cu titlu de principiu general că participarea Republicii Moldova la activitățile de pacificare urmează să fie în concordanță cu normele dreptului internațional public, iar însăși participarea în cadrul acestor activități reprezintă o modalitate de a respecta prevederilor internaționale în materia menținerii și consolidării păcii și securității internaționale.

De asemenea, art. 66 din Constituție stabilește atribuțiile de bază pentru Parlamentul Republicii Moldova, printre acestea regăsindu-se și *aprobarea direcțiilor principale ale politicii interne și externe a statului*. Astfel, dislocarea misiunilor în teren cu implicarea contingentului militar sau polițienesc moldovenesc constituie o transpunere în practică a atribuției respective

⁴² Constituția Republicii Moldova din 29 iulie 1994. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 12.08.1994, nr. 1.

generale și, subsecvent, dislocarea nemijlocită se va efectua în baza unui act adoptat de organul legislativ suprem (hotărârea Parlamentului).

Spre exemplu, decizia privind participarea Republicii Moldova la operațiunea internațională de menținere a păcii din Kosovo a îmbrăcat forma **Hotărârii Parlamentului nr. 268 din 01.11.2013**.⁴³ În concret, legislatorul a aprobat participarea Republicii Moldova la operațiunea internațională de menținere a păcii din Kosovo, în componența Forței Multinaționale de Menținere a Păcii din Kosovo, începând cu 1 noiembrie 2013 până la adoptarea deciziei de sistare a participării Republicii Moldova la această operațiune, cu următoarele forțe și mijloace: un pluton de infanterie ușoară, alcătuit din 33 de militari, destinat pentru misiuni de securitate și pază a obiectivelor militare și de patrulare în zona de responsabilitate; o echipă de genști, alcătuită din 7 militari, destinată pentru misiuni de reconstruire și de deminare; un ofițer de stat-major; armament, muniție, echipament individual și special necesare pentru îndeplinirea misiunii.

În sarcina Guvernului au fost puse următoarele atribuții: să întreprindă acțiuni organizatorice și să asigure condițiile necesare pentru participarea Republicii Moldova la operațiunea internațională de menținere a păcii din Kosovo; să negocieze și să încheie acorduri tehnice în vederea asigurării logisticii necesare pentru participarea Republicii Moldova la operațiunea internațională de menținere a păcii din Kosovo; să stabilească perioada și ordinea de rotație (de la 6 până la 12 luni), modalitatea prelungirii termenului și condițiile revenirii în țară pentru fiecare contingent, reieșind din cerințele stabilite în teatrul de operații, precum și să ajusteze numărul militarilor participanți în funcție de necesitate operațională și în limitele resurselor disponibile; să stabilească garanții și compensații pentru militarii participanți la operațiunea internațională de menținere a păcii din Kosovo.

Totodată, trebuie menționat faptul că art. 87 din Constituție, la rândul său, reglementează atribuțiile Președintelui statului în domeniul apărării și consacră *inter alia* că ultimul este „comandatul suprem al forțelor armate”. În asemenea circumstanțe, decizia asupra participării contingentului național în cadrul unei misiuni internaționale urmează a fi luată în consens cu opinia șefului statului în această privință.

În ceea ce ține de prevederile legislative din domeniul respectiv, și anume **Legea privind participarea Republicii Moldova la misiuni și operații internaționale** nr. 219 din 03.12.2015⁴⁴, aceasta stabilește ca obiect de reglementare condițiile de participare la misiunile și operațiile

⁴³ Hotărârea Parlamentului nr. 268 din 01.11.2013 cu privire la participarea Republicii Moldova la operațiunea internațională de menținere a păcii din Kosovo. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 08.11.2013, nr. 252-257/709.

⁴⁴ Legea privind participarea Republicii Moldova la misiuni și operații internaționale nr. 219 din 03.12.2015. În: Monitorul oficial al Republicii Moldova, 05.02.2016, nr. 25-30/57.

internaționale desfășurate în afara teritoriului Republicii Moldova, în conformitate cu prevederile Cartei ONU și ale tratatelor internaționale la care RM este parte (art.1).

Scopul legii indicate *supra* constă în stabilirea cadrului juridic pentru asigurarea îndeplinirii angajamentelor Republicii Moldova asumate în temeiul Cartei ONU, tratatelor încheiate cu Uniunea Europeană, cu alte organizații internaționale și state străine, care să contribuie la menținerea păcii, securității și stabilității internaționale, la supremația legii, la respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, la dezvoltarea și buna funcționare a statelor (articolul 3).

În articolul 4 legiuitorul a stabilit temeiurile juridice pentru participarea la misiuni și operațiuni internaționale, și anume că drept temei juridic pentru participare la operații internaționale servesc mandatul Consiliului de Securitate al ONU, tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte, Constituția Republicii Moldova și prezenta lege; iar temei juridic pentru participare la misiuni internaționale servesc tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte și legislația Republicii Moldova.

De asemenea, Legea în cauză enumeră *principiile generale de participare la misiuni și operații internaționale*, acestea derivând din interesele statului și din angajamentele internaționale asumate în baza tratatelor internaționale, prevalând următoarele:

a) consimțământul statului sau statelor pentru desfășurarea misiunii sau operației internaționale pe teritoriul acestuia sau acestora. Excepție de la principiul dat vor constitui misiunile sau operațiile inițiate cu acordul comunității internaționale, în strictă conformitate cu normele și principiile dreptului internațional, în caz de pericol pentru pacea și securitatea internațională, dacă acordul părților aflate în conflict nu poate fi obținut;

b) imparțialitatea personalului Republicii Moldova în implementarea mandatului misiunii sau operației, fără a favoriza sau a prejudicia oricare dintre părțile aflate în conflict;

c) neaplicarea forței, cu excepția cazurilor de autoapărare și a altor cazuri excepționale prevăzute de mandatul operației internaționale. Forțele sistemului național de apărare vor aplica forța minimă necesară atingerii obiectivelor militare, în strictă concordanță cu prevederile dreptului internațional.

Articolul 6 reglementează procedura de adoptare a deciziei privind participarea la operații internaționale a Republicii Moldova, stipulând că decizia privind participarea contingentelor forțelor sistemului național de apărare la operații internaționale se adoptă prin hotărârea Parlamentului, la propunerea Președintelui RM. Retragera contingentelor forțelor sistemului național de apărare din operații internaționale se decide de către Președinte, cu informarea ulterioară a Parlamentului, în cazul în care situația politico-militară internațională suferă schimbări

condiționate de nerespectarea prevederilor acordului cu privire la statutul forțelor internaționale de pacificare, precum și a prevederilor Cartei ONU sau în cazul în care retragerea respectivă este justificată de interesele naționale ale țării. Deciziile privind detașarea, în mod individual, a persoanelor din cadrul efectivului forțelor sistemului național de apărare în vederea participării la operații internaționale și privind rechemarea acestora se adoptă de către autoritățile de resort, ca urmare a adoptării de către Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene a deciziei referitoare la oportunitatea participării la operațiile internaționale respective.

De asemenea, art. 8 al Legii enunțate reglementează procedura transferului de autoritate, stabilind că transferul de autoritate se realizează de către autoritățile de resort și reprezintă acțiunea prin care Republica Moldova predă controlul, la nivel operațional și/sau tactic, al contingentului forțelor sistemului național de apărare proprii, participante într-o anumită operație internațională, comandantului sau comandamentului care conduce operația respectivă. Pe timpul îndeplinirii operațiilor internaționale, contingentele forțelor sistemului național de apărare pot avea sub control operațional și/sau tactic unități, subunități sau personal al forțelor străine în condițiile prevăzute în transferul de autoritate efectuat între forțele armate străine și comandantul sau comandamentul contingentului forțelor sistemului național de apărare al RM. Contingentele forțelor sistemului național de apărare participante la operații internaționale execută ordinele comandantului sau comandamentului forței căruia i se subordonează potrivit înțelegerilor stabilite la efectuarea transferului de autoritate, cu respectarea prevederilor dreptului internațional și a regulilor de angajare (alin. 1-3).

Urmează a fi remarcat faptul că alin. 4-6 ale art. 8 descriu și situațiile în care un reprezentant al forțelor sistemului național de apărare primește de la autoritățile ierarhic superioare ale operației internaționale un ordin sau o instrucțiune care contravine legislației RM, în asemenea circumstanțe, persoana respectivă urmează să țină cont de faptul că prioritate la aplicare vor avea principiile și regulile de angajare convenite la nivel de operație internațională respectivă, cu excepția cazului în care ordinul sau instrucțiunea este vădit ilegală și contravine normelor dreptului internațional. Mai mult, în situația în care un reprezentant al forțelor sistemului național de apărare al RM primește de la autoritățile ierarhic superioare ale misiunii sau operației un ordin sau o instrucțiune internă care contravin normelor de drept internațional, regulilor de angajare ori obiceiurilor războiului, acesta va refuza executarea și va informa de îndată autoritățile ierarhic superioare ale Republicii Moldova, urmând instrucțiunile primite de la acestea din urmă.

În continuare, Legea indicată consacră obligația membrilor contingentului militar de a respecta normele dreptului internațional, și anume că efectivul forțelor sistemului național de apărare este obligat să respecte normele dreptului conflictelor armate, normele dreptului

internațional umanitar, precum și normele și principiile de asigurare a drepturilor omului pe timp de pace; iar comandamentul contingentului forțelor sistemului național de apărare participant la operația internațională este obligat să asigure din timp familiarizarea efectivului cu principiile fundamentale și normele dreptului conflictelor armate, normele și cerințele privind respectarea drepturilor omului și regulile de angajare.

În ceea ce privește participarea efectivului militar național la misiunile internaționale, art. 11 al Legii stipulează că decizia privind detașarea personalului în misiuni internaționale se adoptă de fiecare autoritate de resort, la propunerea Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene, ultimul informând organizațiile sau statele solicitante despre disponibilitatea participării la misiuni internaționale și prezentându-le lista candidaților din partea Republicii Moldova.

Articolul 17 din Legea privind participarea Republicii Moldova la misiuni și operații internaționale prescrie drepturile și obligațiile personalului detașat, precum urmează. Personalul detașat într-o misiune sau operație internațională are dreptul: să decidă în mod benevol referitor la detașarea sa; să fie informat privind toate condițiile și riscurile legate de detașarea sa; să beneficieze de cursuri de pregătire și perfecționare profesională; să obțină asistența și protecția cuvenite din partea statului, prevăzute în cap.VI al legii și în alte acte normative; să solicite rechemarea sa. Totodată, personalul detașat într-o misiune sau operație internațională este obligat: să îndeplinească ordinele și instrucțiunile interne ale conducerii misiunii sau operației internaționale; să respecte legislația statului-gazdă și prevederile dreptului internațional; să nu se lase implicat în activități care ar reprezenta o imixtiune în treburile interne ale statului-gazdă; să se abțină de la acțiuni și declarații care ar putea prejudicia imaginea misiunii sau operației internaționale și a Republicii Moldova, precum și relațiile ei cu alte state sau organizații internaționale; să nu abuzeze de statutul, privilegiile și imunitățile acordate de statul-gazdă membrilor misiunii sau operației internaționale; să informeze Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, prin intermediul autorității de resort trimitătoare, în legătură cu orice situație care ar putea afecta îndeplinirea atribuțiilor sale în cadrul misiunii sau operației internaționale; să nu desfășoare activitate economică în statul-gazdă sau altă activitate incompatibilă cu statutul său în statul-gazdă.

În acest context, urmează să subliniem că participarea contingentelor pacifatoare ale Republicii Moldova la operațiuni internaționale realizate sub mandatul Consiliului de Securitate al Organizației Națiunilor Unite, altor structuri regionale de securitate colectivă la care Republica

Moldova este parte, nu contravine statutului de neutralitate permanentă a RM, consacrat în art. 11 al Constituției Republicii Moldova.⁴⁵

1.4. Concluzii la Capitolul 1

Analizând opiniile doctrinare și conținutul tratatelor internaționale, altor izvoare formale de drept internațional, după caz, a legislației Republicii Moldova, urmărind obiectivul reliefării rolului organizațiilor internaționale în menținerea păcii, securității și stabilității internaționale deducem următoarele:

1. În contextul unei lumi globalizate, organizațiilor internaționale cu vocație universală, regionale le revine un rol esențial în procesul de creare a unei lumi în care națiunile vor coexista pașnic. Organizațiile internaționale cu vocație universală și regională constituie garanții ale afirmării și menținerii păcii, securității și stabilității mondiale. Investigarea științifică a tematicii enunțate relevă anumite **probleme de cercetare**, precum: diversitatea și contrarietatea opiniilor doctrinarilor existente asupra rolului unor organizații internaționale concrete; condiționarea opiniilor doctrinare negative versus anumite organizații de faptul mai puțin obiectiv al viziunilor geopolitice contradictorii; insuficiența resurselor teoretice consolidate consacrate tematicii rolului organizațiilor internaționale în contextul menținerii stabilității, accentul fiind pus pe pacea și securitatea internațională; nedelimitarea clară de către instrumentele internaționale în materie a scopului generic de menținerea a stabilității de celelalte două scopuri fundamentale de menținere și consolidare a păcii și securității; caracterul preponderent general al investigațiilor teoretice dedicate tematicii cercetate, anumite aspecte ale acestora fiind susceptibile delimitării în contextul diferitelor ramuri și instituții ale dreptului internațional public (*i.e.* dreptul organizațiilor internaționale, dreptul securității colective, dreptul internațional umanitar, soluționarea pe cale pașnică a diferendelor internaționale), însă lucrările doctrinare consacrate exclusiv modelelor generale și particulare de menținere a păcii și stabilității fiind reduse numeric în doctrina străină, doctrina românească și autohtonă.

2. Având în vedere problemele de cercetare menționate, prezenta lucrare științifică a fost definitivată în sensul următoarelor **direcții de cercetare**: stabilirea interferenței între conceptele de pace, stabilitate și securitate internațională după cum acestea rezultă din actele elaborate sub egida organizațiilor internaționale; estimarea specificului procesului de menținere a păcii și stabilității mondiale; stabilirea modelelor generale și particulare de menținere a păcii, stabilității și securității prin referire la activitatea multiplelor organisme internaționale concrete.

⁴⁵ DORUL O., Neutralitatea – parte componentă a sistemului de securitate colectivă. Autoreferatul tezei de doctor în drept. CEP, Chișinău, 2008.

3. Prezentul studiu este centrat pe cercetarea rolului organizațiilor internaționale în contextul reflecțiilor doctrinare, acesta fiind abordat de regulă în mod neconsolidat în doctrina de specialitate, anumite implicații fiind regăsite la diverse tematici consacrate ramurilor și instituțiilor dreptului internațional public. Cel mai elocvent exemplu în acest sens este doctrina autohtonă, care demonstrează că aspectele privind importanța organizațiilor internaționale universale și regionale în contextul menținerii păcii, securității și stabilității, sunt între altele analizate pe terenul dreptului organizațiilor internaționale, dreptului securității colective, dreptului internațional umanitar, mijloacelor pașnice de soluționare a diferendelor internaționale, dezarmării și neproliferării armelor nucleare, dreptului internațional al mediului, dreptului internațional penal. Lucrări monografice destinate exclusiv tematicii respective lipsesc, însă pot fi identificate monografiile de specialitate consacrate unui domeniu aferent tematicii investigate, precum sunt operele prof. Victoria Arhiliuc dedicate operațiunilor de menținere a păcii desfășurate sub egida anumitor organisme internaționale.

4. În ceea ce privește doctrina străină, americană, britanică și franceză, putem observa o oarecare segregare a tematicilor relevante, savanții fiind axați pe investigarea activității unor instituții concrete, cu vocație universală – ONU, sau regională – OSCE, NATO, Uniunea Africană etc. Totodată, diferitele chestiuni ce vizează securitatea colectivă de asemenea sunt abordate separat de către autorii străini.

5. Referitor la analiza instrumentelor internaționale din domeniul menținerii păcii, securității și stabilității la nivel global și regional, enunțăm că acestea preponderent reflectă actele constitutive ale Națiunilor Unite și variilor organizații regionale, mai puține numeric fiind rezoluțiile Adunării Generale și Consiliului de Securitate ale ONU. Instrumentele respective conțin prevederi clare privind rolul organizațiilor internaționale în promovarea păcii, securității și stabilității la scara largă, și servesc temei pentru angajarea acestor organizații în diferite operațiuni și misiuni în teren privind reinstaurarea, stabilirea și menținerea păcii.

6. La subiectul cadrului normativ național privind participarea RM în cadrul operațiunilor de menținere a păcii sub egida organizațiilor internaționale, trebuie să menționăm că acesta este suficient, incluzând prevederi relevante ale Constituției Republicii Moldova și o lege organică în domeniu. Deciziile nemijlocite de trimitere a membrilor efectivului național în teren în zone afectate de conflict în cadrul operațiunilor internaționale îmbracă forma Hotărârilor Parlamentului Republicii Moldova, ultimele relevând informație concretă privind numărul de militari trimiși, specificul misiunii și alte aspecte adiacente.

2. ABORDĂRI DEFINITORII ALE PROCESULUI DE MENȚINERE A PĂCII ȘI STABILITĂȚII MONDIALE

2.1. Stabilirea conceptului de securitate internațională

În mod tradițional, securitatea este definită în termeni militari, cu scopul primar de a se concentra asupra protecției statului împotriva amenințărilor intereselor naționale. Astfel, atunci când Hans Kelsen a publicat în anul 1957 lucrarea ”Securitatea Colectivă în temeiul dreptului internațional”, el a limitat domeniul de aplicare al conceptului la “protecția oamenilor împotriva folosirii forței de către alți oameni”.⁴⁶ Acesta a fost indisolubil legat de securitatea națională, adică protecția teritoriului contra amenințărilor și atacurilor militare externe, care a fost recunoscut ca ultim *raison d’être* a statelor suverane. Cu toate acestea, o astfel de noțiune tradițională a securității, definită prin supravețuirea națională, protecția fizică a teritoriului de stat, și puterea militară, și-a extins domeniul său de aplicare în a doua jumătate a secolului XX, mai ales începând cu sfârșitul Războiului Rece.

Mult timp securitatea a fost percepută în legătură cu suveranitatea statului și integritatea sa teritorială, exprimată în art. 2 alin. (4) al Cartei ONU. Cu toate acestea, urmare a progresului tehnologic, problemele de securitate s-au extins conceptual și geografic la zone maritime, spațiu cosmic, Arctica, Antarctica, și chiar spațiul cibernetic. Aceste noi frontiere, de asemenea, nu sunt imune la influența unui concept extins de securitate care prezintă provocări pentru regimurile juridice existente ce reglementează activități extra-teritoriale și non-teritoriale.

La fel, astăzi s-au extins categoriile de amenințări la adresa păcii și securității internaționale. Tot mai mult se vehiculează ideea că declinul mediului, dezastrele naturale, sărăcia, bolile letale, precum și deficitul de resurse ar trebui să fie toate considerate grave amenințări la adresa securității internaționale. Multe dintre aceste idei se încadrează în scara largă a conceptului de „securitate umană”, definit în Raportul pentru Dezvoltare Umană al ONU din anul 1994. În respectivul raport au fost subliniate șapte elemente fundamentale ale securității umane, și anume: securitatea economică, securitatea sănătății, securitatea alimentară, securitatea mediului, securitatea personală, securitatea comunității și securitatea politică.⁴⁷

Aceste fenomene și anterior stârneau îngrijorarea statelor și a comunității internaționale în ansamblu, dar cedau în mod semnificativ față de preocupările politico-militare. Epidemia de gripă

⁴⁶ NASU H. The expanded conception of security and international law: challenges to the UN collective security system. In: Amsterdam Law Forum (VU University Amsterdam), 2011, Vol. 3, no. 3, p. 16.

⁴⁷ ANDERSON N. D. “Re-redefining” International Security. Bringing intent back in. In: The Josef Korbel Journal of Advanced International Studies, Summer 2012, Vol. 4, p. 34-35.

de la începutul secolului al XX-lea (aşa-numita “gripa spaniolă”) a luat viaţa a aproximativ aceleiaşi număr de persoane ca toate luptele din Primul Război Mondial, iar pandemia COVID-19 a provocat moartea a peste 6,7 mln persoane în toată lumea. Traficul de droguri în prezent nu are efecte negative cu mult mai mari decât cu câteva decenii în urmă. Foamea în ţările în curs de dezvoltare în a doua jumătate a secolului trecut era mult mai extinsă decât în prezent. Cu toate acestea, anume în prezent s-a conturat opinia internaţională privind mărirea substanţială a priorităţii ameninţărilor non-militare şi necesitatea de a le include în conceptul securităţii internaţionale.

Rapoartele Secretarului General al ONU califică problemele economice şi sociale, criminalitatea transnaţională organizată, precum şi conflictele inter-statale, conflictele interne, terorismul şi armele de distrugere în masă, ca fiind ameninţări grave la adresa păcii şi securităţii mondiale.

Au fost iniţiate dezbateri privind extinderea termenului de securitate, fiind configurate patru tipuri ale conceptului respectiv. Prima implică extinderea securităţii de la securitatea naţiunilor la securitatea grupurilor şi a indivizilor; a doua realizează o extindere în sus a termenului de la naţiune la biosferă; a treia extinde conceptul de securitate pe orizontală, sau la tipurile de securităţi pe care le avem în vedere; în timp ce a patra categorie sugerează că responsabilitatea pentru asigurarea securităţii este difuzată în toate direcţiile, dinspre statele-naţiuni în sus spre organizaţii internaţionale şi până jos la guvernări regionale şi locale, precum şi la organizaţiile nonguvernamentale.⁴⁸

Important pentru extinderea domeniului obiectului securităţii internaţionale este apariţia şi dezvoltarea rapidă în ultimii ani a conceptului de „securitate umană”. Definiţia cea mai cuprinzătoare a conceptului dat a apărut în Raportul PNUD pentru dezvoltare umană din anul 1994.⁴⁹ Securitatea umană a oferit ulterior o bază teoretică pentru dezvoltarea conceptului „responsabilităţii de a proteja” ca o politică pe ordinea de zi, care a fost aprobată oficial în concluziile summit-ului mondial din 2005. Unul dintre noile aspecte ale acestui concept este faptul că populaţiile umane, spre deosebire de statele suverane şi comunitatea internaţională, sunt recunoscute ca obiecte care trebuie protejate de ameninţări de genocid, crime de război, purificare etnică şi crime împotriva umanităţii. Suporterii acestui concept indică faptul că lista celor mai importante ameninţări la adresa securităţii internaţionale trebuie să includă foamea, epidemiile şi

⁴⁸ LAŞAN N. Securitatea: concepte în societatea contemporană. În: Revista de Administraţie Publică şi Politici Sociale, decembrie 2010, nr. 4(5), An. II, p. 43.

⁴⁹ MOULAYE Z., NIAKATE M. Gouvernance partagée de la sécurité et de la paix. L'expérience Malienne. Abuja: Friedrich-Ebert-Stiftung, 2012, p. 12.

dezastrele naturale care iau în mod notoriu mai multe vieți decât războiul, genocidul și terorismul împreună.

În ultimii ani, există o extindere a subiecților securității globale. Timp de mai mult de 370 ani de existență a sistemului de la Westfalia, subiecții centrali, aproape monopolizati în materie de război și pace, iar mai apoi și ai securității internaționale, au fost statele. Uneori, actorii non-statali – pirații, mișcările ideologice transfrontaliere (cum ar fi anarhiști, socialiști), grupurile armate care luptau pentru autodeterminarea popoarelor – au afectat în mod semnificativ starea păcii și securității internaționale în diferite regiuni. Securitatea internațională a fost aproape exclusiv prerogativă statală. Prin urmare, în cadrul categoriei generice a securității internaționale, se afirmă în prim plan securitatea interstatală.

Primul indiciu al apariției noilor subiecți în cadrul securității internaționale devine lupta popoarelor coloniale pentru autodeterminare în Asia și Africa. Astfel, putem menționa un nou fenomen global, ce a marcat afirmarea păcii și securității internaționale – lupta actorilor statali și non-statali.

Procesul cel mai dramatic al destatalizării a apărut în sec. XX și XXI, când terorismul transnațional a afectat securitatea multor state și a comunității internaționale per ansamblu. Fiind dizolvate în societatea internațională, grupările teroriste reprezintă nu doar amenințări la adresa securității și păcii internaționale, dar devin și actori activi ai acesteia.⁵⁰ Un argument în favoarea persistării în viitor a terorismului ca formă violentă de luptă politică este reușita actului și costul relativ mic al realizării acestuia, precum și riscul minim pentru atacant. Scopurile terorismului îl delimitează de alte forme de violență, esența faptei constând în intenția de a înfricoșa pe altcineva decât victima. Devotamentul teroriștilor față de un scop, face sancțiunile legale inefficiente.⁵¹ Printre factorii ce condiționează expansiunea terorismului menționăm: politica de dominație, expansiune, hegemonie, regimurile totalitare sau dictatoriale, șomajul, criminalitatea, violența, legăturile terorismului cu anumite state, guverne, servicii secrete etc.⁵²

Altă provocare non-statală la adresa securității internaționale este proliferarea armelor de distrugere în masă, care este legată de probabilitatea de a nimeri în mâinile „organizațiilor sociale” necontrolate de stat. Persistă posibilitatea accesului fanaticilor la dispozitivele nucleare explozive.

De asemenea, comunitatea internațională a ajuns la concluzia că conflictele armate interne reprezintă o amenințare serioasă nu doar pentru țările în care acestea apar, dar și pentru vecinii lor

⁵⁰ КУЛАГИН В. Глобальная или мировая безопасность? В: Журнале теории международных отношений и мировой политики Международные Процессы, май-август 2007, №2 (14), Том 5с. 38-51

⁵¹ BALAN O., Terorismul-crimă internațională. Tipografia RECLAMA. Chișinău, p. 4.

⁵² BALAN O., Beșleaga G., Terorism și antiterorism. "Elena-V.I.". Chișinău, 2002. P. 46-47

și toată comunitatea internațională, putând în mod rapid să se răsfrângă asupra noilor teritorii și regiuni. Inițiatorii și protagoniști ai genocidului etnic (distrugerea reciprocă între triburile tutsi și hutu în Ruanda), războaielor civile (în Republica Democrată Congo), mișcărilor separatiste (în Sri Lanka, cele din teritoriul Ucrainei), pierderii statalității și triumfului anarhiei armate (în Somalia) au fost în mare parte forțe non-statale.

Actorii non-statali sunt doar purtători parțiali ai amenințărilor la adresa păcii și securității internaționale. Alte izvoare de amenințări potențiale sau reale rămân a fi statele. Păstrarea armamentului nuclear, precum și creșterea numărului de state care dispun de rachete nucleare, demonstrează că acesta joacă un rol central în securitatea contemporană.

Totodată, companiile multinaționale, care se spune că sunt arhetipul „actorului transnațional” ce slăbește entitatea statală primară, rămân în majoritate strâns legate de teritoriul lor și de statul lor de origine.⁵³

Statele rămân în esență actori monopolizți în domeniul combaterii atât amenințărilor noi, cât și celor vechi. Există câteva exemple de activități ale actorilor non-statali în domeniul securității (extindere substanțială a diviziilor de securitate private în cele mai multe țări ale lumii, activizarea organizațiilor non-guvernamentale în operațiunile de menținere a păcii). Dar statul rămâne unicul titular legitim a violenței politice.

Securitatea este unul din cele mai importante concepte din teoria relațiilor internaționale, deoarece se bazează pe siguranța statelor și cetățenilor acestora, și se ocupă de probleme complexe de siguranță și pace care sunt legate de conflicte. Securitatea este un subiect evaziv, așa cum se vehiculează că nu poate fi definită în mod obiectiv și că orice problemă poate deveni o problemă de securitate după ce a fost securitizată prin factorii de decizie politică.⁵⁴ Dacă acceptăm faptul că problemele de securitate sunt printre cele mai vechi care există în lume, putem să afirmăm cu certitudine că definiția acestui concept a depins și depinde nu doar de epoca analizată, ci și de actorii considerați a fi protagoniști, și mai important de persoana care elaborează o asemenea definiție.

Cea mai generală definiție modernă a securității internaționale a fost formulată la crearea ONU în primul articol al Cartei ONU, ce definește obiectivul său principal ca fiind să mențină pacea și securitatea internațională și, în acest scop: să ia măsuri colective eficace pentru prevenirea și înlăturarea amenințărilor împotriva păcii și pentru reprimarea oricăror acte de agresiune sau altor

⁵³ COHEN S. Les États face aux “nouveaux acteurs”, p. 7. [On-line]: <https://www.diplomatie.gouv.fr/IMG/pdf/0204-Cohen-FR.pdf> (Vizitat la 01.11.2022).

⁵⁴ LIZ St. J. The Changing Nature of “International Security”: The Need for an Integrated Definition, p. 23. [On-line]: http://www.diplomatonline.com/pdf_files/npsia/2007-08/2_Int_Security_C_Elisabeth_St_Jean_FINAL.pdf (Vizitat la 01.11.2022).

încălcări ale păcii și să înfăptuiască, prin mijloace pașnice și în conformitate cu principiile justiției și dreptului internațional, aplanarea ori rezolvarea diferendelor sau situațiilor cu caracter internațional care ar putea duce la o încălcare a păcii.

O altă definiție a securității internaționale ar fi că reprezintă un sistem al relațiilor internaționale și politico-militare, prin care este garantată componenta externă a securității naționale a fiecărei țări, practic eliminând amenințarea cu războaiele și conflictele militare în procesul de soluționare a conflictelor internaționale și regionale.⁵⁵

Securitatea internațională este considerată de asemenea o ordine mondială în care sunt create condiții internaționale favorabile pentru dezvoltarea liberă a statelor și a altor subiecte de drept internațional. În contextul securității internaționale, fiecare stat are cele mai bune condiții pentru punerea în aplicare a politicilor care vizează îmbunătățirea nivelului de trai material al poporului, libera dezvoltare a personalității, punerea integrală în aplicare a drepturilor și libertăților omului și cetățeanului.

La rândul său, conceptul de securitate internațională reprezintă un set de atitudini, metode, abordări și principii care stau la baza diverselor activități, înțelegeri și acorduri, crearea unor structuri globale, regionale și interstatale și stabilirea mecanismelor de cooperare, pentru a garanta o coexistență pașnică și ecologică, non-ingerința în viața și treburile interne a statelor și popoarelor.

Conceptul de pace și securitate internațională poate fi abordat și ca un sistem de relații internaționale, bazat pe respectul de către toate națiunile a principiilor și normelor de drept internațional, care exclude soluționarea disputelor și diferendelor între ele prin forță. Principiile securității internaționale includ coexistența pașnică; securitatea egală pentru toate statele; crearea de garanții eficiente militare, politice, economice și umanitare; prevenirea cursei înarmărilor în spațiul cosmic, încetarea tuturor testelor armelor nucleare și finalizarea lichidării acestora; dizolvarea grupurilor militare radicale; respectul necondiționat pentru drepturile suverane ale fiecărui popor; soluționare politică a crizelor internaționale și a conflictelor regionale; consolidarea încrederii între state; dezvoltarea de metode eficiente de prevenire a terorismului internațional; eradicarea genocidului și apartheid-ului; excluderea din practica internațională a tuturor formelor de discriminare, renunțarea la blocade și sancțiuni economice (fără recomandările comunității internaționale); stabilirea unei noi ordini economice, care asigură securitatea economică egală a tuturor statelor.

⁵⁵ НАЗАРОВА А. И. Теоретические вопросы обеспечения международной безопасности. В: Журнале Молодой Ученый, апрель 2014, №4 (63), с. 859.

2.2. Definirea conceptului de stabilitate internațională

Termenul “stabilitate” sau “stabilitate internațională” se regăsește în multiple tratate internaționale ce reglementează aspecte privind organizarea sistemelor de securitate colectivă.

Nefiind, la origine, un termen juridic, conceptul stabilității internaționale redă în cel mai expresiv mod năzuința generațiilor postbelice de coexistență pașnică, bunăstare atunci când conceptul își găsește locul în textele declarațiilor și tratatelor internaționale.

Potrivit prevederilor Declarației Asociației Națiunilor din Asia de Sud-Est (ASEAN) semnată la Bangkok la 8 august 1967, unul din scopurile ASEAN este promovarea păcii și stabilității regionale prin respectarea constantă a justiției și a statului de drept în relațiile dintre țările din regiune și aderarea la principiile Cartei Națiunilor Unite.⁵⁶ În Carta ASEAN⁵⁷ adoptată la 20 noiembrie 2007 printre scopurile Asociației regăsim menținerea și consolidarea păcii, securității și *stabilității* și consolidarea în continuare a valorilor orientate spre pace în regiune.

Organizația pentru Cooperare de la Shanghai creată în iunie 2001 la Shanghai, la o întâlnire a șefilor a șase state (Federația Rusă, Republica Populară Chineză, Kazahstan, Kârgâzstan, Tadjikistan și Uzbekistan are la bază Declarația din 14 iunie 2001⁵⁸ prin care statele fondatoare stabilesc scopurile organizației și anume: consolidarea încrederii reciproce, prieteniei și buneii vecinătăți între statele participante; încurajarea cooperării eficiente între ele în domeniul politic, comercial și economic, științific și tehnic, cultural, educațional, energetic, transport, mediu și alte domenii; eforturi comune pentru menținerea și asigurarea păcii, securității și *stabilității* în regiune, construind o nouă ordine internațională politică și economică democratică, justă și rațională. În temeiul Declarației, statele membre ale Organizației pentru Cooperare de la Shanghai consolidează mecanismul de consultări și coordonează acțiunile pe probleme regionale și internaționale, oferă sprijin reciproc și stabilesc o cooperare strânsă pe probleme internaționale și regionale majore, contribuie în comun la consolidarea păcii și stabilității în regiune și în întreaga lume, reieșind din faptul că menținerea unui echilibru strategic global și a stabilității în situația internațională actuală este de o importanță deosebită.

⁵⁶ ASEAN Declaration (Bangkok Declaration) Bangkok, 8 August 1967 <https://agreement.asean.org/media/download/20140117154159.pdf>

⁵⁷ Carta Asociației Națiunilor din Asia de Sud-Est (ASEAN), adoptată la Singapore, la 20 noiembrie 2007

⁵⁸ Декларация о создании Шанхайской организации сотрудничества, 14 июня 2001 года <http://kremlin.ru/supplement/3406>

Stabilitatea internațională este definită ca o condiție a relațiilor internaționale în care violența interstatală este în mod substanțial inexistentă și unde există puține probabilități ca această condiție să se schimbe în mod neașteptat într-o măsură semnificativă.⁵⁹

În contextul prezentei cercetări, **stabilitatea militară** reprezintă starea mediului militaro-strategic internațional sau regional în care se păstrează o poziție constantă și îndelungată fără conflicte militare, o egalitate relativă a capacităților militare a statelor, excluzând schimbările importante în ordinea și raportul forțelor militaro-strategice. La baza stabilității internaționale militare stă asigurarea securității universale egale a statelor mari și mici, capacitatea lor de a se opune în mod colectiv pregătirii și declanșării tuturor formelor de agresiune (inclusiv terorismul internațional), respectarea strictă a acordurilor și tratatelor internaționale.

Cu toate acestea, printre *factorii care influențează stabilitatea militară* se regăsesc:

- consolidarea încrederii între state;
- scăderea nivelului de confruntări militare;
- reducerea capacităților militare și eliminarea sistemelor de armamente grele;
- adoptarea doctrinelor militare defensive, excluderea din planurile strategice a operațiunilor ofensive;
- înăsprirea de către state a controlului reciproc asupra acțiunilor forțelor armate, crearea zonelor înarmate reduse, monitorizarea și inspectarea acestora.

Principalii factori destabilizatori, la rândul său, se referă la:

- cursa înarmărilor;
- dezechilibrul semnificativ între nivelurile de dezvoltare a forțelor armate ale statelor;
- dezvoltarea unor noi sisteme de arme cu proprietăți și capacități care pot perturba echilibrul de forțe și creează amenințări militare suplimentare pentru state;
- producția în masă a armelor pur ofensive;
- crearea de alianțe militare și blocuri ale unor state împotriva altor state.

În practică, factorii destabilizatori și cei ai stabilității acționează simultan, fapt ce determină incertitudinea situației de pe arena relațiilor internaționale. În interesul reducerii tensiunii internaționale, este important să se limiteze acțiunile destabilizatoare și să se stimuleze pe deplin influența factorilor de stabilizare în domeniile militar și strategic.

Stabilitatea politică reprezintă în primul rând reducerea tensiunilor social-politice în societate și realizarea pe baza unui compromis a intereselor diferitelor grupuri sociale și atingerea

⁵⁹ International stability.. Santa Monica, CA: RAND Corporation, 1966.
<https://www.rand.org/pubs/papers/P3420.html>.

unui consens politic semnificativ privind calea dezvoltării în continuare și, în special, reformarea economiei și sistemului politic.⁶⁰

Stabilitatea politică se realizează prin *asigurarea juridică* a securității cetățenilor care sunt participanți la organizații politice și activități politice, mai ales la mișcările de opoziție, care își apără interesele lor politice și concurează pentru participarea politică la guvernare. Multe țări democratice au acumulat o experiență considerabilă de luptă politică (în special lupta pentru putere), care nu duce la dezastre și cataclisme interne. Exemplul lor poate a fi preluat de alte state în curs de dezvoltare și adaptat realităților acestora.

Indice important de stabilitate politică a societății este capacitatea sa de a neutraliza impactul negativ din exterior (subversiune, terorismul internațional, blocada economică, presiunea politică, intimidarea, dezinformarea, amenințarea cu forța etc.) Aceste influențe negative pot aduce sistemul politic la o stare de instabilitate extremă și chiar distrugere.

Stabilitatea socială reprezintă continuitatea existenței modelelor sociale și culturale în cadrul comunității sau societății în ansamblul său, fără schimbări bruște și drastice în fiecare din principalele segmente ale acestui model. Stabilitatea socială este influențată atât de factori externi - mediul favorabil internațional, prezența unor relații normale cu alte țări, state, și poate cel mai important integrarea într-un sistem social global, cât și factori interni - funcționarea instituțiilor sociale, care acoperă sistemele sociale, politice, economice și culturale ale societății.

Stabilitatea economică se referă la o economie care experimentează o creștere constantă și o inflație scăzută. Avantajele de a avea o economie stabilă includ creșterea productivității, îmbunătățirea eficienței și reducerea șomajului. Semne comune ale unei instabilități sunt extinderea în timp a unei recesiuni sau crize, creșterea inflației și volatilitatea ratelor de schimb valutar. Creșterea comerțului internațional a permis ca economia unei țări să afecteze stabilitatea altora. Marginalizarea economică și sărăcia ar putea duce la tulburări sociale, tulburări politice, un eșec al democrației, sau chiar război.⁶¹

Deoarece economia joacă un rol primordial în stabilitatea internațională, au fost create numeroase organizații, instituții regionale și universale care au ca scop promovarea cooperării economice între state, ajutorul financiar reciproc – Fondul Monetar Internațional (FMI), Banca

⁶⁰ ЯРОСЛАВЦЕВА А. О. и др. Политическая стабильность: современные параметры и коннотации. В: Политическая стабильность: новые вызовы, методологические аспекты анализа и прогнозирования, региональные исследования. Москва: РУДН, 2012, с. 15.

⁶¹ STRAUSS-KAHN D. Stabilité économique, coopération économique et paix — le rôle du FMI. Discours du Directeur général du Fonds monétaire international, 23 octobre 2009. [On-line]: <https://www.imf.org/external/french/np/speeches/2009/102309f.htm> (Vizitat la 05.10.2022).

Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BIRD), Organizația Mondială a Comerțului (OMC), Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD) etc.

Economia are un rol major în ceea ce privește preocupările de securitate și stabilitate prin interacționarea a trei roluri. Primul este economia ca sursă de fonduri, materiale și personal pentru sfera militară. Al doilea este economia ca un furnizor de securitate economic-socială și bunăstare pentru cetățeni. Al treilea se referă la economia ca fundament pentru interacțiunea între țări și stabilirea intereselor comune sau concurente.⁶²

Legătura dintre economie și securitate a fost întotdeauna destul de evidentă. Stabilitatea în acest context poate fi privită în două moduri: ca stabilitate politică și ca stabilitate economică. Lipsa de stabilizare într-unul din domeniile menționate poate fi foarte periculoasă, precum s-a dovedit prin precedentul istoric.⁶³

În genere, precum vedem, conceptul de stabilitate, privit de sine stătător sau asociat cu cel al securității, indiferent de domeniul în care se reflectă relevă sensul unei dezvoltări durabile și constante în contextul relațiilor internaționale. Astfel, stabilității internaționale i se atribuie un sens fără îndoială pozitiv, ce sugerează ideea unei lumi ordonate lipsite de anarhie și război; însă nu trebuie dat uitării faptul că stabilitatea ce implică puține schimbări se poate dezvolta într-un tradiționalism sever care finalizează cu stagnare și recesiune. Deci, stabilitatea poate avea și un impact negativ asupra relațiilor internaționale. Mai ales în epoca mereu schimbătoare a tehnologiilor informaționale în care trăim, abordarea pozitivistă a stabilității drept adversă a războiului, este deja depășită.

2.3. Principii ale mecanismelor de menținere a păcii și stabilității în cadrul relațiilor internaționale

Sistemul universal și cele regionale de menținere a păcii și securității internaționale sunt proiectate corect atunci când au la bază un set de reguli imperative, ce le exprimă fundamentul juridic și le asigură, în consecință, viabilitate.

Doctrinarii și practicienii care au elaborat studii și constatări în domeniul dreptului securității internaționale abordează principiile mecanismelor de menținere a păcii făcând trimitere la principiile fundamentale de drept internațional public. În prezentul paragraf vom respecta această tendință, deși, în cele din urmă, vom extinde arealul de cercetare la principii ce nu au

⁶² NANTO D. K. and others. Economics and National Security: Issues and Implications for U.S. Policy. Washington: Congressional Research Service, 2011, p. 5.

⁶³ ZUKROWSKA K. The link between economics, stability and security in a transforming economy. In: NATO Economic Colloquium, 1999, p. 272.

obținut pentru moment calitatea de principiu fundamental de drept internațional public. Pledăm, însă, pentru calitatea de norme *jus cogens* a principiilor în devenire în materia dreptului securității internaționale întru a consolida mecanismele existente în vederea sporirii capacității lor de răspuns prompt la noile provocări iscate din natura relațiilor internaționale contemporane.

Carta Organizației Națiunilor Unite,⁶⁴ instituind mecanismul universal contemporan al securității colective a statelor, în articolul 2 stipulează principiile de care se conduce organizația în activitatea sa:

”În urmărirea scopurilor enunțate în articolul 1, Organizația Națiunilor Unite și Membrii săi trebuie să acționeze în conformitate cu următoarele principii:

- 1) Organizația este întemeiată pe principiul egalității suverane a tuturor Membrilor ei.*
- 2) Toți Membrii Organizației, spre a asigura tuturor drepturile și avantajele ce decurg din calitatea lor de Membru, trebuie să-și îndeplinească cu bună-credință obligațiile asumate potrivit prezentei Carte.*
- 3) Toți Membrii Organizației vor rezolva diferendele lor internaționale prin mijloace pașnice, în așa fel încât pacea și securitatea internațională, precum și justiția să nu fie puse în primejdie.*
- 4) Toți Membrii Organizației se vor abține, în relațiile lor internaționale, de a recurge la amenințarea cu forța sau la folosirea ei, fie împotriva integrității teritoriale ori independenței politice a vreunui stat, fie în orice alt mod incompatibil cu scopurile Națiunilor Unite.*
- 5) Toți Membrii Națiunilor Unite vor da acesteia întreg ajutorul în orice acțiune întreprinsă de ea în conformitate cu prevederile prezentei Carte și se vor abține de a da ajutor vreunui stat împotriva căruia Organizația întreprinde o acțiune preventivă sau de constrângere.*
- 6) Organizația va asigura ca Statele care nu sunt membre ale Națiunilor Unite să acționeze în conformitate cu aceste principii, în măsura necesară menținerii păcii și securității internaționale.*
- 7) Nici o dispoziție din prezenta Cartă nu va autoriza Națiunile Unite să intervină în chestiuni care aparțin esențial competenței interne a unui Stat și nici nu va obliga pe membrii săi să supună asemenea chestiuni spre rezolvare pe baza prevederilor prezentei Carte; acest principiu nu va aduce, însă, întru nimic atingere măsurilor de constrângere prevăzute în Capitolul VII.”*

⁶⁴ Carta Națiunilor Unite, adoptată la San Francisco la 26.06.1945. În vigoare pentru RM din 02.03.1992 Publicat în: Tratatate Internaționale, vol. 26, pag. 5 Înregistrat la ONU cu nr. I-28692

În cele ce urmează ne vom expune asupra modului în care principiile fundamentale de drept internațional public enunțate în Cartă și preluate de actele constitutive ale sistemelor regionale de securitate colectivă contribuie la menținerea păcii și stabilității mondiale prin consolidarea cadrului normativ în domeniu și prin sporirea gradului de responsabilizare a actorilor contemporani ai societății internaționale.

- ***Principiul nerecurgerii la forță sau la amenințarea cu forță în relațiile internaționale (principiul neagresiunii)*** a fost inițial consacrat sub denumirea de principiul interdicției recurgerii la războiul de agresiune, a apărut în dreptul internațional în perioada dintre cele două războaie mondiale. Prin afirmarea principiului neagresiunii s-a repudiat dreptul statelor de a porni războaie de agresiune, drept consfințit în perioadele anterioare de dezvoltare a dreptului internațional, când războiul era mijlocul dominant de rezolvare a diferendelor dintre state.⁶⁵

După includerea în actul constitutiv al ONU în calitate de principiu de care se conduce organizația și membrii săi în activitatea lor, principiului neagresiunii i-a fost dezvoltat conținutul într-o serie de acte internaționale de natură *soft law*, dar și în tratate internaționale, care, din păcate, din cauza reticenței statelor, nu reușesc să se bucure de recunoaștere universală.

În temeiul Declarației privind principiile de drept internațional ale relațiilor prietenești și de cooperare între state, în conformitate cu Carta Națiunilor Unite⁶⁶ statele se vor abține, în relațiile lor internaționale, de la amenințarea sau utilizarea forței împotriva integrității teritoriale sau a independenței politice a oricărui stat sau în orice alt mod incompatibil cu scopurile Națiunilor Unite.

Mai târziu, la 14 decembrie 1974, după negocieri interguvernamentale îndelungate, a fost adoptată Rezoluția 3314 (XXIX) a Adunării Generale, conținând definiția agresiunii.

Astfel, în temeiul Rezoluției indicate supra, prin agresiune urmează să înțelegem folosirea forței armate de către un stat împotriva suveranității, integrității teritoriale sau independenței politice a unui alt stat sau în orice alt mod incompatibil cu Carta Națiunilor Unite, astfel cum reiese din prezenta definiție. (art. 1) Articolul 3 al Rezoluției propune o serie de fapte care, fiind comise de state, pot fi considerate act de agresiune:

⁶⁵ SERBENCO E., *Drept internațional public. Volumul I*. Chișinău, 2014. P. 64-65

⁶⁶ Declarația privind principiile de drept internațional ale relațiilor prietenești și de cooperare între state, în conformitate cu Carta Națiunilor Unite⁶⁶, aprobată prin Rezoluția nr. 26/25 a Adunării Generale a ONU din 24 octombrie 1970 [https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/2625\(XXV\)&Lang=F](https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/2625(XXV)&Lang=F)

- a) invadarea sau atacarea teritoriului unui stat de către forțele armate ale unui alt stat, sau orice ocupație militară, chiar temporară, rezultând dintr-o asemenea invazie sau dintr-un asemenea atac, sau orice anexare, prin folosirea forței, a teritoriului sau a unei părți a teritoriului unui alt stat;
- b) bombardarea, de către forțele armate ale unui stat, a teritoriului unui alt stat, sau folosirea oricăror arme de către un stat împotriva teritoriului unui alt stat;
- d) atacul săvârșit de către forțele armate ale unui stat împotriva forțelor armate terestre, navale, sau aeriene sau împotriva flotelor maritime și aeriene civile ale unui alt stat;
- e) folosirea forțelor armate ale unui stat, care sunt staționate pe teritoriul unui alt stat cu acordul statului gazdă, contrar condițiilor prevăzute în acord, sau orice prelungire a prezenței lor pe teritoriul respectiv după data încetării acordului;
- f) admiterea de către un stat ca teritoriul său, pe care l-a pus la dispoziția unui alt stat, să fie folosit de către acesta din urmă pentru comiterea unui act de agresiune împotriva unui stat terț;
- g) trimiterea de către un stat sau în numele său de bande sau grupuri înarmate, de forțe neregulate sau de mercenari care săvârșesc acte de forță armată împotriva unui alt stat, de o asemenea gravitate încât ele echivalează cu actele enumerate mai sus, sau faptul de a se angaja în mod substanțial într-o astfel de acțiune.⁶⁷

Definiția nu a fost folosită niciodată în sensul ei esențial de ghid de care se conduce Consiliul de Securitate în determinarea agresiunii statelor. În prezent acest text a căpătat o nouă viață în vederea determinării elementelor crimei de agresiune în jurisdicția Curții Penale Internaționale.⁶⁸ La 11 iunie 2010, în urma lucrărilor Primei Conferințe de revizuire a Statutului Curții Penale Internaționale, a fost modificat Statutul Curții Penale Internaționale prin introducerea art. 8 bis. Întru a defini crima de agresiune în calitate de crimă comisă de persoane fizice ce țin de competența materială a Curții Penale Internaționale, participanții conferinței au decis să facă trimitere la textul Rezoluției AG a ONU din anul 1974 ce conține definiția agresiunii.

Principiul neagresiunii este piatra unghiulară a tuturor sistemelor regionale contemporane de securitate colectivă.

⁶⁷ Rezoluția ONU nr. 3314/1974 privind definiția agresiunii. <https://lege5.ro/gratuit/he2dqmr/rezolucia-nr-3314-1974-privind-definitia-agresiunii>

⁶⁸ WILMSHURST E., Definition of aggression. United Nations Audiovisual Library of International Law, 2008. https://legal.un.org/avl/pdf/ha/da/da_e.pdf

În temeiul Actului final de la Helsinki al Conferinței pentru Securitate și Cooperare în Europa, statele participante se vor abține în relațiile lor reciproce, ca și în general în relațiile lor internaționale, de a recurge la folosirea forței sau la amenințarea cu forța, fie împotriva integrității teritoriale sau a independenței politice a oricărui stat, fie în orice alt mod incompatibil cu scopurile Națiunilor Unite și cu prezenta Declarație. Nici o considerație nu poate fi invocată drept justificare pentru a recurge la folosirea forței sau la amenințarea cu forța în contradicție cu acest principiu. În consecință, statele participante se vor abține de la orice act care constituie o amenințare cu forța sau o folosire directă sau indirectă a forței împotriva altui stat participant. De asemenea, ele se vor abține de la orice manifestare de forță în scopul de a face un alt stat participant să renunțe la deplina exercitare a drepturilor sale suverane. De asemenea, ele se vor abține în relațiile lor reciproce și de la orice act de represalii cu forța. Nici o asemenea folosire a forței sau amenințarea cu forța nu va fi utilizată ca mijloc pentru a rezolva diferendele între ele.⁶⁹

Organizația Statelor Americane în temeiul art. 22 al Cartei, obligă statele părți să nu recurgă la folosirea forței în relațiile lor internaționale, decât în cazul autoapărării, în conformitate cu tratatele existente sau în îndeplinirea acestora. Totodată, actul constitutiv al organizației îndeamnă sau mai degrabă obligă, la soluționarea pașnică a diferendelor internaționale, conform procedurilor stabilite de Cartă (negocieri directe, bune oficii, mediere etc.). Fiecare stat are datoria de a se abține de la amenințarea sau folosirea forței pentru a încălca granițele internaționale existente ale altui stat sau ca mijloc de soluționare a disputelor internaționale, inclusiv a disputelor teritoriale și a problemelor referitoare la frontierele statelor.

Articolul 1 al Tratatului interamerican de asistență reciprocă⁷⁰ condamnă războiul și îndeamnă statele americane să nu recurgă la amenințarea sau utilizarea forței. Articolul 2 prevede ca acestea să supună orice divergență unei soluționări pașnice. Articolul 8 din Pactul de la Bogotă⁷¹ obligă statele americane să nu recurgă la folosirea forței, decât în cazul autoapărării.

Deși Carta Națiunilor Unite (art. 51) și Tratatul de la Rio de Janeiro (art. 3) impun ambele obligația semnatarilor lor de a se abține de la utilizarea sau amenințarea cu forța în relațiile lor internaționale, ambele permit folosirea forței în cazul unui atac armat în temeiul dreptului inerent de autoapărare individuală și colectivă.

⁶⁹ Actul final al Conferinței pentru Securitate și Cooperare în Europa, Adoptat la Helsinki la 01.08.1975. În vigoare pentru RM din 30.01.1992. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 1, pag. 145

⁷⁰ Tratatul interamerican de asistență reciprocă, Rio de Janeiro, semnat la 2 septembrie 1947, intrat în vigoare la 3 decembrie 1948

⁷¹ American treaty on pacific settlement (The Pact of Bogotá), Bogotá, Colombia, 30 aprilie 1948

Liga Statelor Arabe prin actul său constitutiv⁷², interzice recurgerea la utilizarea forței în soluționarea diferendelor dintre două sau mai multe state membre. Părțile aflate în conflict pot apela la Consiliu pentru a-și soluționa diferendele. Dacă între acestea apare un diferend care nu privește independența, suveranitatea sau integritatea teritorială a unui stat și dacă părțile în diferend se adresează Consiliului pentru soluționarea acestuia, decizia Consiliului va fi executorie și obligatorie.

Carta Organizației Cooperării Islamice, în temeiul dispoziției art. 1, stabilește obiectivele organizației în general și a Statelor Membre în particular, iar în scopul atingerii și realizării obiectivelor în cauză, art. 2 prevede că Părțile trebuie să fie ghidate și inspirate de nobilele învățături și valori islamice și să acționeze în conformitate cu anumite principii, printre care se regăsește și abținerea de la utilizarea sau amenințarea cu folosirea forței în relațiile dintre ele. Obiectivele și principiile Organizației Cooperării Islamice aspiră la o relație interstatală bazată pe echitate, respect reciproc și bună vecinătate pentru a asigura pacea, securitatea și armonia globală.

În temeiul Actului Constitutiv al Uniunii Africane este prevăzut în mod expres, în calitate de principiu de care se conduce organizația, interzicerea utilizării forței sau amenințării cu utilizarea forței între Statele Membre ale Uniunii (art. 4, lit. f)). O retrospectivă în trecutul mai mult sau mai puțin îndepărtat al continentului african, relevă o situație constant instabilă, tulburată de conflicte armate, sistem colonial și tendințe de hegemonie, ce au provocat grave și sistematice încălcări ale drepturilor omului. Aceste circumstanțe argumentează necesitatea adoptării unui act consacrat în mare parte principiului neagresiunii. Pactul Uniunii Africane privind neagresiunea și apărarea colectivă⁷³ stabilește în preambul dorința și determinarea părților de a pune capăt conflictelor de orice gen, între statele Africii, semnatarii fiind devotați viziunii comune a unei Africi unite și puternice, bazată pe respectarea principiilor coexistenței pașnice, neagresiunii și neimixtiunii în afacerile interne a statelor membre, respect reciproc pentru suveranitatea fiecăruia și pentru integritatea teritorială a fiecărui stat.

Carta Organizației pentru Cooperare de la Shanghai, semnată la 7 iunie 2002 la Sankt Petersburg, stabilește în art. 2 principiile de care se vor conduce statele părți, printre care se regăsește și principiul neutilizării forței sau amenințării cu forța în relațiile internaționale.

⁷² Carta Ligii Arabe, 22 martie 1945

⁷³ Pactul Uniunii Africane privind neagresiunea și apărarea colectivă, adoptat la 1 ianuarie 2005, intrat în vigoare la 18 decembrie 2009

Carta OCS enumeră mai multe principii de bază ale dreptului internațional ca fundamente ale organizației, inclusiv egalitatea suverană a statelor și respingerea hegemoniei și utilizării forței în afacerile internaționale. Același art. 2 include o declarație conform căreia OCS „nu este îndreptată împotriva altor state și organizații internaționale”.

- ***Principiul neimixtiunii în afacerile interne ale statului.*** Declarația asupra principiilor dreptului internațional privind relațiile prietenești și de cooperare dintre state, conform Cartei Națiunilor Unite din 24.10.1970⁷⁴ detaliază conținutul art. 2 al Cartei ONU în măsura în care acesta se referă la principiul referitor la obligația de a nu interveni în afacerile care țin de competența națională a unui stat. Astfel, în termenii Declarației nici un stat sau grup de state nu are dreptul de a interveni, direct sau indirect, pentru orice motiv, în afacerile interne sau externe ale unui alt stat. Prin urmare, nu numai intervenția armată, dar și orice formă de ingerință sau orice amenințare, îndreptate împotriva personalității unui stat sau împotriva elementelor lui politice, economice și culturale, sunt contrare dreptului internațional.

Nici un stat nu poate aplica sau încuraja folosirea măsurilor economice, politice sau de orice altă natură pentru a constrânge un alt stat să-și subordoneze exercitarea drepturilor lui suverane și pentru a obține de la el avantaje de orice fel. Toate statele trebuie, de asemenea, să se abțină de a organiza, ajuta, incita, finanța, încuraja sau tolera activități armate subversive sau teroriste destinate să schimbe prin violență regimul unui alt stat, precum și de a interveni în luptele interne ale unui alt stat.

Acest principiu stă inclusiv la baza fondării și activității Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa. Unul din actele considerate a fi constitutive ale acestei structuri reglementează neamestecul în treburile interne în calitate de principiu care guvernează relațiile reciproce dintre statele participante la Conferința pentru securitate și cooperare în Europa. În temeiul Actului final de la Helsinki⁷⁵ statele participante se vor abține de la orice intervenție, directă sau indirectă, individuală sau colectivă, în treburile interne sau externe care intră în competența națională a altui stat participant, oricare ar fi relațiile lor reciproce. Ele se vor abține în consecință de la orice formă de intervenție armată sau de amenințare cu o asemenea intervenție împotriva altui stat participant. Ele se vor abține, de asemenea, în orice împrejurare, de la orice alt act de constrângere militară sau politica, economică ori de alta natura, tinzând să subordoneze

⁷⁴ Declarația privind principiile de drept internațional ale relațiilor prietenești și de cooperare între state, în conformitate cu Carta Națiunilor Unite, aprobată prin Rezoluția nr. 26/25 a Adunării Generale a ONU din 24 octombrie 1970 [https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/2625\(XXV\)&Lang=F](https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/2625(XXV)&Lang=F)

⁷⁵ Actul final al Conferinței pentru Securitate și Cooperare în Europa, Adoptat la Helsinki la 01.08.1975. În vigoare pentru RM din 30.01.1992. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 1, pag. 145

intereselor lor exercitarea de către un alt stat participant a drepturilor inerente suveranității sale și prin aceasta să obțină un avantaj oarecare. În consecință, ele se vor abține, între altele, de la sprijinirea, directă sau indirectă, a activităților teroriste sau a activităților subversive sau altele îndreptate spre răsturnarea violentă a regimului altui stat participant.

Organizația Statelor Americane, la rândul său, a avut multiple ocazii să evoce principiul neimixtiunii în afacerile interne ale statelor. În primul rând, principiul își găsește locul în actul constitutiv al organizației care prevede la art. 3, printre alte principii de care se conduce organizația în activitatea sa, că fiecare stat are dreptul de a alege, fără intervenții externe, sistemul politic, economic, și social și de a se organiza în modul cel mai potrivit, și are datoria de a se abține de la intervenția în treburile altui stat.⁷⁶ Organizația însăși își limitează, prin art. 1, posibilitatea de a interveni în chestiuni care sunt de competența internă a statelor membre. Suplimentar, la art. 19 din Carta Organizației Statelor Americane rezultă că niciun stat sau grup de state nu are dreptul de a interveni, direct sau indirect, indiferent de motiv, în afacerile interne sau externe ale oricărui alt stat. Principiul interzice nu numai forța armată, ci și orice altă formă de amestec sau tentativă de amenințare împotriva personalității statului sau împotriva elementelor sale politice, economice și culturale.

Convenția de la Montevideo cu privire la drepturile și obligațiile statelor⁷⁷ la art. 8 prevede că statele nu au dreptul să intervină în afacerile interne sau externe ale altor state.

Liga Statelor Arabe nu conține prevederea expresă a principiului neimixtiunii în actul său constitutiv, protecția oferită de acesta realizându-se mai degrabă prin intermediul conceptului de suveranitate a statelor. Teoretic, pentru a gestiona conflictele în lumea arabă, Liga este la fel de limitată ca și statele sale membre, deoarece orice intervenție într-un stat membru ar putea fi văzută ca o violare a suveranității, totodată contextul politic din această regiune au lumii au făcut conceptul de suveranitate ușor manipulabil și aproape deloc aplicabil în practică, cu impact negativ inclusiv asupra principiului neimixtiunii.

Carta Organizației Cooperării Islamice prevede principiul neimixtiunii în dispoziția art. 2, stabilind că Părțile trebuie să fie ghidate și inspirate de nobilele învățături și valori islamice și să

⁷⁶ Charter of the Organization of American States, 119 U.N.T.S. 3, entered into force December 13, 1951; amended by Protocol of Buenos Aires, 721 U.N.T.S. 324, O.A.S. Treaty Series, No. 1-A, entered into force Feb. 27, 1970; amended by Protocol of Cartagena, O.A.S. Treaty Series, No. 66, 25 I.L.M. 527, entered into force Nov. 16, 1988; amended by Protocol of Washington, 1-E Rev. OEA Documentos Oficiales OEA/Ser.A/2 Add. 3 (SEPF), 33 I.L.M. 1005, entered into force September 25, 1997; amended by Protocol of Managua, 1-F Rev. OEA Documentos Oficiales OEA/Ser.A/2 Add.4 (SEPF), 33 I.L.M. 1009, entered into force January 29, 1996.

⁷⁷ Montevideo Convention on rights and duties of states, december 26, 1933.

acționeze în conformitate cu anumite principii, printre care se regăsește și obligația de abținere de la imixtiunea în afacerile interne ale altor state. Principiul neimixtiunii se regăsește și în preambulul Cartei, fiind evocat respectul față de dreptul la autodeterminare și neintervenție în afacerile interne care țin, în esență, de competența națională a oricărui stat în parte, așa cum prevede Carta ONU. Toate acestea au drept scop realizarea unei bune guvernări la nivel internațional și democratizarea relațiilor internaționale. Toate statele membre se angajează să contribuie la menținerea păcii și securității internaționale și să se abțină de amestecul în treburile interne ale celorlalte, astfel cum sunt consacrate în Cartă, în Carta Națiunilor Unite, în dreptul internațional și în dreptul internațional umanitar.⁷⁸

Uniunea Africană, în temeiul art. 4, lit. (g) al actului său constitutiv, își fundamentează activitatea inclusiv pe principiul neimixtiunii în afacerile interne ale statelor. Uniunea funcționează în conformitate cu principiul neamestecului oricărui stat membru în afacerile interne ale statelor. Totuși, această regulă fundamentală este urmată de un alt principiu care recunoaște dreptul Uniunii de a interveni într-un stat membru în temeiul unei decizii a Adunării (șefilor de state și de guverne) în situații grave, și anume: crime de război, genocid și crime împotriva umanității.”⁷⁹ Statele membre ale UA au, de asemenea, dreptul „de a solicita intervenția Uniunii pentru a restabili pacea și securitatea”.⁸⁰

Carta Organizației pentru Cooperare de la Shanghai stabilește obligația statelor membre de aderare la un șir de principii unanim recunoscute printre care la fel se regăsește principiul neamestecului în afacerile interne, evocând astfel respectul reciproc dintre state. Principiul neimixtiunii se bucură de o poziție centrală și deosebit de importantă în activitatea OCS. O trăsătură izbitoare și neobișnuită a acestei organizații este faptul că toți membrii săi au forme de guvernământ, mai mult sau mai puțin autocratice, fapt ce justifică natura principiului, alături de măsurile comune împotriva „extremismului” și „secesionismului”. De altfel, principiul neintervenției le permite Părților să desfășoare procedurile OCS cu transparență minimă și fără

⁷⁸ Art. 2, pct. 5, Carta Organizației Cooperării Islamice, Dakar, 14 martie 2008

⁷⁹ AU Constitutive Act, art 4(h); The Protocol on Amendments to the Constitutive Act (adopted 11 July 2003) adds “as well as a serious threat to legitimate order to restore peace and stability to the Member State of the Union upon the recommendation of the Peace and Security Council” to article 4(h), however the amending protocol has yet to enter into force, available at <https://www.au.int/web/en/treaties/protocol-amendments-constitutive-act-african-union>

⁸⁰ *Ibidem* art. 4, lit. (j)

mijloace semnificative de control democratic, acestea „folosind scuza diferențelor de tradiții culturale, sisteme politice și sociale, valori și model de dezvoltare formate în cursul istoriei”.⁸¹

Toate documentele de bază ale OCS, inclusiv statutul organizației, subliniază principiul neimixtiunii oricărui membru în afacerile interne ale altor membri. Având în vedere că oricum o astfel de ingerință era greu de imaginat în contextul relațiilor chino-ruse, aceste poziții aveau ca scop, în primul rând, să liniștească țările din Asia Centrală în ceea ce privește faptul că nici China, nici Rusia nu au încercat să schimbe stilul de guvernare al regimurilor lor. OCS a fost consecventă în abținerea de la orice critică la adresa politicilor interne ale membrilor săi sau a implicațiilor lor de securitate: probleme precum corupția masivă alimentată de comerțul cu droguri în Tadjikistan, de exemplu, nu au fost niciodată invocate în declarațiile sale. Această situație este în mod clar convenabilă Federației Ruse în ceea ce privește protejarea propriilor afaceri interne și respingerea „interferenței” occidentale, lăsându-i în același timp libertatea în practică de a evalua politicile statelor din Asia Centrală în mod bilateral și discret, atunci când își propune acest fapt.⁸²

- ***Principiul egalității suverane a statelor.***

În procesul de urmărire și realizare a scopurilor Organizației Națiunilor Unite, atât aceasta, cât și statele membre se conformează principiilor expuse în art. 2 al Cartei. Însăși Organizația este întemeiată pe principiul egalității suverane a tuturor statelor membre. Prevederile Declarației asupra principiilor dreptului internațional privind relațiile prietenești și de cooperare dintre state extinde și oferă o interpretare clară a principiului egalității suverane prevăzut de art. 2 al Cartei ONU. Astfel, se stabilește că toate statele se bucură de egalitate suverană. Acestea au drepturi și îndatoriri egale și sunt membri egali ai comunității internaționale, în ciuda diferențelor de natură economică, socială, politică sau de altă natură. În special, egalitatea suverană include următoarele elemente:

- (a) Statele sunt egale din punct de vedere juridic;
- (b) Fiecare stat se bucură de drepturile inerente suveranității depline;
- (c) Fiecare stat are datoria de a respecta personalitatea altor state;

⁸¹ ALYSON J. K. BAILES, PÁL DUNAY, PAN GUANG, TROITSKIY M., The Shanghai Cooperation Organization SIPRI Policy Paper No. 17, Stockholm International Peace Research Institute, May 2007. Printed in Sweden by CM Gruppen, Bromma. 60 p. P. 7

⁸² ALYSON J. K. BAILES, PÁL DUNAY, PAN GUANG, TROITSKIY M., The Shanghai Cooperation Organization SIPRI Policy Paper No. 17, Stockholm International Peace Research Institute, May 2007. Printed in Sweden by CM Gruppen, Bromma. 60 p. P. 37

- (d) Integritatea teritorială și independența politică a statului sunt inviolabile;
- (e) Fiecare stat are dreptul de a-și alege și dezvolta liber sistemele politice, sociale, economice și culturale;
- (f) Fiecare stat are datoria de a respecta pe deplin și cu bună-credință obligațiile sale internaționale și de a trăi în pace cu alte state.⁸³

Decalogul Helsinki include, de rând cu celelalte principii, și principiul egalității suverane și respectării drepturilor inerente suveranității, în calitate de principiu care guvernează relațiile reciproce dintre statele membre ale Conferinței pentru Securitate și Cooperare în Europa. Acesta implică respectul pentru egalitatea suverană și individualitatea fiecărui stat și respectul pentru toate drepturile inerente suveranității sale, inclusiv dreptul fiecărui stat la egalitate juridică, la integritate teritorială și la libertate, și independență politică. Simultan, acesta atrage dreptul fiecărui stat de a-și alege și de a-și dezvolta liber politica, sistemele sociale, economice și culturale, precum și dreptul său de a-și determina legile și reglementările, dar și dreptul fiecărui stat de a defini și de a conduce după cum consideră relațiile sale cu alte state în conformitate cu dreptul internațional și în spiritul Actului Final de la Helsinki. Implicit, există posibilitatea ca statele să-și schimbe frontierele în conformitate cu dreptul internațional, prin mijloace pașnice și prin acord, având dreptul de a face parte sau nu de organizații internaționale, de a fi sau de a nu fi parte la tratate bilaterale sau multilaterale. În acest context intervine și dreptul la neutralitate al statelor.

Principiul egalității suverane este reafirmat și de conținutul Carta Organizației Statelor Americane⁸⁴ la art. 3, lit. b). Conform conținutului acestui principiu, ordinea internațională constă în principal în respectarea personalității, suveranității și independenței statelor, cât și în executarea fidelă a obligațiilor ce decurg din tratate și din alte izvoare ale dreptului internațional. Art. 10 al Cartei conturează aspecte clare ale principiului egalității suverane a statelor, fără a-l menționa în mod expres. Acesta stabilește că statele sunt egale din punct de vedere juridic, beneficiază de drepturi egale și de capacitate egală de a exercita aceste drepturi și au îndatoriri egale. Drepturile fiecărui stat depind nu de puterea sa de a asigura exercitarea acestora, ci de simplul fapt al

⁸³ Declaration on Principles of International Law Concerning Friendly Relations and Co-operations among States in accordance with The Charter of the United Nations, General Assembly resolution 2625 (XXV) of 24 October 1970, annex

⁸⁴ Charter of the Organization of American States, 119 U.N.T.S. 3, entered into force December 13, 1951; amended by Protocol of Buenos Aires, 721 U.N.T.S. 324, O.A.S. Treaty Series, No. 1-A, entered into force Feb. 27, 1970; amended by Protocol of Cartagena, O.A.S. Treaty Series, No. 66, 25 I.L.M. 527, entered into force Nov. 16, 1988; amended by Protocol of Washington, 1-E Rev. OEA Documentos Oficiales OEA/Ser.A/2 Add. 3 (SEPF), 33 I.L.M. 1005, entered into force September 25, 1997; amended by Protocol of Managua, 1-F Rev. OEA Documentos Oficiales OEA/Ser.A/2 Add.4 (SEPF), 33 I.L.M. 1009, entered into force January 29, 1996.

existenței sale ca subiect de drept internațional. (art. 10) La fel, este prevăzută obligația statului de a nu folosi sau încuraja folosirea măsurilor coercitive cu caracter economic sau politic pentru a forța voința suverană a altui stat și a obține de la acesta avantaje de orice fel. (art. 20)

Actul constitutiv al Ligii Statelor Arabe reflectă faptul că aceasta, la origini, a fost creată de noile state arabe independente care, la acea vreme, nu-și doreau o supraorganizație capabilă să înlocuiască sau să umbrească propriile state membre. Aceștia au căutat un echilibru între menținerea unor state independente și suverane în individualitatea lor, fiind puternice prin ea, pe de o parte, și dorința de a constitui o formațiune panarabă, cu posibilitatea ulterioară de a forma relații bilaterale sau multilaterale interstatale, pe de altă parte. Potrivit articolului 2 al Pactului Ligii Statelor Arabe⁸⁵ din 22 martie 1945, scopul Ligii Arabe constă în consolidarea relațiilor dintre statele membre, coordonarea politicilor acestora în vederea realizării cooperării între ele și a păstrării independenței și suveranității acestora; și o preocupare generală pentru afacerile și interesele țărilor arabe. Respectarea suveranității statelor este fixată drept obiectiv central al organizației, principiul fiind evocat alături de conceptul „independenței” și cooperării ce derivă dintr-o relație de respect reciproc. Integrarea conceptului de „suveranitate” în conținutul Cartei a fost esențial pentru constituirea Ligii Arabe, dar și pentru reglementarea conduitei statelor arabe. Totuși, Carta nu expune principiul egalității suverane a statelor în varianta pe care o găsim, de exemplu, în Carta ONU sau în Carta Organizației Statelor Americane. Aceasta omite să prevadă respectul față de suveranitatea statelor membre, independența, unitatea, integritatea lor teritorială, față de sistemele existente de guvernare și față de păstrarea intereselor arabe comune în conformitate cu principiile și obiectivele Cartei.

Carta Organizației Cooperării Islamice afirmă în preambul respectarea suveranității și independenței fiecărui stat membru. Simultan, printre obiectivele Organizației, prevăzute în art. 1, se regăsește, la pct. 3, aceeași afirmație din preambul „respectarea suveranității și a independenței”. La art. 2 este indicată poziția de egalitate a părților: „Statele membre sunt suverane, independente și egale în drepturi și obligații”, prevedere formulată în spiritul scopului și principiilor Cartei ONU, fiind „inspirate de învățăturile și valorile islamice nobile”. Toate Statele Membre se angajează să respecte suveranitatea națională, independența și integritatea teritorială a celorlalte state membre și se abțin de la amestecul în treburile interne ale altora. (art. 2, p. 4)⁸⁶

⁸⁵ Pact of the League of Arab States, 22.03.1945 https://avalon.law.yale.edu/20th_century/arableag.asp#1

⁸⁶ Charter of the Organisation of Islamic Cooperation, 1972 https://www.oic-oci.org/upload/documents/charter/en/oic_charter_2018_en.pdf

Uniunea Africană funcționează în baza principiilor prevăzute la art. 4 al Cartei Uniunii Africane.⁸⁷ Principiile sunt formulate după modelul oferit de Carta ONU, printre ele regăsindu-se și afirmarea egalității suverane și a interdependenței dintre Statele Membre ale Uniunii. Uniunea afirmă astfel respectul pentru suveranitatea și integritatea teritorială a fiecărui stat și pentru dreptul său inalienabil la existență independentă. Principiul este reflectat în mod clar în aspecte ale cadrului juridic și instituțional al Uniunii.

Carta Organizației pentru Cooperare de la Shanghai prevede la art. 2 obligația statelor membre de a respecta principiile indicate în dispoziția articolului, printre acesta fiind indicate și respectul reciproc al suveranității și independenței statelor, dar și egalitatea acestora, văzută prin prisma faptului că ele trebuie să găsească poziții comune în baza înțelegerii reciproce și a respectului pentru opiniile fiecăruia dintre ele.

Natura transcontinentală a OCS și respectul reciproc al suveranității membrilor săi sunt adesea citate de observatorii ruși ca alternative la o politică îngustă de concentrare asupra construirii de alianțe între Federația Rusă și țările UE sau SUA – cu atât mai mult, având în vedere înclinația acestor parteneri de a interveni în afacerile interne ale Rusiei.⁸⁸

- ***Principiul inviolabilității frontierelor și integrității teritoriale a statelor***

Protecția inviolabilității frontierelor de stat și a integrității teritoriale a statului garantează existența perpetuă a acestuia în granițele sale existente și scoate în afara dreptului internațional modificările unilaterale cu aplicarea forței ale teritoriului de stat.

Totuși, este de menționat că conținutul principiului poate fi interpretat extensiv, înglobând inclusiv independența politică a statului. Or, teritoriul de stat în calitate de element indispensabil al statului, constituie totodată cadrul geografic unde poate fi realizată politica acestui stat într-un mod independent, fără imixtiune din afară.

⁸⁷ Actul Constitutiv al Uniunii Africane din 11.07.2000. [On-line]: https://au.int/sites/default/files/treaties/7758-treaty-0021_-_CONSTITUTIVE_ACT_OF_THE_AFRICAN_UNION_E.pdf (Vizitat la 14.10.2022).

⁸⁸ SPECHLER, D. R., SPECHLER, M. C., Trade, energy, and security in the Central Asian arena, eds A. J. Tellis and M. Wills, Strategic Asia 2006–07: Trade, Interdependence, and Security (National Bureau of Asian Research: Washington, DC, 2006), p. 227.

Dreptul internațional contemporan instituie garanții în vederea protecției integrității teritoriale tuturor statelor și inviolabilității frontierelor de stat. Conceptul de integritate teritorială a statelor este stipulat de actele ONU⁸⁹ și mai multe tratate internaționale.⁹⁰

Respectul pentru integritatea teritorială a statelor este principiul dreptului internațional conform căruia statele nu ar trebui să promoveze mișcările secesioniste sau să promoveze schimbări de frontieră în alte state, nici să impună o schimbare a frontierei prin folosirea forței. Acesta este un principiu călăuzitor în rândul statelor membre ale Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa în conformitate cu articolul IV din Actul final de la Helsinki din anul 1975.

Potrivit prevederilor Actului Final de la Helsinki inviolabilitatea frontierelor implică abținerea de la atacarea frontierelor statelor participante și a tuturor statelor din Europa, dar și abținerea de la orice cerere sau act de anexare a unei părți sau a întregului teritoriu al oricărui stat participant. Integritatea teritorială presupune și atrage obligația de respectare a integrității teritoriale a fiecăruia dintre statele participante; abținerea de la orice acțiune neconformă cu scopurile și principiile Cartei Națiunilor Unite împotriva integrității teritoriale, a independenței politice sau a unității oricărui stat participant, și în special față de orice o astfel de acțiune care constituie amenințare sau folosire a forței; abținerea de a face din teritoriul celuilalt obiect de ocupație militară sau alte măsuri directe sau indirecte de forță ce contravin dreptului internațional sau obiectul dobândirii prin astfel de măsuri sau amenințarea acestora.

Organizația Statelor Americane urmărește asigurarea păcii și justiției între statele sale membre, promovează solidaritatea acestora și consolidează colaborarea lor, apără suveranitatea, integritatea teritorială și independența acestora.

Protecția inviolabilității teritoriului de stat și integrității frontierelor de stat în calitate de principii de care se conduce organizația sunt stipulate în art. 21 al actului său constitutiv: „Teritoriul unui stat este inviolabil; nu poate să fie obiectul, nici măcar temporar, al ocupației militare sau a altor măsuri coercitive luate de un alt stat, direct sau indirect, din orice motiv. Nu se recunoaște dobândirea de teritoriu sau avantajele speciale obținute fie prin forță sau prin alte mijloace de constrângere.” Dacă intervin astfel de circumstanțe, OSA va întreprinde măsuri în temeiul dreptului la autoapărare colectivă pentru a ajuta victima agresiunii și a respinge agresiunea

⁸⁹ UN General Assembly Resolution 3314 (XXIX) (Definition of Aggression), 14.12.1974; UN General Assembly Resolution 2625 (XXV) (Declaration on Principles of International Law concerning Friendly Relations and Co-operation among States in accordance with the Charter of the United Nations), 24.10.1970

⁹⁰ United Nations Convention on the Law of the Sea, Art. 301; Rome Statute of the International Criminal Court, Art. 8 (2).

sau pentru a asigura apărarea comună și menținerea păcii și securității în regiune. Orice act de agresiune a unui stat împotriva integrității teritoriale sau a inviolabilității teritoriului sau împotriva suveranității sau independenței politice a unui stat american va fi considerat un act de agresiune împotriva celorlalte state americane (art. 28).⁹¹

Conceptul integrității teritoriale a statelor este menționat și în actul constitutiv al Ligii Statelor Arabe, fiind văzut ca un aspect inherent al principiului nerecurgerii la forță. Nu se invocă în mod separat obligația de respectare a independenței, unității, integrității și inviolabilității teritoriale a statelor.

Respectul față de independența și integritatea teritorială a statelor este o obligație inherentă a Statelor Membre a Organizației Cooperării Islamice. Art. 2 al Cartei OCI⁹² stabilește că „toate Statele Membre se angajează să respecte suveranitatea națională, independența și integritatea teritorială a celorlalte state membre și se abțin să intervină în afacerile interne ale altora”. Respectarea integrității teritoriale a statului este afirmată inclusiv în preambulul Cartei și este, totodată, formulată ca un obiectiv a Organizației (art. 1). În caz contrar, Statele Părți se obligă să sprijine restabilirea suveranității complete și a integrității teritoriale a oricărui Stat Parte aflat sub ocupație, ca urmare a agresiunii, în baza dreptului internațional și a cooperării cu organizațiile internaționale și regionale relevante (art. 1).

Cât privește reglementarea principiilor integrității teritoriului de stat și inviolabilității frontierelor de stat în Uniunea Africană, este necesar să precizăm că continentul african urmare a destrămării sistemului colonial este marcat de instabilitate politică, economică, socială. Nici în prezent nu putem afirma că procesul de delimitare a frontierelor statelor africane a fost încheiat. Atât Organizația Unității Africane la timpul său, cât și Uniunea Africană, au afirmat principiul inviolabilității frontierelor și integrității teritoriale a statelor. Integritatea teritorială și independența statelor sunt protejate, aceste valori fiind privite ca obiective centrale ale Uniunii.⁹³

⁹¹ Charter of the Organization of American States, 119 U.N.T.S. 3, entered into force December 13, 1951; amended by Protocol of Buenos Aires, 721 U.N.T.S. 324, O.A.S. Treaty Series, No. 1-A, entered into force Feb. 27, 1970; amended by Protocol of Cartagena, O.A.S. Treaty Series, No. 66, 25 I.L.M. 527, entered into force Nov. 16, 1988; amended by Protocol of Washington, 1-E Rev. OEA Documentos Oficiales OEA/Ser.A/2 Add. 3 (SEPF), 33 I.L.M. 1005, entered into force September 25, 1997; amended by Protocol of Managua, 1-F Rev. OEA Documentos Oficiales OEA/Ser.A/2 Add.4 (SEPF), 33 I.L.M. 1009, entered into force January 29, 1996.

⁹² Charter of the Organisation of Islamic Cooperation, 1972 https://www.oic-oci.org/upload/documents/charter/en/oic_charter_2018_en.pdf

⁹³ Actul Constitutiv al Uniunii Africane din 11.07.2000. [On-line]: https://au.int/sites/default/files/treaties/7758-treaty-0021_-_CONSTITUTIVE_ACT_OF_THE_AFRICAN_UNION_E.pdf (Vizitat la 14.10.2022). Art. 3 (b)

Organizația pentru Cooperare de la Shanghai și-a stabilit printre principiile activității sale principiul conform căruia Statele se angajează în respectul reciproc al suveranității, independenței, integrității teritoriale a Statelor și inviolabilitatea frontierelor de Stat. Principiul inviolabilității frontierelor și integrității teritoriale a statelor se manifestă multidimensional.

• ***Principiul soluționării pașnice a diferendelor***

Din conținutul juridic al acestui principiu rezultă obligația statului de a soluționa diferendele internaționale prin mijloace pașnice, astfel încât pacea și securitatea internațională să nu fie puse în pericol. Mecanisme de soluționare pașnică a diferendelor au fost dintotdeauna disponibile statelor în temeiul reglementărilor de drept internațional. Cu toate acestea, mult timp statele nu aveau nicio obligație legală de a recurge la astfel de mecanisme. Doar după adoptarea Cartei Națiunilor Unite în anul 1945, statelor le-a revenit obligația fundamentală să-și rezolve disputele în mod pașnic, represaliile militare fiind scoase în mod expres în afara dreptului internațional, iar monopolul aplicării forței de azi înainte urmând să revină Consiliului de Securitate a ONU.

Menirea organizațiilor regionale în promovarea soluționării pașnice a diferendelor rezultă inclusiv din declarațiile adoptate de ONU: *Declarația privind principiile de drept internațional ale relațiilor prietenești și de cooperare între state, în conformitate cu Carta Națiunilor Unite*⁹⁴ și *Declarația de la Manila privind soluționarea pașnică a diferendelor internaționale*⁹⁵. Declarația de la Manila prevede în articolul 6 că Statele părți la acorduri sau organisme regionale trebuie să depună toate eforturile pentru a ajunge la soluționarea pașnică a diferendelor lor locale înainte de trimiterea acestora către Consiliul de Securitate. Aceasta însă nu afectează natura obligațiilor ce incumbă statelor în temeiul Cartei ONU.

Dezvoltând principiul în cauză, art. 33 al Cartei ONU prezintă o listă neexhaustivă de metode politico-diplomatice de soluționare pașnică a diferendelor, inclusiv negocierea, ancheta, medierea, concilierea, arbitrajul, soluționarea judiciară și recurgerea la acorduri regionale. La fel, Carta ONU la art. 37 al. 1 stipulează că în cazul în care eforturile părților de a-și soluționa diferendul eșuează, acestea sunt obligate să sesizeze Consiliul de Securitate.

⁹⁴ The United Nations General Assembly Resolution 2625, "The Declaration on Principles of International Law concerning Friendly Relations and Co-operation among States", 24 octombrie 1970

⁹⁵ Manila Declaration on the Peaceful Settlement of International Disputes
New York, 15 noiembrie 1982
https://peacemaker.un.org/sites/peacemaker.un.org/files/GARES_ManilaDeclaration_ARES3710%28english%29_0.pdf

În baza Actului Final de la Helsinki, statele membre ale Conferinței pentru Securitate și Cooperare în Europa au aderat la obligația de respectare a principiului soluționării pașnice a diferendelor, prevăzut în art. V al Actului, fiind o componentă inerentă a ordinii juridice propuse de Decalogul Helsinki. Principiul impune măsuri de soluționare a diferendelor în baza dreptului internațional prin mijloace pașnice, cum ar fi negocierea, ancheta, medierea, concilierea, arbitrajul, calea judiciară sau alte mijloace pașnice la alegerea statelor participante, inclusiv prin orice procedură de soluționare convenită înaintea survenirii diferendelor între statele părți. Statele se obligă să se abțină de la orice acțiune care ar pune în pericol menținerea păcii și securității internaționale și, prin urmare, să facă mai dificilă soluționarea pașnică a diferendului. Ineficiența sau imposibilitatea de a ajunge la un compromis în alegerea metodei de soluționare pașnică a diferendelor nu scutește statele de obligația de a respecta principiul. Acestea se angajează să caute un mijloc de soluționare acceptabil și favorabil reciproc astfel încât rezolvarea diferendului să fie atinsă doar în mod pașnic.

Organizația Statelor Americane a fost printre primele organizații regionale care au încorporat capitolele VI și VIII ale Cartei ONU în instrumentele lor regionale. OSA a contribuit, de asemenea, la conturarea cadrelor normative și structurale pentru soluționarea regională a diferendelor. Articolul 24 din Carta OSA stipulează că diferendele internaționale dintre statele americane trebuie supuse procedurilor pașnice prevăzute în Cartă. Acestea includ „negociere directă, bune oficii, mediere, anchetă și conciliere, calea judiciară, arbitraj și cele asupra cărora părțile în diferend pot conveni în mod special în orice moment”. Articolul 27 din Cartă solicită adoptarea unui tratat special pentru soluționarea pașnică a diferendelor, care să ajute statele americane să își soluționeze diferendele într-un termen rezonabil. Rolul acestui organ este de a analiza probleme de natură urgentă și de interes comun pentru statele americane (art. 61). Organul Consultativ este organul suprem de decizie pentru tratarea problemelor urgente. Un alt organ al OSA care are sarcina de a veghea asupra menținerii relațiilor de prietenie între statele membre este Consiliul Permanent al Organizației. Potrivit art. 84 al Cartei, printre sarcinile Consiliului Permanent se numără oferirea asistenței statelor pentru a ajunge la o soluționare pașnică a disputelor lor.

În aprilie 1948, a fost semnat Tratatul american de reglementare pașnică, cunoscut sub numele de Pactul de la Bogota⁹⁶. Pactul a reafirmat angajamentul statelor americane față de principiul soluționării pașnice a diferendelor. Pactul introduce aceleași mecanisme adoptate în

⁹⁶ American treaty on pacific settlement (The Pact of Bogotá), Bogotá, Colombia, 30 april 1948

Carta ONU și în Carta OSA, stabilind, simultan, anumite condiții pentru alegerea mecanismelor de soluționare a diferendelor.

Pactul Ligii Statelor Arabe privind soluționarea pașnică a diferendelor dintre statele membre prevede în articolul 5 : „Recurgerea la forță în soluționarea diferendelor dintre două sau mai multe state membre ale Ligii este interzisă. În cazul în care între ele apare un diferend care nu implică independența unui stat, suveranitatea sau integritatea sa teritorială și dacă părțile contestate se adresează Consiliului pentru soluționarea acestui diferend, decizia Consiliului va fi efectivă și obligatorie.”

Carta Ligii Arabe, în esență, subliniază principiul soluționării pașnice a diferendelor dintre statele arabe și prevede inadmisibilitatea utilizării forței. Cu toate acestea, Carta nu stabilește niciun mecanism special de mediere sau mecanisme concepute exclusiv cu scopul de a realiza soluționarea pașnică a litigiilor. Articolul 20 din Carta Ligii Arabe a precizat că Carta „poate fi modificată cu acordul a două treimi din statele care aparțin Ligii [...] pentru a crea o Curte Arabă de Justiție. Cu toate acestea, țările arabe nu au reușit până acum să ajungă la un consens cu privire la crearea acestei instituții. Când se face referire la soluționarea disputelor, Carta face referire numai la Consiliul Ligii, în care fiecare membru are un singur vot și este, în general, reprezentat de ministrul său de externe. Deși soluționarea pașnică a diferendelor este prevăzută, articolul 5 din Cartă limitează soluționarea diferendelor la cazurile „care [...] nu privesc independența, suveranitatea sau integritatea teritorială a statului” și numai în cazul în care „părțile în litigiu au recurs la Consiliul pentru soluționarea acestui diferend”. De asemenea, se concentrează pe „diferențele care amenință să ducă la un război între două state membre, sau un stat membru și un stat terț [...]”.

Mecanismul de soluționare pașnică a diferendelor în cadrul Organizației Cooperării Islamice emană de la prevederile Cartei organizației care aspiră la relații interstatale bazate pe justiție, respect reciproc și bună vecinătate și obligă statele sale membre să își soluționeze diferendele prin mijloace pașnice și să se abțină de la utilizarea sau amenințarea utilizării forței în relațiile lor (art. 2(3)).⁹⁷ Programul de acțiune OIC – 2025⁹⁸, este un document de referință care conține obiective strategice pentru următorul deceniu, adoptat de cea de-a 13-a Conferință Islamică

⁹⁷ Charter of the Organisation of Islamic Cooperation, 1972 https://www.oic-oci.org/upload/documents/charter/en/oic_charter_2018_en.pdf Art. 2 (3), Carta OCI

⁹⁸ OIC-2025: Programme of Action https://www.oic-oci.org/page/?p_id=302&p_ref=106&lan=en

la Summit-ul de la Istanbul din 14-15 aprilie 2016 prin care organizația și-a propus să-și sporească implicarea în soluționarea pașnică a diferendelor și prevenirea conflictelor prin diplomatie preventivă, promovarea dialogului și medierii.

Înființată în anul 1969, OCI a reprezentat un exemplu unic în ordinea internațională ca organizație interguvernamentală care revendică o identitate și un mandat religios: să lucreze pentru unitatea și interesele musulmane. În atingerea acestui scop, ea și-a asumat obiectivul de soluționare pașnică a diferendelor ca fiind unul central în activitatea sa.

Actul Constitutiv al Uniunii Africane conține obiectivul de a constitui și consolida o mai mare unitate, solidaritate între statele africane și popoarele Africii. Acesta își propune să promoveze și să apere pozițiile comune africane pe probleme de interes comun pentru continent și să stabilească condițiile necesare, care să permită continentului să-și joace rolul care îi revine în economia globală și în negocierile internaționale.

În soluționarea pașnică a diferendelor internaționale, bilanțul UA este cu siguranță mai impresionant decât cel al ONU. Negocierile directe între state, bunele oficii sau medierea, diplomația desfășurată în sesiunile Adunării șefilor de stat și de guverne, au produs rezultate excelente.

Uniunea Africană astăzi elaborează politici și implementarea decizii care vizează asigurarea faptului că Africa realizează obiectivele Agendei 2063, care aspiră la „O Africă pașnică și sigură” prin utilizarea mecanismelor care promovează o abordare centrată pe dialog pentru prevenirea conflictelor și soluționarea conflictelor și stabilirea unei culturi a păcii și toleranței cultivate în copiii și tinerii din Africa prin educația pentru pace. Organul cheie al UA pentru promovarea păcii și securității pe continent este Consiliul pentru Pace și Securitate (PSC), care este organul decizional permanent al UA pentru prevenirea, gestionarea și soluționarea conflictelor. Este un aranjament colectiv de securitate și avertizare timpurie menit să faciliteze răspunsuri în timp util și eficiente la situațiile de conflict și criză din Africa. Acesta este, de asemenea, pilonul cheie al Arhitecturii Africane de Pace și Securitate (APSA), care este cadrul pentru promovarea păcii, securității și stabilității în Africa.

Printre obiectivele Organizației pentru Cooperare de la Shanghai indicate în conținutul art. 1 al actului său constitutiv se regăsește și obiectivul organizației de a coopera „în prevenirea conflictelor internaționale și în reglementarea lor pașnică” și ”de a căuta în comun soluții la problemele ce ar putea apărea în secolul 21. Obiectivul este asigurat suplimentar prin menționarea

în actul constitutiv al organizației a principiului soluționării pașnice a diferendelor dintre statele membre.

2.4. Concluzii la Capitolul 2

1. Securitatea este conceptul-cheie a studiilor contemporane în domeniul dreptului internațional și cel al relațiilor internaționale. Acesta rezultă din preocuparea constantă a ființei umane privind siguranța, pacea și bunăstarea. Prezentând un domeniu de interes politic major, în mod firesc, este dificilă definirea obiectivă și precisă a conceptului securității în baza reglementărilor internaționale.

2. Conceptul de pace și securitate internațională poate fi abordat și ca un sistem de relații internaționale, bazat pe respectarea de către toate națiunile a principiilor și normelor de drept internațional, care exclude soluționarea disputelor și diferendelor între ele prin forță.

3. Stabilitatea internațională este percepută ca condiție *sine qua non* a coexistenței pașnice a actorilor lumii postbelice.

4. Principiile mecanismelor de asigurare a securității internaționale includ coexistența pașnică și respectarea cu bună-credință a obligațiilor internaționale; interzicerea aplicării forței și amenințării cu aplicarea sa în relațiile internaționale; securitatea egală pentru toate statele; soluționarea pașnică a diferendelor internaționale; consolidarea încrederii între state; cooperarea statelor în combaterea criminalității transnaționale organizate etc.

5. Mijloacele care asigură pacea și securitatea pot fi împărțite în trei categorii de bază: mijloace de consolidare a păcii, care includ dezarmarea, măsuri de consolidare a încrederii, crearea zonelor denuclearizate; mijloace de menținere a păcii, precum soluționarea pașnică a diferendelor și operațiunile de menținere a păcii dislocate în teren; mijloacele de restabilire a păcii, exemplificate prin acțiunile coercitive ale ONU și forțelor militare ale acesteia.

3. MECANISMUL UNIVERSAL DE MENȚINERE A PĂCII ȘI SECURITĂȚII INTERNAȚIONALE

3.1. Impactul activității Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite în asigurarea menținerii păcii între statele lumii

Adunarea Generală este principalul organ deliberativ și reprezentativ al Organizației Națiunilor Unite, formată din reprezentanții a 193 state-membre care reprezintă un forum pentru discuții multilaterale privind problemele internaționale, inclusiv menținerea păcii și securității la scara mondială. Carta ONU impune responsabilitatea principală pentru menținerea păcii și securității internaționale Consiliului de Securitate. Iar atribuțiile Adunării Generale sunt destul de secundare sau subsidiare în această privință. Teoretic, puterile acordate altor organe decât Consiliul de Securitate în ceea ce privește menținerea păcii și securității internaționale sunt interpretate în mod restrictiv, astfel încât acestea nu au competențe de a impune oricare obligații în sarcina statelor.

În conformitate cu Carta Organizației Națiunilor Unite, Adunarea Generală dispune de următoarele funcții și competențe în domeniul menținerii păcii și securității:

- să ia în considerare principiile generale de cooperare în menținerea păcii și securității internaționale, inclusiv în materie de dezarmare, și să facă recomandări adecvate;
- să discute orice întrebări referitoare la menținerea păcii și securității internaționale, și să facă recomandări cu privire la astfel de întrebări, cu excepția cazului în care diferendul sau situația în cauză este discutată de Consiliul de Securitate;
- să dezbată orice probleme ce țin de aplicarea Cartei sau cele care afectează puterile și funcțiile oricărui organ al Națiunilor Unite și, cu aceleași excepții, să facă recomandări corespunzătoare;
- să inițieze studii și să facă recomandări pentru a promova și facilita cooperarea internațională în domeniile politic, economic, social, umanitar, cultural, al educației și al sănătății; pentru a dezvolta și codifica dreptul internațional și ramurile acestuia; pentru a promova la cea mai largă scară drepturile omului și libertățile fundamentale;
- să recomande măsuri de reglementare pașnică a oricăror situații care ar putea afecta relațiile de prietenie între națiuni.

Cu toate acestea, în pofida faptului că principalele atribuții de menținere a păcii și securității internaționale sunt puse în sarcina Consiliului de Securitate, în practică Adunarea

Generală joacă un rol suficient de important, mai ales atunci când Consiliul de Securitate nu poate ajunge la o decizie unanimă și acceptabilă pentru toți membrii, situații care par a fi frecvente.

În acest sens, în avizul consultativ al Curții Internaționale de Justiție dat în speța *Anumite cheltuieli ale Națiunilor Unite (Articolul 17 alin. (2) din Cartă)*⁹⁹, s-a subliniat că rolul Consiliului de Securitate în menținerea păcii și securității internaționale este primar, dar nu exclusiv, fiind lăsat loc și pentru Adunarea Generală.

Mai mult, în plan practic, în ciuda competențelor limitate date Adunării Generale de Carta ONU, o extindere a puterii sale, precum vom vedea în continuare, este regăsită în Rezoluția adoptată în perioada timpurie a Războiului Rece denumită “Unificarea pentru Pace”. În plus, în cazul inacțiunii sau, mai ales, a acțiunii selective a Consiliului de Securitate, Adunarea Generală rămâne a fi organul central care exprimă opinia internațională.

Universalitatea Adunării Generale: Art. 2 al Cartei ONU, care reglementează principiile de organizare, indică în mod clar în alin. (1) că Organizația Națiunilor Unite se bazează pe egalitatea suverană a tuturor membrilor săi. Aceasta înseamnă că fiecare stat, fie mare, mijlociu sau mic, se află pe poziții egale cu ceilalți. Adunarea Generală este unicul organ în care toate statele Națiunilor Unite sunt membre și obțin o șansă egală de a discuta problemele comune de importanță mondială, precum și orice întrebări ce țin de domeniul de aplicare a Cartei. În așa fel, Adunarea Generală a Națiunilor Unite reprezintă unica autoritate unde vocile comunității internaționale sunt rostite și pe deplin auzite, fiind de fapt desemnată drept conștiința deschisă a lumii. Deoarece toți membrii Adunării Generale dispun de drept de vot, rezoluțiile pe probleme de importanță mondială sunt adoptate prin votul majoritar. Unele rezoluții ale Adunării Generale au un caracter fundamental și pot crea fără îndoială principiile generale de drept în sensul art. 38 alin. (1) lit. c) din Statutul Curții Internaționale de Justiție¹⁰⁰. Astfel, Adunarea Generală poate contribui, indirect dacă nu direct, la progresele înregistrate de procesul de modernizare a dreptului. Carta ONU alocă Adunării sarcina de a face recomandări care pot contribui progresiv la dezvoltarea și codificarea dreptului internațional.

Competențele Adunării Generale în domeniul menținerii păcii și securității internaționale au fost un reper de dispută între statele mai mici și marile puteri. În propunerile formulate la Conferința de la Dumbarton Oaks de instituire a ONU (21 august 1944 – 07 octombrie 1944), marile puteri nu au oferit o importanță reală Adunării Generale. La Conferința de la San Francisco,

⁹⁹ Avizul consultativ al Curții Internaționale de Justiție dat în speța *Anumite cheltuieli ale Națiunilor Unite (Articolul 17 alin. (2) din Cartă)* din 20 iulie 1962. [On-line]: <https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/49/049-19620720-ADV-01-00-FR.pdf> (Vizitat la 10.09.2022).

¹⁰⁰ Statutul Curții Internaționale de Justiție, anexat la Carta ONU. [On-line]: <https://www.icj-cij.org/fr/statut> (Vizitat la 10.09.2022).

în urma căreia ONU a fost fondată (25 aprilie 1945 – 26 iunie 1946) statele mai mici au insistat că nu toate puterea ar trebui să fie concentrată în mâinile Consiliului de Securitate¹⁰¹. Cu toate acestea, competențele Adunării Generale în menținerea păcii și securității internaționale sunt doar de recomandare și nu obligatorii. Ea poate “face recomandări membrilor Organizației Națiunilor Unite sau Consiliului de Securitate sau la ambele”¹⁰², „discuta despre orice întrebare referitoare la pacea și securitatea internațională”¹⁰³, „apela la atenția Consiliului de Securitate la situații care ar putea pune în pericol pacea și securitatea internațională”¹⁰⁴, și „recomanda măsuri de reglementare pașnică a oricărei situații”¹⁰⁵. Competențele Adunării Generale de a discuta și de a face recomandări cu privire la pacea și securitatea internațională neapărat cuprind dreptul de a investiga. Acest drept poate fi derivat din Cartă: pentru a discuta despre orice chestiune, Adunarea Generală trebuie să fie în măsură să efectueze investigațiile necesare, pentru astfel de investigații, ea poate înființa o comisie sau comitet de anchetă. De exemplu, în anul 1946 a fost înființat un comitet special pentru a investiga condițiile în Palestina – Comitetul Special al Națiunilor Unite pentru Palestina; în anul 1956 a fost formată o comisie pentru a investiga cursul evenimentelor din Ungaria; în anul 1958 Adunarea Generală a decis să trimită o misiune de observatori în Liban – UNOGIL. Toate aceste eforturi ale AG au contribuit la reducerea escaladării pericolelor sau amenințărilor la adresa păcii.

Raportul dintre Consiliul de Securitate și Adunarea Generală nu este unul competitiv; mai degrabă, fiecare organ urmărește să faciliteze activitatea altuia de luare a deciziilor. Funcția Adunării Generale este de a face recomandări bazate pe propria interpretare a unei situații care poate pune în pericol pacea și securitatea internațională. După cum s-a menționat, puterea de decizie cu caracter obligatoriu este investită Consiliului de Securitate, fie prin folosirea forței sau impunerea altor forme de sancțiuni în temeiul Capitolului VII al Cartei Națiunilor Unite. Cu toate acestea, Consiliul de Securitate poate solicita, de asemenea, ca Adunarea Generală a ONU să ofere o recomandare în conformitate cu art. 12 alin. (1) din Cartă.

În cazul art. 2 alin. (7) – *“Nici o dispoziție din prezenta Cartă nu va autoriza Națiunile Unite să intervină în chestiuni care aparțin esențial competenței interne a unui stat și nici nu va obliga pe membrii săi să supuna asemenea chestiuni spre rezolvare pe baza prevederilor prezentei Carte; acest principiu nu va aduce însă întru nimic atingere aplicării măsurilor de constrângere*

¹⁰¹ WHITE N.D. Keeping the Peace: The United Nations and the Maintenance of International Peace and Security. Manchester and New York: Manchester University Press, 1997, p. 139.

¹⁰² Art. 10, Carta ONU

¹⁰³ Art. 11, Carta ONU

¹⁰⁴ Art.11 alin. (3) Carta ONU

¹⁰⁵ Art.14 Carta ONU

prevăzute în Capitolul VII” – care întotdeauna a fost strict interpretat de către state, Adunarea Generală este preocupată de situațiile interne ale statelor-membre în măsura în care acestea pot fi reglementate de dreptul internațional.

În acest sens, subliniem că noțiunea drepturilor omului își găsește reflectare în dreptul internațional public și astfel nu mai este o chestiune care cade exclusiv în jurisdicția internă a unui stat. Această poziție a prevalat în multe dintre rezoluțiile adoptate de Adunarea Generală la subiectul garantării și promovării drepturilor și libertăților fundamentale recunoscute ființei umane, or, articolele 1, 2 și 55 din Cartă subliniază importanța promovării și protecției drepturilor omului la cea mai largă scară. Consiliul de Securitate, de asemenea, în mare măsură a acceptat această abordare confirmată de către Adunarea Generală, iar în multe rezoluții ale Consiliului de Securitate încălcările grave ale drepturilor omului au fost găsite drept “amenințare a păcii și securității internaționale” în sensul art. 39 din Cartă – “Consiliul de Securitate va constata existența unei amenințări împotriva păcii, a unei încălcări a păcii sau a unui act de agresiune și va face recomandări ori va hotărî ce măsuri vor fi luate, în conformitate cu articolele 41 și 42, pentru menținerea sau restabilirea păcii și securității internaționale.”

Spre exemplu, în anul 1956 a avut loc răscoala ungarilor la Budapesta, violent suprimată de către forțele militare ale URSS. În “chestiunea maghiară”, Adunarea Generală a respins aplicabilitatea art. 2 alin. (7) din Carta ONU, considerând că acțiunile Uniunii Sovietice au fost contrare art. 2 alin. (4) din Cartă care prevede: “Toți membrii Organizației se vor abține, în relațiile lor internaționale de a recurge la amenințarea cu forța sau la folosirea ei fie împotriva integrității teritoriale ori independenței politice a vreunui stat fie în orice alt mod incompatibil cu scopurile Națiunilor Unite”. În Rezoluția nr. 1133 (XI) din 14 septembrie 1957¹⁰⁶, Adunarea Generală a enunțat că URSS, încălcând prevederile Cartei ONU și a Convențiilor de la Geneva din 1949, a privat Ungaria de libertatea și independența sa politică, precum și a lipsit poporul maghiar de exercițiul drepturilor fundamentale, impunând un nou regim politic prin intervenție armată.

Într-un mod similar, Adunarea Generală a adoptat o poziție clară privind decolonizarea, discriminarea rasială, apartheidul, considerând că chestiunile respective nu țin de jurisdicția internă a unui stat, iar art. 2 alin. (7) din Cartă este, în speță, inaplicabil.

Discriminarea rasială și politica de apartheid promovată în Africa a preocupat Adunarea Generală de la începutul anilor 1950. Majoritatea statelor-membre ale Organizației Națiunilor Unite au căzut de acord că politica apartheid-ului nu a fost doar un subiect intern de îngrijorare. În esență, politica de apartheid din Africa de Sud a fost discutată și condamnată repetat în sesiunile

¹⁰⁶ Rezoluția Adunării Generale a ONU nr. 1133 (XI) din 14 septembrie 1957. [On-line]: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/199/57/PDF/NR019957.pdf?OpenElement> (Vizitat la 10.10.2022).

Adunării Generale, cerându-se o atenție sporită a Consiliului de Securitate asupra acestei probleme. În cele din urmă, în 1977 Consiliul de Securitate a adoptat rezoluții care să ateste că politica de apartheid din Africa de Sud a constituit un pericol pentru pacea și securitatea internațională în conformitate cu art. 39 din Cartă. Anterior anului 1977 embargoul impus Africii de Sud de către anumite state a fost doar voluntar, însă odată cu invocarea Capitolului VII în 1977, acesta a devenit obligatoriu pentru toate statele. Astfel, în opinia Adunării Generale, gravele încălcări ale drepturilor omului sub formă de discriminare rasială sau sub orice altă formă au perturbat pacea în lume.¹⁰⁷

Rezoluția „Unificarea pentru pace” fost un produs al divizării la începutul Războiului Rece între Est și Vest. Incapacitatea frecventă a Consiliului de Securitate de a îndeplini funcțiile atribuite prin Carta din cauza dreptului de veto folosit adesea de Uniunea Sovietică, a adus o schimbare în puterea corelativă a Consiliului și Adunării. Adunarea a câștigat încrederea în vederea preluării rolului Consiliului de Securitate, atunci când acesta din urmă s-a dovedit a fi incapabil să angajeze responsabilitatea primară pentru menținerea păcii și securității internaționale. Rezoluția „Unificarea pentru pace”, a primit un sprijin mai larg în rândul comunității internaționale, care a intenționat pentru ca Națiunile Unite să-și îndeplinească activ rolul în restabilirea păcii și securității internaționale. A fost o mare realizare pentru Adunarea Generală în exercitarea atribuțiilor sale de a atinge obiectivul fundamental al Cartei – menținerea păcii.

În anul 1950, în luna iunie, Coreea de Nord a invadat Coreea de Sud. Consiliul de Securitate a acționat prompt pentru a disloca în teren trupele ONU, sub conducerea generalului SUA Douglas MacArthur, ca să respingă forțele nord-coreene. În acea perioadă, URSS boicota ședințele instituțiilor ONU, din care motiv nu a putut să-și exercite dreptul de veto ca membru permanent al Consiliului de Securitate împotriva angajării trupelor ONU în conflictul coreean. Cu toate acestea, atunci când s-a încheiat boicotul, Uniunea Sovietică și-a folosit veto-ul, în același timp, constant punând sub semnul întrebării valabilitatea rezoluțiilor Consiliului de Securitate adoptate în absența sa. Situația în cauză a impus Consiliul de Securitate să apeleze la o sesiune de urgență a Adunării Generale, la care la începutul lunii noiembrie 1950 s-a adoptat Rezoluția „Unificarea pentru pace” (Rezoluția 377 (A-E)).¹⁰⁸ Potrivit respectivei rezoluții, în situația în care Consiliul de Securitate din cauza lipsei unanimității de opinii între membrii permanenți nu poate să-și angajeze răspunderea

¹⁰⁷ HOSSAIN K. The complementary role of the United Nations General Assembly in peace management. In: Review of International Law and Politics (RILP), Vol. 4, No. 13, 2008, p. 80.

¹⁰⁸ Rezoluția Adunării Generale a ONU nr. 377 (V) din 03 noiembrie 1950. [On-line]: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/060/97/PDF/NR006097.pdf?OpenElement> (Vizitat la 10.04.2021).

primară pentru menținerea păcii și securității internaționale la cazul existenței de amenințări în adresa păcii sau actelor de agresiune, Adunarea Generală urmează imediat să analizeze chestiunea în cauză și să facă recomandări corespunzătoare statelor-membre pentru a adopta măsuri colective, inclusiv utilizarea forței armate dacă este necesar, pentru a menține sau a restaura pacea și securitatea internațională. Dacă nu este în sesiune la moment, Adunarea Generală se poate întruni în sesiune specială de urgență în termen de 24 de ore de la cererea acestora.

În fapt, Rezoluția de față a reprezentat o propunere a SUA de a face ONU mai eficientă în legătură cu *viitoarele* amenințări la adresa păcii. Cu toate acestea, Adunarea Generală a adoptat o serie de rezoluții anume în problema coreeană după ce procedura „Unificarea pentru pace” a fost definitivată. Astfel, în Rezoluția nr. 498 (V) din 01 februarie 1951¹⁰⁹, s-a cerut statelor-membre ale Organizației de a crește sprijinul acordat pentru forțele ONU, ceea ce indică la o acțiune în conformitate cu Rezoluția „Unificarea pentru pace”, iar în Rezoluția nr. 500 (V)¹¹⁰ adoptată la 18 mai 1951, statelor lumii li s-a cerut impunerea unui embargou asupra Chinei și Coreei de Nord în ceea ce privește armele, munițiile, energia atomică, petrolul, transportarea materialelor de importanță strategică, din cauza ostilităților care au loc pe peninsula coreeană și intervenția guvernului chinez în respectivul teritoriul.

Zece sesiuni speciale de urgență au avut loc în legătură cu situațiile în care activitatea Consiliului de Securitate a fost blocată. Aceste sesiuni s-au concentrat pe situația din Orientul Mijlociu (1958 și 1967), “Chestiunea maghiară” (1956), situația cu privire la Canalul Suez (1956), Congo (1960), Afganistan (1980), Palestina (1980 și 1982), Namibia (1981), situația din teritoriile ocupate arabe (1982) și acțiunile ilegale israeliene în ocuparea teritoriului Ierusalimului de Est și în restul teritoriilor palestinienilor ocupate (1997 – 2004).

Precum vedem, instituirea procedurii “Unificării pentru pace” a permis Adunării Generale a ONU să reacționeze mai mult sau mai puțin prompt la amenințările în adresa păcii din lume, în situațiile în care din cauza intereselor politice divergente, capacitatea decizională a Consiliului de Securitate a fost blocată. Însă este important de menționat că procedura “Unificării pentru pace” este una extraordinară, și, spre regret, nu atât de rezultativă precum s-ar dori. Or, majoritatea problemelor pentru abordarea cărora aceasta a fost inițiată, au rămas nesoluționate până la momentul de față.

¹⁰⁹ Rezoluția Adunării Generale a ONU nr. 498 (V) din 01 februarie 1951. [On-line]: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/744/49/PDF/NR074449.pdf?OpenElement> (Vizitat la 10.04.2021).

¹¹⁰ Rezoluția Adunării Generale a ONU nr. 500 (V) din 18 mai 1951. [On-line]: <https://daccess-ods.un.org/tmp/5741384.62543488.html> (Vizitat la 10.04.2021).

Printre ultimele tentative de recurgere la „Unificarea pentru pace” s-a numărat și „chestiunea irakiană”, aceasta însă nu a fost soluționată în respectivul mod. În fapt, în anul 2003, când a fost aproape sigur că SUA și aliații săi pregătesc un atac preventiv împotriva Irakului, guverne și grupuri din întreaga lume au cerut ca să fie găsită o alternativă la război. Multe state, inclusiv Rusia și Franța, s-au opus războiului. A existat un impas clar, problema folosirii forței împotriva Irakului a separat în Consiliul de Securitate, SUA și Marea Britanie pe de o parte, Franța și Rusia pe de altă parte. S-a apelat în numeroase rânduri la o sesiune a Adunării Generale asupra chestiunii în cauză. Centrul pentru Drepturile Constituționale, bazat la New York, a propus un proiect de rezoluție pe baza „Unificării pentru pace” din cauza blocajului din Consiliul de Securitate pe chestiunea irakiană, având intenția ca ulterior, anumite state-membre să prezinte proiectul rezoluției în cadrul Adunării Generale. Cu toate acestea însă, proiectul nu a fost examinat în cadrul Adunării Generale, iar la 20 martie 2003 forțele de coaliție ale SUA și Marii Britanii au inițiat intervenția militară în Irakul condus de Saddam Hussein.

Forțele ONU de menținere a păcii: O altă realizare importantă a Adunării Generale a fost instituirea forțelor ONU de menținere și restabilire a păcii. Forțele de menținere a păcii au fost dislocate pentru prima dată în anul 1956, când Israelul și mai târziu Marea Britanie și Franța au invadat Egiptul din cauza naționalizării de către acesta a canalului Suez. Adunarea Generală a autorizat dislocarea unui contingent militar pentru a restabili pacea în regiune. În plus, Adunarea a recurs la o asemenea decizie în situația când veto-ul Marii Britanii și Franței au paralizat capacitatea decizională a Consiliului de Securitate.¹¹¹

Aceste evenimente au declanșat o dezbatere aprinsă asupra chestiunii dacă Adunarea Generală poate să autorizeze punerea în aplicare a măsurilor coercitive sau dacă autorizarea unei misiuni de menținere a păcii trebuie neapărat privită ca o măsură de aplicare a forței. Or, art. 14 din Carta ONU autorizează Adunarea Generală să recomande măsuri pentru ajustarea pașnică în orice situație, însă nu indică dacă măsurile în cauză pot avea caracter coercitiv.

Este marcant faptul că în speța *Anumite cheltuieli ale Națiunilor Unite (Articolul 17 alin. (2) din Cartă)* citată supra, Curtea Internațională de Justiție, deși a analizat rolul Adunării Generale cu privire la menținerea păcii, nu a menționat dacă aceasta poate recomanda adoptarea de măsuri coercitive, lăsând un câmp de interpretare pe acest teren. Respectiva confuzie este agravată și de concluzia CIJ că rolul Consiliului de Securitate în menținerea păcii și securității este primar, dar nu exclusiv.

¹¹¹ HOSSAIN K. *Op. cit.*, p. 88.

Prevenirea și eliminarea diferendelor: La 05 decembrie 1988 Adunarea Generală a ONU prin Rezoluția nr. 43/51¹¹² a adoptat *Declarația privind prevenirea și eliminarea diferendelor și situațiilor care pot amenința pacea și securitatea internațională și rolul Națiunilor Unite în acest domeniu*. Prin acest act, Adunarea Generală pentru prima dată s-a preocupat de un aspect al menținerii păcii și securității internaționale, care nu este clar identificat și dezvoltat în Cartă și care nu este mai puțin important pentru realizarea obiectivelor ONU – prevenirea apariției diferendelor internaționale.¹¹³ Declarația examinează rolul statelor, Consiliului de Securitate, Adunării Generale și a Secretarului General în acest domeniu. Conform textului Declarației, în ceea ce privește Adunarea Generală, sunt enumerate posibilitățile similare Consiliului de Securitate – de a cere un aviz consultativ Curții Internaționale de Justiție și de a susține eforturile de prevenire a diferendelor întreprinse la nivelul organizațiilor regionale. Unicul paragraf specific stipulează că “Adunarea Generală ar trebui să facă uz de dispozițiile Cartei pentru a discuta litigii sau situații, atunci când este cazul, și în conformitate cu art. 11 și sub rezerva art. 12 din Carta, să facă recomandări pe marginea acestora”. Acest paragraf reflectă pe de o parte competența generală recunoscută Adunării Generale prin art. 10 al Cartei și pe de altă parte scoate în evidență clar că este dificil de a obține acțiuni eficiente din partea acestora în domeniul prevenirii disputelor internaționale.

Declarația Mileniului: La a 55 sesiune a fost primită Rezoluția nr. 55/2 cunoscută sub denumirea de *Declarația Mileniului*¹¹⁴ care prevede direcțiile principale de activitate ale principalului for internațional – Adunarea Generală a Națiunilor Unite. Prin această rezoluție statele și-au afirmat voința de a stabili o pace justă și durabilă în întreaga lume în conformitate cu scopurile și principiile Cartei; a sprijini toate eforturile pentru a susține egalitatea suverană a tuturor statelor, respectul pentru integritatea lor teritorială și independența politică; a soluționa litigiile prin mijloace pașnice și în conformitate cu principiile justiției și dreptului internațional; a promova non-interferența în afacerile interne ale statelor; a asigura respectul pentru drepturile omului și libertățile fundamentale în mod egal tuturor fără distincție de rasă, sex, limba sau religie; și de a promova cooperarea internațională în rezolvarea problemelor internaționale cu caracter economic, social, cultural sau umanitar.

¹¹² Rezoluția Adunării Generale a ONU nr. 43/51 din 05 decembrie 1988. [On-line]: <https://daccess-ods.un.org/tmp/9107506.87122345.html> (Vizitat la 10.04.2021).

¹¹³ TREVES T. La prévention de conflits internationaux dans la Déclaration adoptée en 1988 par l'Assemblée Générale de l'ONU. In: Annuaire français de droit international, 1998, Vol. 34, No. 1, p. 436-453.

¹¹⁴ Rezoluția Adunării Generale a ONU nr. 55/2 din 08 septembrie 2000. [On-line]: <https://www.un.org/french/millenaire/ares552f.htm> (Vizitat la 10.04.2022).

De asemenea, rezoluția dată consacră valori fundamentale esențiale pentru relațiile internaționale, precum libertatea, egalitatea, solidaritatea, toleranța, respectul pentru mediul ambiant și divizarea responsabilității.

În ceea ce privește pacea și securitatea internațională, Declarația Mileniului consacră în mod separat următoarele sarcini puse pe seama omenirii, de supravegherea executării cărora în primul rând se face responsabilă Adunarea Generală, ca principalul organ reprezentativ, deliberativ și politic în lume:

- Consolidarea respectului pentru statul de drept la nivel internațional și în afacerile interne, inclusiv pentru a asigura conformarea statelor-membre hotărârilor Curții Internaționale de Justiție, în conformitate cu Carta Națiunilor Unite, în cazurile la care sunt părți;

- eficientizarea Națiunilor Unite în menținerea păcii și securității prin oferirea resurselor și instrumentelor necesare pentru prevenirea diferendelor, soluționarea pașnică a acestora, menținerea sau, după caz, edificarea păcii;

- consolidarea cooperării între Națiunilor Unite și organizațiile regionale, în conformitate cu dispozițiile din Capitolul VIII din Cartă;

- minimizarea efectelor adverse ale sancțiunilor economice ale Națiunilor Unite asupra populației nevinovate, revizuirea regulată a regimurilor de sancțiuni și eliminarea efectelor negative ale sancțiunilor asupra terților;

- asigurarea implementării de către statele-părți a tratatelor ce țin de controlul armamentului și dezarmarea, dreptul internațional umanitar și dreptul internațional al drepturilor omului;

- apelarea la toate statele să ia în considerare semnarea și ratificarea Statutului de la Roma al Curții Internaționale Penale;

- luarea de măsuri colective eficiente împotriva terorismului internațional;

- intensificarea eforturilor în lupta împotriva criminalității transnaționale în toate dimensiunile sale, inclusiv traficul cu ființe umane și spălarea de bani;

- depunerea eforturilor pentru eliminarea armelor de distrugere în masă, în special armelor nucleare, și păstrarea tuturor opțiunilor deschise pentru a atinge acest obiectiv, inclusiv posibilitatea de convocare a unei conferințe internaționale pentru a identifica modalități de eliminare a pericolelor nucleare;

- luarea de măsuri pentru a stopa traficul ilicit de arme de calibru mic și a armamentului ușor, prin supravegherea transferurilor de arme și susținerea măsurilor de dezarmare regionale;

- convingerea statelor să ia în considerare aderarea la Convenția privind interzicerea utilizării, stocării, producerii și transferului minelor anti-personale și distrugerea acestora.

În ce privește stabilitatea și dezvoltarea, Adunarea Generală a proiectat următoarele sarcini concrete:

- Înjumătățirea către anul 2015 a populației lumii a căror venit pe zi este mai mic de 1 dolar SUA și a populației ce suferă de foamete și insuficiență de apă potabilă;
- asigurarea accesului la învățământ peste tot pe glob în mod egal pentru băieți și fete;
- scăderea mortalității maternale cu 3/4 și a copiilor sub 5 ani – cu 2/3;
- stoparea răspândirii HIV/SIDA, malariei și altor maladii grave care afectează umanitatea;
- promovarea asistenței speciale copiilor ai căror părinți au decedat de HIV/SIDA;
- îmbunătățirea considerabilă către anul 2020 a condițiilor de trai pentru cel puțin 100 milioane de persoane ce locuiesc în cartiere sărace;
- asigurarea unei dezvoltări durabile;
- protecția și conservarea mediului ambiant;
- adoptarea și promovarea unei etici de conservare a mediului și resurselor biologice ale Terrei;
- intensificarea eforturilor colective în managementul, conservarea și dezvoltarea durabilă a resurselor naturale;
- promovarea implementării Convenției asupra diversității biologice și a Convenției privind eliminarea deșertificării etc.

Precum vedem din cele enunțate, Declarația Mileniului a consacrat o serie de sarcini de o importanță proeminentă pentru omenire în noul mileniu, cele referitoare la menținerea păcii, securității și stabilității având un rol separat în acest context. În fapt, Adunarea Generală a Națiunilor Unite a schițat un plan-cadru pentru ordonarea relațiilor internaționale pe un termen lung, atribuindu-și rolul de promotor și supraveghetor de îndeplinire a acestuia. Este notabil faptul că conform rapoartelor periodice publicate regulat de Secretariatul Națiunilor Unite, majoritatea sarcinilor propuse spre executare prin Declarația Mileniului către anul 2015, au fost corespunzător îndeplinite, fapt confirmat prin evidențe statistice.¹¹⁵

World Summit Outcome: continuând tematica programelor-cadru pe termen lung, în perioada 14-16 septembrie 2005 la sediul Națiunilor Unite de la New-York a avut loc summit-ul internațional la sesiunile căruia au participat reprezentanții tuturor statelor-membre ale ONU (191 la acel moment). Summit-ul a fost catalogat “drept cea mai mare reuniune a șefilor de state în

¹¹⁵ The UN Millennium Development Goals Report. United Nations Publication. [On-line]: [http://www.un.org/millenniumgoals/2015 MDG Report/pdf/MDG%202015%20rev%20\(July%201\).pdf](http://www.un.org/millenniumgoals/2015%20MDG%20Report/pdf/MDG%202015%20rev%20(July%201).pdf) (Vizitat la 10.11.2020).

istoria omenirii” și „oportunitatea unică de a adopta decizii cutezătoare în domeniile dezvoltării, securității, drepturilor omului și reformării Națiunilor Unite”.¹¹⁶

În cadrul summit-ului, la 16 septembrie 2005 Adunarea Generală a ONU a adoptat Rezoluția nr. 60/1 în care s-au evidențiat preocupările majore ale omenirii cu privire la pacea și securitatea internațională, statele lumii reafirmându-și angajamentul de a lucra spre a obține un consens de securitate bazat pe recunoașterea faptului că multe amenințări sunt interconectate, astfel dezvoltarea, pacea, securitatea și drepturile omului sunt interdependente, nici un stat nu se poate proteja eficient acționând în întregime singur și toate statele au nevoie de un sistem de securitate colectivă efectiv în conformitate cu scopurile și principiile Cartei.¹¹⁷

În mod special, Rezoluția în cauză a pus accent pe:

- Soluționarea pașnică a diferendelor: s-a subliniat obligația statelor de a soluționa diferendele internaționale prin mijloace pașnice în conformitate cu Capitolul VI din Carta ONU, inclusiv, dacă este cazul, prin sesizarea Curții Internaționale de Justiție, dacă este cazul; s-a evidențiat importanța prevenirii conflictelor armate în conformitate cu scopurile și principiile Cartei; s-a accentuat importanța unei abordări coerente și integrate pentru prevenirea conflictelor armate și soluționarea litigiilor, iar Consiliul de Securitate, Adunarea Generală, Consiliul Economic și Social și Secretarul General să-și coordoneze activitățile lor comune pentru realizarea acestor sarcini conform prevederilor Cartei.

- Folosirea forței în conformitate cu Carta ONU: s-a reiterat obligația tuturor statelor-membre să se abțină de la amenințarea sau folosirea forței în relațiile internaționale în orice mod incompatibil cu Carta; s-a decis luarea de măsuri colective eficiente pentru prevenirea și eliminarea amenințărilor la pace și pentru reprimarea actelor de agresiune sau altor încălcări de pace, și pentru a aduce prin mijloace pașnice soluționarea diferendelor internaționale.

- Terorismul internațional: s-a salutat strategia antiterorism propusă de Secretarul General al Națiunilor Unite, Adunarea Generală având obligația de a dezvolta strategia respectivă fără întârziere în vederea adoptării și implementării unor măsuri de promovare a răspunsurilor complete, coordonate și coerente contra terorismului, la nivel național, regional și internațional.

- Menținerea păcii: s-a subliniat necesitatea instituirii și dislocării forțelor polițienești care să ajute misiunile ONU de pacificare prin consultanță și expertiză; s-a cerut respectarea și ratificarea tratatelor privind armamentul.

¹¹⁶ The 2005 World Summit: An Overview. United Nations Factsheet. [On-line]: <https://www.un.org/en/conferences/environment/newyork2005> (Vizitat la 10.04.2021).

¹¹⁷ Rezoluția Adunării Generale a ONU nr. 60/1 din 16 septembrie 2005. [On-line]: <https://daccess-ods.un.org/tmp/9361552.00004578.html> (Vizitat la 10.10.2022).

- Edificarea păcii: s-a evidențiat necesitatea unei abordări coordonate, coerente și integrate privind construirea păcii post-conflictuale și reconcilierea, recunoscând necesitatea unui mecanism instituțional dedicat nevoilor speciale ale țărilor emergente, în acest sens s-a decis formarea Comisiei pentru Construirea Păcii ca organism interguvernamental, al cărui scop principal este de a concilia și de a propune strategii integrate pentru construirea păcii post-conflictuale. Comisia trebuie să-și concentreze atenția pe reconstrucția instituțiilor necesare pentru recuperarea post-conflict și pentru a pune bazele unei dezvoltări durabile. În plus, Comisia urmează să ofere recomandări și informații pentru a îmbunătăți coordonarea tuturor actorilor relevanți, să ajute la asigurarea finanțării pentru activitățile de recuperare post-conflictuale. Activitatea Comisiei se fundamentează pe baza consensului dintre toți membrii săi.

- Responsabilitatea statelor de a proteja populația împotriva genocidului, crimelor de război, epurărilor etnice și crimelor împotriva umanității: s-a stipulat că fiecare stat este responsabil să-și protejeze persoanele împotriva respectivelor crime, răspunderea statelor constând în a le preveni, inclusiv a preveni incitarea la acestea. Totodată, în sarcina comunității internaționale, prin intermediul Națiunilor Unite, s-a pus obligativitatea utilizării mijloacelor diplomatice, umanitare și oricăror alte mijloace în conformitate cu Capitolele VI și VIII ale Cartei pentru a proteja civilii împotriva crimelor nominalizate, prin adoptarea de măsuri colective rezultative și în timp prompt.

Este marcant faptul că prin Rezoluția Consiliului de Securitate nr. 1674 (2006) din 28 aprilie 2006¹¹⁸, au fost reafirmate stipulațiile din Rezoluția Adunării Generale nr. 60/1 în ce privește responsabilitatea statelor de a proteja populația împotriva genocidului, crimelor de război, epurărilor etnice și crimelor împotriva umanității, Consiliului de Securitate fiindu-i încredințată misiunea de a întreprinde acțiuni concrete pentru a proteja civilii în cazul conflictelor armate.

De fapt, prin actele adoptate la 08 septembrie 2000 și, mai târziu, la 16 septembrie 2005, comunitatea internațională consolidându-și eforturile comune prin intermediul Adunării Generale a ONU a stabilit direcțiile de reper pentru dezvoltarea continuă a omenirii, subliniind și principalele probleme majore ce necesită a fi soluționate. În acest context, evidențiem că deși nu putem vorbi de schimbări pozitive absolut radicale pe terenul problemelor și sarcinilor nominalizate supra, multiple succese, mai ales în ceea ce privește domeniile sociale precum eradicarea sărăciei în statele subdezvoltate, promovarea asistenței medicale calitative, lupta cu subnutriția, asigurarea cu apă potabilă și școlarizarea copiilor, sunt certe. Stringente rămân a fi problemele legate de terorismul internațional, criza economică mondială (inclusiv fluctuațiile

¹¹⁸ Rezoluția Consiliului de Securitate al ONU nr. 1674 (2006) din 28 aprilie 2006. [On-line]: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N06/332/00/PDF/N0633200.pdf?OpenElement> (Vizitat la 10.10.2022).

prețurilor la aur și petrol) și conflictele armate, probleme care întotdeauna au avut conotații politice evidente și au focusat viziuni divergente ale marilor puteri din lume asupra parcursului dezvoltării umanității și rolului lor în acest context.

Deși nici Adunarea Generală a Națiunilor Unite în calitate de principal for al omenirii și nici Consiliul de Securitate în calitate de organ decizional major în lume, precum vom vedea în continuare, nu au putut, și probabil, nu vor putea soluționa definitiv chestiunile internaționale sensibile abordate diferit, Adunării Generale în temeiul Cartei ONU și practicilor stabilite deja mai mult de șapte decenii îi revine rolul specific de a scoate în vizor principalele probleme cu care se confruntă omenirea, să caute și să propună mecanisme comune de soluționare a acestora, mai ales în ceea ce privește asigurarea păcii, securității și stabilității internaționale.

Iar pentru a-și îndeplini atribuțiile sale în respectivele domenii vaste, ***Adunarea Generală are la dispoziția sa mai multe organe subsidiare***, așa-numitele comitete (6) și comisii, paneluri și grupuri de lucru ce i se subordonează.

Comitetul pentru operațiuni de menținere a păcii a fost instituit prin Rezoluția nr. 2006 (XIX) la 18 februarie 1965¹¹⁹. Scopul principal al fondării acestuia a fost reglementarea cuprinzătoare a întregii activități a operațiunilor de menținere a păcii în toate aspectele lor, precum și informarea și înaintarea recomandărilor către Adunarea Generală cu privire la asemenea operațiuni. Sarcinile puse pe seama Comitetului includ și crearea de metode ce ar spori capacitatea Națiunilor Unite în efectuarea operațiunilor de menținere și restabilire a păcii, Comitetul fiind obligat să raporteze anual despre activitatea sa în fața celui de al Patrulea Comitet din cadrul Adunării (Comitetul politici speciale și decolonizare), căruia i se subordonează. Ca rezultat al acestor rapoarte, Biroul Secretarului General al ONU elaborează propriul raport anual care detaliază progresele realizate în implementarea recomandărilor cu privire la desfășurarea operațiunilor pacifitoare și trece în revistă propunerile esențiale ale Comitetului pe acest teren, precum și semnalează progresele în domeniul îmbunătățirii aranjamentelor pentru planificarea, managementul și supravegherea misiunilor.

Chestiunile abordate în ultimul deceniu de către Comitet includ pe lângă cea principală de menținere și restabilire a păcii, alte aspecte precum: siguranța și securitatea personalului ONU, cooperarea cu instituțiile regionale administrative și de securitate. Cel mai recent raport din anul 2015 se bazează pe problemele sus enunțate, dar în general se extinde și la secțiuni privind cooperarea cu țările donatoare, consolidarea capacităților de menținere a păcii din Africa și

¹¹⁹ Rezoluția Adunării Generale a ONU nr. 2006 (XIX) din 18 februarie 1965. [On-line]: <http://www.worldlii.org/int/other/UNGA/1965/12.pdf> (Vizitat la 10.10.2022).

Orientul Mijlociu, reforma și restructurarea menținerii păcii, conduita și disciplina personalului ONU.¹²⁰

La rândul său, **Comitetul pentru politici speciale și decolonizare** este responsabil pentru investigarea chestiunilor ce nu sunt abordate în alte comitete ale Adunării Generale: diverse probleme politice, decolonizarea, chestiunile privind refugiații palestinieni. În cadrul Comitetului în cauză, pot fi inițiate proiecte de rezoluții care cer o acțiune specifică din partea comunității internaționale. Totodată, Comitetul are atribuții de conciliere ale altor organe și organizații privind operațiunile de pace recomandate. Mai mult, Comitetul deseori face recomandări către Consiliul de Securitate în această privință.

Comitetul pentru dezarmare și securitate internațională (Primul Comitet)¹²¹ se preocupă de problemele dezarmării, de provocările globale și amenințările la adresa păcii care afectează comunitatea internațională și caută soluții pentru menținerea și consolidarea regimului internațional de securitate. Dedicat „stabilirii și menținerii păcii și securității internaționale”, acesta se concentrează pe subiecte privind controlul armamentelor, soluționarea pașnică a diferendelor și securitatea globală. Comitetul face recomandări Consiliului de Securitate în toate aspectele legate de chestiunile care expun pacea internațională la risc. Deoarece Comitetul încorporează vocea fiecărui stat-membru al ONU, rezoluțiile sale întotdeauna sunt respectate și luate în vedere de către Consiliul de Securitate.

În ceea ce privește *finanțarea operațiunilor de menținere a păcii*, prin Rezoluția nr. 55/235 din 23 decembrie 2000¹²², Adunarea Generală a Națiunilor Unite a reafirmat un set de principii generale care stau la baza finanțării, și anume:

- Finanțarea operațiunilor de menținere a păcii este responsabilitatea colectivă a tuturor statelor-membre ale Națiunilor Unite și, în consecință, costurile de menținere a păcii se încadrează în cheltuielile suportate de state conform art. 17 alin. (2) din Carta ONU;

- Pentru a satisface cheltuielile unor astfel de operațiuni, este necesară o procedură diferită de cea aplicată pentru satisfacerea cheltuielilor bugetului ONU;

- Întrucât țările economice mai dezvoltate sunt în poziția de a face contribuții relativ mai mari pentru menținerea păcii, din punct de vedere economic țările mai puțin dezvoltate au o capacitate relativ limitată de a contribui la menținerea păcii care implică cheltuieli semnificative;

¹²⁰ Report of the Special Committee on Peacekeeping Operations, 2015 substantive version. [On-line]: <https://digitallibrary.un.org/record/793065> (Vizitat la 10.04.2022).

¹²¹ Pagina oficială a Comitetului pentru Dezarmare și Securitate Internațională (Primul Comitet) al Adunării Generale a ONU. [On-line]: <http://www.un.org/en/ga/first/index.shtml> (Vizitat la 10.10.2022).

¹²² Rezoluția Adunării Generale a ONU nr. 55/235 din 23 decembrie 2000. [On-line]: <https://international.vlex.com/vid/res-55-235-resolution-861186453> (Vizitat la 10.10.2022).

- În cazul în care circumstanțele justifică acest lucru, Adunarea Generală trebuie să dea atenție deosebită situației statelor-membre care sunt victime sau care sunt altfel implicate în evenimente sau acțiuni care au condus la începerea unei operațiuni de menținere a păcii.

Trebuie menționat faptul că pe parcursul anilor Adunarea Generală a avut un rol specific, dar de fapt indispensabil în domeniul de menținere a păcii. Alteori având rolul de contrapondere în raport cu Consiliul de Securitate, Adunarea Generală a prezentat și continuă să prezinte locul unde reprezentanții comunității internaționale în diversitatea acestora își pot exprima viziunile și chiar protesta. Uneori, Adunarea Generală acționează în locul organului decizional principal – Consiliul de Securitate, atunci când activitatea acestuia este blocată din cauza opiniilor divergente ale membrilor permanenți, Adunarea putând recurge la toată marja de manevre indicate de Cartă și utilizate anterior în practica sa.

Identitatea și rolul Adunării Generale s-au schimbat și continuă să se schimbe, reieșind din preferințele conflictuale în structurile guvernamentale, dezbaterile ideologice asupra valorilor sociale și îngrijorarea comunității internaționale față de drepturile omului și democrație. Aceste modificări ideologice sunt în mare parte datorate evoluției sociale, politice și de securitate din societățile statelor-membre ale ONU, ultimele schimbându-și radical politicile timp de un deceniu și jumătate. După atacurile teroriste din 11 septembrie 2001, prioritățile mai multor entități statale s-au orientat spre depistarea și prevenirea terorismului, fapt care s-a reflectat în adoptarea rezoluțiilor prin care Adunarea Generală s-a angajat în activitatea de a preveni și pedepsi pe cei care aleg calea terorismului internațional. După evenimentele tragice din 11 septembrie 2001, Consiliul de Securitate a devenit mult mai preocupat de lupta împotriva terorismului în toate formele acestuia, iar Adunarea Generală, la rândul său, a depus eforturi multiple pentru a asigura o bună supraveghere a acestor politici. Spre regret însă, prin înghețarea activelor și restricționarea circulației anumitor persoane suspectate de activități teroriste sau relații cu organizații teroriste, Consiliul de Securitate al ONU a admis cazuri de limitare a drepturilor fundamentale ale omului, fiind alteori învinuit de abuzuri, iar Adunarea Generală, deși a încercat să tempereze și monitorizeze inițiativele Consiliului de Securitate în acest domeniu, dar și alte organe ale Națiunilor Unite, s-au găsit neputincioase pentru a monitoriza și a preveni eventualele abuzuri în mod eficient.

Oricum însă, de la fondarea Națiunilor Unite și până în prezent, Adunarea Generală a întreprins tentative de succes ca să-și facă auzită opinia proprie privind problematica menținerii păcii și asigurarea stabilității, influențând astfel reinstaurarea *de facto* a păcii în anumite zone afectate de conflicte armate. Acest lucru reprezintă o schimbare a rolului inițial proiectat al Adunării Generale drept for universal pentru dezbateri, și nu organ decizional, Adunarea Generală

activând și într-o zonă în principal dominată de Consiliul de Securitate. Prin Declarația asupra principiilor dreptului internațional privind relațiile de prietenie și cooperare între state în conformitate cu Carta ONU (Rezoluția nr. 2625 (XXV) din 24 octombrie 1970)¹²³, Definiția Agresiunii (Rezoluția nr. 3314 (XXIX) din 14 decembrie 1974)¹²⁴, și mai târziu Conferința de la Kampala în 2010¹²⁵ în cadrul căreia au fost făcute amendamente la Statutul de la Roma al Curții Internaționale Penale în ceea ce ține de jurisdicția Curții asupra crimelor de război comise în conflicte non-internaționale și definirea crimei de agresiune, Adunarea Generală a arătat că este determinată să soluționeze problemele legate de folosirea forței indiferent de poziția Consiliului de Securitate.

De asemenea, merită mențiune specială poziția fermă a Adunării Generale împotriva rasismului și discriminării, care a fost un exemplu elocvent pentru restul lumii. Disprețul comunității majoritare pentru rasism și discriminare a setat un imbold util în cadrul Organizației și în ceea ce privește angajamentul Națiunilor Unite pentru monitorizarea, prevenirea și pedepsirea genocidului și purificării etnice, inclusiv cu referire la evenimentele îngrozitoare care au avut loc acum două decenii în fosta Iugoslavia și Ruanda. Sperăm, că crizele umanitare recente din Ucraina și Siria care amenință pacea și securitatea internațională, vor găsi totuși soluționare definitivă în termeni proximi cu implicarea Adunării Generale a ONU, având în vedere faptul că o poziție comună în acest sens a Consiliului de Securitate nu a fost conturată până în prezent.

Menționăm în acest context adoptarea la 12 octombrie 2022 de către Adunarea Generală a ONU a Rezoluției "Integritatea teritorială a Ucrainei: protejând principiile Cartei Națiunilor Unite"¹²⁶, prin care au fost reafirmate principiile menționate în Declarația Principiilor de Drept Internațional adoptată la 24 octombrie 1970, au fost reiterate rezoluțiile 68/262 din 27 martie 2014, numită "Integritatea teritorială a Ucrainei", ES-11/1 din 2 March 2022, denumită "Agresiunea împotriva Ucrainei"¹²⁷ adoptată cu 141 de voturi (5 voturi împotriva și 35 abțineri), și ES-11/2 din 24 martie 2022, având titlul "Consecințe umanitare a agresiunii împotriva Ucrainei"¹²⁸ adoptată

¹²³ Rezoluția Adunării Generale a ONU nr. 2625 (XXV) din 24 octombrie 1970. [On-line]: <http://www.un-documents.net/a25r2625.htm> (Vizitat la 10.11.2022).

¹²⁴ Rezoluția Adunării Generale a ONU nr. 3314 (XXIX) din 14 decembrie 1974. [On-line]: <https://daccess-ods.un.org/tmp/2439739.70413208.html> (Vizitat la 10.11.2022).

¹²⁵ Review Conference of the Rome Statute. Kampala, Uganda, 31 May-11 June 2010. [On-line]: https://asp.icc-cpi.int/sites/asp/files/asp_docs/ASP9/OR/RC-11-Part.I-ENG.pdf (Vizitat la 1.09.2021).

¹²⁶ Rezoluția Adunării Generale a ONU din 12 octombrie 2022 "Integritatea teritorială a Ucrainei: protejând principiile Cartei Națiunilor Unite" <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N22/630/66/PDF/N2263066.pdf?OpenElement>

¹²⁷ Rezoluția Adunării Generale a ONU ES-11/1 din 2 March 2022 "Agresiunea împotriva Ucrainei" <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N22/293/36/PDF/N2229336.pdf?OpenElement>

¹²⁸ Rezoluția Adunării Generale a ONU ES-11/2 din 24 martie 2022 "Consecințe umanitare a agresiunii împotriva Ucrainei" <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N22/301/67/PDF/N2230167.pdf?OpenElement>

cu 140 voturi (5 voturi împotriva și 38 abțineri). Prin rezoluția din 12.10.22 Adunarea Generală a condamnat organizarea de către Federația Rusă a referendumurilor în teritoriul Ucrainei, și cheamă statele, organizațiile internaționale, agențiile specializate ale ONU să nu recunoască statutul regiunilor în care a avut loc referendumurile.

La fel, la 7 aprilie 2022 Adunarea Generală a adoptat o rezoluție prin care a invitat statele membre să se expună asupra suspendării Federației Ruse din Consiliul pentru Drepturile Omului. Rezoluția a fost adoptată cu votul a două treimi din 193 state membre ale Adunării Generale.

La 14 noiembrie 2022 Adunarea Generală cu 94 de voturi a adoptat rezoluția care cheamă Rusă să achite reparații de război Ucrainei (14 voturi împotriva, 73 state s-au abținut).

Merită a fi reținut la acest capitol rolul Adunării Generale în vederea reglementării aspectelor legate de neproliferarea armamentului nuclear, o componentă esențială a sistemului de securitate universală a statelor.

Procesul de izbăvire a societății internaționale de pericolul ce-l prezintă armele nucleare cunoaște o lungă perioadă de gestație. Realizarea obiectivului de interdicere în termeni juridici a armelor nucleare sub egida Organizației Națiunilor Unite a avut un parcurs inedit, însumând mai mult de 20 de ani de negocieri ce au excelat prin ponderea actorilor politici implicați, efortul intelectual depus în vederea realizării acestui exercițiu politico-juridic delicat, abilitățile diplomatice desăvârșite la care au recurs reprezentanții statelor și organizațiilor internaționale având mandat să negocieze. Înainte de a fi elaborat un tratat internațional conținând în esență norme imperative în domeniu, în cadrul Națiunilor Unite a fost tatonat câmpul politic și cel legal prin recurgerea la instrumente ce nu pot constrânge din punct de vedere juridic. În acest context poate fi invocat avizul consultativ al Curții Internaționale de Justiție (CIJ) prin care Curtea ”a scanat” cuprinzător *jus in bello* și *jus ad bellum* în formele sale scrise și nescrise într-o determinare a pozițiilor statelor vis-a-vis de problema legalității utilizării armelor nucleare în timpul unui conflict armat.

În temeiul competenței consultative Curtea Internațională a Justiției a oferit o interpretare multășteptată acestui subiect. La 27 august 1993 Directorul General al Organizației Mondiale a Sănătății (OMS) a solicitat avizul consultativ al CIJ cu referire la întrebarea: *„Având în vedere efectele asupra sănătății și asupra mediului, utilizarea armelor nucleare de către un stat în război sau în alt conflict armat ar reprezenta o încălcare a obligațiilor sale în temeiul dreptului internațional, inclusiv a Constituției OMS?”*

După consultarea statelor membre și OMS, Curtea a constatat că nu este în drept să dea aviz consultativ la solicitarea OMS, or în speță fiind guvernată activitatea sa de principiul

specialității, OMS nu deține competență generală asemănătoare competenței deținute de state și nu poate adresa Curții Internaționale de Justiție întrebarea privind legalitatea utilizării armelor nucleare.

În cele ce au urmat, la 19 decembrie 1994 Secretarul General al Organizației Națiunilor Unite a comunicat oficial Grefei o decizie luată de Adunarea Generală să solicite de urgență Curții Internaționale de Justiție să emită aviz consultativ cu privire la următoarea întrebare: „*Este permisă amenințarea sau utilizarea armelor nucleare în orice circumstanță de dreptul internațional?*”

La 8 iulie 1996 Curtea a emis avizul consultativ privind legalitatea amenințării sau utilizării armelor nucleare¹²⁹ prin care s-a expus *inter alia* asupra următoarelor momente:

- Legalitatea folosirii armelor nucleare și dreptul la viață, garantat de articolul 6 al Pactului privind drepturile civile și politice, 1966;
- Legalitatea folosirii armelor nucleare în sensul prevederilor Convenției cu privire la prevenirea și reprimarea crimei de genocid, 1948;
- Legalitatea folosirii armelor nucleare în lumina variilor tratate și instrumente internaționale: Protocolul adițional (1977) la Convențiile de la Geneva cu privire la protecția victimelor conflictelor armate, 1949; Convenția privind interzicerea utilizării în scopuri militare sau oricare alte scopuri ostile a tehnicilor de modificare a mediului înconjurător, 1977; Declarația de la Stockholm, 1972; Declarația de la Rio de Janeiro, 1992.

Având în vedere cele constatate pe marginea chestiunilor indicate *supra*, Curtea a concluzionat că legea relevantă aplicabilă ce reglementează chestiunea pentru care a fost sesizată este cea referitoare la utilizarea forței consacrate de Carta Națiunilor Unite și legea aplicabilă în conflictele armate care reglementează purtarea ostilităților, împreună cu orice tratate specifice privind armele nucleare pe care Curtea le-ar putea considera relevante.

Chintesența avizului consultativ al CIJ se rezumă la interpretările oferite chestiunii legalității utilizării armei nucleare în lumina prevederilor Cartei ONU și în contextul dreptului internațional umanitar, și prin prisma principiului neutralității.

A fost constatat faptul că prevederile Cartei ONU nu se referă în mod expres la arme specifice, ci se aplică oricărei utilizări a forței. O armă care este ilegală *per se*, fie în temeiul tratatului, fie în baza cutumei, nu devine legală din cauza utilizării sale într-un scop legitim

¹²⁹ Avis consultatif *Licéité de la menace ou de l'emploi d'armes nucléaires*, 8 juillet 1996. Cour internationale de justice. Recueil des arrêts. <https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/95/095-19960708-adv-01-00-en.pdf> (vizitat 20.02.2022)

conform Cartei, constată Curtea. Nu poate fi justificată inclusiv utilizarea armei nucleare în condiții de autoapărare reglementată de Carta ONU (art. 51), aceasta fiind în contradicție cu principiul necesității și proporționalității.

Cu referire la determinarea legalității recurgerii la arme nucleare în contextul dreptului conflictelor armate convențional și cutumiar, Curtea a constatat că acestea nu conțin prescripții specifice care să autorizeze amenințarea sau utilizarea armelor nucleare.

Totuși, nu există nici un principiu sau regulă de drept internațional care ar face ca legalitatea amenințării sau utilizării armelor nucleare sau a oricăror alte arme să depindă de o autorizație specifică. Practica statelor demonstrează că ilegalitatea folosirii anumitor arme ca atare nu rezultă dintr-o absență a autorizației ci, dimpotrivă, este formulată în termeni de interdicție.

Curtea a constatat că tratatele care reglementează exclusiv achiziționarea, fabricarea, deținerea, desfășurarea și testarea armelor nucleare, fără a aborda în mod specific amenințarea sau utilizarea acestora, indică cu siguranță o preocupare tot mai mare a comunității internaționale cu privire la aceste arme; Curtea a concluzionat de aici că aceste tratate ar putea fi, prin urmare, considerate ca prefigurând o viitoare interdicție generală a folosirii unor astfel de arme, dar ele nu constituie o astfel de interdicție în sine.

Este un fapt stabilit că un număr de state au aderat la practica cunoscută ca ”politica de descurajare” în cea mai mare parte a Războiului Rece și continuă să adere la aceasta. În plus, membrii comunității internaționale sunt profund divizați în ceea ce privește problema dacă nerecurgerea la arme nucleare în ultimii 50 de ani constituie expresia *opinio juris*. În aceste condiții, Curtea nu este în măsură să constate existența unei asemenea *opinio juris*.

Este absolut interesant conținutul avizului consultativ indicat, acesta poate fi considerat un veritabil studiu analitic în domeniu, Curtea punând în legătură concepte de drept al conflictelor armate întru a identifica răspunsul la întrebarea formulată de Adunarea Generală a ONU. Astfel, instanța internațională a abordat arma nucleară în contextul reglementărilor vizând armele otrăvite, armele toxice, armele biologice; a abordat legalitatea utilizării armelor nucleare prin prisma Dreptului de la Haga, Dreptului de la Geneva; a realizat inclusiv o abordare a legalității utilizării armelor nucleare în lumina clauzei Martens.

În formularea răspunsului la întrebarea Adunării Generale a ONU, Curtea a rezultat din raționamentul că armele nucleare au fost inventate după ce majoritatea principiilor și regulilor dreptului umanitar aplicabile în conflictele armate au apărut. Totodată, nu poate fi afirmat faptul că principiile și regulile stabilite ale dreptului umanitar aplicabile în conflictele armate nu se aplică

armelor nucleare. O astfel de concluzie ar fi incompatibilă cu caracterul intrinsec umanitar al principiilor juridice în cauză, care străbat întregul drept al conflictelor armate și se aplică tuturor formelor de conflicte armate și tuturor tipurilor de arme, cele din trecut, prezent și viitor.

În cele din urmă, Curtea la întrebarea formulată de Adunarea Generală a răspuns în modul următor:

- Nici dreptul internațional cutumiar și nici dreptul internațional convențional nu autorizează în mod specific amenințarea sau utilizarea armelor nucleare;
- Nu există nici în dreptul internațional cutumiar, nici în cel convențional o interdicție completă și universală a amenințării sau utilizării armelor nucleare ca atare;
- O amenințare sau folosirea forței prin intermediul armelor nucleare care este contrară articolului 2 paragraful 4 al Cartei Organizației Națiunilor Unite și care nu îndeplinește toate cerințele articolului 51, este ilegală;
- O amenințare sau utilizarea armelor nucleare ar trebui, de asemenea, să fie compatibile cu cerințele dreptului internațional aplicabil în conflictele armate, în special cele ale principiilor și regulilor dreptului internațional umanitar, precum și cu obligațiile specifice în temeiul tratatelor și altor angajamente care se referă în mod expres la armele nucleare;
- Din cerințele menționate mai sus rezultă că amenințarea sau folosirea armelor nucleare ar fi în general contrară regulilor de drept internațional aplicabil în conflictele armate și, în special principiilor și regulilor dreptului umanitar. Totuși, având în vedere starea actuală a dreptului internațional și elementele de fapt de care dispune, Curtea nu poate concluziona definitiv dacă amenințarea sau folosirea armelor nucleare ar fi legală sau ilegală într-o împrejurare extremă de autoapărare, în care ar fi în joc însăși supraviețuirea unui stat;
- Există obligația de a urmări cu bună-credință și de a contribui la încheierea negocierilor care să conducă la dezarmarea nucleară în toate aspectele sale, sub un control internațional strict și eficient.

Este de menționat faptul că în elaborarea avizului consultativ o atenție sporită a fost dedicată determinării naturii juridice a actelor adoptate de Adunarea Generală a ONU. Astfel, Curtea a constatat că rezoluțiile Adunării Generale, deși nu sunt obligatorii, pot avea uneori valoare normativă. Ele pot, în anumite circumstanțe, să ofere dovezi importante pentru stabilirea existenței unei reguli sau apariția unei *opinio juris*. În speță, totuși Curtea nu constată existența unei *opinio juris* în materie. Or, după cum rezulta din actele adoptate de Adunarea Generală, acestea nu se bucură de recunoaștere universală.

Ținem să subliniem faptul că prima rezoluție adoptată la ședința din 24 ianuarie 1946 a Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite a prevăzut soluționarea problemelor apărute în legătură cu descoperirea energiei atomice¹³⁰. Prin cea dintâi rezoluție a Adunării Generale a fost înființată o comisie pentru examinarea chestiunilor apărute în legătură cu descoperirea energiei nucleare și altor chestiuni conexe. Comisia urma să prezinte rapoarte și recomandări Consiliului de Securitate. Comisia avea competența să formuleze recomandări privind schimbul de informații între state în scopuri pașnice; privind controlul asupra utilizării energiei atomice exclusiv în scopuri pașnice; privind excluderea armamentului atomic și altor arme de distrugere în masă din arsenalul statelor etc.

Prin rezoluția 71/258, Adunarea Generală a decis să convoace în anul 2017 o conferință sub egida Organizației Națiunilor Unite pentru a negocia un instrument obligatoriu din punct de vedere juridic de interzicere a armelor nucleare, care să conducă la eliminarea totală a acestora. Adunarea a încurajat toate statele membre să participe la Conferință și a decis că aceasta se va întruni la New York, în conformitate cu regulamentul de procedură al Adunării Generale, dacă nu se convine altfel de către Conferință, cu participarea și contribuția organizațiilor internaționale și a reprezentanților societății civile. Conferința a avut loc la New York în perioada 27 - 31 martie și 15 iunie - 7 iulie.¹³¹

Tratatul cu privire la interzicerea armelor nucleare a fost adoptat sub egida Organizației Națiunilor Unite la 7 iulie 2017 cu votul a 122 state membre, inclusiv votul Republicii Moldova. După ratificarea tratatului de către 51 state, acesta a intrat în vigoare la 22 ianuarie 2021.

În conformitate cu prevederile articolului 1 al tratatului indicat, fiecare stat parte nu se angajează niciodată, în nicio circumstanță:

(a) *să dezvolte, să testeze, să producă, să fabrice, să achiziționeze, să dețină sau să stocheze în alt mod arme nucleare sau alte dispozitive explozive nucleare;*

(b) *să transfere către orice destinatar arme nucleare sau alte dispozitive explozive nucleare sau controlul asupra acestor arme sau dispozitive explozive, direct sau indirect;*

¹³⁰ Résolution adoptée par l'Assemblée Générale A/RES/1(I) A/PV.17 24 janvier 1946 Création d'une commission chargée d'étudier les problèmes soulevés par la découverte de l'énergie atomique

¹³¹ <https://www.un.org/disarmament/tpnw/index.html#:~:text=By%20resolution%2071%2F258%2C%20the,leading%20towards%20their%20total%20elimination.> (vizitat 10.02.2022)

(c) să accepte direct sau indirect transferul sau controlul asupra armelor nucleare sau altor dispozitive explozive nucleare;

(d) să folosească sau să amenințe cu utilizarea armelor nucleare sau cu alte dispozitive explozive nucleare;

(e) să asiste, să încurajeze sau să incite, în orice mod, pe oricine să se angajeze în orice activitate interzisă unui stat parte în temeiul prezentului tratat;

(f) să solicite sau să primească orice asistență, în orice mod, de la oricine pentru a se angaja în orice activitate interzisă unui stat parte în temeiul prezentului tratat; ;

(g) să permită orice staționare, instalare sau desfășurare a oricăror arme nucleare sau alte dispozitive explozive nucleare pe teritoriul său sau în orice loc aflat sub jurisdicția sau controlul său.

În pofida eforturilor titanice întreprinse de Organizația Națiunilor Unite tratatul nu a fost semnat de puterile nucleare, acestea salutând ideea, dar invocând inoportunitatea inițiativei într-o lume marcată de instabilitate condiționată de multiple crize regionale. Un alt argument invocat de puterile nucleare ține de spațiile lacunare ale procesului de realizare a obiectivului de neproliferare a armelor nucleare, care nu motivează statele să renunțe la acest element absolut important al securității lor naționale.

Suplimentar, puterile nucleare sunt totalmente determinate să păstreze capacitatea discreționară de a da lovitura. În asemenea situație, rolul Consiliului de Securitate este înainte de toate unul negativ, deoarece controlul pe care-l exercită puterile nucleare asupra acestui organ constituie pentru ultimele garanția principală a acestei discreții.¹³²

Ne raliem opiniei expuse de Philippe Weckel care consideră că elementul-cheie al neproliferării, descurajarea nucleară, nu poate fi realizat de Consiliul de Securitate din cauza politicii membrilor săi permanenți.¹³³

Ținem să menționăm că la momentul redactării prezentului demers științific Republica Moldova nu se regăsește în lista celor 86 state care au semnat Tratatul cu privire la interzicerea

¹³² WECKELL Ph. *Le Conseil de Sécurité des Nations Unies et l'arme nucléaire*. Annuaire français de droit international. LII, 2006. CNRS Editions, Paris. P. 181

¹³³ Ibidem

armelor nucleare¹³⁴. Neaderarea la acest instrument internațional rezultă inclusiv din statutul juridic de neutralitate permanentă consfințit în Constituția Republicii Moldova.

În lipsa unui cadru normativ internațional în materia neutralității permanente, fiecare stat care a optat pentru acest statut juridic a dezvoltat propriul conținut juridic, cu respectarea celor două obligații fundamentale: imparțialitate și abținere. Totodată, poate fi identificată o practică uniformă în abordarea de către acestea a regimului armelor de distrugere în masă.

Astfel, în condițiile societății internaționale a sec. XXI statul neutru permanent este obligat să susțină eforturile comunității internaționale în domeniul dezarmării, consolidării măsurilor de încredere și cooperării între state, interzicerii și lichidării armei de distrugere în masă. Un aspect delicat al obligației în cauză este faptul că statul neutru permanent își asumă obligația să nu dețină, să nu producă și să nu testeze arme nucleare sau alte arme de distrugere în masă, neutralitatea permanentă cuprinzând „neutralitatea atomică (nucleară)”, ce presupune respectarea a trei principii nenucleare: a nu aplica, a nu produce și a nu achiziționa arma nucleară. Ideea este fundamentată pe opinia că deținerea armei nucleare nu numai că nu ar asigura securitatea statului, dar și ar contribui la distrugerea lui completă în rezultatul contraatacului nuclear. Deoarece marea majoritate a statelor neutre sunt state mici, rezultă că aplicarea armei nucleare în scop de apărare pe teritoriul lor ar echivala cu autodistrugerea. În această ordine de idei, statele neutre au fost nevoite să-și revizuiască doctrinele securității naționale, cu scopul de a fortifica credibilitatea în propria neutralitate din partea societății internaționale.¹³⁵

Rezumând cele expuse mai sus, în condițiile în care ”Ceasul Apocalipsei” în ianuarie 2022 ajunge la 100 sec. înainte de ”miezul nopții”, iar oamenii de știință și experții cheamă liderii din întreaga lume să se angajeze imediat într-o cooperare reînnoită în numeroasele moduri disponibile pentru reducerea riscului existențial, cetățenii lumii pot și ar trebui să se organizeze pentru a cere liderilor lor să facă acest lucru cât de curând posibil.¹³⁶

În concluzie, considerăm că Organizației Națiunilor Unite i-a revenit din momentul creării sale rolul esențial în vederea consolidării prin măsuri legale a cooperării statelor pentru edificarea unei lumi fără arme nucleare. Realizarea acestui scop a presupus până astăzi o cale lungă și anevoioasă marcată de numeroase provocări la adresa securității colective (convingeri ideologice,

¹³⁴ https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XXVI-9&chapter=26&clang=fr (vizitat 02.02.2022)

¹³⁵ DORUL O. *Neutralitatea-parte componentă a sistemului de securitate colectivă*/ Autoreferat al tezei de doctor în drept. Chișinău, 2008

¹³⁶ <https://thebulletin.org/doomsday-clock>

dueluri diplomatice fundamentate pe argumente legale și cele care depășesc sfera dreptului). Este important să conștientizăm că eforturile Organizației Națiunilor Unite, care promovează deja mai mult de un deceniu ideea dimensiunii umanitare a dezarmării nucleare, vor rămâne sterile în lipsa mobilizării internaționale pe segmentul interzicerii armelor nucleare, iar consecințele ignorării acestora vor fi catastrofale.

3.2. Rolul definitoriu al Consiliului de Securitate al Organizației Națiunilor Unite în procesul afirmării stabilității în plan universal

Lumea a intrat într-o perioadă de schimbări globale, marcată de tendințe extrem de contradictorii. Asociațiile regionale și continentale ale statelor planifică și conturează moduri de a îmbunătăți cooperarea și soluționarea unor anumite puncte controversate, legate de conflictul de suveranitate și coliziunea intereselor naționale. Frontierele de stat sunt tot mai neclare și dispar sub impactul comunicațiilor moderne și comerțului global, precum și în rezultatul deciziei statelor să delege o parte din prerogativele lor exclusive, organizațiilor la care sunt membre. În același timp, se fac simțite expresii ale naționalismului, iar unitatea statală este sfidată de grave diferențe etnice, religioase, sociale și culturale. Pacea socială, pe de o parte, este amenințată de noi manifestări ale discriminării și excluderii, și, pe de altă parte – de acte de terorism, pentru a preveni schimbarea într-o manieră democratică. Eficacitatea ONU în procesul de menținere a păcii și securității este direct legată de activitatea Consiliului de Securitate (CS), care deja de mult timp este supusă unei analize critice.

CS este instituit în conformitate cu Carta ONU ca organ principal cu puteri discreționare; acesta este mandatat prin capitolele VI și VII să facă față situațiilor ce pun în pericol pacea și securitatea, pentru a lua măsuri coercitive, a obliga statele-membre ONU la anumite acțiuni și pentru a înlocui chiar și anumite obligații internaționale¹³⁷.

Din prevederile Cartei pot fi rezumate următoarele funcții ale CS:

- menținerea păcii și securității internaționale în conformitate cu principiile și scopurile ONU;
- investigarea oricăror diferențe sau situații care pot rezulta într-un conflict internațional;
- recomandarea metodelor de rezolvare a diferendelor sau condițiilor de soluționare a acestora;
- formularea planurilor pentru instituirea unui sistem de dirijare a armamentului;
- determinarea existenței unor amenințări pentru pace sau acte de agresiune și recomandarea măsurilor ce trebuie luate;

¹³⁷ ORAKHELASHVILI A. The Impact of Peremptory Norms on the Interpretation and Application of United Nations Security Council Resolutions. In: European Journal of International Law. Vol. 16, no.1, 2005, p. 60.

- apelarea la membri pentru a aplica sancțiuni economice și alte măsuri care nu implică utilizarea forței pentru a preveni sau opri agresiunea;
- întreprinderea acțiunilor militare împotriva unui agresor;
- exercitarea funcțiilor de tutela a ONU în "regiunile strategice".

Toate funcțiile enumerate contribuie într-o măsură mai mare sau mai mică la asigurarea stabilității în lume în lumina noilor provocări cu care se confruntă pacea internațională.

Ca urmare a acestor tendințe noi, a început imixtiunea Consiliul de Securitate în domenii, anterior considerate competență exclusivă a statelor: crearea de tribunale *ad-hoc*; transferul unei astfel de competențe comunității internaționale fără acordul statului în cauză; adoptarea deciziilor obligatorii statelor pentru extrădarea resortisanților lor unui stat străin (Libia, Sudan) sau transmiterea persoanelor jurisdicției Tribunalul Internațional Penal (Iugoslavia, Ruanda); cererea de anulare a unei serii de acte legislative (Croatia).

Adevărul de bază, cu toate acestea, rămâne a fi că Consiliul de Securitate a fost creat ca organ ce se preocupă de garantarea păcii și securității internaționale după oroarea și devastarea provocată de al Doilea Război Mondial. Nimeni nu putea anticipa în mod rezonabil la momentul redactării Cartei ONU că practica ulterioară a Consiliului va evolua pentru a cuprinde o activitate generală de elaborare a normelor de drept pentru a se confrunța cu amenințări la ordinea juridică internațională, a căror natură s-a schimbat radical de la mijlocul anilor 1940¹³⁸.

Este important de remarcat apariția tendinței Consiliul de Securitate în promovarea utilizării diverselor instrumente ale diplomației preventive în comparație cu operațiunile anterioare, care asigurau o încetare a focului și încheierea unui armistițiu. Tot mai multă atenție este acordată bunelor oficii, medierii, stabilirii circumstanțelor reale ale conflictelor și litigiilor, organizării și desfășurării de negocieri și consultări, pentru a facilita dialogul între părțile la conflict.

În ciuda speculațiilor, că Consiliul de Securitate se confruntă cu o "gravă criză" și nu este în stare să asigure în conformitate cu Carta ONU securitatea colectivă în epoca globalizării, el rămâne să fie în continuare un instrument internațional unic, care de fapt efectuează funcțiile de prevenire și soluționare a diferendelor. Dovada acestui lucru este faptul că, în mare parte anume datorită intervenției ONU și a CS, s-a evitat alunecarea la un conflict global în perioada postbelică.

Diplomația preventivă a Consiliul de Securitate

¹³⁸ BIANCHI A. Assessing the Effectiveness of the UN Security Council's Anti-terrorism Measures: The Quest for Legitimacy and Cohesion. In: European Journal of International Law Vol. 17 no.5, 2007, p. 887.

Este un fapt bine cunoscut că prevenirea crizelor necesită resurse umane și financiare mai reduse decât acțiunile militare pentru a răspunde la o situație de urgență. Carta ONU oferă Consiliul de Securitate un mandat larg pentru implicarea timpurie și diplomația preventivă. În temeiul art. 34, CS poate investiga orice diferend sau orice situație care ar putea duce la un conflict internațional. Se poate face acest lucru prin întreprinderea unei misiuni, stabilirea unei comisii de anchetă sau unui grup de experți, numirea un raportor special, analizarea situației în cadrul organelor subsidiare existente, cererea Secretarului General să efectueze o anchetă, trimiterea unei misiuni de constatare și obținerea de briefing-uri de la oficialii ONU și alți experți. Articolele 36 și 37 din Cartă autorizează Consiliul de Securitate să recomande termeni de ajustare sau rezolvare a conflictelor pentru părțile cointeresate.

Consiliul de Securitate și-a afirmat angajamentul său față de diplomația preventivă în rezoluțiile nr. 1366 (2001)¹³⁹ și nr. 1625 (2005)¹⁴⁰, precum și în mai multe declarații ale președintelui. În contextul conflictului din Darfur, a fost creată o comisie de anchetă, care a fost urmată de recomandarea de a îndrepta situația din această provincie sudaneză la Curtea Internațională Penală. Din anul 1992, CS a întreprins misiuni în circa 40 de țări, comunicând adesea direct și confidențial cu reprezentanți ai guvernului, alte părți implicate, reprezentanți ai societății civile. În același timp, unele dintre instrumentele Consiliului de Securitate pentru diplomația preventivă rămân insuficient utilizate. De exemplu, CS ar putea invita Înaltul Comisar pentru drepturile omului pentru a se expune privind contribuția oficiului dat la prevenirea atrocităților în masă în zonele de conflict specifice.

Consiliul de Securitate ar trebui să solicite, de asemenea, cooperarea mai strânsă cu organizațiile regionale privind menținerea păcii. Procesul de pace în Burundi oferă un bun exemplu în ce mod diplomația preventivă regională și internațională poate ajuta la prevenirea atrocităților. La mijlocul anilor 1990, situația politică din Burundi era asemănătoare cu cea din statul vecin Ruanda înainte de genocid. A existat angajamentul comun al actorilor regionali și internaționali, care a împiedicat apariția unui război civil în Burundi. Julius Nyerere și Nelson Mandela au fost mediatori eficienți pentru procesul de pace din Arusha. Eforturile lor au beneficiat de sprijinul a diverși actori: Organizația Unității Africane și ONU au desfășurat misiuni în

¹³⁹ Rezoluția Consiliului de Securitate al ONU nr. 1366 (2001) din 30.08.2001. [On-line]: <https://daccess-ods.un.org/tmp/3916046.61941528.html> (Vizitat la 10.05.2022).

¹⁴⁰ Rezoluția Consiliului de Securitate al ONU nr. 1625 (2005) din 14.09.2005. [On-line]: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N05/510/65/PDF/N0551065.pdf?OpenElement> (Vizitat la 10.05.2022).

Burundi. Consiliul de Securitate și comunitatea internațională au furnizat suport considerabil la eforturile regionale pentru a gestiona conflictul¹⁴¹.

Sancțiunile Consiliului de Securitate

La baza puterii Consiliul de Securitate de a impune sancțiuni stă art. 41 al Cartei ONU. Sancțiunile constituie instrumentul principal al CS de menținere a păcii și au drept scop modificarea comportamentului statului împotriva căruia sunt îndreptate. Măsurile ce nu includ utilizarea forței pot varia considerabil, dar cel mai des se întâlnesc embargoul comercial general împotriva unui sau mai multor state, embargoul economic îndreptat împotriva unei entități și o gamă mai mică de măsuri adiacente. Embargoul economic constituie o măsură tradițională în practica Consiliul de Securitate, precum în cazurile privind Somalia, Sierra Leone, Liberia, Republica Democrată Congo, Eritreea și Etiopia, Irak, Afganistan, Libia sau Coreea de Nord¹⁴².

În practica sa de a impune sancțiuni, Consiliul de Securitate ia în considerare următorii factori:

- natura normei internaționale încălcate;
- eficaciența sancțiunilor;
- potențialul efect destabilizator al regimului de sancțiuni;
- atitudinea populației statului împotriva căruia sunt îndreptate sancțiunile.

Recurgerea la sancțiuni economice este o normă stabilită de comunitatea internațională ca răspuns la situații care implică violența sau un risc de violență. Sancțiunile sunt legale în materia de drept internațional, cu condiția ca acestea să respecte normele privind drepturile omului și dreptul umanitar internațional. Acest lucru înseamnă că regimul sancțiunilor trebuie să fie instituit astfel ca acestea să nu pună în pericol viața sau sănătatea populației din statul orientat. Ele trebuie să prevadă excepții umanitare pentru a limita suferințele cauzate populației civile și să respecte drepturile omului și dreptul umanitar internațional. În plus, regimurile de sancțiuni trebuie să fie monitorizate, pe toată durata acestora, pentru a se asigura că nu cauzează probleme inutile pentru populația statului țintă și că mecanismele de scutire permit furnizarea de asistență umanitară¹⁴³.

Folosirea forței de către Consiliul de Securitate

Un răspuns al Consiliul de Securitate la momentul potrivit față de atrocitățile deja comise poate preveni escaladarea lor în continuare și evită necesitatea de a întreprinde acțiuni mai

¹⁴¹ MIKULASCHEK C. The United Nations Security Council and the Responsibility to Protect: Policy, Process, and Practice. Report from 39th IPI Vienna Seminar on peacemaking and peacekeeping, Favorite papers 01/2010, p. 20-49.

¹⁴² LOPEZ-JACOISTE E. The UN Collective Security System and its Relationship with Economic Sanctions and Human Rights. In: Max Planck Yearbook of United Nations Law, no. 14, 2010, p. 298.

¹⁴³ SEGALL A. Economic sanctions: legal and policy constraints. In: International Review of the Red Cross, no. 836, Vol. 81, 1999, p. 763-784.

puternice în viitor. În același timp, răspunsul robust al CS poate duce uneori la percepția unei părtiniri față de una sau mai multe părți în conflict și, prin urmare, poate avea implicații negative asupra negocierilor de pace în curs de desfășurare. În practică, această dilemă deseori duce la un dezacord printre membrii Consiliul de Securitate. Unii membri argumentează în favoarea de a recurge la măsurile în temeiul capitolului VII al Cartei, în timp ce alții pledează pentru mai multe negocieri cu părțile conflictului. În Darfur, spre exemplu, astfel de dezacorduri au dus la întârzieri considerabile în luarea deciziilor Consiliului.

Art. 39 al Cartei prevede că Consiliul de Securitate "trebuie să determine" existența uneia dintre cele trei situații în care poate întreprinde măsuri coercitive, ***adică amenințare pentru pace, încălcarea păcii sau actul de agresiune***. Faptul că, Consiliul de Securitate în sine determină când aceste condiții au fost îndeplinite, înseamnă că acesta are o autonomie largă pe terenul respectiv¹⁴⁴.

Împreună cu actele de agresiune, încălcările păcii sunt nucleul capitolului VII al Cartei. Îndeplinirea acestei condiții a fost găsită de către Consiliul de Securitate în situațiile în care un stat a întreprins acțiuni care implică folosirea forței împotriva unui alt stat. Această categorie este neutră în raport cu "actul de agresiune", dar nu există o linie strictă de delimitare între aceste categorii. Au fost incidente în cazul în care CS a apelat la încălcarea păcii, deși în mod clar criteriile actului de agresiune au fost îndeplinite. De exemplu, în Rezoluția nr. 660¹⁴⁵ Consiliul de Securitate a stabilit că invazia irakiană în Kuweit a fost o încălcare a păcii.

Conținutul condiției "actului de agresiune" a fost extrem de controversat, și s-a convenit în cele din urmă asupra definiției în 1974 prin adoptarea Rezoluției nr. 3314 a Adunării Generale¹⁴⁶ a Națiunilor Unite. Art. 1 stabilește că agresiunea este folosirea forței armate de către un stat "împotriva suveranității, integrității teritoriale sau independenței politice a unui alt stat, sau în orice alt mod incompatibil cu Carta ONU". În plus, art. 2 din rezoluție spune că "prima utilizare a forței armate de către un stat ce contravine Cartei constituie o dovadă *prima facie* a unui act de agresiune". Consiliul de Securitate a stabilit acte de agresiune numai de trei ori, în cazurile referitoare la Israel, Africa de Sud și Rhodesia de Sud.

"Amenințare pentru pace" este cea mai largă din cele trei categorii, și este dificil de a găsi o definiție precisă a termenului în cauză. Practica după criza din Kuweit în 1990 a arătat că s-a extins gama de situații în care Consiliul de Securitate a hotărât să constate amenințări la pacea și

¹⁴⁴ PÉREZ HERRANZ P. The Security Council and the Legitimacy of the Use of Force: Legal, Normative and Social Aspects. Barcelona: Institut Català Internacional per la Pau Publications, 2010, p. 14-15.

¹⁴⁵ Rezoluția Consiliului de Securitate al ONU nr. 660 (1990) din 06.08.1990. [On-line]: [http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/660\(1990\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/660(1990)) (Vizitat la 01.05.2022).

¹⁴⁶ Rezoluția Adunării Generale a ONU nr. 3314 (1974) din 14.12.1974. [On-line]: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/739/16/IMG/NR073916.pdf?OpenElement> (Vizitat la 10.04.2022).

securitatea internațională. Prin urmare, mai multe dintre aceste situații se plasează în afara tradiționalei înțelegeri a amenințării la pacea și securitatea internațională. Este evident că implicațiile politice au motivat statele-membre de a recurge la această condiție în ocazii în care una dintre celelalte condiții s-a împlinit. Acest lucru se datorează faptului că prejudiciul determinării uneia dintre celelalte condiții ar putea înrăutăți relațiile dintre statele-membre ale Consiliului și statul agresor, sau existența pozițiilor diferite a membrilor CS asupra aceleiași chestiuni. Exemplificând, Consiliul de Securitate a considerat ca amenințări pentru pace actele de terorism, încălcarea drepturilor omului, atacurile împotriva democrației, deținerea de către unele state a armelor de distrugere în masă.

Cele mai importante rezoluții ale Consiliului de Securitate privind folosirea forței au fost cazurile conflictelor din Iugoslavia, Somalia, Haiti, Ruanda, Timorul de Est, Sierra Leone. Aceste rezoluții au fost adoptate având diferite scopuri, cum ar fi supravegherea respectării sancțiunilor economice impuse de Consiliul de Securitate (rezoluțiile sub incidența art. 41), dar și eliberarea statului de sub ocupație străină (Kuwait), reîntoarcerea puterii autorităților legale (Haiti), sau restabilirea păcii și securității internaționale (Timorul de Est). Toate aceste rezoluții au fost adoptate în majoritate fără acordul statului-țintă, în unele cazuri cu acordul guvernului ce deținea puterea (Albania), sau guvernului în exil (Haiti)¹⁴⁷.

Din practica misiunilor CS de menținere a păcii putem identifica următoarele trei categorii.

Tradițională - care urmărește să pună în aplicare un acord între state. Caracteristicile acestui tip de operațiune sunt bine cunoscute:

- asistență pentru încheierea unui acord de încetare a focului sau unui acord de pace parțială;
- sarcinile sunt delegate personalului militar;
- sarcinile constau în observarea, verificarea și raportarea aplicării acordului sau tratatului.

Principiile pentru efectuarea acestor operațiuni, la baza intervenției ONU, sunt:

- acordul prealabil al părților;
- imparțialitatea de implementare și desfășurarea misiunii, în sens că misiunea nu trebuie să favorizeze nici una dintre părți
- folosirea forței nu este permisă, cu excepția apărării legitime a căștilor albastre.

¹⁴⁷ BLOKKER N. Is the Authorisation Authorised? Powers and Practice of the UN Security Council to Authorise the Use of Force by "Coalitions of the Able and Willing". In: European Journal of International Law, Vol. 11, no. 3, 2000, p. 544.

Multidimensională - corespunde implicării într-un conflict fără caracter internațional. Obiectivul este de a realiza punerea în aplicare a acordului de pace între beligeranți și de încetarea ostilităților. Caracteristicile de acestui tip de misiune se bazează pe:

- asistență pentru punerea în aplicare de către părți a angajamentelor lor;
- sarcinile vizează toate domeniile (civile, militare, instituționale etc.) menționate în acord;
- se angajează o combinație de atribuții civile și militare, în funcție de natura mandatului.

Principiile de acțiune pot apărea treptat în funcție de experiența de teren. Ele constau în:

- ajutarea părților să mențină stabilitatea și ordinea publică;
- ajutarea statului vizat pentru a stabili autoritatea sa de monopol asupra utilizării forței;
- acordarea asistenței pentru reprojectarea coerentă a unui aparat de securitate în conformitate cu statul de drept;
- acordarea asistenței pentru apariția instituțiilor politice legitime în vederea medierii conflictului;
- construirea și menținerea un consens la nivel local, național și internațional în direcția de soluționare a conflictului.

Combinația de atribuții civile și militare este esențială pentru a putea efectiv aplica principiile de acțiune enunțate. Acesta este motivul pentru care categoria respectivă de operațiuni de menținere a păcii juxtapune două sau trei dispozitive diferite în funcție de situație. Pe de o parte, este vorba de civilii trimiși de către ONU pentru a pune în aplicare termenii mandatului în domenii relevante (economice, sociale, umanitare); aceștia pot acționa în mod autonom, dar mai frecvent împreună cu reprezentanți ai altor mari organizații internaționale (FMI, Banca Mondială) și organizațiile non-guvernamentale. Pe de altă parte, un dispozitiv tranzitoriu de poliție responsabil de menținerea ordinii administrative și judiciare. Și, în cele din urmă, un contingent militar (de menținere a păcii) care poate acționa cu susținerea altor instituții interguvernamentale sau regionale (NATO, UE, UA).

Guvernul provizoriu este o operațiune specifică de menținere a păcii rar întâlnită. Ea constă în asigurarea tranziției guvernului dintr-o regiune care are vocația să devină independentă. Un reprezentant special coordonează toate activitățile legislative, de reglementare și judiciare, timpul necesar pentru înființarea de noi instituții (Kosovo, Timorul de Est). Responsabilitățile puse în sarcina reprezentantului special sunt cele ale unui guvern real, incluzând:

- procesul de elaborare a legislației noi și aplicare a legii;
- crearea unui sistem fiscal de colectare a impozitelor;
- stimularea de investiții internaționale;

- instituirea de norme specifice pentru proprietatea funciară;
- crearea și gestionarea serviciilor publice fundamentale¹⁴⁸.

Articolele 43-47 din Carta ONU prevăd aranjamente care guvernează relațiile dintre Consiliul de Securitate și statele membre care contribuie cu trupe pentru menținerea păcii și securității internaționale. Articolul 43 conține obligația statelor membre de a oferi asistență pentru menținerea păcii și securității internaționale. Astfel, obligația statelor membre de a pune la dispoziția Consiliului de Securitate forțele armate și instalațiile necesare menținerii păcii și securității internaționale există numai în conformitate cu un acord sau acorduri speciale. Cu toate acestea, nu a fost niciodată încheiat un astfel de acord și niciun stat nu are obligația de a pune trupe la dispoziția Consiliului într-o anumită situație. Prin urmare, Organizația trebuie să deschidă negocieri ori de câte ori o situație impune crearea unei operațiuni.¹⁴⁹

Cu referire la contingentele militare ale ONU, este necesar să menționăm faptul că ONU poate disloca personal militar numai atunci când există o rezoluție a Consiliului de Securitate al ONU care îi autorizează să facă acest lucru. Consiliul de Securitate va spune cât de mulți militari sunt necesari, iar Cartierul General al ONU va menține legătura cu statele membre pentru a identifica personalul și a le disloca. Acest lucru poate dura timp - adesea mai mult de șase luni de la data rezoluției pentru a pune cizme și echipament la sol. După cum a spus fostul secretar general al ONU, Kofi Annan, ONU este „singura brigadă de pompieri din lume care trebuie să aștepte să izbucnească incendiul înainte de a putea achiziționa o mașină de pompieri”. O rezervă permanentă sună logic, dar ar fi enorm de costisitor să ai o forță de câteva mii de oameni în standby permanent. Având în vedere aceste limitări, din 2015, ONU lucrează cu statele membre pentru a dezvolta un nou aranjament numit Sistemul de pregătire a capacității de menținere a păcii (PCRS). Prin intermediul PCRS, statele membre se pot angaja să aibă unități specifice disponibile pentru menținerea păcii ONU. Cu mult înainte de o posibilă desfășurare, Secretariatul ONU va efectua o evaluare a gradului de pregătire a personalului, a pregătirii și a echipamentului acelor unități. Unitățile selectate pot fi, de asemenea, angajate la nivelul de desfășurare rapidă a PCRS și vor fi puse la dispoziție în termen de 60 de zile de la solicitarea Secretarului General al ONU.¹⁵⁰

¹⁴⁸ PATRY J.-J., Nations Unies et stabilité: transformer les conflits armés. [citat la 10.05.2019]: Disponibil : <http://www.frstrategie.org/barreFRS/publications/notes/2007/20070916.pdf>.

¹⁴⁹ Répertoire de la pratique du Conseil de sécurité. Questions constitutionnelles. Action en cas de menace contre la paix, de rupture de la paix et d'acte d'agression (Chapitre VII). [citat la 20.20.2023] Disponibil: <https://www.un.org/securitycouncil/fr/content/repertoire/actions#:~:text=Les%20Articles%2043%20%C3%A0%2047,discussions%20portant%20sur%20ces%20relations.>

¹⁵⁰ United Nations Peacekeeping. [Online]: <https://peacekeeping.un.org/en/military>. (Vizitat la 20.10.2023).

Merită a fi menționat în acest context condițiile realizării prevederilor Art. 51 al Cartei ONU. Pe de o parte, termenii acestui articol fac inutilă autorizarea. Pe de altă parte, dreptul la autoapărare este suspendat din momentul în care Consiliul de Securitate întreprinde măsurile necesare pentru a menține pacea și securitatea internațională. În acest context se pune întrebarea dacă Consiliul de Securitate și statul victimă a agresiunii este competent să aprecieze necesitatea, sau mai degrabă suficiența, măsurilor și dacă statele membre care au obligația să aplice deciziile Consiliului de Securitate (art. 25 și 48 ale Cartei) nu se află în imposibilitatea de a oferi asistență statului victimă în virtutea art. 51. Prin invitația statelor și organizațiilor regionale de a interveni în vederea realizării unui obiectiv foarte limitat, fie sub protecția forțelor ONU, fie în virtutea aplicării deciziilor Consiliului de Securitate și nu pentru a respinge o agresiune, fac prevederile art. 51 ca fiind neefective.¹⁵¹

Rolul Consiliului de Securitate în instituirea jurisdicțiilor internaționale penale

Este remarcabil modul în care Consiliul de Securitate a ajuns să recunoască - cu mai multe ocazii și într-o manieră succesivă - că, crimele grave comise la scară largă (genocidul, crimele împotriva umanității și crimele de război) se raliază la tipurile de amenințări ale securității care activează competențele sale obligatorii în temeiul capitolului VII al Cartei. Consiliul a recurs la aceste puteri ca să aducă autorii infracțiunilor grave în fața justiției internaționale penale.

Începând cu anul 1993 și până în prezent, Consiliul de Securitate a fost un jucător cheie în introducerea judecătorilor și procurorilor internaționali pentru investigarea, judecarea și sancționarea crimelor grave în locuri diverse precum fosta Iugoslavie (1993), Ruanda (1994), Timorul de Est (1999), Cambogia (1997), Sierra Leone (2000), Kosovo (2000), Liban (2009). În acest scop, Consiliul de Securitate a creat tribunale internaționale penale *ad-hoc* (Iugoslavia și Rwanda); a solicitat Secretarului General ONU să stabilească tribunale "hibride" (Sierra Leone, Cambogia, Liban); și a ordonat reprezentanților administrațiilor guvernelor provizorii de a forma colegii jurisdicționale compuse din judecători internaționali (Timorul de Est și Kosovo). La fel, Consiliul de Securitate al ONU a decis instituirea Tribunalului Special pentru Liban pentru a judeca pe toți cei responsabili pentru atacul terorist din 14 februarie 2005, în urma căruia a decedat fostul prim-ministru libanez Rafiq Hariri și alte 22 de persoane.

Promovarea rolului judecătorilor și procurorilor internaționali ca răspuns la noile amenințări la adresa păcii internaționale poate fi explicată în lumina câtorva schimbări produse după Războiul Rece. Începând cu anii 1980, a fost observat un declin al conflictelor interstatale în

¹⁵¹ LAGRANGE E., Les opérations de maintien de la paix et la chapitre VII de la Charte des Nations Unies. Paris : Montchrestien, 1999. 181 p. pp. 115-116

timp ce conflictele interne și transnaționale au escaladat. Actorii principali ai ultimelor nu se limitează la state, dar se extind la numeroși participanți nestatali – mercenari, grupuri teroriste, grupuri de gherilă etc. Adicional, cele mai multe pierderi umane sunt înregistrate în rândurile populației civile și nu printre soldați. Recurgerea Consiliului la justiția penală și sancțiunile penale menite să se confrunte cu noi amenințări la adresa păcii, ar putea fi văzută ca o dovadă că măsurile mai clasice în temeiul capitolului VII, în special, utilizarea de sancțiuni economice, nu mai sunt eficiente. Cu toate acestea, de asemenea, această situație ar putea fi văzută ca o oglindire a succesului relativ al instituției drepturilor omului în ultimii douăzeci de ani în aspirația de a funcționa în cadrul securității colective¹⁵².

Consiliul de Securitate și regimul de neproliferare a armelor de distrugere în masă

Rolul central în evitarea proliferării armamentului și pericolelor pentru pacea și securitatea internațională care decurg din aceasta, îi aparține Consiliul de Securitate care deține toate instrumentele necesare pentru a înlătura aceste amenințări. Trebuie de subliniat faptul, că comunitatea internațională a însărcinat doar Consiliul de Securitate cu competența de a asigura respectarea regulilor de neproliferare. Cu părere de rău însă, competențele sale privind problema dată au fost rareori folosite. Astfel, în Declarația Președintelui CS din 31.01.1992 s-a enunțat că proliferarea oricărui tip de arme de distrugere în masă este considerată ca amenințare la adresa păcii și a fost stabilit cadrul pentru combaterea acestei probleme¹⁵³. Însă, în următorii ani acțiunile Consiliului în acest domeniu au purtat un caracter mai degrabă formal și episodic. Neînțelegerile între membrii permanenți ai CS nu au permis acestuia să realizeze sarcinile sale în combaterea proliferării. Dar chiar și atunci când se ajungea la un numitor comun, lipsa voinței politice și acțiunilor energice nu au permis transpunerea în realitate a deciziilor luate.

Pentru soluționarea conflictelor internaționale în implementarea tratatelor de dezarmare sunt folosite o gamă largă de proceduri politice și diplomatice tradiționale (consultarea, negocierea, medierea, recurgerea la organisme regionale, etc.). Acestea sunt relevante și eficiente pentru membrii care se supun reglementărilor comunității internaționale. Cu toate acestea, cum a confirmat experiența din ultimii ani, instrumentele politice și diplomatice, diplomația multilaterală, îndemnulurile blânde nu sunt de obicei eficiente împotriva liderilor, care

¹⁵² ALMQVIST J. A Critical Review of the Relationship between the UN Security Council and International Criminal Jurisdictions in the Light of the Principle of Judicial Independence. [On-line]: http://www.uam.es/proyectosinv/glg/s_publicaciones/pdf/jessica_isa11.pdf (Vizitat la 10.05.2019).

¹⁵³ Security Council President Statement of 31 January 1992 (3046th meeting). The responsibility of the Security Council in the maintenance of international peace and security. [On-line]: http://www.un.org/en/sc/repertoire/89-92/Chapter%208/GENERAL%20ISSUES/Item%2028_SC%20respons%20in%20maint%20IPS.pdf (Vizitat la 10.10.2022).

neglijează angajamentele internaționale, stabil ignorând cerințele cuprinse în rezoluțiile Consiliului de Securitate. Și cu atât mai mult, ele nu dau rezultate atunci când este vorba de a neutraliza amenințările din partea diferitor formațiuni extremiste, (forțele jihad-ului, alte grupuri fanatice, formațiunile militare neregulate, crima organizată transnațională și rețele teroriste, pirați, etc.)¹⁵⁴

În esență, atribuțiile Consiliului de Securitate pe segmentul controlului înarmărilor rezultă din prevederile articolului 26 al Cartei ONU¹⁵⁵ care stipulează că în scopul de a promova stabilirea și menținerea păcii și securității internaționale, fără a folosi pentru înarmări decât un minimum din resursele umane și economice ale lumii, Consiliul de Securitate are sarcina de a elabora, cu ajutorul Comitetului de Stat-Major, prevăzut în articolul 47, planuri care vor fi supuse Membrilor Națiunilor Unite în vederea stabilirii unui sistem de reglementare a înarmărilor.

Securitatea colectivă și dezarmarea sunt în mod evident conexe, în măsura în care protecția colectivă evită supraînarmarea statelor. În acest sens, ne-am putea aștepta că renunțarea la arma nucleară consimțită în Tratatul cu privire la neproliferarea armelor nucleare să fie compensată prin garanțiile aduse de Consiliul de Securitate. Or, monopolul descurajării a constituit motivul esențial al adoptării garanțiilor complete și efective. Descurajarea a condus la faptul, că Consiliul a abandonat Adunării Generale reglementarea armei nucleare și i-a stopat acțiunea sa în crizele de proliferare.¹⁵⁶

Două mari puteri au impus în anul 1968 principiul neproliferării rezervând statutul de putere nucleară celor cinci state membre permanente ale Consiliului de Securitate. Totodată, alte state au acceptat această limitare importantă a suveranității lor cu condiția prezentării garanțiilor de securitate din partea statelor dotate cu arma nucleară. Prin Rezoluția Consiliului de Securitate 255 din 19 iunie 1968 asemenea garanții au fost aduse. Angajamentul statelor care nu dețin arma nucleară a fost direct condiționat de o precizare prealabilă a garanțiilor aduse de către Consiliu. În fapt, rezoluția este indisociabilă de tratat.¹⁵⁷

¹⁵⁴ КАЛЯДИН А.Н. Совет Безопасности ООН и функции контроля над вооружениями. В: Пути к миру и безопасности, № 2(45), 2013, с. 19.

¹⁵⁵ Carta Organizației Națiunilor Unite adoptată la San Francisco la 26.06.1945 În vigoare pentru RM din 02.03.1992. Publicată în: *Tratate Internaționale*, vol. 26, pag. 5

¹⁵⁶ WECKELL Ph. *Le Conseil de Sécurité des Nations Unies et l'arme nucléaire*. Annuaire français de droit international. LII, 2006. CNRS Editions, Paris. P. 179

¹⁵⁷ Ibidem

În temeiul Rezoluției 255 (1968)¹⁵⁸ Consiliul de securitate luând în considerare preocuparea anumitor State ca, odată cu aderarea lor la Tratatul cu privire la neproliferarea armelor nucleare să fie întreprinse măsuri apropiate întru a le proteja securitatea, recunoaște că agresiunea cu arme nucleare sau amenințarea cu o asemenea agresiune împotriva unui stat ce nu deține arme nucleare ar crea o situație în care Consiliul de Securitate și, mai ales, membrii permanenți ce dețin arme nucleare, ar trebui să acționeze imediat în conformitate cu obligațiile care le revin în temeiul Cartei Organizației Națiunilor Unite.

Totodată Consiliul de Securitate a salutat intenția exprimată de anumite state de a sprijini sau oferi asistență imediată, în conformitate cu Carta ONU, oricărui stat ce nu deține arme nucleare, parte la Tratatul privind neproliferarea armelor nucleare, care este amenințat sau este victima agresiunii cu folosirea armelor nucleare.

În același context, Consiliul de Securitate a reafirmat în special dreptul inerent, recunoscut în temeiul articolului 51 din Cartă, la autoapărare individuală și colectivă în cazul în care are loc un atac armat împotriva unui membru al Organizației Națiunilor Unite, până când Consiliul de Securitate va lua măsurile necesare pentru menținerea păcii și securității internaționale.

Această rezoluție a fost adoptată cu votul a 10 state și cinci abțineri de la vot (Algeria, Brazilia, Franța, India și Pakistan).

Tratatul cu privire la neproliferarea armamentului nuclear¹⁵⁹, fiind ratificat de quasitotalitatea statelor, rămâne să fie una din componentele esențiale ale sistemului securității universale.

Consiliul de Securitate, realizând rolul de "gardian" al Tratatului cu privire la neproliferarea armamentului nuclear, a avut ocazia în practică să exercite asemenea atribuții. Prin Rezoluția 1172 (1998)¹⁶⁰ Consiliul de Securitate al ONU, fiind extrem de îngrijorat de provocarea pe care testele nucleare efectuate de India și apoi Pakistan o reprezintă pentru eforturile globale de consolidare a regimului internațional de neproliferare a armelor nucleare și profund îngrijorat și de pericolul pentru pace și stabilitate în regiune, a condamnat testele nucleare efectuate de India

¹⁵⁸ Resolution 255 (1968) of 19 June 1968 Question relating to measures to safeguard non-nuclear-weapon states parties to the treaty on the non-proliferation of nuclear weapons. [https://undocs.org/en/S/RES/255\(1968\)](https://undocs.org/en/S/RES/255(1968)) (vizitat 10.02.2022)

¹⁵⁹ Tratat cu privire la neproliferarea armelor nucleare, adoptat la Washington la 01.07.1968. În vigoare pentru RM din 10.11.1994. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 7, pag. 185

¹⁶⁰ Resolution 1172 (1998) adopted by the Security Council at its 3890th meeting, on 6 June 1998 [https://undocs.org/fr/S/RES/1172\(1998\)](https://undocs.org/fr/S/RES/1172(1998))

la 11 și 13 mai 1998 și de Pakistan la 28 și 30 mai 1998 și a solicitat *inter alia* Indiei și Pakistanului să pună capăt imediat programelor lor de dezvoltare a armelor nucleare, să se abțină de la fabricarea sau desfășurarea de arme nucleare, să înceteze dezvoltarea de rachete balistice capabile să poarte arme nucleare și să înceteze producția nouă de materiale fisile pentru arme nucleare, pentru a-și confirma politicile de a nu exporta echipamente, materiale sau tehnologii care ar putea fi utilizate pentru arme de distrugere în masă sau rachete capabile să le transporte și să-și asume angajamentele corespunzătoare în acest sens.

Realizând prevederile Tratatului cu privire la neproliferarea armamentului nuclear, în mod evident arsenalele de care dispun statele părți la tratat s-au diminuat, proliferarea a fost limitată, poate chiar oprită. Dar acest progres ascunde o lipsă de impuls de „bună-credință” pentru a realiza implementarea unei lumi fără arme nucleare. Statele cu arme nucleare au făcut foarte puțin pentru a onora această obligație.¹⁶¹

Sub egida CS a fost lichidat potențialul nuclear al Irakului constituit în mod ascuns în anii 1980. Datorită rezoluțiilor Consiliului, au fost inspectate obiectele nucleare în Irak, care au permis să constate că țara nu deține arme de distrugere în masă și s-a evitat sancțiunea de folosire a forței internaționale sub egida Națiunilor Unite, forța împotriva Irakului în cele din urmă fiind folosită de forțele aliate.

Consiliul de Securitate a reacționat ferm la lansarea experimentală a rachetelor balistice de către Coreea de Nord în 2006 prin adoptarea Rezoluției nr. 1695¹⁶², precum și la lansările ce au urmat, cerând stoparea oricăror activități legate de construirea rachetelor balistice, încetarea tuturor programelor de creare a armamentului nuclear, de asemenea recomandând tuturor membrilor ONU să se abțină de la comerțul cu Coreea de Nord în sfera tehnologiilor legate de rachete. Phenianului i-a fost cerută încetarea lansării experimentale, iar statelor lumii li s-a solicitat să înghețe mijloacele bănești, alte active financiare și resursele economice legate de programul nuclear nord-coreean; de asemenea interzicerea intrării și tranzitului pe teritoriul său a persoanelor și membrilor familiilor lor ce au atribuții la dezvoltarea armelor de distrugere în masă.

¹⁶¹ COLLIN J.-M. *L'Interdiction des armes nucléaires, vendredi 12 mars 2021, Les Possibles — No. 27 Printemps 2021* <https://france.attaq.org/nos-publications/les-possibles/numero-27-printemps-2021/debats/article/l-interdiction-des-armes-nucleaires> (vizitat 21.02.2022)

¹⁶² Rezoluția Consiliului de Securitate al ONU nr. 1695 (2006) din 15.07.2006. [On-line]: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N06/431/65/PDF/N0643165.pdf?OpenElement> (Vizitat la 05.09.2022).

În anul 2006, Consiliul de Securitate a adoptat Rezoluția nr. 1737 privind sancțiunile împotriva Iranului¹⁶³. Aceasta prevedea interzicerea importului și exportului oricăror obiecte, materiale și tehnologii care pot favoriza programul militar nuclear iranian. Sancțiunile cuprindeau activitatea legată de îmbogățire a uraniului și modalitățile de transportare a armamentului nuclear. Documentul prevedea de asemenea înghețarea activelor internaționale ale unor companii și unor resortisanți iranieni vizați în chestiunea dată. În același timp, rezoluția nu interzicea colaborarea cu Iranul în alte domenii ce nu au tangențe la activitatea nucleară.

Suplimentar, Consiliul de Securitate al ONU militează insistent pentru intrarea în vigoare a Tratatului privind interzicerea completă a testelor nucleare¹⁶⁴, tratat, cu o procedură complexă de intrare în vigoare, care după 25 ani de la adoptare nu a intrat în vigoare, deși a fost semnat de 185 state și ratificat de 170 state.

Dreptul de veto în Consiliul de Securitate

Consiliul de Securitate este instituit în așa fel, încât să fie cât mai eterogen, cu o reprezentare echilibrată pentru toate regiunile geografice, cei 10 membri din 15 schimbându-se în fiecare doi ani. Preocuparea sa principală – pacea și securitatea – devine din ce în ce mai extinsă. Pare a fi exagerată recomandarea că o cultură comună și valorile comune favorizează deliberările din Consiliu, dar această condiție atât de exigentă nu este suficientă pentru a motiva apariția unui consens¹⁶⁵.

De la înființarea sa în 1946, Consiliul de Securitate s-a fost confruntat cu o critică considerabilă și din acel moment au fost făcute mai multe apeluri pentru a-l reforma. O mare parte a criticii este datorată structurii, deoarece mulți o consideră nedemocratică, mai ales pentru că oferă considerabile puteri și privilegii anumitor țări din lume. Exemplul principal este dreptul de veto a celor cinci membri permanenți¹⁶⁶. Primul drept de veto a fost folosit chiar de la începutul activității instituționale în februarie 1946 de către URSS și de atunci membrii permanenți au folosit puterea dreptului de veto aproape de 300 ori. Cel mai des pe parcursul anilor dreptul de veto a fost folosit de Rusia și SUA, fiecare mai mult apărându-și propriile interese, decât preocupându-se de pacea și securitatea internațională.

¹⁶³ Rezoluția Consiliului de Securitate al ONU nr. 1737 (2006) din 23.12.2006. [On-line]: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N06/681/43/PDF/N0668143.pdf?OpenElement> (Vizitat la 15.08.2022).

¹⁶⁴ Tratat privind interzicerea completă a testelor nucleare, adoptat la New York la 10.09.1996, Semnat de către RM la New York la 24.09.1997, în vigoare pentru RM din 15.02.2007

¹⁶⁵ JOHNSTONE I. Security Council Deliberations: The Power of the Better Argument. In: European Journal of International Law, Vol. 14, no. 3, 2003, p. 456.

¹⁶⁶ OKHOVAT S. The United Nations Security Council: Its Veto Power and Its Reform. Sydney: The Centre for Peace and Conflict Studies Publication, 2012, p. 3.

În loc de folosirea dreptului de veto și atragerea de critici, țările din ce în ce mai mult preferă să folosească amenințarea cu utilizarea dreptului de veto. Ei folosesc această amenințare implicit sau explicit, fie în reuniuni private a celor cinci membri permanenți sau în cadrul întrunirilor complete. Pe marginea mai multor chestiuni, ele au reușit să ajungă la rezultatul dorit și au putut exclude anumite probleme de pe ordinea de zi a Consiliului sau să facă mai "inofensiv" limbajul rezoluțiilor.

În ultimul timp, au fost făcute tot mai multe apeluri care au condus la numeroase propuneri pentru o mai bună funcționare a Consiliului, invocate de diferite țări sau grupuri de țări. Până în prezent, aceste propuneri nu au fost de succes și mai multe întâlniri și nenumărate ore de discuții nu au dat careva rezultate precise. Țările se opun reciproc din interese proprii și acordă prea multă atenție la detaliile procedurii în loc să se concentreze asupra măsurilor practice necesare pentru reformă. În plus, orice modificare a Cartei nu pare a fi ușor realizabilă, în special având în vedere faptul că toți membrii permanenți au putere de veto asupra schimbării Cartei.

În timp ce criteriile obiective - universalitatea și cadrul legal – pentru un sistem de securitate colectivă au existat de ceva timp, elementele sale subiective cum ar fi solidaritatea internațională, consensul asupra a ceea ce este incorect, promptitudinea să cedeze autoritatea executivă ONU, pregătirea "să poarte orice povară și să plătească orice preț" pentru consecințele deciziilor colective - întotdeauna au lipsit și situația, spre regret, nu pare să schimbe¹⁶⁷.

Conflictul armat din Ucraina a urgentat necesitatea revizuirii mecanismului decizional din cadrul Consiliului de Securitate. Astfel, evenimentele de după 24 februarie 2022 au accentuat problemele cu care se confruntă organul principal al Națiunilor Unite și, subsecvent, întreaga comunitate internațională. Merită a fi menționate la acest capitol rezoluția adoptată la 26 aprilie 2022 de către Adunarea Generală a ONU prin care sunt invitați cei cinci membri permanenți ai Consiliului de Securitate să justifice exercitarea dreptului de veto. La 5 mai 2022 Consiliul de Securitate a adoptat o declarație prin care își exprimă susținerea fermă a eforturilor Secretarului General al Națiunilor Unite de soluționare pașnică în Ucraina. La 30 septembrie 2022 Federația Rusă a exercitat dreptul de veto la adoptarea rezoluției prin care urma să fie condamnată anexarea regiunilor ucrainene.

Este adevărat, că Consiliul de Securitate nu reprezintă un ideal și nu întotdeauna obține rezultatele dorite sau scontate, însă acesta rămâne unicul organ cu vocație internațională mandatat să asigure pacea, securitatea și stabilitatea internațională. Este evident că acesta necesită reforme,

¹⁶⁷ FREUDENSCHUB H. Between Unilateralism and Collective Security: Authorizations of the Use of Force by the UN Security Council. In: European Journal of International Law, Vol 5, 1994, p. 530.

dar totuși ajungerea la un consens, luarea deciziilor și transpunerea lor în realitate rămâne pe conștiința fiecărui stat în parte. În condițiile contemporane, Consiliul de Securitate totuși joacă un rol foarte mare în menținerea stabilității, cel puțin din perspectiva echilibrării actorilor statali hegemoni și păstrarea unui oarecare “*status-quo*”, iar lipsa acestuia ar provoca mult mai multe conflicte în comunitatea internațională, precum și cel mai probabil ar genera o dezvoltare haotică a omenirii. Este clar că pozițiile contradictorii ale membrilor permanenți asupra situațiilor mai recente din Irak, Libia, Egipt, Turcia, Israel, Ucraina, Siria deloc nu demonstrează îndeplinirea atribuțiilor majore puse în sarcina Consiliului de Securitate pe terenul păcii și securității internaționale, însă absența unui consens politic a marcat mereu activitatea CS de la înființarea sa în 1946, prin urmare ceva schimbări negative în acest sens nu s-au produs. Dimpotrivă, în multiple cazuri poate fi constatată o poziție fermă a membrilor Consiliului pe anumite chestiuni importante, precum lupta cu terorismul internațional și destructurarea organizațiilor și rețelelor de teroriști deosebit de periculoase, precum este Statul islamic. Așadar, activitatea Consiliului de Securitate, deși criticată ca și anterior, marchează inevitabil dezvoltarea mai mult sau mai puțin stabilă a umanității.

3.3. Importanța altor organe ale Organizației Națiunilor Unite în cadrul menținerii păcii, edificării păcii și prevenirii conflictelor la scara mondială

Precum am văzut *supra*, valorile majore cum sunt pacea, securitatea și stabilitatea internațională își găsesc expresie și transpunere în practică prin activitatea Adunării Generale și Consiliului de Securitate ale Națiunilor Unite, care își concentrează eforturile spre a menține și promova aceste valori. Însă, modelele generale de menținere a păcii de asemenea sunt edificate în baza activității notorii ale altor organe ale ONU, care demonstrează că scopurile supreme incluse în Carta ONU nu le sunt străine.

În continuare, va fi prezentată analiza rolului organelor precum Comitetul Statului Major, Comisia pentru edificarea păcii, Departamentul Operațiunilor de menținere a păcii, Comisia pentru Dezarmare, Comitetul pentru utilizarea pașnică a spațiului extra-atmosferic în contextul procesului complex de menținere a păcii și securității la scară globală.

Comitetul Statutului Major a fost creat în anul 1946, prin art. 47 al Cartei ONU, cu scopul de a oferi asistență Consiliului de Securitate atunci când acesta va decide să folosească forța în conformitate cu dispozițiile Capitolului VII¹⁶⁸. Comitetul este clar menit să asigure ONU cu

¹⁶⁸ Mandate of the United Nations Military Staff Committee. [On-line]: <https://www.un.org/sc/suborg/en/subsidiary/msc> (Vizitat la 15.10.2022).

capacitate militară, el reprezenta, la momentul creării, speranța aliaților de a acționa prin intermediul Națiunilor Unite pentru a asigura pacea în lumea postbelică. Rolul Comitetului Statului Major, descris în art. 26 și 47 ale Cartei este de consilia și asista Consiliul de Securitate pe marginea tuturor problemelor legate de domeniul militar, inclusiv angajarea, comandamentul și conducerea strategică a forțelor armate puse la dispoziția sa, precum și regulamentul privind armamentul și posibila dezarmare. Comitetul Statutului Major este format din comandanții militari majori reprezentanți ai membrilor Consiliului de Securitate. Cu părere de rău, Războiul Rece și cursa înarmărilor generată de acesta a dus la transferarea responsabilităților Comitetului spre alte organe ONU, care au fost obligate să mențină pacea în mod *ad hoc* cu resurse structurale sau bugetare insuficiente.

Supunându-se primei rezoluții a Consiliului de Securitate¹⁶⁹, Comitetul Statutului Major format din reprezentanți ai armatelor membrilor permanenți s-a întâlnit la Londra în februarie 1946, unde a fost adoptat regulamentul de procedură și luată decizia de a studia art.43 din punct de vedere militar, astfel încât să fie elaborate principii generale privind organizarea forțelor ONU. Raportul Comitetului privind principiile generale a fost prezentat la 30 aprilie 1947 și a constatat din zece capitole care cuprindeau 41 de articole. Cu toate că s-a căzut de acord asupra a 25 de articole, Comitetul Statutului Major nu a ajuns la un numitor comun pe marginea a șaisprezece puncte critice.

Art. 1 al raportului exprima consensul Comitetului cu privire la scopul general al forțelor armate ale ONU – restabilirea păcii și securității internaționale în caz de amenințări la adresa păcii, de încălcări ale păcii sau orice act de agresiune. În ce privește componența forțelor armate, acestea ar trebui să provină din contingentul militar terestru, aerian și maritim bine echipat al statelor membre. Această dispoziție a fost inițial interpretată în sensul că cea mai mare parte a personalului militar va fi pusă la dispoziție de membrii Consiliului de Securitate, dar luând în considerație neîncrederea reciprocă dintre SUA și URSS, rolul Marilor Puteri ca și contribuitori majori a fost eliminat. În practică, forțele de menținere a păcii cu trecerea timpului aparțineau unor state neutre. Comitetul Statutului Major a ajuns la un consens afirmând că statele nu sunt obligate să-și mărească contingentul militar pentru a sprijini ONU și că acele state care nu pot furniza forță militară pot contribui prin alte metode sau pot oferi alt tip de asistență (art. 13-15).

Alte puncte asupra cărora s-a căzut de acord au inclus: cerința de a menține contingentul forțelor la un grad de pregătire care ar permite introducerea în luptă cât mai rapidă (art.art. 22-24);

¹⁶⁹ Rezoluția Consiliului de Securitate al ONU nr. 1 (1946) din 25.01.1946. [On-line]: <https://digitallibrary.un.org/search?f1=author&as=1&sf=title&so=a&rm=&m1=p&p1=UN.+Security+Council+%281st+year+%3A+1946%29&ln=fr> (Vizitat la 15.10.2022).

necesitatea de a asigura forțele naționale cu provizii, rezerve de personal și echipament (art. 29); menținerea suficientă a astfel de rezerve (art. 30).

Abordând problema controversată cu privire la comandă și control, raportul a recomandat ca forțele armate să rămână sub comandamentul național până la momentul în care acestea sunt invocate de ONU. Atunci când este necesar, acestea ar urma să treacă sub controlul operațional al Consiliului de Securitate, fiind conduse de Comitetul Statutului Major (art.36-40). Puncte majore de dezacord în raportul Comitetului includeau mărimea, poziția (baza), drepturile de trecere, asistență și retragerea forțelor ONU¹⁷⁰.

Din cauza neînțelegerilor în cadrul Consiliului de Securitate și începutul Războiului Rece, Comitetul Statutului Major *de facto* și-a încetat activitatea în anul 1948. Acesta continuă să existe și în prezent, dar nu îndeplinește funcțiile prescrise de Cartă, devenind un club al reprezentanților militari ai misiunilor statelor-membre ONU la New York, fără responsabilități reale. Acordul privind alocarea forțelor militare la dispoziția Consiliului de Securitate, prevăzut de art. 43-45 ale Cartei ONU nu a fost încă încheiat.¹⁷¹

În condițiile de astăzi, când nu mai suntem în prezența unei lumi bipolare, revenirea Comitetului Statutului Major la funcțiile sale inițiale ar putea aduce beneficii majore pentru pacea și securitatea internațională. În opinia unor autori¹⁷² Comitetul ar putea să îndeplinească următoarele funcții:

- Controlul armamentelor – ar putea și ar trebui să devină un centru pentru pregătirea și asistența la negocierile bilaterale și multilaterale, precum și pentru gestionarea și centralizarea unui sistem administrativ bine coordonat și convingător. Comitetul ar putea oferi informații și consiliere forțelor regionale de menținere a păcii.
- Monitorizarea conformității – pentru a reduce sarcina agențiilor naționale de informații, Comitetul ar putea deveni un al treilea observator în materie de respectare a tratatelor. Această entitate publică multilaterală și astfel obiectivă, ar putea oferi o bază comună de informații, care ar ajuta la monitorizarea respectării tratatelor.

¹⁷⁰ WHEELER W.G. The United Nations Security Council Military Staff Committee: Relic or Revival? Autoreferatul tezei de doctor în științe militare. Washington, SUA, 1994, 17 p.

¹⁷¹ ЕМЕЛЬЯНОВА Н.Н. К вопросу о реанимации Военно-штабного комитета при Совете Безопасности ООН. В: Евразийский Юридический Журнал, 2010, №7(26), с. 20-23.

¹⁷² HILL F. The Military Staff Committee: A Possible Future Role in UN Peace Operations? [On-line]: <https://www.globalpolicy.org/component/content/article/199-peacekeeping/40932-the-military-staff-committee-a-possible-future-role-in-un-peace-operations-.html> (Vizitat la 15.10.2022).

- Supravegherea sistemelor de licențiere: Comitetul Statului Major ar putea recepționa și menține înregistrări publice privind toate transferurile de arme convenționale, teste nucleare și explozii nemilitare, anunțuri de antrenare etc.

- Coordonarea operațiunilor anti-teroriste: terorismul este adesea o formă sublimată a conflictului armat cu caracter internațional, și în așa caz ONU are un interes mandatat să lupte cu acesta. Activitatea antiteroristă ar oferi Comitetului funcții care sunt asociate în mod tradițional agențiilor de securitate și de poliție.

- Coordonarea operațiunilor de combatere a traficului de droguri: alianțele dintre traficanții de droguri, anumiți lideri militari naționali și grupuri teroriste au adăugat o nouă dimensiune la sarcinile ONU, astfel cooperarea dintre poliție și armată ar trebui să fie cercetată mai atent.

- Centru de informații militare – ca Institutul ONU pentru Formare și Cercetare (UNITAR) și Academia Internațională de Pace (IPA), Comitetul Statului Major ar putea fi responsabil pentru dezvoltarea cunoștințelor privind menținerea păcii.

- Supravegherea unui centru de cercetare a armelor.

- Angajarea în îndatoririle militare de menținere a păcii, în mod inevitabil discuția în cadrul Comitetului trebuie să revină la executarea funcției sale.

În decembrie 2005, ONU a creat un nou organ strict orientat – **Comisia pentru Edificarea Păcii** (CEP), în scopul de servi drept mecanism instituțional menit să umple golul arhitecturii post-conflictuale. Ca atare CEP a fost mandatată să realizeze legătura dintre funcțiile politice, de securitate și economice ale ONU în situații de conflict și post-conflict.

Problemele legate de coordonare există la patru niveluri interdependente: în primul rând, la nivel local între diverși actori internaționali, inclusiv agențiile guvernamentale și non-guvernamentale implicate în misiuni de construire a păcii și actorii interni în țara în sine. În al doilea rând, în cadrul birocrațiilor în cadrul guvernelor donatoare majore, ale căror diferite departamente și agenții adesea urmăresc diverse obiective și activități în cadrul aceleiași misiuni. În al treilea rând, grave probleme de coordonare, de asemenea, există în cadrul sistemului ONU, iar cazul rivalităților birocratice nu îi este străin. Și în cele din urmă, există probleme de coordonare la nivel de sediu între toți actorii pacificatori majori, precum și principalele guverne care oferă sprijin acestor actori. Fiecare dintre acești actori tinde să concureze pentru influență și vizibilitate. În timp ce toți actorii internaționali au tendința de a se subscrie la obiectivele largi de transformare

a economiilor de război în democrații, nu există nici un acord universal privind ceea ce este necesar de întreprins pentru a atinge acest obiectiv, sau cum să-l atingă în diferite circumstanțe¹⁷³.

Mandatul Comisiei pentru Edificarea Păcii cuprinde:

1. reunirea tuturor actorilor relevanți pentru a îndrepta resursele și a consilia pe marginea acestora, pentru a propune strategii integrate pentru edificarea păcii și recuperarea post-conflict;
2. concentrarea atenției asupra eforturilor de reconstrucție și construirea instituțiilor necesare pentru recuperare din conflict, sprijinirea dezvoltării unor strategii integrate pentru a pune bazele pentru o dezvoltare durabilă;
3. oferirea recomandărilor și informațiilor pentru a îmbunătăți coordonarea tuturor actorilor relevanți în cadrul și în afara ONU, a dezvolta cele mai bune practici pentru a asigura finanțarea pentru activități de recuperare precoce și prelungirea perioadei de atenție acordată de comunitatea internațională recuperării post-conflict¹⁷⁴.

Trebuie să fie subliniat chiar de la început că CEP servește exclusiv ca organ consultativ pentru Consiliul de Securitate și Adunarea Generală, aceasta nu are autoritate independentă sau puterea de decizie asupra altor organisme. În plus, recomandările și sfaturile sunt oferite pe baza de consens între membrii Comisiei.

În activitatea sa Comisia este asistată de alte două organe, și anume Oficiul de Asistență pentru Edificarea Păcii și Fondul pentru Edificarea Păcii. Primul este format din diverși experți, care adună și analizează informațiile de la membrii Comisiei privind activitățile acestora de restabilire a păcii, contribuie la procesul de planificare a operațiunilor de construire a păcii, efectuează cele mai bune analize ale practicii și dezvoltă politica de orientare. Cel de al doilea organ mobilizează fonduri din contribuții voluntare pentru eliminarea lacunelor în finanțare în timpul crucial dintre conflict și recuperare.¹⁷⁵ Fondul se concentrează pe patru domenii principale:

- activități în sprijinul implementării acordurilor de pace;
- activități în sprijinul eforturilor statului în cauză pentru a consolida capacitățile care să promoveze coexistența și soluționarea pașnică a conflictelor;
- stabilirea sau restabilirea serviciilor administrative esențiale și capacităților umane și tehnice conexe;

¹⁷³ RUGUMAMU S.M. Does the UN Peacebuilding Commission Change the Mode of Peacebuilding in Africa? In: FES Briefing Paper, 2009, no. 8, p. 2-8.

¹⁷⁴ Rezoluția Consiliului de Securitate al ONU nr. 1645 (2005) din 20.12.2005. [On-line]: [file:///C:/Users/User/Downloads/S_RES_1645\(2005\)-FR.pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/S_RES_1645(2005)-FR.pdf) (Vizitat la 15.10.2022).

¹⁷⁵ MURITHI T. Towards a Symbiotic Partnership: The UN Peacebuilding Commission and The Evolving African Union/NEPAD Post-Conflict Reconstruction Framework. In: A Dialogue of the Deaf: Essays on Africa and the United Nations. Johannesburg: Jacana, 2006, p. 244.

- intervenții critice menite să răspundă la amenințări iminente în adresa procesului de construire a păcii.

Dacă ne referim la misiunile în teren organizate de Comisie, urmează să nominalizăm următoarele.

Sierra Leone: Prima misiune a CEP în teren a fost efectuată la 19-25 martie 2007. Scopul acestei vizite a fost: obținerea informației de la sursă despre situația de pe teritoriu și evaluarea provocărilor la construirea păcii; discutarea cu guvernul și alte părți interesate privind zonele prioritare pentru construirea păcii, dezvoltarea unui cadru integrat pentru edificarea păcii și modul în care CEP ar putea cel mai bine sprijini eforturile naționale de restabilire a păcii; și identificarea unor modalități de a concentra atenția comunității internaționale asupra eforturilor de restabilire a păcii în Sierra Leone.

În raportul său, CEP a menționat că majoritatea populației nu are acces la justiție, angajare în muncă și securitate. Aceasta a subliniat, de asemenea, că cauzele profunde ale războiului civil au rămas nesoluționate și că rolul CEP în sprijinirea Guvernului în eforturile sale de consolidare a păcii este foarte important. Comisia și Guvernul au convenit să dezvolte un cadru strategic integrat pentru implicarea CEP pe termen mediu în țară¹⁷⁶.

La 3 decembrie 2007, a fost adoptat cadrul cooperării dintre Sierra Leone și CEP. Acesta a subliniat trei principii pentru a ghida relația între Guvern și Comisie:

- responsabilitate națională;
- responsabilitate reciprocă;
- susținerea angajamentelor.

Cadrul a fost proiectat cu următoarele criterii cheie: este critic pentru Sierra Leone de a evita o recidivă a conflictului; durata urma să fie scurtă sau medie; necesitatea acțiunilor reciproce între guvern și partenerii săi internaționali. Prioritățile de consolidare a păcii identificate în cadru au inclus: angajarea tineretului în câmpul de muncă; reforme în sectorul justiției și securității; consolidarea democrației și buneii guvernări; consolidarea sectorului energetic¹⁷⁷.

Burundi: Implicarea CEP în Burundi s-a axat pe punerea în aplicare a cadrului strategic pentru edificarea păcii convenit între Guvernul național și Comisie la 21 iunie 2007, acesta a fost menit să facă legătura cu planul cincinal inclus în Strategia de reducere a sărăciei publicate de către guvern în septembrie 2006, subliniind o serie de domenii prioritare, inclusiv: punerea în

¹⁷⁶ Report of the Peace Building Commission to Sierra Leone, 19-25.03.2007. [On-line]: <https://www.un.org/peacebuilding/content/report-peacebuilding-commission-mission-sierra-leone-19-25-march-2007> (Vizitat la 13.11.2022).

¹⁷⁷ Sierra Leone Peace Building Cooperation Framework, 3.12.2007. [On-line]: <https://digitallibrary.un.org/record/613632?ln=ru> (Vizitat la 13.11.2022).

aplicare a Acordului de încetare a focului semnat între guvern și rebelilor forțelor naționale de eliberare a populației Hutu; buna guvernare și deschiderea politică; justiția de tranziție; reforma sectorului de securitate și statului de drept; promovarea drepturilor omului și acțiuni pentru a combate impunitatea; reforma agrară și recuperarea socio-economică; mobilizarea și coordonarea asistenței internaționale; aspecte ale dezvoltării subregionale¹⁷⁸.

Guineea-Bissau: CEP, echipa din țară a ONU și guvernul guineean au lansat procesul de dezvoltare a unui document privind activitatea Comisiei în Guineea-Bissau, stabilind la 31 iulie 2008 Cadrul strategic pentru construirea păcii. Acesta a fost conceput ca un instrument flexibil, care ar putea fi modificat în comun de către Guvern și CEP ca răspuns la evoluțiile din Guineea-Bissau. Documentul a identificat următoarele priorități cheie pentru consolidarea păcii în țară: alegerile democratice și sprijinul instituțional pentru Comisia electorală; măsuri pentru startul economiei și reabilitarea infrastructurii, în special sectorul energetic; reforma sectorului securității și apărării; consolidarea sectorului justiției și statului de drept, combaterea traficului de droguri; reforma administrației publice; și rezolvarea problemelor sociale critice pentru construirea păcii¹⁷⁹.

Punerea în aplicare, a rămas totuși, în mare măsură evazivă deoarece orice progres în aceste domenii a fost sistat de instabilitatea persistentă. De fapt, de la adăugarea Guineei-Bissau pe agenda sa, CEP a fost uneori mult mai preocupată de managementul crizei decât de cadrul de punere în aplicare a activităților convenite. Începând cu lovitura de stat din aprilie 2012, activitatea CEP în teren a ajuns la un impas aproape complet și proiectele implementate sub autoritatea Fondului de Construire a Păcii au fost suspendate¹⁸⁰.

Republica Centrafricană: În anul 2007 CEP a stabilit prioritățile sale în acest stat, și anume: mobilizarea resurselor pentru finanțarea unui program de dezarmare, demobilizare și reintegrare; promovarea bunei guvernări și a statului de drept; și încurajarea dezvoltării economice naționale¹⁸¹. Acestea au devenit bază pentru Cadrul strategic pentru edificarea păcii în Republica Centrafricană, adoptat în iunie 2009, care stabilește următoarele principii de activitate: responsabilitatea națională a guvernului cu privire la construirea păcii în țară; construirea păcii durabile ca "un parteneriat solid bazat pe respectul reciproc și responsabilitate între guvern, cetățeni și partenerii internaționali"; proiectarea și implementarea acțiunilor de consolidare a păcii

¹⁷⁸ Burundi Peace Building Configuration, 30.07.2007. [On-line]: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=PBC/1/BDI/4 (Vizitat la 15.10.2019).

¹⁷⁹ Strategic Framework for Peacebuilding in Guinea-Bissau, 31.07.2008. [On-line]: <https://digitallibrary.un.org/record/634528?ln=en> (Vizitat la 5.10.2022).

¹⁸⁰ Special research report: The Security Council and the UN Peacebuilding Commission, Special Research Report, 2013, p. 21. [On-line]: http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/special_research_report_1_pbc_2013.pdf (Vizitat la 15.10.2022).

¹⁸¹ Central African Republic Peace Building Configuration, 8.10.2008. [On-line]: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=PBC/3/CAF/SR.2 (Vizitat la 15.10.2020).

"pe baza sistematică și continuă de consultări între părțile interesate"; angajamentul pe termen lung a partenerilor CEP; promovarea și protecția drepturilor omului¹⁸².

Liberia: La întrunirea din 15 noiembrie 2010, la New York, șefii Comisiei pentru Edificarea Păcii și Guvernul Liberiei au adoptat Declarația de angajament reciproc, care a furnizat cadrul activităților CEP în Liberia. Guvernul și-a luat angajamentul de a întreprinde măsurile necesare pentru reformarea sectorului de securitate, promovarea statului de drept și reconciliere națională. CEP s-a angajat să ofere "susținere politică, mobilizarea de resurse și stimularea unor acțiuni coordonate între toate părțile interesate." Implicarea CEP a fost destinată să "consolideze eforturile de construire a păcii și să întărească capacitatea Guvernului de a-și asuma treptat mai multe funcții critice legate de sectorul de securitate, care acum sunt îndeplinite de misiunea de pacificare a ONU, precum și să ajute la avansarea reconcilierii naționale."¹⁸³ Declarația din martie 2012 a CEP a raportat un progres modest în câteva direcții, incluzând reforma judiciară, și a asigurat că angajamentele reciproce rămân valide¹⁸⁴.

Guineea: este în prezent singura țară pe ordinea de zi a Comisiei pentru Edificarea Păcii care nu a fost în vizorul Consiliului de Securitate și nu este gazdă pentru orice misiuni mandatate de Consiliu. În scrisoarea sa de la 24 ianuarie 2011 către CEP, Guineea a reafirmat dorința sa de a coopera cu Comisia, identificând trei priorități de construire a păcii: promovarea reconcilierii naționale și a unității; reformarea sectorului de securitate și apărare; politica de angajare a tineretului și femeilor. Declarația angajamentelor reciproce a fost adoptată la 23 septembrie 2011 cu posibilitatea revizuirii în fiecare șase luni. Raportul CEP din 19 iunie 2012 a constatat un progres remarcabil și a salutat reformele și inițiativele adoptate de Guvern, recomandând următoarele: petrecerea alegerilor libere, transparente, politic și tehnic credibile, pașnice și acceptate de toți; accelerarea procesului de consultare pentru reconciliere națională; continuarea reformei sectorului apărării și securității, în special cu privire la controlul civil și reforma sectorului justiției; investirea în ocuparea forței de muncă și în sectoarele social critice pentru îmbunătățirea condițiilor de viață; și angajamentul de a îmbunătăți coordonarea între partenerii internaționali în sprijinul eforturilor de construire a păcii și dezvoltării în Guineea¹⁸⁵.

¹⁸² Strategic framework for peacebuilding in the Central African Republic 2009-2011, 9.06.2009. [On-line]: <https://www.un.org/peacebuilding/content/strategic-framework-peacebuilding-central-african-republic-2009-2011> (Vizitat la 13.11.2022).

¹⁸³ Statement of mutual commitments on peacebuilding in Liberia, 16.11.2010. [On-line]: <https://digitallibrary.un.org/record/826966> (Vizitat la 13.11.2022).

¹⁸⁴ Review of progress in the implementation of the statement of mutual commitments on peacebuilding in Liberia. [On-line]: <https://digitallibrary.un.org/record/796621> (Vizitat la 13.11.2022).

¹⁸⁵ Report of the first review of the Statement of Mutual Commitments between the Government of Guinea and the Peacebuilding Commission, 19.06.2012. [On-line]: <https://www.un.org/peacebuilding/zh/content/ptc-guinea-configuration-report-first-review-statement-mutual-commitments-between-government> (Vizitat la 13.11.2022).

Din cele expuse mai sus rezultă că principalele activități ale Comisiei pentru Edificarea Păcii sunt orientate spre promovarea reconcilierii zonelor devastate de conflict, construcția societății post-conflictuale, reformarea justiției și securității, asistența în organizarea proceselor electorale, instaurarea sau reinstaurarea structurilor democratice.

În conformitate cu scopurile și principiile consacrate în Carta ONU, **Departamentul de Afaceri Politice și de Menținere a Păcii (DAPMP)** este dedicat asistării statelor-membre și Secretarului General în eforturile lor de a menține pacea și securitatea internațională. Misiunea DAPMP este de a planifica, pregăti, gestiona și direcționa operațiunile de menținere a păcii ale ONU, astfel încât acestea să poată îndeplini în mod eficient mandatele lor sub autoritatea generală a Consiliului de Securitate¹⁸⁶.

DAPMP oferă orientare politică și executivă operațiunilor de menținere a păcii ale ONU, și menține contactul cu Consiliul de Securitate, trupele și contribuabilii financiari și părțile la conflict, punând în aplicare mandatele Consiliului. DAPMP depune efort pentru a oferi cel mai bun posibil și cel mai eficient suport administrativ și logistic pentru misiunile în teren prin furnizarea la timp a echipamentelor și serviciilor de calitate, resurselor financiare adecvate și personalului bine instruit. Departamentul lucrează cu scopul de a integra eforturile ONU, entitățile guvernamentale și non-guvernamentale în contextul menținerii păcii. De asemenea, Departamentul oferă asistență și consiliere în chestiuni militare, polițienești, aspectele administrative și logistice pentru alte misiuni politice și misiuni de edificare a păcii ale ONU.

DAPMP a asistat în reforma componentelor individuale ale sectorului de securitate, cum ar fi serviciile de poliție, pe parcursul a zeci de ani. Cu toate acestea, doar recent Departamentul a concentrat aceste eforturi la nivel strategic multidimensional, echipele sprijinind autoritățile naționale să:

- faciliteze dialoguri naționale privind reforma sectorului de securitate;
- dezvolte politici de securitate națională, strategii și planuri;
- consolideze supravegherea, gestionarea și coordonarea capacităților;
- reformeze legislația sectorului de securitate;
- mobilizeze resursele pentru proiecte legate reforma sectorului de securitate;
- armonizeze sprijinul internațional al reformei de securitate;
- ofere educație, formare și construcție instituțională;
- monitorizeze și evalueze programele și rezultatele acestora;

¹⁸⁶ Information on the Department of Political and Peacekeeping Affairs (DPKO). [On-line]: <https://dppa.un.org/en> (Vizitat la 15.12.2022).

- ia măsuri pentru reforma sectorului de apărare¹⁸⁷.

În ceea ce privește statul de drept, Departamentul lucrează simultan în această direcție implementând programe menite să consolideze poliția, instituțiile judiciare și de corecție. În Liberia, Timorul de Est, Haiti și Republica Democrată Congo, operațiunile de menținere a păcii au conlucrat cu autoritățile naționale pentru a dezvolta planuri cuprinzătoare, care includ redeschiderea sau instituirea de noi posturi de poliție, instanțe și închisori. În același timp, aceste misiuni au lucrat cu Guvernul gazdă pentru a contribui la dezvoltarea capacităților locale și resurselor umane necesare pentru a se asigura că aceste instituții pot funcționa¹⁸⁸.

1. Biroul Afacerilor Militare lucrează pentru a implementa cele mai potrivite resurse militare în sprijinul obiectivelor ONU și pentru a îmbunătăți performanța și eficiența componentelor militare a misiunilor de menținere a păcii.

2. Divizia de Evaluare Politică și Formare oferă abilitatea de a dezvolta și propaga politica și doctrina; de a dezvolta, coordona și livra educație și formare; de a evalua progresul realizat de misiuni; și de a dezvolta politici și cadre operaționale pentru cooperarea strategică cu diverși parteneri externi ai ONU¹⁸⁹.

DAPMP deseori activ colaborează cu organizațiile societății civile pentru a pune în mod eficient în aplicare mandatul său. Grupurile și organizațiile societății civile au un rol cheie în promovarea păcii, stabilității, democrației și dezvoltării socio-economice în situațiile post-conflict unde operează misiuni de menținere a păcii. Activitatea organizațiilor societății civile (locale și internaționale) poate completa operațiunea de menținere a păcii. Aceste relații sunt bazate pe obiective reciproce și, prin urmare, sunt considerate a fi reciproc benefice.

Actorii externi au jucat un rol deosebit de important în misiunile multidimensionale din ultimul deceniu, care includ componente tematice, cum ar fi combaterea HIV/SIDA¹⁹⁰; dezarmare, demobilizare și reintegrare (DDR); afaceri judiciare; alegerile, drepturile omului, etc. Executarea cu succes a acestor programe tematice este dependentă în mare măsură de colaborarea strânsă cu un spectru larg de entități ale societății civile. De exemplu:

¹⁸⁷ Security sector reform: UN Peacekeeping. [On-line]: <http://www.un.org/en/peacekeeping/issues/security.shtml> (Vizitat la 15.10.2020).

¹⁸⁸ Rule of law: UN Peacekeeping. [On-line]: <https://peacekeeping.un.org/en/rule-of-law> (Vizitat la 15.10.2021).

¹⁸⁹ The contribution of United Nations peacekeeping to early peacebuilding: a DPKO/DFS strategy for peacekeepers, p. 17. [On-line]: http://www.operationspaix.net/DATA/DOCUMENT/6797~v~The_Contribution_of_United_Nations_Peacekeeping_to_Early_Peacebuilding_a_DPKO_DFS_Strategy_for_Peacekeepers.pdf (Vizitat la 15.10.2020).

¹⁹⁰ The Role and Functions of HIV/AIDS Units in United Nations Peacekeeping Operations, DPKO/DFS Policy Directive, 01.12.2007. [On-line]: <http://monusco.unmissions.org/LinkClick.aspx?fileticket=v-FXQo8gAo0%3D&tabid=10760&mid=13761&language=en-US> (Vizitat la 15.6.2022).

- în Republica Democratică Congo, misiunea ONU (MONUC) lucrează în strânsă colaborare cu ONG-urile internaționale și locale, care sunt angajate pentru a administra centrele de recepție și taberele de tranzit pentru ex-combatanți în cadrul programului MONUC de dezarmare, demobilizare, repatriere, strămutare și reintegrare. Reprezentanții societății civile, precum lideri bisericești, oameni de afaceri și asociații locale, lucrează cu MONUC în colectarea de informații privind grupurile înarmate congoleze sau străine;

- în Coasta de Fildeș și Liberia, ofițerii DAPMP conlucrează cu ONG-urile locale care oferă o gamă largă de asistență, inclusiv livrarea de asistență medicală sau a produselor alimentare către deținuți sau care au scopul de a îmbunătăți condițiile de detenție;

- Secțiunea Afacerilor Civile a misiunii ONU în Sudan (UNMIS) lucrează cu diverși actori non-statali implicați în procesul de reconciliere națională care susțin participarea societății civile în promovarea păcii durabile și punerea justă în aplicare a acordurilor de pace;

- în Eritreea, misiunea ONU în Etiopia și Eritreea (UNMEE) a pus în aplicare programul de conștientizare a pericolului HIV/SIDA, în școli, grupuri de femei vulnerabile și alte grupuri ale societății civile. Acesta funcționează în continuare cu ONG-urile locale pentru sprijinirea persoanelor care trăiesc cu HIV/SIDA.

Îndepărtându-ne de subiectul asistenței pentru zonele afectate de conflict, care în mod direct vizează promovarea păcii și stabilității, urmează să nominalizăm că nu doar asistența în teren joacă un rol protagonist în această privință, o importanță notorie o are și problematica dezarmării și neproliferării armelor.

Comisia pentru Dezarmare (CD) a fost înființată în iunie 1978 în cadrul primei sesiuni speciale a Adunării Generale dedicate dezarmării (A/RES/S-10/2) ca succesoare a Comisiei de Dezarmare subordonate Consiliului de Securitate stabilită în conformitate cu Rezoluția CS 502 (VI) din 11 decembrie 1952¹⁹¹. CD este un organ deliberativ, subordonat Adunării Generale, și funcția sa este de a revizui și de a face recomandări pe diverse probleme în domeniul dezarmării, de a monitoriza deciziile și recomandările sesiunilor speciale dedicate problemei dezarmării.

Comisia pentru Dezarmare se întâlnește în cicluri de trei ani pentru a delibera asupra dezarmării și a face recomandări pentru alte organe ale ONU. Încă de la înființare, CD a discutat probleme nucleare ca, cursa înarmărilor nucleare, capacitățile nucleare din Africa de Sud, măsuri de consolidare a încrederii, verificarea acordurilor de dezarmare, dezarmarea și stabilirea zonelor libere de arme nucleare.

¹⁹¹ BOOTHBY D. The United Nations and Disarmament. In: International Relations Studies and the United Nations Occasional Papers, 2002, no. 1, p. 31.

Pe parcursul activității sale Comisia pentru Dezarmare a înaintat numeroase propuneri privind măsurile practice pentru dezarmare în situațiile post-conflict, și anume: colectarea, controlul, eliminarea și distrugerea armelor, mai ales armelor de calibru mic și armamentului ușor; deminarea și alte acțiuni legate de aceasta; demobilizarea; reintegrarea socială a foștilor combatanți.

Alte măsuri de control și limitare a armelor convenționale și dezarmare propuse de Comisie sunt următoarele:

a) controlul armelor și consolidarea încrederii inclusiv prin transparența armamentului, reglementarea și controlul producției care include controlul regional al armamentului și sporirea încrederii, care are ca scop prevenirea și reducerea acumulării excesive și destabilizatoare a armelor; introducerea moratoriului post-conflict pe import, export și fabricarea de arme mici; stabilirea codurilor de conduită voluntare, globale și nediscriminatorii pentru transferul armelor convenționale în vederea promovării autolimitării și responsabilității în acest domeniu;

b) interdicția în dezvoltarea, producția, achiziționarea publică și importul de arme proporțională necesităților de legitimă auto-apărare și securitate;

c) combaterea comerțului ilicit de arme, în special prin instituirea unui sistem adecvat în legislațiile naționale și/sau reglementările și procedurile administrative pentru a exercita un control eficient asupra armamentului; controlul adecvat la frontiere; intensificarea cooperării internaționale în domeniul penal.

d) sporirea rolului Națiunilor Unite prin coordonarea și asistența comunității internaționale pentru dezarmare națională/regională în luarea de măsuri în contextul de consolidare a păcii¹⁹².

În ceea ce privește armamentul nuclear, Comisia pentru Dezarmare a înaintat pe parcursul anilor mai multe recomandări:

- interzicerea testelor nucleare;
- încetarea cursei înarmărilor nucleare și dezarmarea nucleară;
- elaborarea acordurilor internaționale efective pentru a asigura evitarea amenințărilor cu folosirea armei nucleare;
- continuarea negocierilor privind limitarea armamentului nuclear;
- luarea de măsuri pentru a preveni proliferarea armelor nucleare;

¹⁹² Raportul Comisiei pentru Dezarmare, 4.06.1997. [On-line]: <https://s3.amazonaws.com/unoda-web/documents/library/dc52.42.pdf> (Vizitat la 13.11.2022).

- stabilirea zonelor libere de armament nuclear¹⁹³.

În timp ce dezbaterile frecvent s-au încheiat fără un consens pe multe probleme, Comisia pentru Dezarmare a elaborat principiile și liniile directoare pentru crearea zonelor libere de armament nuclear, care pot să servească ca un cadru pentru cooperarea internațională în domeniul utilizării energiei nucleare în scopuri pașnice în regiune, ce va promova dezvoltarea economică, științifică și tehnologică a statelor. Acestea de asemenea pot servi spre a promova responsabilitatea internațională pentru zonele în cauză, asigurând că regiunile respective rămân libere de poluare cu deșeuri și alte substanțe radioactive și, după caz, aplicând standardele convenite pe plan internațional privind transportul acestor substanțe¹⁹⁴.

În ceea ce ține de asigurarea securității în spațiul cosmic, menționăm că în 1958, la scurt timp după lansarea primului satelit artificial, Adunarea Generală a decis să instituie un **Comitet pentru Utilizarea Pașnică a Spațiului Cosmic** (CUPSC) ad-hoc (Rezoluția 1348 (XIII), cu 18 membri, pentru a coordona:

- activitățile și resursele ONU, a agențiilor specializate și altor organisme internaționale referitoare la utilizarea pașnică a spațiului cosmic;
- cooperarea internațională și programele în domeniul ce ar putea fi întreprinse în mod corespunzător sub auspiciile ONU;
- măsuri organizatorice pentru a facilita cooperarea internațională în domeniu; și
- probleme juridice care ar putea apărea în programele de explorare a spațiului cosmic.

Un an mai târziu, în 1959, Adunarea Generală a creat Comitetul ca un organism permanent și i-a reafirmat mandatul în Rezoluția nr. 1472 (XIV). În 1961, având în vedere că ONU a trebuit să ocupe o poziție centrală în cooperarea internațională privind explorarea și utilizarea pașnică a spațiului cosmic, Adunarea Generală a solicitat Comitetului să mențină legături strânse cu organizațiile guvernamentale și non-guvernamentale preocupate cu problemele spațiului cosmic; să asigure schimbul de informații cu privire la activitățile spațiale furnizate de Guverne în mod voluntar, să completeze, dar să nu dubleze informațiile tehnice și științifice existente; și să ofere asistență în studiul măsurilor pentru promovarea cooperării internaționale în activitățile legate de spațiul cosmic¹⁹⁵.

¹⁹³ Rezoluția Adunării Generale a ONU nr. 182 din 9.06.1999. [On-line]: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/51/182/Rev.1 (Vizitat la 15.10.2020).

¹⁹⁴ Raportul Comisiei pentru Dezarmare, 6.05.1999. [On-line]: <https://s3.amazonaws.com/unoda-web/documents/library/dc54.42.pdf> (Vizitat la 13.11.2022).

¹⁹⁵ Committee on the Peaceful Uses of Outer Space (COPUOS) History. [On-line]: http://www.oosa.unvienna.org/oosa/en/COPUOS/cop_overview.html (Vizitat la 15.10.2022).

Printre realizările incontestabile ale CUPSC ar trebui să fie incluse încheierea a cinci instrumente internaționale majore de reglementare politică și juridică a activităților spațiale moderne, precum și mai multe seturi de principii în domenii specifice ale activității spațiale, adoptate de AG:

1. Tratatul privind principiile care guvernează activitatea statelor în explorarea și folosirea spațiului extraatmosferic, inclusiv Luna și celelalte corpuri cerești din 1967;
2. Acordul cu privire la salvarea astronautilor și la întoarcerea lor și obiectelor lansate în spațiu din 1968;
3. Convenția privind răspunderea internațională pentru daunele cauzate de obiectele spațiale din 1971;
4. Convenția privind înmatricularea obiectelor lansate în spațiu din 1976;
5. Acordul de reglementare a activității statelor pe luna și alte corpuri cerești din 1979.

Ideea ce rezultă din aceste documente este că spațiul cosmic, activitățile efectuate în acesta și orice beneficii posibile trebuie să fie utilizate în interesul tuturor țărilor și a întregii omeniri. Aceste documente au pus baza, și au fost dezvoltate în diverse norme care reglementează activitatea organizațiilor internaționale legată de spațiul extraatmosferic (Uniunea Internațională a Telecomunicațiilor, UNESCO, Organizația Meteorologică Mondială, Programul Națiunilor Unite pentru Mediu, în comunicațiile prin satelit, etc.), în acordurile bilaterale și multilaterale privind cooperarea în spațiul cosmic și acordurile de dezarmare.

În afară de dezvoltarea treptată a regimului juridic al activităților legate de spațiul cosmic, Comitetul pentru Utilizarea Pașnică a Spațiului Cosmic a contribuit foarte mult la dezvoltarea cooperării internaționale în domeniul științei și tehnologiei spațiale. Datorită schimbului de informații, Comitetul a furnizat statelor membre posibilități de a identifica domeniile de viitoare cooperare. Acesta este de asemenea responsabil pentru a oferi sfaturi importante în vederea aplicării Programului ONU de aplicare a tehnicii spațiale, care sporește capacitatea țărilor în curs de dezvoltare de a utiliza tehnologia spațială, organizând activități de formare. Comitetul a servit frecvent ca facilitator sau organizator al cooperării între țările dezvoltate și în curs de dezvoltare prin furnizarea de servicii consultative tehnice¹⁹⁶.

Cu toate acestea, în anii 90 activitatea normativă a CUPSC a scăzut. Subcomisia juridică a reușit să cadă de acord doar asupra a două documente: Principiile care reglementează utilizarea

¹⁹⁶ YAKOVENKO, A. World Space Organization: pro et contra. In: Proceedings of 3rd ECSL Colloquium on International Organisations and Space Law, Perugia, 6—7 May 1999. Paris: ESA, 1999, p. 365—374.

surselor de energie nucleară în spațiul cosmic (1992) și Declarația principiilor de cooperare internațională în spațiu (1996).

Actualmente, rolul Comitetului este centrat pe activități preponderent tehnico-științifice și de cercetare spațială, inclusiv prevenirea daunelor ce pot fi cauzate de asteroizi, meteoriți și alte corpuri cerești. O nouă direcție importantă în curs de dezvoltare este prevenirea și combaterea terorismului prin utilizarea tehnologiilor din spațiul cosmic.¹⁹⁷

3.4. Concluzii la Capitolul 3

1. În pofida faptului că principalele atribuții de menținere a păcii și securității internaționale sunt puse în sarcina Consiliului de Securitate, în practică Adunarea Generală joacă un rol suficient de important, în special în cazurile când Consiliul de Securitate nu poate ajunge la o decizie unanimă și acceptabilă pentru toți membrii, cum a fost reacția față Războiul din Coreea din anii 50 și cum poate, eventual, deveni atitudinea mecanismului onuzian față de conflictul din Ucraina.

2. Merită menționată poziția fermă a Adunării Generale împotriva rasismului și discriminării, care a fost un exemplu elocvent pentru restul lumii. Disprețul comunității majoritare față de rasism și discriminare a setat un imbold expresiv în cadrul Organizației și în ceea ce privește angajamentul Națiunilor Unite pentru monitorizarea, prevenirea și pedepsirea genocidului și purificării etnice, inclusiv cu referire la evenimentele îngrozitoare care au avut loc acum două decenii în fosta Iugoslavia și Ruanda. Rămânem în speranța că, crizele umanitare recente din Ucraina și Siria care amenință pacea și securitatea internațională, vor găsi totuși soluționare definitivă în termeni proximi cu implicarea Adunării Generale a ONU.

3. După atacurile teroriste din 11 septembrie 2001, prioritățile mai multor entități statale s-au orientat spre depistarea și prevenirea terorismului, fapt care s-a reflectat în adoptarea rezoluțiilor prin care Adunarea Generală s-a angajat în activitatea de a preveni și pedepsi pe cei care aleg calea terorismului internațional. După evenimentele tragice din 11 septembrie 2001, Consiliul de Securitate a devenit mult mai preocupat de lupta împotriva terorismului în toate formele acestuia, iar Adunarea Generală, la rândul său, a depus eforturi multiple pentru a asigura o bună supraveghere a acestor politici. Spre regret însă, prin înghețarea activelor și restricționarea circulației anumitor persoane suspectate de activități teroriste sau relații cu organizații teroriste,

¹⁹⁷ Committee on the Peaceful Uses of Outer Space, Fifty-ninth session Vienna, 8-17 June 2016, Proposal of Egypt. [On-line]: http://www.unoosa.org/res/oosadoc/data/documents/2016/aac_1052016crp/aac_1052016crp_18_0.html/AC105_2016_CRP18E.pdf (Vizitat la 15.10.2022).

Consiliul de Securitate al ONU a adoptat o tactică de limitare a drepturilor fundamentale ale omului, fiind alteleori învinuit de abuzuri, iar Adunarea Generală, deși a încercat să tempereze și monitorizeze schemele Consiliului de Securitate în acest domeniu, dar și alte organe ale Națiunilor Unite, s-au găsit neputincioase pentru a monitoriza și a preveni eventualele abuzuri în mod eficient.

4. Analiza activității organelor precum Comitetul Statului Major, Comisia pentru edificarea păcii, Comisia pentru Dezarmare, Comitetul pentru utilizarea pașnică a spațiului extra-atmosferic demonstrează rolul deosebit de important al acestor instituții în cadrul procesului complex de menținere a păcii și securității la scară globală.

4. ORGANIZAȚII REGIONALE DE MENȚINERE A PĂCII ȘI STABILITĂȚII INTERNAȚIONALE

4.1. Activitatea NATO în contextul prezervării stabilității la nivel regional și global

Problemele globale sunt din ce în ce mai inconsecvente, în măsura în care dreptul internațional este subminat de o multitudine de actori și rețele noi care nu se încadrează în sistemul tradițional Westfalian. Dreptul internațional mai mult ca niciodată trebuie considerat ca fiind legitim atât de cei care îl creează, cât și de cei afectați de acesta.¹⁹⁸ În mod similar, securitatea este din ce în ce mai amenințată, de exemplu, de pericolul războaielor, amenințărilor transfrontaliere de violență, sănătate, crize de mediu și multe altele care se întrepătrund și pot afecta viața cotidiană a indivizilor, fără a putea fi oprite de frontierele tradiționale ale statului.

Acest lucru se datorează faptului că în ultimii ani a existat o reacție fără precedent împotriva sistemului internațional și, într-o viziune mai extinsă, suntem în prezența unui fenomen nou în istoria omenirii – globalizarea. Fenomenul se distinge de precedentele care își propuneau să concentreze puterea colectivă a statelor lumii în mâinile unei singure persoane prin intermediul expansiunilor teritoriale și crearea unui stat unic. Deși rezultatul final pare a fi similar, globalizarea capătă teren la nivel de societate internațională și se propagă rapid prin intermediul informației care circulă cu o viteză fără precedent și sfidează toate granițele cunoscute până astăzi de omenire. Anume această conjunctură, care se produce într-un ritm încă incontrollabil, pune sub semnul întrebării ordinea internațională existentă și implicit securitatea umană.

În contextul unei lumi cotidiene create ca urmare a celor două războaie mondiale, care, într-o viziune istorică globală, s-au desfășurat într-o consecutivitate distructivă, Organizația Atlanticului de Nord a fost modelată pentru a se putea plia pe noile realități politico-militare care au început să sufere, iremediabil, schimbări fără precedent în ultimul deceniu al secolului trecut. Pentru a putea sprijini credibilitatea activității sale realizate în spiritul valorilor ce au stat la temelia înființării sale, dar și pentru a gestiona eficient noile amenințări specifice perioadei de după Războiul Rece, NATO s-a angajat într-un proces intens de adaptare la o nouă realitate, asigurând astfel propria capacitate de a da răspuns și de a acționa prompt la amenințările unei noi ere.

La etapa incipientă, măsurile au vizat aplanarea stării conflictuale cu elemente militare pe continentul european. Ulterior, s-au propagat măsuri mult mai profunde și mai precise, vizând

¹⁹⁸ EDITH BROWN Weiss, *Establishing Norms in a Kaleidoscopic World*, (2019), Recueil des Cours del'Académie de Droit International.

consolidarea stabilității și securității pe termen îndelungat, acțiuni care au implicat promovarea parteneriatelor, ce au consolidat poziția Alianței. Simultan, au fost atrași noi membri, care s-au angajat să îndeplinească responsabilități și obligații ce le-au revenit corespunzător. În acest context, a avut loc și lansarea politicii ușilor deschise, create în baza art. 10 a actului său constitutiv și care reflectă deschiderea Alianței în fața noilor membri. Organizația și-a asumat misiuni noi, care aveau în epicentrul marjei lor de acțiune stabilizarea unor situații conflictuale ce amenințau securitatea și, în același spirit, depășirea limitelor spațiale așa cum erau definite prin Tratatul de la Washington (1949).

Conceptul de securitate umană încearcă să răspundă la noile interconexiuni din viața oamenilor și poate permite dreptului internațional să reacționeze la cerințele în schimbare ale unei lumi în care mișcările și preocupările populației locale pot fi comunicate pe tot globul într-o clipă.¹⁹⁹

Conceptul de securitate colectivă îl înlocuiește pe cel al alianțelor militare între state, care a prevalat până la cel de-al Doilea Război Mondial, pentru a asigura apărarea colectivă a unui stat de către aliații săi în cazul intervenției unei agresiuni venită din partea unui alt stat. Securitatea colectivă are la bază sistemul instituit de Carta Națiunilor Unite în anul 1945.

Folosind terminologia Cartei Națiunilor Unite (ONU), securitatea colectivă poate promova atât soluționarea pașnică a situațiilor care pun în pericol pacea (capitolul VI), cât și acțiunile cu privire la amenințările la adresa păcii, încălcările păcii sau actele de agresiune (capitolul VII).²⁰⁰ Acțiunea colectivă de securitate poate lua forma unei reglementări pașnice (capitolul VI) sau acțiuni coercitive sub forma unor măsuri economice sau militare (capitolul VII).

Inițial, Organizația Națiunilor Unite a fost principala instituție care a acționat având intenția de a pune capăt ostilităților, de a menține pacea în regiunile în care fusese convenită încetarea focului și să atenueze suferința populației civile. De-a lungul anilor, NATO s-a implicat în asistența Națiunilor Unite prin varii operațiuni de sprijin aerian și maritim – impunând sancțiuni economice, embargo asupra armelor și o zonă interzisă de zbor – și prin furnizarea către Națiunile Unite a

¹⁹⁹ HITOSHI NASU, *Human Security and International Law*, In: Mary E Footer, Julia Schmidt, Nigel D White and Lydia Davies-Bright, *Security and International Law* (Hart 2016) p. 28.

²⁰⁰ NIGEL D. White, *THE CONCEPT OF COLLECTIVE SECURITY LAW*, On the brink of lawlessness: The State of Collective Security Law, University of Nottingham, U.K., p. 237, [file:///C:/Users/Asus/Desktop/Practic%C4%83/halcasid,+Journal+manager,+10_13IndIntl&CompLRev237\(2002-2003\).pdf](file:///C:/Users/Asus/Desktop/Practic%C4%83/halcasid,+Journal+manager,+10_13IndIntl&CompLRev237(2002-2003).pdf)

planurilor de urgență cu caracter militar, care implică un specific detaliat privind zonele sigure, dar și implementarea planurilor de pace.

NATO este o alianță defensivă ai cărei membri s-au angajat să-și protejeze libertatea și securitatea în spiritul reciprocității, împotriva oricăror amenințări, venite din orice direcție. Prevenția și apărarea reprezintă sarcinile de bază ale NATO. Aliații își aduc în mod semnificativ aportul în procesul de prevenție și apărare a Alianței ca coloană vertebrală a angajamentului lor de a se apăra unul pe celălalt în temeiul articolului 5²⁰¹. Principiul securității colective se află în centrul tratatului constitutiv al NATO.

Asigurarea protecției statelor membre a Organizației Tratatului Atlanticului de Nord reprezintă nucleul dur al activității NATO, care poate recurge la utilizarea unor instrumente politice și militare în acest sens. Simultan, Alianța promovează și susține consultarea și cooperarea cu statele care nu sunt membre ale NATO într-o serie extinsă de domenii adiacente securității, cum ar fi reforma în domeniul apărării și menținerea păcii.

NATO își aduce aportul la prevenirea conflictelor în interiorul și în afara frontierelor statelor sale membre prin intermediul dialogului și al parteneriatelor. Securitatea colectivă rămâne un principiu unic și viabil, care îi interconectează pe membrii săi, angajându-i să se protejeze reciproc, consolidând un spirit de solidaritate în cadrul Alianței.

Securitatea colectivă a fost definită ca fiind „un sistem, regional sau global, în care fiecare stat din sistem acceptă că securitatea unuia este preocuparea tuturor și este de acord să se alăture unui răspuns colectiv la amenințările și încălcările păcii”.²⁰²

Alianța promovează valorile democratice și pledează pentru rezolvarea pașnică a disputelor și conflictelor. În contextul în care eforturile diplomatice suferă eșec, structura posedă pârgurile militare necesare în vederea executării operațiilor de gestionare a crizelor și a celor de menținere a păcii, în mod individual sau în cooperare cu alte state și organizații internaționale, în spiritul aplicării directe a principiului securității colective.

NATO înfățișează, simultan, o a treia dimensiune, care privește în mod direct activitățile din domeniul planificării urgențelor civile și sprijinul acordat aliaților și partenerilor în contextul

²⁰¹ Tratatul Nord – Atlantic, Washington DC, 4 aprilie 1949

²⁰² ERIKA DE WET, SIR MICHAEL WOOD, *Collective Security*, Oxford Public International Law <http://opil.ouplaw.com>, 2013, p. 2

producerii dezastrelor de orice tip, precum și în procesul promovării cooperării în domeniul științei și al mediului.

În fiecare circumstanță, NATO s-a angajat în sprijinul intereselor extinse ale comunității internaționale și a lucrat îndeaproape, împreună cu alte organizații pentru a contribui la rezolvarea problemelor și conflictelor adânc înrădăcinate, la atenuarea suferinței și la crearea condițiilor în care operațiunile de pace pot fi realizate de către părțile implicate în conflict.

Uniunea Europeană este un partener unic și esențial pentru NATO. Aliații NATO și membrii UE împărtășesc aceleași valori. NATO și UE joacă roluri complementare, coerente și care se consolidează reciproc în sprijinirea păcii și securității internaționale.

O relație de lucru eficientă între Uniunea Europeană și NATO este esențială pentru gestionarea cu succes a crizelor. Cele două organizații au stabilit relații oficiale în ianuarie 2001, dar progresul a avut loc la 16 decembrie 2002 odată cu adoptarea Declarației UE-NATO privind PESA.

Relația dintre NATO și arhitectura de securitate a UE se traduce în practică prin recunoașterea de către Parlamentul European a rolului important al NATO, atât din trecut, cât și din prezent, în arhitectura europeană de securitate.²⁰³ În acest context, din perspectiva ambelor părți, se observă că pentru majoritatea statelor membre ale UE, care dețin, simultan, statutul de aliați ai NATO, Alianța în sine, rămâne a fi baza apărării lor colective, iar securitatea Europei în ansamblu continuă să beneficieze de existența și menținerea poziției Alianței transatlantice, indiferent de pozițiile adoptate de către state la nivel individual, național. În lumina celor expuse, considerăm că apărarea colectivă viitoare a UE necesită a fi constituită și organizată în interconexiune și strânsă cooperare cu NATO.

Cea mai de proporții și mai proeminentă schimbare survenită în activitatea NATO de la sfârșitul Războiului Rece o prezintă implicarea organizației în procesul de încetare a conflictelor armate, restabilirea păcii și asigurarea stabilității în regiunile aflate în criză.

Punctul central al Tratatului Atlanticului de Nord, cel puțin în ceea ce privește aspectele militare ale alianței, se regăsește în articolul 5. În practică, articolul 5 funcționează numai în limitele specificate în articolul 6. Articolul 6 extinde, dar și limitează puterea Tratatului de la Washington și în special a articolului 5. Acesta extinde puterea Tratatului prin dispoziția că un

²⁰³ Rolul NATO în arhitectura de securitate a UE, Rezoluția Parlamentului European din 19 februarie 2009 referitoare la rolul NATO în arhitectura de securitate a UE (2008/2197(INI)), Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, 2010, pct. 14

atac asupra unui stat membru în afara teritoriului geografic al statului poate declanșa în continuare articolul 5 dacă are loc în zona definită la articolul 6.

Totuși, acesta limitează puterea Tratatului, prin faptul că forțele militare ale statelor membre pot fi atacate în alte zone ale lumii fără a declanșa articolul 5. Cealaltă limitare majoră a articolului 5 este însăși Carta Organizației Națiunilor Unite. Articolul 5, prin recunoașterea rolului său subordonat față de ONU, conține o trimitere specifică la articolul 51 din Carta ONU. Prin urmare, conform articolului 51, orice acțiune întreprinsă de NATO sau de statele sale membre în temeiul articolului 5 din Tratatul Atlanticului de Nord, trebuie raportată Consiliului de Securitate al ONU. Mai important, articolul 51 afirmă clar dreptul Consiliului de Securitate de a întreprinde măsuri și acțiuni, indiferent de aprobarea sau acordul NATO.

Fiind considerat concept central al Tratatului Atlanticului de Nord, reprezentând chintesența Organizației, articolul 5 a fost invocat cu ocazia atentatului din 11 septembrie 2001, atunci când Statele Unite ale Americii au fost ținta unor atentate teroriste barbare.

În momentul în care evenimentele din 11 septembrie și acțiunile militare ulterioare din Afganistan sunt luate în considerație, prima întrebare care trebuie abordată se referă la invocarea corespunzătoare a articolului 5. Operațiunile militare împotriva grupării Al-Qaeda au fost, încă de la început, considerate un succes, iar înclinația firească este de a presupune că invocarea articolului 5 s-ar fi încadrat în limitele admisibile și ar fi fost corectă. Invocarea articolului 5 în contextul unui atac similar celui suferit de SUA la 11 septembrie constă în faptul că articolul în sine a fost probabil conceput pentru o situație foarte diferită de un atac terorist. Articolul 5 este, prin specificul său, constituit pentru a se potrivi situației respingerii unui atac asupra unui stat membru NATO de către un stat (state) suveran(e), cu forțe armate și frontiere teritoriale bine definite. Atentatele din 11 septembrie, pe de altă parte, au fost comise de o organizație teroristă fără statut suveran și fără a deține naționalitate unică care să-i apropie membrii.

Totuși, prin invocarea art. 5, SUA nu a fost singură în realizarea unei defensive urmare a tragediei din 11 septembrie. Membrii NATO și-au manifestat solidaritatea față de Statele Unite și au condamnat atacurile teroriste împotriva acestora.

La 12 septembrie 2001, Consiliul NATO s-a întrunit și a emis un comunicat de presă în care a anunțat intenția NATO de a invoca articolul 5 al Tratatului Atlanticului de Nord, afirmând astfel că atacul a venit din afara granițelor SUA. La începutul lunii octombrie, NATO a dobândit convingerea că în spatele atacurilor se afla o grupare teroristă internațională, Al-Qaeda, condusă

de Osama bin Laden, confirmând astfel decizia de a invoca articolul 5. Acesta a fost momentul în care, pentru prima dată în istoria Tratatului Atlanticului de Nord, NATO a invocat declanșarea procedurii prevăzute de articolul 5 ca răspuns la un atac asupra unui stat membru. În perioada octombrie - mai 2001, NATO a lansat prima operațiune antiteroristă, la cererea SUA – *Eagle Assist*, constând în instituirea a patru radare aeriene care au patrulat spațiul aerian al Statelor Unite.

NATO a convenit asupra instituirii anumitor măsuri specifice menite să sprijine Statele Unite. Printre acestea se numără intensificarea schimbului de informații și cooperarea, atât la nivel bilateral, cât și în cadrul organismelor corespunzătoare ale NATO, în ce privește amenințările reprezentate de terorism și acțiunile care trebuie întreprinse împotriva acestuia.

Simultan, s-a convenit asupra intenției de a oferi, în mod individual sau colectiv, după caz și având în vedere capacitățile lor, asistență Aliatilor și altor țări care sunt sau pot fi supuse unor amenințări teroriste sporite ca urmare a sprijinului lor acordat campaniei împotriva terorismului.

De asemenea, au fost întreprinse măsurile necesare pentru a asigura o securitate sporită pentru instalațiile Statelor Unite, dar și celor ce aparțineau altor aliați de pe teritoriul lor; au fost oferite autorizații generale de survol pentru aeronavele Statelor Unite și ale aliaților, în conformitate cu standardele traficului aerian și procedurile naționale necesare, pentru zborurile militare legate de operațiuni împotriva terorismului; Statelor Unite și altor aliați li s-a oferit acces la porturile și aerodromurile de pe teritoriul țărilor membre NATO pentru operațiuni împotriva terorismului, inclusiv pentru realimentare, în conformitate cu procedurile naționale.

Alianța și-a manifestat intenția de a desfășura elemente ale forțelor sale navale permanente în estul Mediteranei pentru a asigura o prezență NATO și pentru a demonstra consistența acțiunilor sale împotriva atacurilor teroriste. Simultan, Alianța, în mod similar, a afirmat faptul că este pregătită să desfășoare elemente ale forței sale de avertizare timpurie aeriană pentru a sprijini operațiunile împotriva terorismului.

Măsurile și mijloacele de apărare colectivă au fost activate și aplicate de către NATO, la cererea Turciei, de trei ori: în anul 1991, în legătură cu lansarea rachetelor Patriot în timpul Războiului din Golf, deși NATO nu avea rolul unui participant direct la conflict, totuși Comandamentul Suprem al Forțelor Aliate din Europa a jucat un rol major în sprijinirea acelor state membre NATO amenințate de conflict; în anul 2003, odată cu încheierea acordului privind pachetul de măsuri defensive și desfășurarea operațiunii *Display Deterrence* în timpul crizei din

Irak, pentru a proteja frontiera Turciei cu Irak; iar în anul 2012 ca răspuns la situația din Siria, implicând utilizarea rachetelor Patriot.

Acuratețea și precizia capacității de a gestiona operațiunile complexe ale NATO au fost îmbunătățite dramatic în ultimul deceniu, în primul rând venind ca un răspuns la conflictele armate apărute pe teritoriul fostei Iugoslavii. De fapt, destrămarea Iugoslaviei a prezentat primul exemplu al unei provocări de securitate euro-atlantică intervenită în secolului 21 și, ca atare, a fost esențială pentru dezvoltarea abordărilor contemporane ale operațiunilor de menținere a păcii. Lecțiile învățate în Bosnia și Herțegovina, Kosovo și Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei au devenit extrem de relevante în conjunctura altor conflicte.

Conflictele din fosta Iugoslavie, și în special conflictul armat bosniac, au prins comunitatea internațională în mare măsură nepregătită. Răspunsurile timpurii la aceste crize au evidențiat deficiențele arhitecturii internaționale de securitate după încheierea Războiului rece. Măsurile care au fost întreprinse la acea perioadă au contribuit la gestionarea conflictului și la salvarea multor vieți, dar în cele din urmă s-au dovedit inadecvate și ineficiente pentru a pune capăt conflictului armat. Acum, aflată în epicentrul agresiunii Federației Ruse față de Ucraina, NATO se regăsește într-un context incert și imprevizibil. Orice inacțiune se interpretează ca fiind cauza pierderii miilor de vieți umane și cu escaladarea conflictului, iar acțiunea directă ar pune sub semnul întrebării existența ulterioară a unei păci la nivel mondial. În acest context, se atestă dificultatea cu care sistemul de drept internațional, și implicit arhitectura NATO, sunt capabile să reglementeze și prin aceasta să coordoneze relațiile internaționale. Simultan, iese în evidență imposibilitatea structurilor internaționale de securitate de a gestiona situații de criză, în principal fiind vorba despre NATO, de la care sunt așteptări vizând acțiuni concrete și efectul acestora.

De la anexarea peninsulei Crimeea de către Federația Rusă în anul 2014 și de la sporirea provocărilor de securitate din sud, inclusiv atacuri brutale ale Statului Islamic și ale altor grupări teroriste de pe mai multe continente, NATO a implementat cea mai substanțială sporire a apărării colective de după încheierea Războiului rece. De exemplu, a triplat dimensiunea Forței de răspuns a NATO (NRF), o forță multinațională cu un nivel de pregătire deosebit de avansat din punct de vedere tehnologic; a desfășurat grupuri de luptă multinaționale în Estonia, Letonia, Lituania și Polonia. NATO și-a sporit prezența și în sud-estul Alianței, centrată pe o brigadă multinațională din România.

Adevărurile dure ale Războiului Rece au ieșit la iveală recent, odată cu începutul unei noi ere în securitatea mondială la 24 februarie 2022. Nu am numit încă această nouă eră „post-război

rece”, dar există o înțelegere comună că Europa nu se poate întoarce la zilele ei anterioare fără griji, în care războiul aparține cărților de istorie.²⁰⁴

În ultimii 30 de ani, NATO a operat într-un peisaj complex al politicii de securitate, în care percepțiile amenințărilor au fost foarte diferite în dependență de zona de referință a Europei, în funcție de experiența istorică a statelor. În timp ce națiunile din Europa de Est încercau să adere la NATO pentru a face parte din clauza de apărare colectivă, în multe țări din Europa de Vest, amenințările militare nu erau percepute ca reprezentând o amenințare directă sau un obiectiv central spre care ar fi trebuit să-și îndrepte atenția, iar populațiile acestor state au devenit, eventual, mai pacifiste.

Narațiunile ce aveau drept subiect evitarea ororilor unui alt război și protecția oferită din exterior Europei au fost concepții și conspirații adânc înrădăcinate în gândirea europeană în timpul Războiului rece. Acest tip de ordine de securitate a luat sfârșit în anii 1989-1991, dar tendința de a se baza pe structura ce oferă o umbrelă de securitate a rămas, facilitând sentimentul de pacifism în multe țări europene. Integrarea economică încurajată și oferită de Uniunea Europeană a contribuit la ascensiunea statelor, a bunăstării acestora și, timp de multe decenii, Europa a trăit într-un mediu propriu, în care atât securitatea economică, cât și cea militară se considerau a fi garantate, iar războiul a fost văzut drept o distopie îndepărtată. În acest context, se poate afirma cu ușurință că Europa nu este în prezent în cea mai bună formă nici pentru a se apăra, nici pentru a oferi ajutor și protecție Ucrainei, având în vedere faptul că în ultimele decenii, vectorul politic al statelor Europene s-a îndepărtat de obiectivul atribuirii investițiilor în domeniul securității militare.

În lumina celor expuse mai sus, în contextul desfășurării agresiunii Federației Ruse împotriva Ucrainei, NATO își afirmă hotărârea de a proteja libertatea și securitatea Alianților. Scopul său cheie și cea mai mare responsabilitate care cade în sarcina acestuia îl constituie asigurarea eficientă și efectivă a apărării colective, împotriva tuturor amenințărilor.

Vectorul de acțiune a NATO continuă să îndeplinească trei sarcini de bază: descurajarea și apărarea; prevenirea și managementul crizelor; și securitatea colectivă. Acțiunile în cauză sunt realizate complementar pentru a asigura apărarea colectivă și securitatea tuturor Alianților.

În urma agresiunii asupra Ucrainei – după februarie 2022 – și în conformitate cu planificarea sa defensivă de a proteja toți Alianții, NATO întreprinde măsuri suplimentare pentru a

²⁰⁴ HELI TIIRMAA-KLAAR, How the War in Ukraine is Affecting NATO's Future Trajectory and Cohesion, The global order after Russia's invasion of Ukraine, Spring 2022, p. 1, https://global.upenn.edu/sites/default/files/perry-world-house/tiirmaa-klaar_ukraine-workshop.pdf, accesat: 23.11.2022

consolida și mai mult descurajarea și apărarea în perimetrul întregii Alianțe, cu încercarea de extindere maximă a protecției oferite în afara razei de acțiune a granițelor sale teritoriale, dar în conformitate cu prevederile Tratatului. Acest fapt include desfășurarea NRF având rolul de descurajare și apărare, fapt care reprezintă o premieră. Alianții au plasat mii de forțe suplimentare la un nivel avansat de pregătire, asigurând faptul că NRF continuă să aibă viteza, reacția și capacitatea de a apăra teritoriul și populațiile NATO. Mai mult, la un summit extraordinar din 24 martie 2022, liderii NATO au convenit asupra consolidării, în mod semnificativ, a posturii și vectorilor săi de descurajare și apărare a Alianței pe termen lung. În cadrul Summitului de la Madrid din iunie 2022, acțiunile menționate anterior au fost urmate de un angajament unitar și ferm al Alianților în legătură cu alte măsuri concrete, care implică desfășurarea de forțe suplimentare pregătite pentru luptă pe flancul estic, care să fie extinse atunci când este necesar și în locurile care necesită intervenție imediată, susținute de întăriri posibile a fi disponibilizate rapid, echipamente de comandă și control îmbunătățite și poziționate anterior. De asemenea, a fost proiectat un nou model de forță al NATO, care va consolida și moderniza Structura de forțe a Alianței și va asigura furnizarea de resurse pentru planuri militare de nouă generație. Toți acești pași, împreună cu lansarea Conceptului Strategic 2022, care a identificat Rusia drept „cea mai semnificativă și directă amenințare la adresa securității Alianților și la adresa păcii și stabilității în zona euro-atlantică” vor consolida substanțial descurajarea și apărarea NATO la un nivel avansat fără precedent.

Organizația a exclus aplicarea unei zone de încetare a zborului deasupra Ucrainei, care ar risca escaladarea crizei și degenerarea acesteia într-un conflict european mai larg ce ar implica Alianții NATO în mod direct la ostilități, sau ar determina un război mondial. NATO a reiterat, de asemenea, că nu va desfășura forțe în Ucraina.

Totodată, în sarcina NATO cade identificarea unei modalități de a descuraja Federația Rusă să intervină nuclear. În cadrul acestei rivalități asimetrice, calibrarea descurajării devine astfel o inițiativă și mai dificilă de realizat decât era înainte de 2022.²⁰⁵ În prezent, impunerea unor condiții prealabile pentru reluarea dialogului de stabilitate strategică la nivel mondial pare a fi calea cea mai promițătoare pe care ar trebui să o urmeze societatea internațională. Astfel de condiții prealabile ar trebui să includă încetarea conflictului armat din Ucraina și încheierea acordurilor privind eventuala reconstrucție a țării sau cel puțin să implice un anumit grad de retrocedare și

²⁰⁵ KUNERTOVA D., Masuhr N., The War Against Ukraine Shapes NATO's Future, Policy Perspectives Vol. 10/4, June 2022, p. 4, https://css.ethz.ch/content/dam/ethz/special-interest/gess/cis/center-for-securities-studies/pdfs/PP10-4_2022-EN.pdf, accesat: 23.11.2022

retragere a Federației Ruse. În spiritul acțiunilor anterioare, livrarea de arme și echipamente militare, precum și impunerea de sancțiuni, trebuie să se desfășoare în afara cadrului NATO, în spiritul afirmației conform căreia rolul său este al unei alianțe defensive, care nu urmărește declanșarea unui conflict armat cu Federația Rusă.

Experiența NATO de peste 70 de ani, și în principal, conjunctura relațiilor internaționale contemporane, deschid terenul afirmației conform căreia, în următorul deceniu, NATO va deveni o organizație mult mai importantă decât era percepută în anii de după Războiul rece. Arhitectura ordinii mondiale existente și acceptate ca fiind reală este în plin proces de restructurare, proces care se realizează din temelii, în acest context NATO va deveni o organizație internațională centrală, care garantează securitatea europeană și asigură unitatea în interiorul comunității de securitate euro-atlantică. Forța din ce în ce mai mare a NATO se manifestă, de exemplu, prin discuțiile actuale în legătură cu aderarea Finlandei și a Suediei la NATO. Până acum, aceste țări au căutat să se bazeze pe arhitectura de securitate a UE și și-au continuat tradiția de neutralitate, care își are originea în contextul politico-diplomatic din perioada Războiul rece.

NATO își canalizează atenția și eforturile primare colective, inevitabil, în direcția amenințărilor militare și a apărării colective. În ultimul deceniu, după retorica din ce în ce mai ostilă a Federației Ruse, una dintre cele mai controversate dezbateri din interiorul structurii NATO s-a desfășurat în legătură cu relevanța planificării militare, în acest sens au fost realizate câteva studii privind amenințările hibride.

Un alt element al noii traiectorii NATO ar trebui să includă revenirea la gândirea strategico-militară occidentală, care a avut o importanță limitată în deceniile relativ pașnice de după Războiul rece. Similar contextului politic din acea perioadă, statele membre și centrul decizional al NATO ar trebui să formeze noi generații de gânditori care să se inspire din exemple și greșeli istorice. NATO ar putea deveni centrul gândirii politico-militare occidentale privind conflictele moderne, schimbările tehnologice care afectează capacitățile de apărare și ajustările strategice necesare pentru a apăra comunitatea națiunilor democratice.

În calitate de organizație interguvernamentală cu valori comune, o hotărâre comună de apărare colectivă și măsuri în curs de dezvoltare pentru a face posibilă disponibilitatea capacităților necesare pentru a face acest lucru oricând și oriunde este necesar, NATO este capabilă să se concentreze asupra provocărilor de securitate actuale și să ofere un răspuns corespunzător acestora. În ciuda multor factori incerți și necunoscuți și al unui teren neexplorat al viitoarei securități universale, NATO și-a regăsit locul în arhitectura securității mondiale.

4.2. Rolul OSCE în cadrul asigurării securității colective în spațiul pan-european

OSCE este unica organizație având competențe în domeniul menținerii securității colective regionale, a cărei personalitate juridică rămâne a fi confuză.

Astăzi OSCE se prezintă ca o entitate internațională a cărei creatori au ales în mod deliberat să treacă de la o "conferință" la o "organizație", dar încă nu pot ajunge la un acord cu privire la statutul juridic internațional al Organizației și continuă să sublinieze că sunt State participante ale OSCE, și nu State membre. În practică totuși, OSCE, este, în general văzută ca o organizație internațională, sau, într-adevăr ca o structură foarte apropiată acesteia. În toate scopurile practice, ori de câte ori este prezentă Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa, statele și organizațiile interguvernamentale au reușit, de obicei, să elaboreze angajamente similare cu cele existente pentru alte organizații interguvernamentale.²⁰⁶

Atribuțiile principale ale OSCE țin de reglementarea detaliată a următoarelor problematici: securitatea colectivă, prevenirea și soluționarea conflictelor, dialog politic constant și deschis, normele și valorile comune asumate de state prin documentele adoptate, cooperarea instituțională cu alte organizații internaționale.²⁰⁷

OSCE include 57 state participante din Europa, Asia și America de Nord, printre care se numără și Republica Moldova, fiind cea mai mare organizație regională pentru securitate în sensul Capitolului VIII din Carta ONU.

Prioritățile OSCE sunt:

- consolidarea valorilor comune și asistarea statelor membre în edificarea unor societăți democratice, civile, bazate pe statul de drept;
- prevenirea conflictelor locale, restabilirea stabilității și păcii în zone de tensiune;
- eliminarea unor deficite reale și perceptibile de securitate și evitarea creării de noi diviziuni politice, economice sau sociale, obiectiv ce se realizează prin promovarea unui sistem de securitate prin cooperare.²⁰⁸

Principala misiune a organizației constă în dezvoltarea unor modele eficiente de soluționare a conflictelor iscate între state (indiferent de cauzele și tipologia acestora), astfel încât să fie preservată securitatea colectivă comună. Statele-membre OSCE au convenit asupra stabilirii unor principii specifice ce guvernează relațiile dintre ele pentru a crea o bază solidă de excludere a

²⁰⁶ OSMOCHESCU, N., ȘIMAN, A., Impactul organizațiilor internaționale asupra dezvoltării dreptului contemporan. Chișinău: Artpoligraf. 2019. P. 118, 122

²⁰⁷ Actul Final al Conferinței de la Helsinki pentru Securitate și Cooperare în Europa. [On-line]: <https://www.osce.org/helsinki-final-act> (Vizitat la 15.10.2022).

²⁰⁸ POP A. O.S.C.E. Rolul și implicarea în acțiunile de menținere a păcii. În: Fiat Justiția, 2001, nr. 1, p. 92.

agresiunii și eventualelor forme de violență, și anume: egalitatea suverană a statelor, nerecurgerea la forță sau la amenințarea cu aceasta, stabilitatea frontierelor, integritatea teritorială a statelor, soluționarea pe cale pașnică a diferendelor, neamestecul în afacerile interne ale unui stat, respectarea drepturilor fundamentale ale omului, cooperarea interstatală, executarea de bună-voie a angajamentelor internaționale asumate.²⁰⁹

În mod particular, în cadrul OSCE au fost puse în aplicare măsuri pentru limitarea activităților militare și sporirea transparenței: schimbul de informații privind forțele armate, sisteme de armament și planuri de implementare. Au fost create mecanisme specifice, inclusiv instituționalizate, menite să avertizeze crizele și să reducă eventualele riscuri.²¹⁰

La începutul sec. XXI, politicile comune promovate de statele participante ale OSCE înfățișează amenințări grave la pacea și securitatea colectivă, existând riscul ca acestea să destabilizeze statu-quo-ul existent și să perturbe calea pașnică a dezvoltării lumii

Oportunitățile de definire a unui cadru stabil și pașnic de dezvoltare a statelor lumii în cadrul economiei mondiale sunt susținute de mai multe procese de reaşezare a raporturilor de forțe pe plan mondial:

- Procesul de cristalizare și manifestare a Europei ca un centru de putere și stabilitate;
- Definirea unor noi dimensiuni ale relațiilor de asigurare a securității dintre Uniunea Europeană și NATO, pe de o parte, și între aliații europeni și SUA în cadrul NATO, pe de altă parte;
- Interdependențele intereselor vitale ale statelor democratice din întreaga lume care nu pot prospera decât într-o lume lipsită de violență și conflicte.²¹¹

Securitatea atinge multe aspecte ale modului în care trăim. OSCE cuprinde trei dimensiuni ale securității: politico-militară; economică și de mediu; umană. Activitățile OSCE acoperă toate cele trei aspecte cum ar fi prevenirea conflictelor prin stimularea dezvoltării economice, asigurarea utilizării durabile a resurselor naturale și promovarea respectării depline a drepturilor omului și a libertăților fundamentale. În viziunea OSCE pe terenul democrației, un rol aparte îi revine parlamentului legitim și opoziției loiale. Acest lucru nu poate fi construit peste noapte, chiar și astăzi există o mare varietate de misiuni OSCE pe probleme de guvernare democratică.

²⁰⁹ КОСТИН С. Реформирование ОБСЕ – необходимое условие для дальнейшего существования организации. В: Право и безопасность, 2013, № 1-2 (44), с. 101.

²¹⁰ КАРАГАНОВ С., БОРДАЧЕВ Т. К новой архитектуре евроатлантической безопасности. Доклад российских экспертов к конференции дискуссионного клуба «Валдай», Лондон (Великобритания), 08-10 декабря 2009 г. [On-line]: http://vid-1.rian.ru/ig/valdai/European_security_rus.pdf (Vizitat la: 20.01.2021).

²¹¹ ПОР А. O.S.C.E. Rolul și implicarea în acțiunile de menținere a păcii. În: Fiat Justiția, 2001, nr. 1, p. 102.

În asemenea circumstanțe, mandatul misiunilor OSCE dislocate în teren se referă la multiple aspecte, precum urmează.

Controlul asupra armamentului. OSCE, prin activitatea în teren ajută la stoparea răspândirii de arme și oferă asistență în distrugerea acestora. Forumul pentru Cooperare în Securitate, principalul organ al OSCE care se preocupă de aspectele politico-militare, contribuie la aceste eforturi prin dezvoltarea de documente ce reglementează transferurile de arme convenționale și stabilirea principiilor care consacră non-proliferarea. Aceste măsuri, care se încadrează în dimensiunea politico-militară a organizației, sunt concepute pentru a construi încrederea între statele prin creșterea predictibilității și transparenței activităților militare convenționale, pentru a reduce riscul unui eventual conflict.²¹²

Combaterea traficului de ființe umane. Traficul de ființe umane afectează aproape toate statele OSCE, fie ca țări de origine sau ca state de destinație. Această formă modernă a sclaviei este un afront adus demnității umane, care implică adesea teroare psihică și violența fizică. Traficul de ființe umane provoacă probleme legate de drepturile omului și statul de drept, executarea legii și controlul criminalității, inegalitatea și discriminarea, corupția și migrația.

Combaterea terorismului. Cu expertiza sa în prevenirea conflictelor, managementul crizelor și avertizarea timpurie, OSCE contribuie la eforturile de nivel mondial în domeniul combaterii terorismului. Multe măsuri eficiente contra terorismului se încadrează în alte zone în care OSCE dezvoltă activități certe, precum formarea poliției și de monitorizare a frontierelor. OSCE, de asemenea, este preocupată de problemele drepturilor omului în domeniul luptei contra terorismului.

Prevenirea și rezolvarea conflictelor. OSCE activează pentru a preveni conflictele spre escaladare și pentru a facilita soluționarea conflictelor existente. De asemenea, contribuie la procesul de reabilitare în zonele post-conflict. OSCE colaborează cu reprezentanți ai Națiunilor Unite și altor organizații internaționale care au dislocat misiuni în zonele afectate de conflict.

Activități economice. OSCE se angajează în numeroase activități pentru a susține creșterea economică, inclusiv consolidarea întreprinderilor mici și mijlocii, monitorizarea impactului economic al traficului de persoane și luarea de măsuri împotriva corupției și spălării banilor.

²¹² PERROT O. Le rôle de l'OSCE dans le règlement des conflits. Réseau de recherche sur les opérations de paix (ROP), Université de Montréal (Canada). [On-line]: <http://www.operationspaix.net/70-dossier-du-rop-le-role-de-losce-dans-le-reglement-des-conflits.html> (Vizitat la: 20.01.2019).

Educație. Programele de educație sunt o parte integrantă a eforturilor organizației în prevenirea conflictelor și reabilitarea post-conflictuală. Proiectele OSCE pentru tineret includ tematici referitoare la drepturile omului, mediul, toleranța și asistența pentru minorități.

Alegeri. Recunoscând că alegerile democratice constituie baza pentru un guvern legitim, OSCE organizează procesul de observație (monitorizare) a alegerilor în statele membre. De asemenea, furnizează asistență tehnică pentru îmbunătățirea cadrului legislativ și administrativ în vederea organizării și desfășurării alegerilor în anumite țări. În cadrul anumitor operațiuni în teren, OSCE trebuie să efectueze activități aferente domeniului electoral, inclusiv de formare pentru membrii Comisiei electorale, mass-media și poliției, precum și inițiative de educație a alegătorilor.

Activități de mediu. Recunoscând legătura strânsă existentă dintre problemele de mediu și securitate, OSCE asistă statele participante la utilizarea durabilă și buna gestionare a resurselor naturale. Organizația susține proiecte pentru a îmbunătăți managementul apei, a preveni degradarea solului și a dispune în condiții de siguranță de deșeuri toxice și radioactive. Organizația promovează conștientizarea importanței mediului și participarea publicului la adoptarea deciziilor în acest segment. Colaborarea în domeniul mediului ambiant poate oferi, de asemenea, o bază pentru construirea păcii internaționale și reconstrucția și reconcilierea post-conflict. Practica a demonstrat că națiunile sunt dispuse mult mai probabil să coopereze decât să lupte pentru controlul asupra bazinelor hidrografice internaționale.²¹³

Buna guvernare. OSCE asistă statele participante în lupta împotriva corupției și construirea instituțiilor statului democratic și responsabil față de cetățenii săi.

Statul de drept. Conceptul de stat de drept formează o piatră de temelie a asigurării respectului drepturilor omului și activităților de democratizare promovate de OSCE. Acesta nu doar descrie formal cadrul juridic necesar funcționării unui stat de drept, dar de asemenea are ca scop organizarea unei justiții imparțiale și independente bazate pe acceptarea completă a demnității umane.

Drepturile omului. Respectarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale formează o parte esențială a conceptului de securitate OSCE. Organizația monitorizează atent situația drepturilor omului din statele participante, catalogând neregulile și raportând situațiile de criză pe acest teren, în acest sens perfectând periodic rapoarte asupra respectării drepturilor omului în anumite state/regiuni.

²¹³ SNOY B., BALTES M. Environmental Security: A Key Challenge for the OSCE. In: Yearbook on the Organization for Security and Cooperation, 2007, p. 315.

Drepturile minorităților. OSCE identifică și urmărește rezolvarea timpurie a tensiunilor etnice, care ar putea pune în pericol pacea sau stabilitatea. Organizația internațională promovează drepturile minorităților naționale și acordă o atenție deosebită situației romilor.

Toleranța și non-discriminarea. OSCE susține activ statele sale participante în combaterea tuturor formelor de rasism, xenofobie și discriminare, inclusiv anti-semitismul și discriminarea împotriva creștinilor și a musulmanilor.

Egalitatea de gen. OSCE își propune să ofere șanse egale pentru femei și bărbați, precum și pentru a integra egalitatea de gen în politici și practici, atât în cadrul participării statelor, precum și organizația în sine. Cu parteneri locali, OSCE inițiază și dezvoltă proiecte pentru abilitarea femeilor să se angajeze în diverse segmente ale vieții politice, sociale, culturale. Organizația colaborează cu autoritățile naționale în revizuirea legislației și ajută la construirea mecanismelor naționale pentru a asigura egalitatea de șanse între femei și bărbați.

Libertatea și dezvoltarea presei. Mass-media echidistantă, obiectivă și bine dezvoltată este piatra de temelie a societăților democratice. OSCE monitorizează încălcări ale libertății de exprimare în mijloacele media ale statelor sale participante. Aceasta include revizuirea legislației ce reglementează mass-media, precum și cazurile în care jurnaliștii sunt judecați pentru activitățile lor profesionale sau sunt victime ale hărțuirii. OSCE, de asemenea, se angajează în dezvoltarea mass-mediei prin instruire și sprijin pentru editori și jurnaliști.

Reforma militară și cooperare. Forumul pentru cooperare în securitate, care se întrunește săptămânal în Viena, oferă un cadru pentru dialog între statele participante ale OSCE în legătură cu conduita militară și măsurile de consolidare a încrederii și securității. Activitățile practice pentru a ajuta statele în reformarea legislației lor; reducerea și/sau conversia armatelor, instruirea personalului cu privire la regulile de purtare a războiului și drept internațional umanitar, reprezintă doar câteva domenii legate de reforma militară ce sunt continuu pendinte pe agenda acestui Forum.

Poliția. Operațiunile cu angajarea forțelor de poliție a OSCE sunt o parte integrantă în organizarea eforturilor de prevenire a conflictelor și reabilitare de post-conflict. Activități legate de poliție se concentrează pe provocările reprezentate de crima organizată și transnațională; traficul de droguri, arme și ființe umane; încălcări masive ale drepturilor omului. Activitățile includ educația și formarea poliției, efectuarea de reforme administrative și structurale.

Managementul de frontieră. OSCE urmărește să consolideze securitatea frontierelor în același timp facilitând turismul legal și comerțul, protejarea drepturilor omului și promovarea contactelor inter-umane. Colegiul pentru Personal de Management al Frontierelor al OSCE din Dușanbe, Tadjikistan, antrenează ofițeri de frontieră pentru statele membre OSCE și parteneri de

cooperare, inclusiv Afganistan, și promovează cooperarea transfrontalieră din regiunea Asiei Centrale.

Ca structură regională, conform Capitolului VIII al Cartei ONU, OSCE a fost creată ca instrument primar în zona OSCE pentru semnalarea timpurie, prevenirea conflictelor și administrarea crizelor.²¹⁴

În fața unui conflict sau a unei situații, care potențial poate evalua în conflict, OSCE are în practică un șir de mijloace și instrumente pe care le poate folosi pentru a rezolva problema. Printre acestea pot fi enumerate: misiunile de stabilire a faptelor și misiuni de raporturi; reprezentanți personali ai Președintelui în exercițiu; grupuri de evaluare ad-hoc; Înalțul Comisar pentru Minorități Naționale.²¹⁵

La momentul actual sunt în exercițiu 12 operațiuni OSCE printre care se numără²¹⁶:

Albania, mandatul aceste operațiuni cuprinde: reforma legislativă și judiciară, inclusiv reforma proprietății; reforma administrativ-regională; reforma electorală; instituirea capacităților parlamentare; politicile anti-trafic și anti-corupție; dezvoltarea eficientă a cadrului legal privind mijloacele media; promovarea bunei guvernări și managementul proiectelor orientate pentru consolidarea societății civile; asistență poliției, în special formarea poliției de frontieră într-un cadru coordonat cu alți actori internaționali în domeniul.

Misiunea OSCE în **Bosnia și Herțegovina** are scopul de a contribui la producerea reformelor în domeniul educației, statului de drept și drepturilor omului, guvernarea eficientă, cooperarea în domeniul securității etc. De fapt, respectiva misiune are în vizor restabilirea societății și edificarea democrației în urma genocidului etnic devastator ce a zguduit Bosnia la mijlocul anilor '90 ai secolului trecut.

În **Muntenegru** OSCE și-a asumat următoarele obiective: punerea în aplicare a principiilor OSCE, cooperarea dintre Republica Muntenegru în cadrul OSCE, în toate cele trei dimensiuni: aspectele umane, politico-militare, economice și de mediu, securitate și stabilitate; facilitarea contactelor, coordonarea activităților și promovarea schimbului de informații cu președintele în exercițiu, instituțiile OSCE, operațiunile OSCE în teren - în special cu cele dislocate în sud-estul Europei, precum și cooperarea cu organizațiile internaționale; democratizarea; promovarea activităților economice diverse și consolidarea statului de drept.

²¹⁴ ARHILIUC V., Misiunea Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE) în Republica Moldova. In: Reprezentanțele organizațiilor internaționale în Republica Moldova: Studii științifice. Chișinău: CEP USM, 2008, 267 p. p. 104

²¹⁵ Ibidem p. 110-111

²¹⁶ OSCE Field Operations. [On-line]: <http://www.osce.org/where> (Vizitat la: 13.11.2022).

În **Serbia** urmează a fi luate măsuri pentru democratizarea societății, cooperarea cu partenerii externi, aplicarea justă și uniformă a legii, consolidarea statului de drept, respectarea drepturilor omului, promovarea securității.

Scopul misiunii OSCE în **Macedonia** (Skopje) este: implementarea reformelor în domeniile educației, anti-discriminării, securității, reprezentării echitabile, descentralizării; promovarea îmbunătățirii relațiilor inter-etnice.

Misiunea OSCE în **Moldova**, stabilită la întrunirea Consiliului Superior al OSCE din 4 februarie 1993, a fost dislocată în teren la 25 aprilie 1993, având sarcina primordială de a facilita rezolvarea politică durabilă și definitivă a conflictului de pe teritoriul RM care implică intenția secesionistă a populației predominant ruse din Transnistria.²¹⁷

Misiunea este unica organizație internațională prezentă pe ambele maluri ale râului Nistru. Dispune de oficii pe ambele părți ale liniei administrative - la Chișinău, Tiraspol și Bender.²¹⁸

Statutul misiunii a fost stabilit prin memorandumul-acord încheiat cu Guvernul Moldovei și autoritățile Transnistriei, misiunea OSCE fiind investită să îndeplinească trei sarcini majore – *peace-making* (instaurarea păcii), *peacekeeping* (menținerea păcii) și *peacebuilding* (edificarea păcii).

Astfel, respectiva misiune în mod special se referă la:

- facilitarea stabilirii unui cadru de politică cuprinzător pentru dialog și negocieri și asistarea părților la conflict în urmărirea negocierilor pe durata reglementării politice a conflictului, consolidarea independenței și suveranității Republicii Moldova împreună cu o înțelegere despre un statut special pentru regiunea transnistreană;
- colectarea și furnizarea de informații privind situația din regiune, inclusiv situația militară, investigarea incidentelor specifice și evaluarea implicației lor politice;
- încurajarea statelor participante la negocieri în stabilirea unui acord privind statutul și retragerea timpurie, ordonată și completă a trupelor străine;
- furnizarea de consultanță și expertiză, precum și stabilirea unui cadru pentru drepturile omului și minorităților, transformări democratice, repatrierea refugiaților și definirea unui statut special pentru regiunea transnistreană;
- inițierea prezenței vizibile a OSCE în regiune și stabilirea de contacte cu toate părțile la conflict, autoritățile locale și populația.
- asigurarea transparenței, eliminarea și distrugerea munițiilor și a armamentului;

²¹⁷ ARHILIUC V. *Diplomația preventivă și dreptul internațional*. Chișinău: CEP USM, 2004, p. 188.

²¹⁸ Misiunea OSCE în Moldova. Cine suntem. [citat la 16.10.2023]. Disponibil: <https://www.osce.org/ro/mission-to-moldova/107960>

- coordonarea asistenței financiare și tehnice pentru a facilita o astfel de retragere și distrugere.

Șeful Misiunii OSCE în Moldova, în calitate de mediator al OSCE, folosește rolul de intermediar diplomatic pentru a media între Chișinău și Tiraspol: el/ea facilitează negocierile între cei doi reprezentanți politici și în cele 13 grupuri de lucru tematice. La nivel internațional, Președințiile OSCE, în consultare cu mediatorii, convoacă reuniuni în formatul „5+2” pentru a marca progresele înregistrate de părți pe teren și pentru a stabili noi obiective și termene pentru avansarea procesului de reglementare (Protocoalele de la Berlin, Viena, Roma). Formatul „5+2” include Republica Moldova și Transnistria ca părți, OSCE, Federația Rusă și Ucraina ca mediatori, precum și Uniunea Europeană și Statele Unite ca observatori.²¹⁹

În cadrul reuniunilor la nivelul conducătorilor de stat sau guvern (Summit OSCE) sau reuniunilor Comisliului Ministerial OSCE au fost adoptate mai multe decizii și declarații cu privire la Republica Moldova în contextul procesului de reglementare a conflictului transnistrean și retragerii forțelor militare ale Federației Ruse de pe teritoriul Republicii Moldova. Cea mai cunoscută este decizia de la Istanbul cu privire la retragerea forțelor militare ruse de pe teritoriul Republicii Moldova, cunoscută publicului larg sub denumirea ”Angajamentele de la Istanbul”. Invocând diferite motive, Federația Rusă nu și-a onorat obligațiunile nici până în prezent.²²⁰

În ultima perioadă Misiunea OSCE în Moldova și-a extins domeniul dimensiunii umane, care în prezent, include activități privind combaterea traficului de ființe umane; prevenirea și combaterea violenței în familie; promovarea egalității de gen și a drepturilor femeii; identificarea, protecția și asistența victimelor și persoanelor vulnerabile; încurajarea respectării normelor de drept.²²¹

Deși cu eforturile consolidate ale misiunii OSCE în Moldova conflictul de pe Nistru a fost înghețat, în cei de peste 30 de ani așa și nu a fost stabilită o soluție definitivă pentru soluționarea acestuia, fapt care alături de conflictul armat din Ucraina pune sub un mare semn de întrebare sistemul colectiv de securitate stabilit în Europa de la prăbușirea zidului Berlinului încoace.

²¹⁹ Misiunea OSCE în Moldova. Prevenirea și rezolvarea conflictelor. [citat la 16.10.2023]. Disponibil: <https://www.osce.org/ro/mission-to-moldova/105676>

²²⁰ OSMOCHESCU, N., ȘIMAN, A., Impactul organizațiilor internaționale asupra dezvoltării dreptului contemporan. Chișinău: Artpoligraf. 2019. p. 182

²²¹ ARHILIUC V., Misiunea Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE) în Republica Moldova. In: Reprezentanțele organizațiilor internaționale în Republica Moldova: Studii științifice. Chișinău: CEP USM, 2008, 267 p. p. 124

Cu referire la situația din teritoriul **Ucrainei**, odată cu izbucnirea violențelor armate în regiunea Donbass (Donețk și Lugansk), prin Decizia nr. 1117 al Consiliului permanent al OSCE²²² din 21 martie 2014 , la cererea guvernului ucrainean și în baza consensului celor 57 de state-participante, OSCE a dislocat în terenul afectat de conflict o misiune specială de observare, al cărei mandat a fost extins de mai multe ori, expirând la 31 martie 2022. Misiunea de fapt reprezintă o operațiune civilă și dezarmată de monitorizare, a cărei membri sunt prezenți în toate regiunile Ucrainei, și nu doar în cele afectate. Misiunea are scopul principal de a observa și a raporta situația reală din teren, precum și a facilita dialogul între părțile implicate în criză.

De asemenea, aici OSCE a dezvoltat un proiect de coordonare, format din planificare, implementare și monitorizare de proiecte dintre OSCE și instituțiile sale și autoritățile ucrainene relevante. Astfel de proiecte pot viza toate aspectele legate de activitățile OSCE și poate implica organisme guvernamentale, precum și neguvernamentale. Scopul este de a sprijini țara în adaptarea legislației, structurilor și proceselor la cerințele unei democrații moderne.

În sensul cercetării realizate urmează să menționăm faptul că Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa nu a reușit să-și atingă obiectivul de soluționare crizelor regionale. Astfel, crizele din Abhazia, Osetia de Sud și cea din Nagorno-Karabakh au degenerat în perioade diferite, în conflicte armate internaționale cu toate consecințele caracteristice acestora. Chiar dacă perioada de desfășurare a acestor conflicte armate nu a fost foarte mare, consecințele umanitare asupra populației din regiune au fost dramatice, iar provocările asupra sistemului normativ al dreptului internațional umanitar dezastruoase.²²³

Subsecvent, în ciuda unor suprapuneri în activitate a Consiliului Europei și OSCE, acesta din urmă rămâne a fi singura organizație pentru asigurarea respectării drepturilor omului și promovarea instituțiilor statului de drept în întreaga regiune OSCE, inclusiv din țările care nu sunt membre și nici nu au statut de observator pe lângă Consiliul Europei.

4.3. Impactul activității altor organizații internaționale în cadrul promovării și asigurării stabilității

În prezentul paragraf ne propunem să determinăm rolul organizațiilor regionale în vederea asigurării păcii și stabilității regionale. Vom aduce în atenție principalele realizări ale structurilor regionale pe segmentul securității și stabilității, identificând, totodată, deficiențele fiecărui sistem

²²² DÉCISION No 1117 Organisation pour la sécurité et la coopération en Europe Conseil permanent "DÉPLOIEMENT D'UNE MISSION SPÉCIALE D'OBSERVATION DE L'OSCE EN UKRAINE" 21 March 2014 <https://www.osce.org/files/f/documents/b/7/117385.pdf>

²²³ ALABDULJABBAR Naif Jassim, Cadrul normativ internațional în materie de securitate în contextul crizelor regionale. Autoreferatul tezei de doctor în drept. ULIM. Chișinău, 2021. 33 p. p. 18

colectiv de securitate în parte, fapt ce va permite, în urma unei analize temeinice cantitative și calitative a instrumentelor juridice și politice, deducerea bunelor practici.

Organizația Statelor Americane (OSA) a fost înființată în anul 1948, prin semnarea la Bogotá, Colombia, a Cartei OSA, pentru a servi de azi înainte drept platformă la care țările din regiune ar putea interacționa și discuta chestiuni de interes comun. Astăzi, OSA se concentrează pe patru obiective:

- promovarea democrației;
- protecția drepturilor omului;
- dezvoltarea economică și socială;
- cooperarea în domeniul securității regionale.²²⁴

Pentru a promova aceste obiective, organizația se angajează într-o serie de inițiative, oferind frecvent statelor membre consultații în materie de politici și sprijin tehnic. Cât privește activitatea OSA centrată pe domeniul securității, așa cum prevăd Capitolele V și VI ale Cartei, organizația a fost inițial preocupată, în principal, de chestiuni tradiționale de securitate, cum sunt securitatea colectivă, prevenirea conflictelor și rezolvarea pașnică a conflictelor interstatale. Făcând un bilanț al schimbărilor contemporane din sistemul internațional, OSA a convocat o conferință internațională în domeniul securității în octombrie 2003 la Mexico City în urma căreia guvernele participante au adoptat Declarația privind Securitatea în America²²⁵ centrată pe conceptul de securitate multidimensională. Securitatea umană a devenit acum o preocupare majoră a Secretariatului OSA, în special în ceea ce privește traficul de droguri, care a devenit acum cea mai gravă amenințare pentru întreaga regiune.

Pentru soluționarea pașnică a diferendelor în cadrul OSA, părțile în diferend pot apela la Consiliul permanent al Organizației, pentru a obține bunele sale oficii, statele membre convenind ca, în exercitarea funcțiilor cu privire la rezolvarea pașnică a diferendelor, Consiliul permanent și Comisia interamericană de rezolvare pașnică ce funcționează ca organ subsidiar al Consiliului, să țină seama de dispozițiile Cartei Organizației, de principiile și normele dreptului internațional și de existența tratatelor în vigoare dintre părți.²²⁶

²²⁴ YADIRA Soto, *The role of the Organization of American States in conflict-affected states in the Americas*, 2016 International Institute for Democracy and Electoral Assistance, p. 13

²²⁵ Declaration on Security in the Americas (Adopted at the third plenary session of October 28, 2003) http://www.oas.org/dsd/FIDA/documents/declaration_security.htm#:~:text=Declaration%20on%20Security%20in%20the%20Americas&text=1.,the%20Organization%20of%20American%20States.&text=2.

²²⁶ BALABAN C.-GH., *Securitatea și dreptul internațional. Provocări la început de secol XXI*. București: Editura C.H.Beck, 2006. 318 p. pp. 132-133

Pentru exercitarea acestor atribuții, Consiliul permanent, prin Comisia interamericană de rezolvare pașnică sau orice alt mijloc, are competența să cerceteze faptele referitoare la diferend pe teritoriul oricărei părți, cu consimțământul prealabil al guvernului respectiv. În cazul în care una dintre părți refuză asistența, Comisia interamericană de rezolvare pașnică se limitează la a informa Consiliul permanent, fără a neglija demersurile pentru reluarea relațiilor între părți, în cazul în care ele au fost întrerupte, urmărindu-se restabilirea bunei înțelegeri dintre ele. De asemenea, pentru situația în care una dintre părți refuză în continuu bunele oficii oferite de Comisia interamericană de soluționare pașnică sau ale Consiliului, acesta urmează să informeze Adunarea generală, care are competența să adopte măsurile ce se impun. În exercitarea funcțiilor de reglementare pașnică, Consiliul adoptă hotărâri cu votul a 2/3 din membrii săi (cu excluderea părților în diferend), cu excepția acelor hotărâri ale căror aprobare este autorizată de regulament cu majoritatea simplă.²²⁷

În anul 1987, președinții din Costa Rica, El Salvador, Honduras, Guatemala și Nicaragua au semnat Acordurile de la Esquipulas, angajându-și guvernele într-un proces regional de pace. În urma semnării Acordurilor, guvernul guatemalez și o coaliție de grupuri revoluționare, conduse de Unitatea Revoluționară Națională din Guatemala (*Unidad Revolucionaria Nacional Guatemalteca, URNG-MAIZ*), au semnat 11 acorduri separate care reglementează aspecte precum drepturile omului, persoanele strămutate, drepturile popoarelor indigene, problemele sociale și economice etc. În pofida progresului evident în negocierile de pace, oficialii au realizat că restabilirea păcii la nivel local nu va fi o sarcină ușoară. În lumina acestei situații și ținând cont de experiența OSA în consolidarea păcii, guvernul guatemalez a solicitat asistența OSA pentru a sprijini procesul de restabilire a păcii.²²⁸

În anul 1996, OSA a început să promoveze dialogul ca instrument al procesului de restabilire a păcii în Guatemala. Prin programul Pro Paz, OSA și-a propus să consolideze capacitățile organizațiilor guvernamentale și ale societății civile de a se angaja într-un dialog constructiv asupra problemelor, care au fost esențiale pentru implementarea acordurilor de pace din Guatemala. Pro Paz a lucrat cu agenții guvernamentale și grupuri ale societății civile pentru a stabili o infrastructură permanentă pentru soluționarea conflictelor, asigurarea consensului, dezvoltarea democratică și reconciliere.²²⁹

²²⁷ BALABAN C.-GH., *Securitatea și dreptul internațional. Provocări la început de secol XXI*. București: Editura C.H.Beck, 2006. 318 p. p. 133

²²⁸ YADIRA Soto, *The role of the Organization of American States in conflict-affected states in the Americas*, 2016 International Institute for Democracy and Electoral Assistance, p. 13

²²⁹ Ibidem p. 13

În ultimele două decenii, OSA reconceptualizează și consolidează cooperarea statelor pe segmentul securității regionale. În anul 2005 a fost înființat Secretariatul pentru Securitate Multidimensională, în încercarea de a aborda criminalitatea transnațională și alte amenințări regionale de securitate într-o manieră mai cuprinzătoare. Pe lângă supravegherea eforturilor conjugate ale statelor în vederea combaterii traficului de droguri și a terorismului, Secretariatul sprijină o varietate de activități, inclusiv programe de reducere a violenței grupurilor criminale organizate, de prevenire a traficului de persoane și de neutralizare a minelor terestre.²³⁰

Președintele SUA J. Bush a inițiat elaborarea Convenției interamericane împotriva terorismului în noiembrie 2002. În baza Convenției indicate a fost creat Comitetul interamerican împotriva Terorismului (CICTE) care servește drept forum regional principal prin intermediul căruia statele membre OSA cooperează în vederea combaterii terorismului. Suplimentar, CICTE ajută statele membre să implementeze Convenția interamericană împotriva terorismului din 2002, prin care s-au angajat să ia măsuri împotriva finanțării terorismului, să ratifice instrumentele ONU împotriva terorismului, să îmbunătățească cooperarea și să refuze azilul solicitat de persoane suspectate de comiterea atacurilor teroriste.

În anul 2016, CICTE a organizat 68 de cursuri de formare, misiuni de asistență tehnică și alte activități de care au beneficiat aproape 3.700 de participanți din toată regiunea. Programele s-au concentrat pe securitatea cibernetică și protecția infrastructurii critice, controalele la frontieră, prevenirea finanțării terorismului și îmbunătățirea cadrului legal împotriva terorismului.²³¹

Avantajele cooperării statelor sub egida OSA în vederea asigurării păcii și stabilității regionale se rezumă în esență la capacitatea acestei organizații de a conjuga eforturile comune ale statelor membre și capacitatea de a acționa la toate nivelurile de guvernare pentru a crea un consens în domeniul politicilor de securitate și apărare, atât la nivel național, cât și regional, suplimentar instrumentelor clasice cunoscute: medierea, diplomația, acțiunile de cooperare tehnică. Intenția OSA de a acționa la nivel politic și tehnic, alături de asistența oferită în procesul de consolidare a capacităților instituțiilor statului în spiritul unor practici și valori democratice, prezintă o capacitate substanțială de prevenire a conflictelor, principiu central al cooperării multilaterale sub egida OSA.

În prezent, în condițiile afirmării tot mai puternice a emancipării economice și politice a statelor latino-americane de sub dominația economică și politică a Statelor Unite, continuă tendința pentru

²³⁰ PETER J. Meyer, *Organization of American States: Background and Issues for Congress*, Congressional Research Service 2018, p. 10 - 11

²³¹ CICTE, Report of the Executive Secretariat of CICTE, CICTE/INF/4/17 corr. 1, April 20, 2017

reforma Cartei OSA, fiind folosită în mai multe situații în interesele Statelor Unite, afirmă autorul român Constantin-Gheorghe Balaban.²³²

Liga Statelor Arabe (LSA)

Liga Statelor Arabe (LSA) sau Liga Arabă este o organizație constituită din statele arabe din Orientul Mijlociu și Africa, formată la Cairo la 22 martie 1945²³³. Organizația apare ca o consecință a *panarabismului* (ideologie care susține unificarea țărilor din Africa de Nord și Asia de Vest de la Oceanul Atlantic la Marea Arabiei, zonă care este denumită „lumea arabă”) având următoarele scopuri:

- consolidarea relațiilor dintre statele membre și coordonarea activităților politice cu scopul de a realiza o colaborare strânsă între ele, de a-și proteja independența și suveranitatea și de a lua în considerare în mod general interesele țărilor arabe;
- realizarea cooperării strânse a statelor membre, ținând cont de structura fiecăruia dintre aceste state și de condițiile care predomină în acestea, în următoarele domenii:
 - (a) chestiuni economice și financiare, inclusiv comerț, vamă, valută, agricultură și industrie;
 - (b) comunicații, inclusiv căi ferate, drumuri, aviație, navigație și poște și telegrafe;
 - (c) chestiuni culturale;
 - (d) chestiuni legate de naționalitate, pașapoarte, vize, executare a hotărârilor judecătorești și extrădare;
 - (e) probleme de bunăstare socială;
 - (f) chestiuni de sănătate.

Semnarea, la 13 aprilie 1950, a unui acord de apărare comună și cooperare economică a angajat semnatarii să coordoneze măsurile de apărare.

În temeiul prevederilor art. 5 din Pactul Ligii Arabe, nu se admite recurgerea la forță pentru soluționarea diferendelor dintre două sau mai multe state membre. În cazul în care între ele apare un diferend care nu implică independența unui stat, suveranitatea sau integritatea sa teritorială și în cazul în care cele două părți contendente se adresează Consiliului pentru soluționarea acestui diferend, decizia Consiliului va fi efectivă și obligatorie. În acest caz, statele între care a apărut diferendul nu vor participa la deliberările și deciziile Consiliului. Consiliul va media într-un diferend care poate duce la conflict

²³² BALABAN C.-GH., *Securitatea și dreptul internațional. Provocări la început de secol XXI*. București: Editura C.H.Beck, 2006. 318 p. p. 133

²³³ Pactul Ligii Statelor Arabe, 22.03.1945 https://avalon.law.yale.edu/20th_century/arableag.asp#1

armat între două state membre sau între un stat membru și un alt stat pentru a le concilia. Deciziile referitoare la arbitraj și mediere se iau cu majoritate de voturi.

Iar potrivit dispoziției art. 6 al Pactului, în caz de agresiune sau amenințare de agresiune de către un stat împotriva unui stat membru, statul atacat sau amenințat cu aplicarea forței poate solicita o ședință imediată a Consiliului. Consiliul va stabili măsurile necesare pentru a respinge această agresiune. Decizia se adoptă cu unanimitate de voturi. În cazul în care agresiunea este comisă de un stat membru, votul celui stat nu va fi luat în considerare la întrunirea unanimității.

În cazul în care agresiunea este săvârșită în așa mod încât guvernul statului atacat să nu poată comunica cu Consiliul, reprezentantul celui stat în Consiliu poate cere Consiliului să se întrunească în scopul prevăzut la paragraful precedent. Dacă reprezentantul nu poate comunica cu Consiliul, orice stat membru are dreptul să solicite o întrunire a Consiliului.²³⁴

Rolul Ligii Arabe în rezolvarea diferendelor în regiune nu a fost și nu este eficient. Se poate concluziona că Liga Arabă nu a reușit să adopte hotărâri realiste și nici necesare soluționării situațiilor conflictuale din regiune, în primul rând, din cauza divergențelor interarabe, dar și a punctelor de vedere diferite, ce confruntă lumea arabă.²³⁵

La fel ca Organizația Națiunilor Unite sau Uniunea Europeană, Liga Arabă ca organizație nu dispune de propriile forțe armate. Cu toate acestea, la summit-ul din anul 2007, liderii au decis să-și revadă apărarea comună și să înființeze forțe de menținere a păcii care să fie desfășurate în Sudul Libanului, Etiopia, Somalia, Republica Irak și în alte regiuni problematice.²³⁶

O ruptură majoră în organizație a apărut ca urmare a invaziei Irakului în Kuweit în anul 1990 și a angajării ulterioare a națiunilor occidentale - în primul rând Statele Unite ale Americii - în eliberarea Kuweitului, la cererea Arabiei Saudite. Implicarea forțelor străine a fost aprobată de Arabia Saudită, Egipt, Siria, Maroc, Qatar, Bahrain, Kuweit, Emiratele Arabe Unite, Liban, Djibouti și Somalia; toți, cu excepția ultimelor trei, au avut un anumit nivel de angajament militar în conflict. Liga Arabă a fost forțată să se adapteze la schimbările bruște din lumea arabă atunci când protestele populare, cunoscute sub denumirea de "Primăvara Arabă", au izbucnit în mai multe țări din Orientul Mijlociu și Africa de Nord la sfârșitul anului 2010 – începutul anului 2011. În februarie 2011, Liga Arabă a suspendat participarea Libiei în organizație, iar în martie a sprijinit

²³⁴ BALABAN C.-GH., *Securitatea și dreptul internațional. Provocări la început de secol XXI*. București: Editura C.H.Beck, 2006. 318 p. p. 137

²³⁵ BALABAN C.-GH., *Securitatea și dreptul internațional. Provocări la început de secol XXI*. București: Editura C.H.Beck, 2006. 318 p. p. 137

²³⁶ Britannica, The Editors of Encyclopaedia. "Arab League". Encyclopedia Britannica, 8 Sept. 2022, <https://www.britannica.com/topic/Arab-League>. Accesată: 23 octombrie 2022.

inițiativa interzicerii survolurilor de-asupra statului, pentru a-i proteja pe oponenții liderului libian Muammar al-Qaddafi de atacurile aeriene ale forțelor loiale.²³⁷

Participarea Libiei în Liga Arabă a fost restabilită în august sub reprezentarea Consiliului Național de Tranziție (TNC), după înlăturarea lui Qaddafi. Între timp, pe măsură ce revolta din anul 2011 din Siria a devenit din ce în ce mai violentă, Liga Arabă a ajuns la un acord cu guvernul sirian în noiembrie pentru a pune capăt campaniei sângeroase de 10 luni împotriva protestatarilor pașnici din Siria. La mai puțin de două săptămâni, pe fondul informațiilor despre faptul forțele siriene au continuat să ucidă protestatari în ciuda acordului, în cadrul Ligii Arabe statele au votat pentru suspendarea participării Siriei la activitățile organizației.²³⁸

În anul 2012, Secretariatul General al Ligii, împreună cu Organizația Femeilor Arabe și UN Women, au dezvoltat și adoptat Strategia regională arabă „*Protecția femeilor arabe: pace și securitate*”. Strategia se bazează pe drepturile omului și pe dreptul umanitar internațional, în special pe acele prevederi care se referă în mod specific la pace și securitate. Ea abordează problema securității din perspectiva securității umane și se concentrează pe obligațiile de a proteja femeile de toate formele de violență bazată pe gen în perioade de pace și conflict, precum și pe exercitarea tuturor drepturilor lor fără discriminare. Strategia face referire clară la Rezoluția 1325 a Consiliului de Securitate al ONU și la pilonii săi (participare, prevenire, protecție și ajutor și recuperare), precum și la rezoluțiile ulterioare ale Consiliului de Securitate în domeniu.²³⁹

Convenția Arabă pentru Reprimarea Terorismului²⁴⁰ a fost adoptată de Consiliile Miniștrilor Justiției și Afacerilor Interne în anul 1998 și de atunci a fost ratificată de 16 state membre. Convenția include multe prevederi problematice, inclusiv o definiție prea largă a terorismului, criticată în repetate rânduri. În temeiul prevederilor articolului 2 al Convenției indicate, prin terorism urmează a fi înțeleasă orice faptă sau amenințare cu violența, indiferent de motivele sau scopurile sale, care are loc în promovarea unei agende penale individuale sau colective și care urmărește să semene panică în rândul oamenilor, provocând frica prin vătămarea acestora sau punându-le viețile, libertatea sau securitatea în pericol, sau căutând să provoace daune

²³⁷ Ibidem

²³⁸ Ibidem

²³⁹ RISHMAWI M., *The Ligue of Arab States, Human Rights Standards and Mechanisms, Towards further civil society engagement: A manual for practitioners*, 2015 Open Society Foundations and Cairo Institute for Human Rights Studies, p. 86

²⁴⁰ https://www.unodc.org/images/tldb-f/conv_arab_terrorism.en.pdf

mediului sau instalațiilor sau proprietăților publice sau private ori de a le ocupa sau de a le confisca ori de a pune în pericol resursele naționale.

Prin urmare, nu numai acțiunea în sine, ci și amenințarea cu asemenea fapte, care poate îmbrăca forma libertății de exprimare în conformitate cu dreptul internațional, poate fi considerat un act de teroare. Convenția, deși permite arestarea și detenția, nu impune respectarea garanțiilor unui proces echitabil. De asemenea, permite aplicarea pedepsei cu moartea în cazuri care nu sunt strict limitate la „cele mai grave infracțiuni”, așa cum este cerut de dreptul internațional.

Raportorul special al ONU pentru promovarea și protecția drepturilor omului și a libertăților fundamentale în lupta împotriva terorismului și-a exprimat îngrijorarea față de legislația egipteană, care include o definiție largă a terorismului similară cu cea din Convenția arabă și riscă să includă fapte care nu presupun o legătură suficientă cu crimele teroriste violente.²⁴¹

Organizația Cooperării Islamice (OCI) este a doua organizație după Națiunile Unite, după criteriul geografic, numărând 57 de state răspândite pe patru continente. Organizația vorbește din numele întregii comunități musulmane. În spiritul promovării păcii și armoniei globale între diferitele popoare ale lumii, acesta acționează pentru a proteja interesele lumii musulmane.²⁴²

Organizația a fost înființată ca urmare a unei decizii a summit-ului istoric care a avut loc la Rabat, Regatul Maroc, la 12 Rajab 1389 Hijra (25 septembrie 1969) în urma incendierii criminale a Moscheii Al-Aqsa din Ierusalim ocupat.

Prima Cartă a OCI a fost adoptată de cea de-a 3-a Sesiune desfășurată în 1972. Carta OCI²⁴³ a stabilit obiectivele și principiile organizației și scopurile fundamentale pentru a consolida solidaritatea și cooperarea între statele membre.

Pentru a ține pasul cu schimbările care au loc în întreaga lume, Carta a fost modificată. Actuala Cartă a OCI a fost adoptată la cel de-al unsprezecelea Summit Islamic, care a avut loc la

²⁴¹ RISHMAWI M., *The Ligue of Arab States, Human Rights Standards and Mechanisms, Towards further civil society engagement: A manual for practitioners*, 2015 Open Society Foundations and Cairo Institute for Human Rights Studies, p. 87

²⁴² SHARQIEH I.: Can the Organisation of Islamic Cooperation (OIC) resolve conflicts? *Peace and Conflict Studies*, Volumul 19, Nr. 2, p. 162-179

²⁴³ Charter of the Organisation of Islamic Cooperation, 1972 https://www.oic-oci.org/upload/documents/charter/en/oic_charter_2018_en.pdf

Dakar în perioada 13-14 martie 2008 și va servi drept piatră de temelie a viitoarelor activități islamice ale organizației, în conformitate cu cerințele secolului XXI.²⁴⁴

Cea de-a treia sesiune extraordinară a Summit-ului islamic, desfășurată la Mecca în decembrie 2005, a prezentat planul cunoscut sub numele de Programul de acțiune pe zece ani pentru a răspunde problemelor cu care se confruntă statele membre ale OCI în secolul XXI. La sfârșitul anului 2015 acesta a fost finalizat cu succes. De atunci, a fost aprobată un nou plan pentru perioada 2016–2025. Noul program *OIC-2025*, care are 107 obiective și se concentrează pe 18 sectoare cheie, se bazează pe Carta OCI. Preocupările privind pacea și securitatea, Palestina și Al-Qaeda, reducerea sărăciei, contraterorismul, investițiile și finanțele, securitatea alimentară, știința și tehnologiile, schimbările climatice și durabilitatea, moderarea, cultura și armonia interconfesională, sprijinul acordat femeilor și acțiunea umanitară islamică se numără printre domeniile care ar trebui să primească o atenție prioritară.²⁴⁵

Carta OCI, în articolele 27 și 28, stabilește poziția Organizației în materia securității, astfel Statele membre, părți la orice diferend, a cărui continuare poate fi în detrimentul intereselor OCI sau poate pune în pericol menținerea păcii și securității internaționale, caută o soluție prin bune oficii, negociere, anchetă, mediere, conciliere, arbitraj, soluționare judiciară sau alte mijloace pașnice la alegere. În acest context, bunele oficii pot include consultarea Comitetului Executiv și a Secretarului General. De asemenea, se statuează că Organizația poate coopera cu alte organizații internaționale și regionale în scopul menținerii păcii și securității internaționale și soluționării diferendelor prin mijloace pașnice.²⁴⁶

OCI a depus întotdeauna eforturi pentru a soluționa diferendele dintre statele sale membre în mod pașnic. Organizația s-a descurcat destul de bine în acest domeniu în primii săi ani de activitate, în special când a participat în calitate de mediator între Iordania și Organizația pentru Eliberarea Palestinei (OEP) (șefii de stat ai Arabiei Saudite și Egiptului jucând un rol semnificativ) și între Bangladesh și Pakistan (Secretarul General al OCI revenindu-i rolul principal). Conducerea competentă a OIC poate fi creditată cu aceste realizări. Cu toate acestea, la începutul anilor 1980, organizația nu a fost în măsură să convingă Iranul și Irakul să accepte recomandările Comitetului Islamic de Pace pe care îl înființase. Tensiunea sectara care a urmat invaziei din 2003 a Irakului a atins niveluri fără precedent de violență între sunniții și șiiții ai tarii. Violența a vizat

²⁴⁴ SHARQIEH I.: Can the Organisation of Islamic Cooperation (OIC) resolve conflicts? *Peace and Conflict Studies*, Volumul 19, Nr. 2, p. 162-179

²⁴⁵ Ibidem

²⁴⁶ Ibidem

civili obișnuiți, lăcașe sfinte, moschei, cimitire și zone rezidențiale. Nivelul larg răspândit și vicios de violență a necesitat un proces de reconciliere națională. OCI a contactat liderii sunniți și șiiți și i-a invitat la o întâlnire de reconciliere la Mecca. Pentru a asigura succesul, OCI și-a asigurat sprijinul tuturor părților interesate implicate în conflictul din Irak. În plus, OCI a acordat o atenție deosebită orei și locului întâlnirii în vederea concilierii. OCI a optat pentru Ramadan, octombrie 2006, și Mecca - cele mai sfinte perioadă și locație pentru musulmani. Dimensiunea religioasă a timpului și locului a adăugat un impuls moral considerabil pentru ca părțile să demonstreze o atitudine cooperantă. Aproximativ 50 de savanți musulmani irakieni, reprezentând atât comunitățile sunnite, cât și cele šiite, s-au întâlnit și, după lungi discuții, au semnat ceea ce a devenit cunoscut sub numele de Declarația de la Mecca, prin care se solicita să fie întreprinse măsuri practice pentru a pune capăt violenței sectare, inclusiv formarea de comitete în diferite zone ale Irakului și organizarea de seminarii ale liderilor și savanților religioși sunniți și šiiti.²⁴⁷

Promisiunea OCI în domeniul medierii conflictelor în lumea musulmană provine în mare măsură din „competența culturală” și caracterul său religios. Acest lucru s-a dovedit a fi avantajos în Somalia, unde Mișcarea Shabab a fost mai receptivă la ajutorul unei organizații islamice, permițând OCI să „deschidă ușa” altor donatori internaționali.²⁴⁸

Eșecul guvernării în Somalia în anul 1991, împreună cu seceta și foametea au dus la o criză umanitară catastrofală, care a cauzat moartea a aproape un milion de oameni. În anul 1993, Națiunile Unite a intervenit ca reacție la criză, dar, din păcate, procesul de pace susținut de ONU nu a înregistrat progrese suficiente. De asemenea, OCI a încercat să contribuie la eforturile de salvare a Somaliei prin înființarea unui grup de contact. Din păcate, realitățile de pe teren s-au dovedit a fi foarte complexe, iar eforturile OCI în cele din urmă s-au dovedit a fi sterile. Etiopia a intervenit militar în Somalia în anul 2006. Această acțiune a oferit o nouă dinamică care a condus la revenirea asupra discuțiilor privind pacea. OCI a participat la procesul de negocieri ce a permis semnarea acordului din Djibouti din august 2008 între Guvernul Federal de Tranziție al Somaliei și Alianța pentru Eliberarea Somaliei, precum și la extinderea parlamentului de tranziție și la alegerea un nou președinte. În plus, OCI a sprijinit eforturile de pace care au urmat semnării acordului de la Djibouti și a devenit activă în Grupul Internațional de Contact pentru Somalia.²⁴⁹

²⁴⁷ Ibidem

²⁴⁸ Ibrahim Sharqieh: Can the Organisation of Islamic Cooperation (OIC) resolve conflicts? Peace and Conflict Studies, Volumul 19, Nr. 2, p. 162-179.

²⁴⁹ Ibidem

Pe scurt, intervenția OCI în Somalia a contribuit efectiv la eforturile de ajutor umanitar, mai ales într-un moment în care grupul Shahab, care avea încredere doar în OCI pentru a furniza asistență umanitară, a forțat multe organizații internaționale să părăsească regiunea. OCI a oferit acces la zonele afectate care erau separate de restul lumii, a oferit un cadru de coordonare a acțiunilor cu statele membre ale OCI și a coordonat semnarea memorandumurilor de înțelegere cu organizațiile internaționale.²⁵⁰

Deși OCI nu dispune de resurse financiare substanțiale, de propriile contingente armate, prin urmare nu se poate impune pe cale militară în vederea asigurării păcii și securității regionale, ponderea sa politică este incontestabilă. Considerăm că OCI ar putea deveni un aliat puternic al ONU datorită instrumentelor politico-diplomatice de soluționare a diferendelor internaționale la care recurge în cel mai reușit mod. Evident, OCI ar putea participa în calitate de terț în vederea medierii diferendelor regionale apărute între statele membre ale altor organizații regionale.

Uniunea Africană (UA)

Este incontestabil faptul că Uniunea Africană este o continuare a mișcării importante care a început în ultimii ani ai colonialismului pe continentul african. Această mișcare s-a centrat pe tipul și caracterul relațiilor viitoare dintre noile state africane independente în raport cu sistemul internațional actual. Uniunea Africană (UA) a devenit în timp o organizație continentală formată din 55 de state membre aflate pe continentul african. UA a fost anunțată prin Declarația din Sirt, Libia, la 9 septembrie 1999, prin care statele au declarat înființarea Uniunii Africane. Organizația a fost fondată la 26 mai 2001 la Addis Abeba, Etiopia, și a început activitatea la 9 iulie 2002 la Durban, Africa de Sud.²⁵¹

Articolul 3 al Actului Constitutiv al UA, adoptat la Lome, Togo, la 11 iulie 2000, prevede obiectivele organizației. Ele indică un efort clar al statelor de a renunța la trecut și de a reflecta noile preocupări ale liderilor africani și ale continentului în general. Obiectivele includ, *inter alia*, necesitatea de a obține o mai mare unitate și solidaritate între țările africane și popoarele din Africa; apărarea suveranității, integrității teritoriale și independenței membrilor săi; promovarea și apărarea pozițiilor comune africane pe probleme de interes pentru continent și pentru popoarele acestuia; promovarea păcii, securității și stabilității pe continent; promovarea principiilor și

²⁵⁰ *Ibidem*

²⁵¹ THABO MBEKI (9 iulie 2002). „Lansarea Uniunii Africane, 9 iulie 2002: Discursul președintelui UA, președintele Thabo Mbeki”. Stadionul ABSA, Durban, Africa de Sud: africa-union.org. Arhivat din original la 3 mai 2009

instituțiilor democratice, participarea populară și buna guvernare; promovarea și protecția drepturilor omului și ale popoarelor.

Unul dintre obiectivele înființării UA a fost gestionarea cu succes a conflictelor violente de pe continent. După cum era de așteptat, UA a stabilit cea mai complexă, extinsă și completă arhitectură de pace și securitate a continentului până în prezent. Noul Consiliu de Pace și Securitate (CPS), care este modelat mai mult sau mai puțin după modelul Consiliului de Securitate al ONU, se află în centrul arhitecturii Uniunii Africane,²⁵² devenind organul decizional principal al organizației în materia prevenirii și soluționării diferendelor.

Principiile directoare ale CPS sunt enumerate în Articolul 4 al Protocolului de creare a acestuia semnat la 9 iulie 2002 la Durban, Africa de Sud, intrat în vigoare în decembrie 2003, și se rezumă la următoarele: soluționarea pașnică a diferendelor și conflictelor; răspunsuri prompte la situațiile de criză pentru a le controla și a împiedica escaladarea lor în conflicte; dreptul Uniunii de a interveni în statele membre în cazul unor circumstanțe grave, inclusiv crime de război, genocid și crime împotriva umanității. Suplimentar, în conformitate cu articolul 4 al Actului constitutiv al UA, statele membre au dreptul de a cere Uniunii asistență pentru restabilirea păcii și securității. De la prima reuniune în anul 2004, CPS a fost activ implicat în legătură cu crizele din Darfur, Comore, Somalia, Republica Democrată Congo, Burundi, Coasta de Fildeș și alte țări. A adoptat rezoluții prin care au fost înființate operațiunile de menținere a păcii ale UA în Somalia și Darfur și impun sancțiuni împotriva persoanelor care subminează pacea și securitatea (cum ar fi interdicțiile de călătorie și înghețarea activelor împotriva liderilor rebeliunii din Comore).²⁵³

De la începutul anilor 1990 până în 2000, Somalia nu a avut un guvern central funcțional. Un acord de pace menit să pună capăt războiului civil care a izbucnit în urma prăbușirii regimului Siad Barre a fost semnat în 2006, după mulți ani de negocieri. Cu toate acestea, noul guvern a fost aproape imediat amenințat de noi violențe. În februarie 2007, Uniunea Africană (UA) și Uniunea Europeană (UE) au lucrat împreună pentru a înființa Misiunea Uniunii Africane în Somalia (MUAS). Scopul MUAS a fost de a crea o fundație care, spera, să ofere ajutor persoanelor dintre cele mai vulnerabile din Somalia și să mențină pacea în regiune.

În toamna anului 2011, forțele MUAS, împreună cu forțele kenyene și etiopiene, au lansat un set de atacuri ofensive asupra al-Shabaab (grup extremist islamic aflat în opoziție). În aceste atacuri, forțele MUAS au reușit să recupereze orașe cheie, inclusiv capitala somaleză Mogadishu.

²⁵² TOURAY, O. A. *The African Union the first ten years*. Rowman and Littlefield, 2016. Maryland.

²⁵³ Ibidem

Deși s-au făcut multe progrese în vederea stabilirii păcii în regiune, trebuie totuși remarcat faptul că forțele Uniunii Africane sunt încă atacate în mod regulat.²⁵⁴

În martie 2012, în Mali a avut loc o lovitură de stat militară, în contextul în care o alianță a forțelor tuaregi și islamiste a cucerit nordul, determinând accederea la putere a islamiștilor. Aceste circumstanțe au provocat moartea a sute de soldați malieni și la pierderea controlului asupra taberelor și pozițiilor lor. După o intervenție militară care a beneficiat de sprijinul trupelor franceze, regiunea deținea controlul armatei maliene. Pentru a reinstala controlul autorităților locale, UA a contribuit la formarea unui guvern interimar, sprijinindu-l și organizând alegeri prezidențiale în Mali în iulie 2013.²⁵⁵

În timp ce multe state africane au participat cu siguranță la numeroase operațiuni de menținere a păcii, în special sub auspiciile ONU – și mai recent, în cadrul aranjamentelor subregionale – este, de asemenea, adevărat că majoritatea dintre ele au fost capabile să asigure doar componenta umană a operațiunilor, trupele. Alte necesități, cum ar fi uniforme, transportul, indemnizațiile și chiar însemnele etc., erau adesea furnizate de un terț din afara continentului în cadrul unor aranjamente speciale, pentru a-și desăvârși participarea la operațiuni. Aceasta a fost experiența și la nivel subregional, cu excepția, din nou, a Africii de Sud. De exemplu, o parte din motivul întârzierii în desfășurarea trupelor ECOWAS în Liberia este lipsa capacității de transport. Ceea ce este clar până acum, așadar, atât din experiențele trecute, cât și din experiențele actuale – Ciad 1981, Burundi în anii 1990 și, mai recent, în Darfur din 2005 – este că nu este încă posibil ca Africa să se angajeze într-o diplomatie preventivă independentă chiar și la nivelul continental fără sprijin extern. Finanțarea insuficientă și absența capacității logistice critice sunt poate cele mai debilitante constrângeri ale operațiunilor de menținere a păcii din Africa.²⁵⁶

Organizația pentru Cooperare de la Shanghai (OCS)

Organizația pentru Cooperare de la Shanghai (OCS) este o organizație politică, economică și de securitate eurasiatică. În ce privește populația și acoperirea geografică, este cea mai mare organizație regională din întreaga lume.²⁵⁷

²⁵⁴ SESAY A., *The African Union: Forward March or About Face-Turn?*, Claude Ake Memorial Papers No. 3 Department of Peace and Conflict Research Uppsala University & Nordic Africa Institute Uppsala, 2008, p. 25

²⁵⁵ SCHULZ B., LANGER R., Peace missions – The long haul, Archived 18 iulie 2014, Wayback Machine

²⁵⁶ SESAY A., *The African Union: Forward March or About Face-Turn?*, Claude Ake Memorial Papers No. 3 Department of Peace and Conflict Research Uppsala University & Nordic Africa Institute Uppsala, 2008, p. 25

²⁵⁷ ALYSON J. K. Bales, DUNAY P., PAN GUANG, TROITSKIY M., *The Shanghai Cooperation Organization*, SIPRI Policy Paper No. 17, Stockholm International Peace Research Institute, 2007 p. 11

Carta OCS a fost semnată la 7 iulie 2002 și a intrat în vigoare la 19 septembrie 2003. Liderii Republicii Chineze, Kazahstanului, Kârgâzstanului, Rusiei, Tadjikistanului și Uzbekistanului s-au reunit la Shanghai pentru a anunța formarea unei noi organizații cu strânse legături politice și economice. De atunci, mai multe state li s-au alăturat. Anumite state participă în calitate de observatori sau parteneri de discuții. Organizația a fost deseori descrisă ca un efort comun ruso-chinez de a submina influența geopolitică a NATO și a SUA în Eurasia și în alte părți ale lumii.

258

Interesele Rusiei în OCS sunt interconectate cu cel puțin patru sfere principale de influență: Asia Centrală, legăturile dintre China și Federația Rusă, Occidentul (în special SUA) și politica globală. În relațiile Federației Ruse cu statele din Asia Centrală, OCS joacă un rol suplimentar și de consolidare. Federația Rusă își desfășoară cele mai importante relații bilaterale având la dispoziție resursele Comunității Statelor Independente (CSI) și Organizației Tratatului de Securitate Colectivă pentru organizarea relațiilor multilaterale de securitate ale regiunii. OCS se prezintă în calitate de structură extrem de valoroasă pentru Rusia contribuind la consolidarea cooperării, asigurarea balanței de puteri, ce se schimbă treptat, în special în relațiile ruso-chineze. Totuși, mai degrabă decât factorul chinez, mulți analiști au văzut concurența cu SUA și NATO drept motivul real pentru fondarea OCS de către Federația Rusă.²⁵⁹

Deși nu a progresat atât de rapid după cum a fost prezis de multe voci, OCS și-a consolidat rolul de centru pentru coordonarea aspectelor specifice ale politicii economice și de securitate și a devenit un actor important care contribuie la conturarea politicii regionale și securității în Eurasia.²⁶⁰

OCS se concentrează în primul rând pe problemele legate de securitate, identificând frecvent terorismul, separatismul și extremismul drept principalele pericole cu care se confruntă. Aceste aspecte sunt prevăzute inclusiv în art. 1 al Cartei Organizației, unde sunt indicate principalele obiective ale acesteia, printre care figurează consolidarea cooperării multidisciplinare în menținerea și consolidarea păcii, securității și stabilității în regiune și promovarea unei noi ordini internaționale politice și economice democratice, corecte și raționale; cooperarea în vederea contracarării în comun a terorismului, separatismului și extremismului în toate manifestările lor,

²⁵⁸ Ibidem

²⁵⁹ ALYSON J. K. BAILES, PÁL DUNAY, PAN GUANG, TROITSKIY M., *The Shanghai Cooperation Organization*, SIPRI Policy Paper No. 17, Stockholm International Peace Research Institute, 2007 p. 11

²⁶⁰ ARIS S., *Shanghai Cooperation Organization MAPPING MULTILATERALISM IN TRANSITION NO. 2*, International Peace Institute p. 1

lupta împotriva traficului ilicit de substanțe narcotice și arme și a altor tipuri de activități criminale cu caracter transnațional, precum și a migrației ilegale.

În anul 2004 sub egida OCS a fost înființată Structura Regională Antiteroristă (SRA). Această organizație este însărcinată cu crearea și menținerea unei baze de date cu teroriști, separatiști și extremiști care operează în regiune, precum și acționând ca un hub pentru schimbul de informații și armonizarea politicilor și legilor împotriva terorismului între statele sale membre.

261

Organizația redefinește și războiul cibernetic, spunând că diseminarea de informații „dăunătoare sferelor spirituale, morale și culturale ale altor state” ar trebui considerată o „amenințare pentru securitate”. Un acord adoptat în anul 2009 a definit „războiul informațional”, parțial, ca un efort al unui stat de a submina „sistemele politice, economice și sociale” ale altuia. OCS susține că „spațiul său informațional” trebuie securizat, pentru a preveni infiltrarea vocilor destabilizatoare din punct de vedere politic din afara regiunii. După cum a subliniat Alica Kizekova, „OCS pledează pentru restrângerea difuzării de informații care provoacă cele „trei rele” (terorism, extremism, separatism) și împiedicarea altor națiuni să-și folosească tehnologiile de bază pentru a submina stabilitatea și securitatea economică, socială și politică.”²⁶²

Comerțul ilegal cu narcotice a devenit o problemă gravă la mijlocul anilor 2000. Această cauzat intensificarea rutei comerciale pentru substanțele narcotice din câmpurile de mac din Afganistan, prin Asia Centrală, Rusia și, eventual, până în Europa. OCS a adoptat o strategie anti-drog pentru anii 2011-2016 și lucrează la coordonarea politicilor interne ale membrilor săi pentru a forma un răspuns unitar la nivel regional. În plus, OCS lucrează cu alte cadre regionale și globale axate pe combaterea traficului de substanțe ilegale.²⁶³

În pofida negărilor frecvente a naturii militare a OCS și a neînțelegerilor dintre membri săi în ceea ce privește cooperarea militară și de securitate, se pot discerne cinci evoluții recente care indică direcția evoluției OCS spre o organizație de securitate complet dezvoltată. Aceste evoluții sunt următoarele: îmbinarea de evenimente militare și politice, conceptul de „asistență militară”, cooperarea dintre OCS și Organizația Tratatului de Securitate Colectivă, realizarea manevrelor comune, mecanismele de răspuns de securitate. „Misiunea de pace 2007” a fost încă un pas în această direcție, prin combinarea jocurilor de război cu Summitul OCS de la Bishkek. În plus,

²⁶¹ Kizekova A., “The Shanghai Cooperation Organisation: Challenges in Cyberspace,” Rajaratnam School of International Studies Commentaries, No. 33 (February 22, 2012)

²⁶² Ibidem

²⁶³ *Op. cit.*, p. 5

„Misiunea de pace 2007” a fost primul exercițiu de război convențional la scară largă la care au participat toți membrii OCS. Prezența observatorilor Organizației Tratatului de Securitate Colectivă la exercițiile „Issyk-Kul Antiterorism 2007”, precum și la exercițiile „Misiunea de pace 2007” a arătat și mai mult importanța crescândă a dimensiunii militare ca parte a cadrului de securitate al OCS pe arena internațională. Astfel, exercițiile militare au devenit o parte structurală a activităților OCS și, ca atare, un instrument nu numai pentru politica sa de securitate internă, ci și externă.²⁶⁴

În timp, OSC a demonstrat o legătură strânsă cu ONU. La 2 decembrie 2004, la cea de-a 59-a sesiune plenară a Adunării Generale a ONU a fost adoptată Rezoluția A/RES/59/48 (punctul 151 de pe ordinea de zi) intitulată „Statutul de observator al Organizației de Cooperare de la Shanghai în Adunarea Generală”. Rezoluția a oferit OCS dreptul de a participa la sesiunile și lucrările Adunării Generale în calitate de observator. La 18 decembrie 2009, la cea de-a 65-a reuniune plenară a celei de-a 64-a sesiuni a Adunării Generale a ONU a fost adoptată Rezoluția A/RES/64/183 (punctul 124 de pe ordinea de zi) „Cooperarea dintre Națiunile Unite și Organizația de Cooperare de la Shanghai”. Rezoluția subliniază importanța îmbunătățirii dialogului, cooperării și coordonării dintre sistemul ONU și OCS. Organizația menține contacte periodice de informare cu Secretariatul ONU și cu instituțiile ONU reprezentate la Beijing. În mod tradițional, reprezentanți de rang înalt ai ONU participă la summiturile anuale ale SCO, la invitația țării care deține actuala președinție a OSC. La 5 aprilie 2010, secretarul general al OCS și secretarul general al ONU au semnat o declarație comună privind cooperarea între secretariatele OCS și ONU, la Tașkent. Declarația, printre alte puncte, a declarat intenția părților de a extinde cooperarea în comunicații și schimb de informații.²⁶⁵

OCS a stabilit legături strânse cu instituțiile ONU, inclusiv Oficiul Națiunilor Unite pentru Droguri și Criminalitate (UNODC) și Comisia Economică și Socială pentru Asia și Pacific (UNESCAP). În iunie 2011, la Astana, secretarul general al OCS și directorul executiv al UNODC au semnat Memorandumul de înțelegere între Secretariatul OCS și UNODC.²⁶⁶

În concluzie, ne raliem poziției autorului român Balaban C.-Gh. Care afirmă că aceste asocieri regionale de state constituite cu scopul asigurării securității lor, fie că este vorba de Liga Arabă, Organizația Statelor Americane, Uniunea Africană n-au ajuns, până în prezent, să-și creeze forțe armate

²⁶⁴ DE HAAS M., VAN DER PUTTEN F.P., *The Shanghai Cooperation Organisation Towards a full-grown security alliance?*, Netherlands Institute of International Relations, 2007 p. 19 - 20

²⁶⁵ <http://eng.sectsco.org/cooperation/20170110/192193.html#2>

²⁶⁶ <http://eng.sectsco.org/cooperation/20170110/192193.html#2>

proprii și să-și desfășoare o politică externă comună cât de cât coerentă. Ele se bazează doar pe coordonarea eforturilor lor militare în caz de agresiune, dar și pe intervenția activă pentru soluționarea litigiilor inter și intrastatale. De asemenea, nici alianțele politico-militare zonale n-au fost în totalitate suficient de puternice și de eficace pentru a rezista provocărilor realității contemporane, așa cum a fost cazul Tratatului ANZUS (Australia, Noua Zeelandă, Statele Unite) care a acționat între anii 1951-1992, al Organizației Tratatului Central (CENTO) din 1955-1979.²⁶⁷

4.4. Concluzii la Capitolul 4

Arhitectura securității universale postbelice, după cum a fost demonstrat în capitolul precedent al prezentei lucrări, suferă pe urma imixtiunii factorilor politici în procesul decizional universal în domeniul păcii și securității internaționale. Din păcate, mecanismul universal de securitate colectivă proiectat în temeiul Cartei ONU nu satisface exigențele principiului egalității suverane a statelor membre ale ONU.

Societatea internațională se confruntă în prezent cu o serie de provocări iscate din natura schimbătoare a participanților la relațiile internaționale, dar și a însăși relațiilor internaționale: terorismul și criminalitatea transnațională organizată, poluarea mediului înconjurător, multiple conflicte armate cu și fără caracter internațional, instabilitatea politică în mai multe regiuni ale lumii etc. Toate acestea periclitează grav arhitectura securității colective edificată după cel de-al Doilea Război Mondial.

La scurt timp după crearea organizației cu vocație de universalitate actorii societății internaționale au sesizat importanța suplinirii mecanismului universal cu structuri regionale care ar urmări, inclusiv, asupra realizării angajamentelor statelor asumate în baza Cartei ONU, și care, totodată, ar fi mai aproape de așteptările statelor la capitolul securitate și stabilitate regională.

Apariția în practic toate regiunile lumii a sistemelor colective de securitate răspunde plener năzuințelor statelor de securitate și coexistență pașnică, dar și se pliază perfect pe conceptul de securitate globală promovată de Organizația Națiunilor Unite.

Organizațiile regionale de securitate demonstrează flexibilitate și dinamism în activitatea lor. După cum a fost demonstrat în prezentul capitol, Organizația Conferinței Islamice, Uniunea Africană, Liga Statelor Arabe, datorită atribuțiilor delegate de statele membre, au reușit să se manifeste convingător în domenii ce nu țin neapărat de dimensiunea militară a securității, extinzându-și explicit și implicit arealul activității.

²⁶⁷ BALABAN C.-GH., *Securitatea și dreptul internațional. Provocări la început de secol XXI*. București: Editura C.H.Beck, 2006. 318 p. p. 138

Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa, în pofida numărului impunător a statelor membre, care exced deja continentul european, nu-și poate realiza competențele, prezentând carențe grave ale personalității juridice internaționale. Doar înlăturând neajunsurile iscate din lipsa unui act constitutiv al organizației, va fi valorificată plenar misiunea acestei structuri pe segmentul securității și stabilității regionale.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

În urma efectuării unei analize pluriaspectuale a rolului organizațiilor internaționale în menținerea păcii și stabilității mondiale, am formulat următoarele concluzii generale:

1. Cercetarea rolului organizațiilor internaționale în contextul reflecțiilor doctrinare contemporane, de regulă, este realizată în mod neconsolidat, anumite implicații fiind regăsite la diverse tematici consacrate ramurilor și instituțiilor dreptului internațional public. Cel mai elocvent exemplu în acest sens este doctrina autohtonă, care demonstrează că aspectele privind importanța organizațiilor internaționale universale și regionale în contextul menținerii păcii, securității și stabilității, sunt inter alia analizate pe terenul dreptului organizațiilor internaționale, dreptului securității colective, dreptului internațional umanitar, mijloacelor pașnice de soluționare a diferendelor internaționale, dezarmării și neproliferării armelor nucleare, dreptului internațional al mediului, combaterea terorismului internațional.

2. Securitatea este unul din cele mai importante concepte din teoria dreptului internațional și teoria relațiilor internaționale, deoarece se bazează pe siguranța statelor și cetățenilor acestora și ține de probleme complexe de siguranță și pace care sunt legate de diferende și conflicte armate. Conceptul de securitate internațională poate fi abordat ca un sistem de relații internaționale, bazat pe respectul de către toate națiunile a principiilor și normelor de drept internațional, care exclude soluționarea situațiilor și diferendelor internaționale prin forță. Principiile securității internaționale includ coexistența pașnică; securitatea egală pentru toate statele; neaplicarea forței și amenințarea cu aplicarea ei în relațiile internaționale; cooperarea internațională; neimixtiunea în afacerile interne ale statelor etc.

3. Conceptul de stabilitate, tradițional menționat în tratatele internaționale împreună cu cel al securității internaționale, presupune existența unui sistem care se dezvoltă fără aplicarea reală, dar și ipotetică a forței armate. Principiile de menținere a securității, păcii și stabilității reprezintă norme de maximă imperativitate care impun statele să-și ordoneze relațiile, astfel încât dezechilibrul, instabilitatea, haosul și mai ales agresiunea să fie excluse. Ele sunt în esență identice cu anumite principii fundamentale ale dreptului internațional public. Spre regret însă, statele nu întotdeauna se lasă ghidate de respectivele reguli imperative. Iar evenimentele începând cu anul 2010 ce au avut loc în Libia, Siria, Egipt și mai recent, Ucraina, Israel demonstrează faptul că ordonarea relațiilor între statele lumii are loc fără a fi respectate principiile fundamentale de menținere a păcii și stabilității, iar consecințele nerespectării principiilor în cauză sfidează ordinea juridică mondială.

4. Carta ONU impune responsabilitatea principală pentru menținerea păcii și securității internaționale Consiliului de Securitate. Iar atribuțiile Adunării Generale sunt subsidiare în această privință. Teoretic, puterile acordate altor organe decât Consiliul de Securitate în ceea ce privește menținerea păcii și securității internaționale sunt interpretate în mod restrictiv, astfel încât acestea nu au competențe de a impune oricare obligații în sarcina statelor. Cu toate acestea, în pofida faptului că principalele atribuții de menținere a păcii și securității internaționale sunt puse în sarcina Consiliului de Securitate, în practică Adunarea Generală joacă un rol suficient de important, mai ales atunci când Consiliul de Securitate nu poate ajunge la o decizie unanimă și acceptabilă pentru toți membrii, situații care par a fi frecvente. Raportul dintre Consiliul de Securitate și Adunarea Generală nu este unul competitiv; mai degrabă, fiecare organ urmărește să faciliteze activitatea altuia de luare a deciziilor.

5. De la înființarea sa Consiliul de Securitate s-a fost confruntat cu critici consistente și din acel moment au fost enunțate mai multe inițiative pentru a-i reforma atât componența, cât și procedura de adoptare a deciziilor întru a-i spori capacitatea operațională și a contribui eficient la realizarea obiectivelor organizației.

6. În lumea postbelică globalizată Consiliul de Securitate este organul organizației cu vocație de universalitate mandatat să asigure pacea, securitatea și stabilitatea internațională. În condițiile contemporane, Consiliul de Securitate, considerăm, joacă un rol crucial în menținerea stabilității, cel puțin din perspectiva echilibrării actorilor statali hegemoni și păstrarea unui “status-quo”. Totodată, estimăm că în momentul de față actorii societății internaționale conștientizează că blocajele continue în activitatea Consiliului de Securitate subminează mecanismul sancțiunilor internaționale și le reduc considerabil eficiența, aceasta având drept consecință multiplicarea amenințărilor la adresa stabilității internaționale. Or, actorii de rea-credință ar putea fi încurajați de impunitatea creată și ar fi tentați să comită atrocități, având consecințe grave în rândul populației pașnice.

7. Deși nici Adunarea Generală a Națiunilor Unite în calitate de principal organ deliberativ al omenirii și nici Consiliul de Securitate în calitate de organ decizional major în lume nu au putut, și probabil, nu vor putea soluționa definitiv chestiunile internaționale sensibile abordate diferit, Adunării Generale în temeiul Cartei ONU și practicilor stabilite deja mai mult de șapte decenii îi revine rolul specific de a scoate în vizor principalele probleme cu care se confruntă omenirea, să caute și să propună mecanisme comune de soluționare a acestora, mai ales în ceea ce privește asigurarea păcii, securității și stabilității internaționale. În acest context, merită a fi menționată realizarea majoră a sistemului onuzian în vederea interzicerii armamentului nuclear ca cel mai periculos armament creat de ființa umană. Acestui pas uriaș la scară civilizațională i-au

precedat 75 ani de lungi discuții, numeroase evenimente internaționale care le-au prilejuit și la care a participat quasitotalitatea actorilor internaționali. Succesul major obținut este umbrat de ignoranța manifestată de puterile nucleare în procesul elaborării și adoptării și ratificării Tratatului cu privire la interzicerea armelor nucleare.

8. Valorile majore cum sunt pacea, securitatea și stabilitatea internațională își găsesc expresie și transpunere în practică prin activitatea Adunării Generale și Consiliului de Securitate ale Națiunilor Unite, care își centrează eforturile spre a menține și promova aceste valori. Însă, modelele generale de menținere a păcii de asemenea sunt edificate în baza activității notorii ale altor organe ale ONU, care demonstrează că scopurile supreme incluse în Carta ONU nu le sunt străine. Mai mult, analiza activității organelor precum Comitetul Statului Major, Comisia pentru edificarea păcii, Comisia pentru Dezarmare, Comitetul pentru utilizarea pașnică a spațiului extra-atmosferic demonstrează rolul deosebit de important al acestor instituții în cadrul procesului complex de menținere a păcii și securității la scară globală.

9. Eforturile ONU în menținerea păcii, securității și mondiale sunt consolidate la scară regională prin mecanisme de securitate colectivă a statelor. La momentul actual, NATO (Alianța Tratatului Atlanticului de Nord) este una din cele mai influente organizații paramilitare pe plan internațional. Dacă la origini, aceasta prezenta un antipod al Uniunii Sovietice și Organizației Tratatului de la Varșovia, acum NATO și-a extins substanțial propriile competențe la nivel regional și global. Domeniile pentru care NATO își stabilește direcțiile primordiale de activitate, se referă la securitate și apărare, neproliferarea armelor nucleare, securitatea economică, securitatea energetică și combaterea infracțiunilor cibernetice, în afară de aceste preocupări, membrii alianței consolidându-și eforturile comune pentru a instaura pacea și stabilitatea la scara mondială prin organizarea și dislocarea operațiunilor militare și umanitare în teren.

10. Opinia comunității internaționale pe marginea operațiunilor și misiunilor organizate și desfășurate de către Alianță în întreaga lume, nu este uniformă. În unele cazuri forțele aliate au fost dur criticate de politicieni și, mai cu seamă, juriști și specialiști în relații internaționale, pentru desfășurarea de operațiuni militare în afara autorizării exprese de către Consiliul de Securitate al ONU, astfel NATO excedând limitele actului constitutiv și chiar încălcând grav normele și principiile imperative ale dreptului internațional public și a conviețuirii pașnice între popoarele lumii.

11. Activitățile OSCE în contextul asigurării securității și stabilității internaționale acoperă aspecte ce țin de prevenirea conflictelor, promovarea respectării depline a drepturilor omului și a libertăților fundamentale etc. În viziunea OSCE pe terenul democrației, un rol aparte

îi revine parlamentului legitim și opoziției loiale. Acest lucru nu poate fi construit peste noapte, chiar și astăzi există o mare varietate de misiuni OSCE pe probleme de guvernare democratică.

12. Misiunea OSCE în Moldova a fost dislocată în teren la 25 aprilie 1993, având sarcina primordială de a facilita rezolvarea politică durabilă și definitivă a conflictului din teritoriul RM care implică intenția secesionistă a populației predominant ruse din Transnistria. Statutul misiunii a fost stabilit prin memorandumul-acord încheiat cu Guvernul Moldovei și autoritățile Transnistriei, misiunea OSCE fiind investită să îndeplinească trei sarcini majore – peace-making (instaurarea păcii), peacekeeping (menținerea păcii) și peacebuilding (edificarea păcii). Deși cu eforturile consolidate ale misiunii OSCE în Moldova conflictul de pe Nistru a fost înghețat, în cei peste 30 de ani așa și nu a fost stabilită o soluție definitivă pentru soluționarea acestuia, fapt care alături de recenta criză din Ucraina pune sub un mare semn de întrebare sistemul colectiv de securitate stabilit în Europa de la prăbușirea zidului Berlinului încoace.

13. Cu referire la organizațiile regionale neeuropene de securitate colectivă este necesar să menționăm că acestea contribuie activ la realizarea obiectivelor de pace și securitate ale ONU la scară regională ținând cont de particularitățile dezvoltării entităților statale din aceste părți ale lumii. Astfel, Uniunea Africană este o continuare a mișcării importante care a început în ultimii ani ai colonialismului pe continentul african. Această mișcare s-a centrat pe tipul și caracterul relațiilor viitoare dintre noile state africane independente în raport cu sistemul internațional actual. La rândul său, Organizația Statelor Americane se evidențiază prin capacitatea de a acționa la nivel politic și tehnic, alături de asistența oferită în procesul de consolidare a capacităților instituțiilor statului în spiritul unor practici și valori democratice, contribuind în asemenea mod la realizarea componentei de prevenire a conflictelor.

Având în vedere concluziile generale formulate, estimăm oportun, în contextul prezentei cercetări, să propunem anumite recomandări, inclusiv de lege ferenda, care în opinia noastră ar consolida și spori rolul organizațiilor internaționale în vederea asigurării păcii și stabilității mondiale:

1. Reformarea Consiliului de Securitate al ONU, astfel încât să fie eliminat dreptul de veto absolut al membrilor permanenți, cu opțiunea adoptării unei decizii în baza votului majorității calificate a membrilor Consiliului de Securitate pe alte probleme decât cele de procedură de pe agenda Consiliului.

2. Stabilirea și dezvoltarea competențelor în domeniul menținerii securității și stabilității mondiale a Adunării Generale a ONU, astfel încât aceasta din urmă să poată lua o decizie investită cu putere juridică în circumstanțele în care activitatea Consiliului de Securitate este blocată prin lipsa consensului între membrii săi permanenți.

3. Revitalizarea organismelor internaționale regionale prin depolitizarea factorilor de decizie în aspectele care țin de pacea, securitatea și stabilitatea lumii, precum și lichidarea organismelor internaționale care nu mai sunt viabile, iar existența acestora este mai degrabă formală decât operațională (ex. CSI).

4. Cu referire la sistemul de drept al Republicii Moldova, în urma realizării prezentei investigații științifice venim cu sugestia de adoptare a unei legi cu privire la neutralitatea permanentă, prin care vor fi expuse conceptele-cheie ale acestui statut: fundament, angajamente, limite, participare la sisteme de securitate colectivă și la operațiunile de menținere a păcii.

5. Prin acest demers științific, pe care-l considerăm oportun în condițiile lumii globalizate afectate de numeroase situații, diferende și conflicte armate, ne raliem eforturilor întreprinse de savanți și experți și îndemnăm statele să răspundă chemărilor Organizației Națiunilor Unite de a-și conjuga eforturile în vederea reglementării și realizării dezarmării nucleare. Or, fără participarea puterilor nucleare la primul instrument juridic universal menit să interzică cea mai periculoasă armă, cooperarea statelor în temeiul Tratatului privind interzicerea armelor nucleare, adoptat în anul 2017, nu va putea atinge obiectivul pentru care acesta a fost încheiat.

BIBLIOGRAFIE

1. Achieving peace and security in a world of turmoil, An Arduous Challenge for the OIC, Statistical, Economic and Social Research and Training Centre for Islamic Countries (SESRIC), 2019, 138 p. [citat la 24.11.2022]. Disponibil: <https://www.kpsrl.org/sites/default/files/2019-02/Achieving%20peace%20and%20Security.pdf>.
2. Actul Constitutiv al Uniunii Africane, Lome, Togo, adoptat: 11.07.2000. [citat la 14.10.2022]. Disponibil: <https://au.int/sites/default/files/treaties/7758-treaty-0021>.
3. Actul Final al Conferinței de la Helsinki pentru Securitate și Cooperare în Europa, Helsinki, Finlanda, adoptat: 01.08.1975. În vigoare pentru RM din 30.01.1992. Publicat în: Tratatate Internaționale, vol. 1, pag. 145. [citat la 15.10.2022]. Disponibil: <https://www.osce.org/helsinki-final-act>.
4. ALABDULJABBAR, Naif Jassim, Cadrul normativ internațional în materie de securitate în contextul crizelor regionale: Autoreferatul tezei de doctor în drept. [online]. ULIM. Chișinău, 2021. 33 p. [citat la 02.11.2022]. Disponibil: <https://ulim.md/wp-content/uploads/2021/05/Autoreferat-rom-ALABDULJABBAR-NAIF-JASSIM.pdf>.
5. ALMQVIST, J. A Critical Review of the Relationship between the UN Security Council and International Criminal Jurisdictions in the Light of the Principle of Judicial Independence. [online]. [Citat la 10.05.2019]. Disponibil : http://www.uam.es/proyectosinv/glg/s_publicaciones/pdf/jessica_isa11.pdf.
6. American treaty on pacific settlement (The Pact of Bogotá), Bogotá, Colombia, 30.04.1948. Disponibil: <http://www.oas.org/juridico/english/treaties/b-29.html>.
7. ANDERSON, N. D. "Re-redefining" International Security. Bringing intent back in. In: The Josef Korbel Journal of Advanced International Studies. [online]. Summer 2012, Vol. 4, p. 27-47. [citat la 22.11.2022]. Disponibil: <https://digitalcommons.du.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1017&context=advancedintlstudies>.
8. ARHILIUC, V. Diplomația preventivă și dreptul internațional. Chișinău: CEP USM, 2004. 274 p. ISBN: 9975-70-485-9.
9. ARHILIUC, V., Misiunea Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE) în Republica Moldova. In: Reprezentanțele organizațiilor internaționale în Republica Moldova: Studii științifice. Chișinău: CEP USM, 2008, 267 p. p. 104.
10. ARHILIUC, V. Diplomația preventivă și securitatea colectivă a statelor. Chișinău: Reclama, 1999. 158 p.
11. ARIS, S. Shanghai Cooperation Organization, Mapping Multilateralism in Transition No. 2. [online]. International Peace Institute. [citat la 25.11.2022]. Disponibil: https://www.ipinst.org/wp-content/uploads/publications/ipi_e_pub_shanghai_cooperation.pdf.
12. ASEAN Declaration (Bangkok Declaration) Bangkok, 8 Augustus 1967. [citat la 15.11.2022]. Disponibil: <https://agreement.asean.org/media/download/20140117154159.pdf>
13. Avis consultatif Licéité de la menace ou de l'emploi d'armes nucléaires, 8 juillet 1996. Cour internationale de justice. Recueil des arrêts. [citat 20.02.2022]. Disponibil: <https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/95/095-19960708-adv-01-00-en.pdf>.
14. Avizul consultativ al Curții Internaționale de Justiție dat în speța Anumite cheltuieli ale Națiunilor Unite (Articolul 17 alin. (2) din Cartă) din 20 iulie 1962. [citat la 10.09.2022].

Disponibil: <https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/49/049-19620720-ADV-01-00-FR.pdf>.

15. BAILES, A., J. K., DUNAY, P., GUANG, P., TROITSKIY, M.. The Shanghai Cooperation Organization. [online]. SIPRI Policy Paper No. 17, Sweden: 2007, Stockholm International Peace Research Institute. ISSN 1653-7548. [citat la 25.11.2022]. Disponibil: <https://www.files.ethz.ch/isn/31817/Polycypaper17.pdf>.
16. BALABAN, C.-GH., Securitatea și dreptul internațional. Provocări la început de secol XXI. București: Editura C.H.Beck, 2006. 341 p. ISBN: 973-655-937-8.
17. BALAN, O. Terorismul – crimă internațională. Chișinău: RECLAMA, 1998. 144 p. ISBN: 9975-9549-0-1.
18. BALAN, O., BEȘLEAGA, G. Terorism și antiterorism. Chișinău: "Elena-V.I.", 2002. 140 p. ISBN: 9975-930-59-X.
19. BIANCHI, A. Assessing the Effectiveness of the UN Security Council's Anti-terrorism Measures: The Quest for Legitimacy and Cohesion. [online]. In: European Journal of International Law. 2007, Vol. 17 no. 5, p. 887 –919. [citat la 22.11.2022]. Disponibil: <https://academic.oup.com/ejil/article/17/5/881/2756288>.
20. BLOKKER, N. Is the Authorisation Authorised? Powers and Practice of the UN Security Council to Authorise the Use of Force by "Coalitions of the Able and Willing". In: European Journal of International Law. [online]. 2000, Vol. 11, no. 3, p. 541–568. [citat la 15.11.2022]. Disponibil: <https://academic.oup.com/ejil/article/11/3/541/384138>.
21. BOOTHBY, D. The United Nations and Disarmament. In: International Relations Studies and the United Nations Occasional Papers. 2002, no. 1, p. 31.
22. BOTHE, M. and others. The OSCE in the Maintenance of Peace and Security: Conflict Prevention, Crisis Management and Peaceful Settlement of Disputes. The Hague/London/Boston: Kluwer Law International, 1997. 557 p. ISBN: 978-90-41-10446-5.
23. Britannica: The Editors of Encyclopaedia. "Arab League". Encyclopedia Britannica, 8 Spet. 2022. [citat la 23.11.2022]. Disponibil: <https://www.britannica.com/topic/Arab-League>.
24. BROWN WEISS, Edith, International Law in a Kaleidoscopic World. [online]. Establishing Norms in a Kaleidoscopic World. Georgetown: Georgetown Law Faculty Publications and Other Works, 2011. [citat la 22.10.2022]. Disponibil: <https://scholarship.law.georgetown.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2635&context=facpub>.
25. Bulletin of the Atomic Scientists. <https://thebulletin.org/doomsday-clock> [citat la 02.11.2022].
26. BURIAN, A., BALAN, O., OSMOCHEȘCU, N., ARHILIUC, V., SÂRCU, D., GAMURARI, V., CIUGUREANU, C., DORUL, O., SUCEVEANU, N., ȚARĂLUNGĂ, V., BLĂȘCU, O. Drept internațional public. Ed. a 5-a completată și actualizată, Chișinău: Centrul Poligrafic, 2021. 767 p. ISBN: 978-9975-129-88-6.
27. Burundi Peace Building Configuration, 30.07.2007. [citat la 15.10.2019]. Disponibil: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=PBC/1/BDI/4.
28. Carta Națiunilor Unite, San Francisco, SUA, adoptată: 26.06.1945, în vigoare: 24.10.1945. În vigoare pentru RM din 02.03.1992. Publicată în: Tratatate Internaționale, vol. 26, pag. 5 [citat la 15.10.2022]. Disponibil: <https://www.un.org/en/about-us/un-charter>.
29. Carta Asociației Națiunilor din Asia de Sud-Est (ASEAN), adoptată la Singapore, la 20 noiembrie 2007

30. Central African Republic Peace Building Configuration, 8.10.2008. [citat la 15.10.2020]. Disponibil: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=PBC/3/CAF/SR.2.
31. Charter of the Arab League, semnată: 22 martie 1945. Disponibil: https://www.files.ethz.ch/isn/125350/8005_arableaguecharter.pdf.
32. 8. Charter of the Organisation of Islamic Cooperation, Rabat, Morocco, semnată: 25.08.1969, în vigoare: 04.03.1972. Disponibil: https://www.oic-oci.org/upload/documents/charter/en/oic_charter_2018_en.pdf.
33. Charter of the Organization of American States, Bogotá, Colombia, adoptată: 30.04.1948, în vigoare: 13.12.1951. Disponibil: <http://www.oas.org/dil/1948%20charter%20of%20the%20organization%20of%20american%20states.pdf>.
34. Charter of the Shanghai Cooperation Organization, Shanghai, adoptată: 15.06.2001. Disponibil: [https://www.iri.edu.ar/publicaciones_iri/manual/Doc.%20Manual/Listos%20para%20subir/ASI A/SHANGAI-ORG/charter_shanghai_cooperation_organization.pdf](https://www.iri.edu.ar/publicaciones_iri/manual/Doc.%20Manual/Listos%20para%20subir/ASI%20A/SHANGAI-ORG/charter_shanghai_cooperation_organization.pdf).
35. CHILEA, D. Drept internațional public. București: Hamangiu, 2007. 352 p. ISBN: 978-973-1720-20-3.
36. CICTE, Report of the Executive Secretariat of CICTE, CICTE/INF/4/17 corr. 1, April 20, 2017. [24.11.2022]. Disponibil: <http://scm.oas.org>.
37. COHEN S. Les États face aux “nouveaux acteurs”. [online]. Article publié initialement dans la revue Politique internationale, n°107, printemps 2005, p. 7. [citat la 01.11.2022]. Disponibil: <https://www.diplomatie.gouv.fr/IMG/pdf/0204-Cohen-FR.pdf>.
38. COLLIN, J.-M. L'Interdiction des armes nucléaires, vendredi 12 mars 2021 [online]. Les Possibles — No. 27 Printemps 2021. [citat la 21.02.2022]. Disponibil: <https://france.attac.org/nos-publications/les-possibles/numero-27-printemps-2021/debats/article/l-interdiction-des-armes-nucleaires>.
39. Committee on the Peaceful Uses of Outer Space (COPUOS) History. [citat la 15.10.2022]. Disponibil: http://www.oosa.unvienna.org/oosa/en/COPUOS/cop_overview.html.
40. Committee on the Peaceful Uses of Outer Space, Fifty-ninth session Vienna, 8-17 June 2016, Proposal of Egypt. [citat la 15.10.2022]. Disponibil: http://www.unoosa.org/res/oosadoc/data/documents/2016/aac_1052016crp/aac_1052016crp_18_0_html/AC105_2016_CRP18E.pdf.
41. Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 12.08.1994, nr. 1.
42. DE HAAS, M., VAN DER PUTTEN, F.-P., The Shanghai Cooperation Organisation Towards a full-grown security alliance?, [online]. Haga: 2007, Netherlands Institute of International Relations, 2007 88 p. ISBN-13: 978-90-5031-120-5. [citat la 24.11.2022]. Diponibil: https://www.clingendael.org/sites/default/files/pdfs/20071100_cscp_security_paper_3.pdf.
43. DE WET, E., WOOD, Sir Michael. Collective Security. [online]. Oxford: 2013, Oxford Public International Law. [citat la 01.11.2022]. Disponibil: <http://opil.ouplaw.com>.
44. DÉCISION No 1117 Organisation pour la sécurité et la coopération en Europe Conseil permanent "DÉPLOIEMENT D'UNE MISSION SPÉCIALE D'OBSERVATION DE L'OSCE EN UKRAINE" 21 March 2014. Disponibil: <https://www.osce.org/files/f/documents/b/7/117385.pdf>

45. Declarația privind principiile de drept internațional ale relațiilor prietenești și de cooperare între state, în conformitate cu Carta Națiunilor Unite, aprobată prin Rezoluția nr. 26/25 a Adunării Generale a ONU din 24 octombrie 1970. Disponibil: [https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/2625\(XXV\)&Lang=F](https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/2625(XXV)&Lang=F).
46. Declarația privind principiile de drept internațional ale relațiilor prietenești și de cooperare între state, în conformitate cu Carta Națiunilor Unite, aprobată prin Rezoluția nr. 26/25 a Adunării Generale a ONU din 24 octombrie 1970. Disponibil: [https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/2625\(XXV\)&Lang=F](https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/2625(XXV)&Lang=F).
47. Declaration on Security in the Americas, Adopted at the third plenary session of October 28, 2003, Mexico City, Mexico. Disponibil: http://www.oas.org/dsd/FIDA/documents/declaration_security.htm#:~:text=Declaration%20on%20Security%20in%20the%20Americas&text=1.,the%20Organization%20of%20American%20States.&text=2.
48. Development and cooperation: Bernadette Schulz, Ruth Langer. Peace missions – The long haul. 27.02-8.2019. Archived 18.06.2014. [citat la 02.11.2022]. Disponibil: <https://www.dandc.eu/en/article/african-peace-and-security-architecture-already-proving-useful-even-though-it-still-work>.
49. Department of Political and Peacebuilding Affairs (DPPA) [citat la 23.12.2022]. Disponibil: <https://dppa.un.org/en/what-we-do>
50. DORUL, O. Neutralitatea-parte componentă a sistemului de securitate colectivă: Autoreferat al tezei de doctor în drept. CEP. Chișinău: 2008.
51. ENDALCACHÉW BAYEH, Theories on the role of international organizations in maintaining peace and security. In: International Journal of Multidisciplinary Research and Development 2014 e-ISSN: 2349-4182p-ISSN: 2349-5979; 1 (7): 34 2014; 1(7): 347-350.
52. FOOTER, M. E., SCHMIDT, J., WHITE, N. D., DAVIES-BRIGHT, L. Security and International Law. Oxford: Hart Publishing, 2016, p. 28. ISBN: 978-1849466349.
53. FRASER, T. Maintaining Peace and Security?: The United Nations in a Changing World. London/New York: Palgrave Macmillan, 2014. 288 p. ISBN: 978-1137032133.
54. FREUDENSCHUB, H. Between Unilateralism and Collective Security: Authorizations of the Use of Force by the UN Security Council. In: European Journal of International Law. 1994, Vol 5, p. 530.
55. HALE, T., HELD, D., YOUNG, K. Gridlock: Why Global Cooperation is Failing when We Need It Most. Cambridge: Polity Press, 2013. 368 p. ISBN: 978-0-745-66239-8.
56. HELI, T-K. How the War in Ukraine is Affecting NATO's Future Trajectory and Cohesion. [online]. The global order after Russia's invasion of Ukraine. Pennsylvania: Spring 2022. [citat la 23.11.2022]. Disponibil: https://global.upenn.edu/sites/default/files/perry-world-house/tiirmaa-klaar_ukraine-workshop.pdf.
57. HILL, F. The Military Staff Committee: A Possible Future Role in UN Peace Operations? [online]. [citat la 15.10.2022]. Disponibil: <https://www.globalpolicy.org/component/content/article/199-peacekeeping/40932-the-military-staff-committee-a-possible-future-role-in-un-peace-operations-.html>.
58. HITOSHI, N. Human Security and International Law: The Potential Scope for Legal Development within the Analytical Framework of Security. [online]. 15 p. [citat la 15.10.2022]. Disponibil:

- https://ore.exeter.ac.uk/repository/bitstream/handle/10871/31521/Nasu_HumanSecurity_IntlLaw_2016_pre-print.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
59. HOSSAIN, K. The complementary role of the United Nations General Assembly in peace management. In: *Uluslararası hukuk ve politika*, 2008, Vol. 4, No. 13. p. 77 – 93.
60. Hotărârea Parlamentului nr. 268 din 01.11.2013 cu privire la participarea Republicii Moldova la operațiunea internațională de menținere a păcii din Kosovo. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 08.11.2013, nr. 252-257/709.
61. Information on the Department of Peacekeeping Operations (DPKO). [citât la 15.10.2020]. Disponibil: <http://www.un.org/en/peacekeeping/about/dpko/>.
62. International stability. Santa Monica, CA: RAND Corporation, 1966.). [citât la 15.11.2022]. Disponibil: <https://www.rand.org/pubs/papers/P3420.html>.
63. JOHNSTONE, I. Security Council Deliberations: The Power of the Better Argument. In: *European Journal of International Law*. [online]. 2003, Vol. 14, no. 3, p. 437 – 480. [citât la 15.11.2022]. Disponibil: <http://ejil.org/pdfs/14/3/428.pdf>.
64. KIZEKOVA, A. The Shanghai Cooperation Organisation: Challenges in Cyberspace. [online]. *Rajaratnam School of International Studies Commentaries*, No. 33. Singapore: 2012, Nanyang Technological University. [citât la 25.11.2022]. Disponibil: <https://dr.ntu.edu.sg/bitstream/10220/7922/1/RSIS0332012.pdf>.
65. KUNERTOVA, D., MASUHR, N. The War Against Ukraine Shapes NATO's Future. In: *CCS ETH Zurich, Policy Perspectives Vol. 10/4*, June 2022. [online]. p. 4. [citât la 23.11.2022]. Disponibil: https://css.ethz.ch/content/dam/ethz/special-interest/gess/cis/center-for-securities-studies/pdfs/PP10-4_2022-EN.pdf.
66. LAGRANGE, E. *Les opérations de maintien de la paix et la chapitre VII de la Charte des Nations Unies*. Paris: Montchrestien, 1999. 181 p.
67. LAȘAN, N. Securitatea: concepte în societatea contemporană. În: *Revista de Administrație Publică și Politici Sociale*. [online]. Decembrie 2010, nr. 4(5), An. II, p. 39 – 50. [citât la 15.11.2022]. Disponibil: <https://revad.uvvg.ro/files/nr5/Nicoleta%20LASAN-Securitatea%20concepte%20in%20societatea%20contemporana.pdf>.
68. Legea privind participarea Republicii Moldova la misiuni și operații internaționale nr. 219 din 03.12.2015. În: *Monitorul oficial al Republicii Moldova*, 05.02.2016, nr. 25-30/57.
69. LOPEZ-JACOISTE, E. The UN Collective Security System and its Relationship with Economic Sanctions and Human Rights. In: *Max Planck Yearbook of United Nations Law*. [online]. 2010, Vol. 14, p. p. 273-335. [citât la 12.11.2022]. Disponibil: https://www.mpil.de/files/pdf3/mpunyb_07_lopez-jacoiste_14.pdf.
70. Mandate of the United Nations Military Staff Committee. [citât la 15.10.2022]. Disponibil: <https://www.un.org/sc/suborg/en/subsidiary/msc>.
71. Manila Declaration on the Peaceful Settlement of International Disputes, Resolution 37/10
72. New York, adoptată: 15.11.1982. Disponibil: https://peacemaker.un.org/sites/peacemaker.un.org/files/GARES_ManilaDeclaration_ARES3710%28english%29_0.pdf
73. MEYER, P. J. *Organization of American States: Background and Issues for Congress*. [online]. Congressional Research Service, 2018. [citât la 24.11.2022]. Disponibil: <https://sgp.fas.org/crs/row/R42639.pdf>.

74. MIGA-BEȘTELIU, R. Drept internațional: introducere în dreptul internațional public. București: All Beck, 2003. 472 p. ISBN: 973-9229-70-0.
75. MIGA-BEȘTELIU, R. Organizații internaționale interguvernamentale. București: C.H. Beck, 2000. 298 p. ISBN: 973-655-011-7.
76. MIKULASCHEK, C. The United Nations Security Council and the Responsibility to Protect: Policy, Process, and Practice. Report from 39th IPI Vienna Seminar on peacemaking and peacekeeping, Favorite papers. [online]. 01/2010, Viena. p. 20-49. ISBN: 978-3-902021-67-0. [citat la 22.11.2022]. Disponibil: https://www.ipinst.org/wp-content/uploads/publications/favorita_paper_2010.pdf.
77. Misiunea OSCE în Moldova. Cine suntem. [citat la 16.10.2023]. Disponibil: <https://www.osce.org/ro/mission-to-moldova/107960>
78. Misiunea OSCE în Moldova. Prevenirea și rezolvarea conflictelor. [citat la 16.10.2023]. Disponibil: <https://www.osce.org/ro/mission-to-moldova/105676>
79. Montevideo Convention on rights and duties of states, Montevideo, Uruguay, semnată: 26.01.1933, în vigoare: 26.01.1934. Disponibil: <https://www.ilsa.org/Jessup/Jessup15/Montevideo%20Convention.pdf>.
80. MOULAYE, Z., NIAKATE, M. Gouvernance partagée de la sécurité et de la paix. L'expérience Malienne. [online]. Abuja: Friedrich-Ebert-Stiftung, 2012, p. 12. ISBN: 978-978-923-364-9. [citat la 20.10.2022]. Disponibil: <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/nigeria/08952.pdf>.
81. MURITHI, T. Towards a Symbiotic Partnership: The UN Peacebuilding Commission and The Evolving African Union/NEPAD Post-Conflict Reconstruction Framework. In: A Dialogue of the Deaf: Essays on Africa and the United Nations. Johannesburg: Jacana, Media 2006. 20 – 32.
82. NANTO, D. K. and others. Economics and National Security: Issues and Implications for U.S. Policy. [online]. Washington: Congressional Research Service, 2011. [citat la 10.10.2022]. Disponibil: <https://sgp.fas.org/crs/natsec/R41589.pdf>.
83. NASU, H. The expanded conception of security and international law: challenges to the UN collective security system. In: Amsterdam Law Forum (VU University Amsterdam). [online]. 2011, Vol. 3, no. 3, p. 15 – 33. [citat la 15.11.2022]. Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/228162407_The_Expanded_Conception_of_Security_and_International_Law_Challenges_to_the_UN_Collective_Security_System.
84. NEAGU, N. Drept internațional public: Dreptul internațional aplicabil operațiunilor pentru pace și conflictelor armate. București: Bren, 2005. 444 p. [citat la 29.11.2022]. Disponibil:
85. NIGEL, D. White, The concept of collective securitu law. [online]. On the brink of lawlessness: The State of Collective Security Law. Nottingham: University of Nottingham, U.K., p. 237. [citat la 24.11.2022]. Disponibil: <https://journals.iupui.edu>.
86. OIC-2025: Programme of Action. 2022. https://www.oic-oci.org/page/?p_id=302&p_ref=106&lan=en.
87. OKHOVAT, S. The United Nations Security Council: Its Veto Power and Its Reform. [online]. Sydney: 2012, The Centre for Peace and Conflict Studies Publication, 75 p. [citat la 24.11.2022]. Disponibil: <http://www.miat.org.au/articles/UNSC%20FULL%20REPORT%20Sept%202011.pdf>.

88. ORAKHELASHVILI, A. The Impact of Peremptory Norms on the Interpretation and Application of United Nations Security Council Resolutions. In: *European Journal of International Law*. [online]. 2005, Vol. 16, no.1, p. 59 – 88. [citat la 15.11.2022]. Disponibil: <http://www.ejil.org/pdfs/16/1/290.pdf>.
89. OSCE Field Operations. [citat la: 13.11.2022]. Disponibil: <http://www.osce.org/where>.
90. OSMOCHESCU, N., ȘIMAN, A. Impactul organizațiilor internaționale asupra dezvoltării dreptului contemporan. Chișinău: Artpoligraf. 2019. 296 p. ISBN: 978-9975-3278-7-9.
91. Pactul Uniunii Africane privind neagresiunea și apărarea colectivă, adoptat: 1 ianuarie 2005, intrat în vigoare: 18 decembrie 2009. Disponibil: https://au.int/sites/default/files/treaties/37292-treaty-0031_-_african_union_non-aggression_and_common_defence_pact_e.pdf.
92. Pagina oficială a Comitetului pentru Dezarmare și Securitate Internațională (Primul Comitet) al Adunării Generale a ONU. [citat la 10.10.2022]. Disponibil: <http://www.un.org/en/ga/first/index.shtml>.
93. PATRY, J.-J. Nations Unies et stabilité: transformer les conflits armés. [online]. Fondation pour la Recherche Strategique, 16.09.2007. [citat la 10.05.2019]. Disponibil: <http://www.frstrategie.org/barreFRS/publications/notes/2007/20070916.pdf>.
94. PÉREZ HERRANZ, P. The Security Council and the Legitimacy of the Use of Force: Legal, Normative and Social Aspects. [online]. Barcelona: Institut Català Internacional per la Pau Publications, 2010. ISSN: 2013-5793. [citat la 10.11.2022]. Disponibil: <https://dialnet.unirioja.es>.
95. PERROT, O. Le rôle de l'OSCE dans le règlement des conflits. Réseau de recherche sur les opérations de paix (ROP). [online]. Canada: Université de Montréal. [citat la: 20.01.2019]. Disponibil: <http://www.operationspaix.net/70-dossier-du-rop-le-role-de-losce-dans-le-reglement-des-conflits.html>.
96. PETIT, Y. Droit international du maintien de la paix. Paris: L.G.D.J., 2000. 216 p. ISBN: 9782275018850.
97. POP, A. O.S.C.E. Rolul și implicarea în acțiunile de menținere a păcii. În: *Fiat Justiția*. 2001, nr. 1, p. 87 – 104. [citat la 10.10.2022]. Disponibil: <https://oaji.net/articles/2015/2064-1432804447.pdf>.
98. POPESCU, D., NĂSTASE, A., COMAN, F. *Drept internațional public*. București: Șansa, 1994. 398 p., IBAN: 9739167330.
99. Répertoire de la pratique du Conseil de sécurité. Questions constitutionnelles. Action en cas de menace contre la paix, de rupture de la paix et d'acte d'agression (Chapitre VII). [citat la 20.20.2023] Disponibil: <https://www.un.org/securitycouncil/fr/content/repertoire/actions#:~:text=Les%20Articles%2043%20%20C3%A0%2047,discussions%20portant%20sur%20ces%20relations>.
100. Raportul Comisiei pentru Dezarmare, 4.06.1997. [citat la 13.11.2022]. Disponibil: <https://s3.amazonaws.com/unoda-web/documents/library/dc52.42.pdf>.
101. Raportul Comisiei pentru Dezarmare, 6.05.1999. [citat la 13.11.2022]. Disponibil: <https://s3.amazonaws.com/unoda-web/documents/library/dc54.42.pdf>.
102. Report of the first review of the Statement of Mutual Commitments between the Government of Guinea and the Peacebuilding Commission, 19.06.2012. [citat la 13.11.2022]. Disponibil: <https://www.un.org/peacebuilding/zh/content/pbc-guinea-configuration-report-first-review-statement-mutual-commitments-between-government>.

103. Report of the Peace Building Commission to Sierra Leone, 19-25.03.2007. [On-line]: <https://www.un.org/peacebuilding/content/report-peacebuilding-commission-mission-sierra-leone-19-25-march-2007> [citat la 13.11.2022].
104. Report of the Special Committee on Peacekeeping Operations, 2015 substantive version. [citat la 10.04.2022]. Disponibil: <https://digitallibrary.un.org/record/793065>.
105. Resolution 1172 (1998) adopted by the Security Council at its 3890th meeting, on 6 June 1998. Disponibil: [https://undocs.org/fr/S/RES/1172\(1998\)](https://undocs.org/fr/S/RES/1172(1998))
106. Resolution 255 (1968) of 19 June 1968 Question relating to measures to safeguard non-nuclear-weapon states parties to the treaty on the non-proliferation of nuclear weapons. [citat 10.02.2022]. Disponibil: [https://undocs.org/en/S/RES/255\(1968\)](https://undocs.org/en/S/RES/255(1968)).
107. Résolution adoptée par l'Assemblée Générale A/RES/1(I) A/PV.17 24 janvier 1946 Création d'une commission chargée d'étudier les problèmes soulevés par la découverte de l'énergie atomique
108. Review Conference of the Rome Statute. Kampala, Uganda, 31 May-11 June 2010. [citat la 01.09.2021]. Disponibil: https://asp.icc-cpi.int/sites/asp/files/asp_docs/ASP9/OR/RC-11-Part.I-ENG.pdf.
109. Review of progress in the implementation of the statement of mutual commitments on peacebuilding in Liberia. [citat la 13.11.2022]. Disponibil: <https://digitallibrary.un.org/record/796621>.
110. Rezoluția Adunării Generale a ONU nr. 1133 (XI) din 14 septembrie 1957. [citat la 10.10.2022]. Disponibil: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/199/57/PDF/NR019957.pdf?OpenElement>.
111. Rezoluția Adunării Generale a ONU nr. 182 din 9.06.1999. Disponibil: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/51/182/Rev.1 [citat la 15.10.2020].
112. Rezoluția Adunării Generale a ONU nr. 2006 (XIX) din 18 februarie 1965. [citat la 10.10.2022]. Disponibil: <http://www.worldlii.org/int/other/UNGA/1965/12.pdf>.
113. Rezoluția Adunării Generale a ONU nr. 2625 (XXV) din 24 octombrie 1970. [citat la 10.11.2022]. Disponibil: <http://www.un-documents.net/a25r2625.htm>.
114. Rezoluția Adunării Generale a ONU nr. 3314 (1974) din 14.12.1974. [citat la 10.04.2022]. Disponibil: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/739/16/IMG/NR073916.pdf?OpenElement>.
115. Rezoluția Adunării Generale a ONU nr. 3314 (XXIX) din 14 decembrie 1974. [citat la 10.11.2022]. Disponibil: <https://daccess-ods.un.org/tmp/2439739.70413208.html>.
116. Rezoluția Adunării Generale a ONU nr. 377 (V) din 03 noiembrie 1950. [citat la 10.04.2021]. Disponibil: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/060/97/PDF/NR006097.pdf?OpenElement>
117. Rezoluția Adunării Generale a ONU nr. 377 (V) din 3.11.1950 . [citat la 15.10.2022].Disponibil: [http://www.un.org/en/sc/repertoire/otherdocs/GAres377A\(v\).pdf](http://www.un.org/en/sc/repertoire/otherdocs/GAres377A(v).pdf).
118. Rezoluția Adunării Generale a ONU nr. 43/51 din 05 decembrie 1988. [citat la 10.04.2021]. Disponibil: <https://daccess-ods.un.org/tmp/9107506.87122345.html>.
119. Rezoluția Adunării Generale a ONU nr. 498 (V) din 01 februarie 1951. [citat la 10.04.2021]. Disponibil: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/744/49/PDF/NR074449.pdf?OpenElement>.

120. Rezoluția Adunării Generale a ONU nr. 500 (V) din 18 mai 1951. [citată la 10.04.2021]. Disponibil: <https://daccess-ods.un.org/tmp/5741384.62543488.html>.
121. Rezoluția Adunării Generale a ONU nr. 55/2 din 08 septembrie 2000. [citată la 10.04.2022]. Disponibil: <https://www.un.org/french/millenaire/ares552f.htm>.
122. Rezoluția Adunării Generale a ONU nr. 55/235 din 23 decembrie 2000. [citată la 10.10.2022]. Disponibil: <https://international.vlex.com/vid/res-55-235-resolution-861186453>.
123. Rezoluția Adunării Generale a ONU nr. 60/1 din 16 septembrie 2005. [citată la 10.10.2022]. Disponibil: .
124. Rezoluția Adunării Generale a ONU din 12 octombrie 2022 "Integritatea teritorială a Ucrainei: protejând principiile Cartei Națiunilor Unite". [citată la 10.12.2022]. Disponibil:
125. Rezoluția Adunării Generale a ONU ES-11/1 din 2 March 2022 "Agresiunea împotriva Ucrainei". [citată la 10.12.2022]. Disponibil: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N22/293/36/PDF/N2229336.pdf?OpenElement>
126. Rezoluția Adunării Generale a ONU ES-11/2 din 24 martie 2022 "Consecințe umanitare a agresiunii împotriva Ucrainei". [citată la 10.12.2022]. Disponibil: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N22/301/67/PDF/N2230167.pdf?OpenElement>
127. Rezoluția Consiliului de Securitate al ONU nr. 1 (1946) din 25.01.1946. [Citată la 15.10.2022]. Disponibil: <https://digitallibrary.un.org/search?f1=author&as=1&sf=title&so=a&rm=&m1=p&p1=UN.+Security+Council+%281st+year+%3A+1946%29&ln=fr>.
128. Rezoluția Consiliului de Securitate al ONU nr. 1366 (2001) din 30.08.2001. [citată la 10.05.2022]. Disponibil: <https://daccess-ods.un.org/tmp/3916046.61941528.html>.
129. Rezoluția Consiliului de Securitate al ONU nr. 1625 (2005) din 14.09.2005. [citată la 10.05.2022]. Disponibil: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N05/510/65/PDF/N0551065.pdf?OpenElement>.
130. Rezoluția Consiliului de Securitate al ONU nr. 1645 (2005) din 20.12.2005. [citată la 15.10.2022]. Disponibil: [file:///C:/Users/User/Downloads/S_RES_1645\[2005\]-FR.pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/S_RES_1645[2005]-FR.pdf).
131. Rezoluția Consiliului de Securitate al ONU nr. 1674 (2006) din 28 aprilie 2006. [citată la 10.10.2022]. Disponibil: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N06/332/00/PDF/N0633200.pdf?OpenElement>.
132. Rezoluția Consiliului de Securitate al ONU nr. 1695 (2006) din 15.07.2006. [citată la 05.09.2022]. Disponibil: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N06/431/65/PDF/N0643165.pdf?OpenElement>.
133. Rezoluția Consiliului de Securitate al ONU nr. 1737 (2006) din 23.12.2006. [citată la 15.08.2022]. Disponibil: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N06/681/43/PDF/N0668143.pdf?OpenElement>.
134. Rezoluția Consiliului de Securitate al ONU nr. 660 (1990) din 06.08.1990. [citată la 01.05.2022]. Disponibil: [http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/660\(1990\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/660(1990)).
135. Rezoluția ONU nr. 3314/1974 privind definiția agresiunii. Disponibil: <https://lege5.ro/gratuit/he2dqmrt/rezolutia-nr-3314-1974-privind-definitia-agresiunii>.
136. Rezoluția Parlamentului European din 19 februarie 2009 referitoare la rolul NATO în arhitectura de securitate a UE, Rolul NATO în arhitectura de securitate a UE, (2008/2197(INI)),

- Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, 2010, pct. 14. [citată la 02.11.2022]. Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:076E:0069:0075:RO:PDF>
137. RISHMAWI, M. The Ligue of Arab States, Human Rights Standards and Mechanisms, Towards further civil society engagement: A manual for practitioners. [online]. Cairo: 2015, Open Society Foundations and Cairo Institute for Human Rights Studies, 110 p. [citată la 24.11.2022]. Disponibil: <https://www.opensocietyfoundations.org/publications/league-arab-states-human-rights-standards-and-mechanisms>.
138. Rome Statute of the International Criminal Court, Rome, adoptată: 17.07.1998, în vigoare: 01.07.2002. Disponibil: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/rome-statute-international-criminal-court>.
139. RUGUMAMU, S. M. Does the UN Peacebuilding Commission Change the Mode of Peacebuilding in Africa?. In: FES Briefing Paper. [online]. 2009, no. 8, p. 2-8. [citată la 10.10.2022]. Disponibil: <https://library.fes.de/pdf-files/iez/global/06505.pdf>.
140. Rule of law: UN Peacekeeping. [citată la 15.10.2021]. Disponibil: <https://peacekeeping.un.org/en/rule-of-law>.
141. SCELLE, G. Droit de la paix. In : Recueil des cours / Académie de droit international de La Haye. Tome 45 de la Collection. 1933-IV. Recueil Sirey, 1934. P. 402
142. Security Council President Statement of 31 January 1992 (3046th meeting). The responsibility of the Security Council in the maintenance of international peace and security. [citată la 10.10.2022]. Disponibil: http://www.un.org/en/sc/repertoire/89-92/Chapter%208/GENERAL%20ISSUES/Item%2028_SC%20respons%20in%20maint%20IPS.pdf.
143. Security sector reform: UN Peacekeeping. [citată la 15.10.2020]. Disponibil: <http://www.un.org/en/peacekeeping/issues/security.shtml>.
144. SEGALL, A. Economic sanctions: legal and policy constraints. In: International Review of the Red Cross. [online]. 1999, Vol. 81, no. 836, p. 763-784. [citată la 21.10.2022]. Disponibil: <https://international-review.icrc.org/sites/default/files/S1560775500103700a.pdf>.
145. SERBENCO, E. Drept internațional public. Chișinău: 2014, Volumul I. 328 p. ISBN: 978-9975-53-275-4.
146. SESAY, A. The African Union: Forward March or About Face-Turn?. [online]. Claude Ake Memorial Papers No. 3 Department of Peace and Conflict Research Uppsala University & Nordic Africa Institute Uppsala, 2008, p. 25. ISBN 978-91-506-1990-4. [citată la 25.11.2022]. Disponibil: <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:278874/FULLTEXT01.pdf>.
147. SHARQIEH, I. Can the Organisation of Islamic Cooperation (OIC) resolve conflicts? In: Peace and Conflict Studies. [online]. 2013, Vol. 19, Nr. 2. p. 162-179. ISSN: 10.46743/1082-7307/2012.1139. [citată la 24.11.2022]. Disponibil: <https://nsuworks.nova.edu/pcs/vol19/iss2/3>.
148. Sierra Leone Peace Building Cooperation Framework, 3.12.2007. [citată la 13.11.2022]. Disponibil: <https://digitallibrary.un.org/record/613632?ln=ru>.
149. SNOY, B., BALTES, M. Environmental Security: A Key Challenge for the OSCE. [online]. In: IFSH (ed.), OSCE Yearbook, 2007, Baden-Baden 2008, pp. 313-326. [citată la 15.11.2022]. Disponibil: <https://ifsh.de/file-CORE/documents/yearbook/english/07/SnoyBaltes-en.pdf>.

150. SPECHLER, D. R., SPECHLER, M. C. Trade, energy, and security in the Central Asian arena. Washington, DC: 2006, eds A. J. Tellis and M. Wills, Strategic Asia 2006–07: Trade, Interdependence, and Security National Bureau of Asian Research.
151. Special research report: The Security Council and the UN Peacebuilding Commission, Special Research Report, 2013, p. 21. [citat la 15.10.2022]. Disponibil: http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/special_research_report_1_pbc_2013.pdf.
152. ST. JEAN, C. Elisabeth. The Changing Nature of “International Security”: The Need for an Integrated Definition. [online]. In: A Graduate Journal of International Affairs: vol. 8, 2007. p. 22-33. [citat la 01.11.2022]. Disponibil: http://www.diplomatonline.com/pdf_files/npsia/2007-08/2_Int_Security_C_Elisabeth_St_Jean_FINAL.pdf.
153. Statement of mutual commitments on peacebuilding in Liberia, 16.11.2010. [citat la 13.11.2022]. Disponibil: <https://digitallibrary.un.org/record/826966>.
154. Statutul Agenției Internaționale pentru Energie Atomică, New York, SUA, adoptat: 23.10.1957, în vigoare: 29.07.1957. [citat la 14.10.2022]. Disponibil: <http://www.iaea.org/About/statute.html>.
155. Statutul Curții Internaționale de Justiție, anexat la Carta ONU, art. 38, ¶ 1. 1., 26.06.1914. [citat la 10.09.2022]. Disponibil: <https://www.icj-cij.org/fr/statut>.
156. Strategic Framework for Peacebuilding in Guinea-Bissau, 31.07.2008. [citat la 5.10.2022]. Disponibil: <https://digitallibrary.un.org/record/634528?ln=en>.
157. Strategic framework for peacebuilding in the Central African Republic 2009-2011, 9.06.2009. [citat la 13.11.2022]. Disponibil: <https://www.un.org/peacebuilding/content/strategic-framework-peacebuilding-central-african-republic-2009-2011>.
158. STRAUSS-KAHN, D. Stabilité économique, coopération économique et paix — le rôle du FMI. [online]. Discours du Directeur général du Fonds monétaire international, 23 octobre 2009 [citat la 05.10.2022]. Disponibil: <https://www.imf.org/external/french/np/speeches/2009/102309f.htm>.
159. TAVARES, R. Regional Security: The Capacity of International Organizations. London/New York: Routledge, 2009. 232 p. ISBN : 9780415483414
160. TERCINET, J. Le maintien de la paix et de la sécurité internationales. Recueil d'études. Bruxelles: Bruylant, 2012. 1014p. ISBN: 978-2-8027-3581-6.
161. THABO MBEKI (9 iulie 2002). „Lansarea Uniunii Africane, 9 iulie 2002: Discursul președintelui UA, președintele Thabo Mbeki”. Stadionul ABSA, Durban, Africa de Sud Arhivat din original la 3 mai 2009. [citat la 01.11.2022]. Disponibil: africa-union.org.
162. The 2005 World Summit: An Overview. United Nations Factsheet. [citat la 10.04.2021] Disponibil: <https://www.un.org/en/conferences/environment/newyork2005>.
163. The Arab Convention For The Suppression Of Terrorism League of Arab States Adopted by the Council of Arab Ministers of the Interior and the Council of Arab Ministers of Justice Cairo, April 1998. [citat la 24.11.2022]. Disponibil: https://www.unodc.org/images/tldb-f/conv_arab_terrorism.en.pdf.
164. The contribution of United Nations peacekeeping to early peacebuilding: a DPKO/DFS strategy for peacekeepers, p. 17. [citat la 15.10.2020]. Disponibil: http://www.operationspaix.net/DATA/DOCUMENT/6797~v~The_Contribution_of_United_Nations_Peacekeeping_to_Early_Peacebuilding___a_DPKO_DFS_Strategy_for_Peacekeepers.pdf.

165. The Role and Functions of HIV/AIDS Units in United Nations Peacekeeping Operations, DPKO/DFS Policy Directive, 01.12.2007. [citat la 15.6.2022]. Disponibil: <http://monusco.unmissions.org/LinkClick.aspx?fileticket=v-FXQo8gAo0%3D&tabid=10760&mid=13761&language=en-US>.
166. The Shanghai cooperation organisation. [citat la 25.11.2022]. Disponibil: <http://eng.sectesco.org/cooperation/20170110/192193.html#2>
167. The UN Millennium Development Goals Report. United Nations Publication. [citat la 10.11.2020]. Disponibil: [http://www.un.org/millenniumgoals/2015_MDG_Report/pdf/MDG%202015%20rev%20\(July%201\).pdf](http://www.un.org/millenniumgoals/2015_MDG_Report/pdf/MDG%202015%20rev%20(July%201).pdf).
168. TOURAY, Omar Alieu. The African Union the first ten years. Maryland: 2016, Rowman and Littlefield 260 p. ISBN: 978-1442268975.
169. Tratat cu privire la neproliferarea armelor nucleare, adoptat la Washington la 01.07.1968. În vigoare pentru RM din 10.11.1994. Publicat în: Tratatate Internaționale, vol. 7, pag. 185
170. Tratat privind interzicerea completă a testelor nucleare, adoptat la New York la 10.09.1996, Semnat de către RM la New York la 24.09.1997, în vigoare pentru RM din 15.02.2007
171. Tratatul de la Amsterdam de modificare a Tratatului privind Uniunea Europeană, a Tratatelor de instituire a Comunităților Europene și a altor acte conexe (97/C 340/01), semnat: 02.10.1997, în vigoare: 01.05.1999. Publicat în: Jurnalul Oficial al Comunităților Europene, nr. C 340 din 10.11.1997.
172. Tratatul de la Lisabona de modificare a Tratatului privind Uniunea Europeană și a Tratatului de instituire a Comunității Europene (92/C 191/01), adoptat: 17.12.2007, în vigoare: 01.01.2009. Publicat în: Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, nr. C 306 din 17 decembrie 2007.
173. Tratatul interamerican de asistență reciprocă, Rio de Janeiro, Brazilia, semnat: 02.09.1947, în vigoare: 03.01.1948. Disponibil: https://www.oas.org/sap/peacefund/resolutions/pact_of_bogot%C3%A1.pdf.
174. Tratatul Nord – Atlantic (Tratatul Atlanticului de Nord), Washington DC, adoptat: 04.04.1949, în vigoare: 24.08.1949. [citat la 15.10.2022]. Disponibil: http://www.nato.int/cps/en/SID-00EF0C7F-766E5230/natolive/official_texts_17120.htm.
175. Tratatul privind Uniunea Europeană (92/C 191/01). Publicat în: Jurnalul Oficial al Comunităților Europene, nr. C 191 din 29 iulie 1992.
176. TREVES, T. La prévention de conflits internationaux dans la Déclaration adoptée en 1988 par l'Assemblée Générale de l'ONU. In: Annuaire français de droit international, 1998, Vol. 34, No. 1, p. 436-453.
177. UN General Assembly Resolution 2625 (XXV) (Declaration on Principles of International Law concerning Friendly Relations and Co-operation among States in accordance with the Charter of the United Nations), 24.10.1970. Disponibil: <https://www.refworld.org/pdfid/3dda1f104.pdf>.
178. UN General Assembly Resolution 3314 (XXIX) (Definition of Aggression), 14.12.1974. Disponibil: <http://hrlibrary.umn.edu/instreet/GAres3314.html>.
179. United Nations Collection des Traités [citat la 02.02.2022] Disponibil: https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XXVI-9&chapter=26&clang=_fr.

180. United Nations Convention on the Law of the Sea, Montego Bay, Jamaica, adoptată: 10.01.1982, în vigoare: 16.11.1994. Disponibil: https://www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf.
181. United Nations Peacekeeping. [citat la 20.10.2023] Disponibil: <https://peacekeeping.un.org/en/military>.
182. United Nations: Treaty adopted on 7 July 2017 United Nations Conference to Negotiate a Legally Binding Instrument to Prohibit Nuclear Weapons, Leading Towards their Total Elimination. [citat 10.02.2022]. Disponibil: <https://www.un.org/disarmament/tpnw/index.html#:~:text=By%20resolution%2071%2F258%2C%20the,leading%20towards%20their%20total%20elimination>.
183. WECKELL, Ph. Le Conseil de Sécurité des Nations Unies et l'arme nucléaire. *Annuaire français de droit international*. 2006, LII, CNRS Editions, Paris. P. 179.
184. WHEELER, W.G. The United Nations Security Council Military Staff Committee: Relic or Revival?: Autoreferatul tezei de doctor în științe militare. Washington, SUA: 1994, 17 p.
185. WHITE, N.D. Keeping the Peace: The United Nations and the Maintenance of International Peace and Security. Manchester and New York: 1997, Manchester University Press. ISBN: 978-0719048555.
186. WILMSHURST, E. Definition of aggression. [online]. London: 2008, United Nations Audiovisual Library of International Law. [citat la 01.11.2022]. Disponibil: https://legal.un.org/avl/pdf/ha/da/da_e.pdf.
187. WINTHER, D. Regional Maintenance of Peace and Security under International Law: The Distorted Mirrors. New York: Routledge, 2014. 308 p. ISBN: 9781138937482.
188. YADIRA, Soto. The role of the Organization of American States in conflict-affected states in the Americas. [online]. Stockholm: 2016, International Institute for Democracy and Electoral Assistance. [citat la 24.11.2022]. Disponibil: <https://www.idea.int/sites/default/files/publications/the-role-of-the-organization-of-american-states-in-conflict-affected-states-in-the-americas.pdf>.
189. YAKOVENKO, A. World Space Organization: pro et contra. In: Proceedings of 3rd ECSL Colloquium on International Organisations and Space Law, Perugia, 6—7 May 1999. Paris: ESA, 1999, p. 365—374.
190. ZUKROWSKA, K. The link between economics, stability and security in a transforming economy. [online] 1999, NATO Economic Colloquium. [citat la 15.10.2022]. Disponibil: <https://www.nato.int/docu/colloq/1999/pdf/269-283.pdf>.
191. АНЦИЛОТТИ Д., Курс международного права. Том первый. Издательство иностранной литературы. Москва, 1961. С. 61.
192. БЕКЯШЕВ, К.А. и др. Международное публичное право. Москва: 2005, Проспект. 784 с.
193. Декларация о создании Шанхайской организации сотрудничества, 14 июня 2001 года. [citat la 15.11.2022]. Disponibil: <http://kremlin.ru/supplement/3406>
194. ЕМЕЛЬЯНОВА, Н. Н. К вопросу о реанимации Военно-штабного комитета при Совете Безопасности ООН. В: Евразийский Юридический Журнал. 2010, №7(26), с. 20-23.
195. ИГНАТЕНКО, Г.В. и др. Международное право: учебник для вузов. Москва: 1999, Норма-Инфра. 584 с. ISBN: 5-89123-271-5.

196. КАЛЯДИН, А.Н. Совет Безопасности ООН и функции контроля над вооружениями. In: Пути к миру и безопасности. 2013, № 2(45), с. 15-26.
197. КАРАГАНОВ, С., БОРДАЧЕВ, Т. К новой архитектуре евроатлантической безопасности. [online]. Лондон (Великобритания): Доклад российских экспертов к конференции дискуссионного клуба «Валдай», 08-10 декабря 2009 г. [citat la: 20.01.2021]. Disponibil: http://vid-1.rian.ru/ig/valdai/European_security_rus.pdf.
198. КОСТИН С. Реформирование ОБСЕ – необходимое условие для дальнейшего существования организации. В: Право и безопасность. 2013, № 1-2 (44), с. 101.
199. КУЛАГИН, В. Глобальная или мировая безопасность? In: Журнале теории международных отношений и мировой политики Международные Процессы, май-август 2007, №2 (14), Том 5с. 38-51
200. ЛУКАШУК, И.И. Международное право (особенная часть). Москва: 2005, Волтерс Клувер. 517 с.
201. НАЗАРОВА, А. И. Теоретические вопросы обеспечения международной безопасности. В: Журнале Молодой Ученый. апрель 2014, №4 (63), с. 859. ISSN: 2072-0297.
202. Устав Содружества Независимых Государств, 22.01.1993, Минск (Беларусь). [citat la 14.10.2022]. Disponibil: <http://www.cis.minsk.by/page.php?id=180>
203. ЧЕПУРНОВА, Н.М. Международное право. Москва: 2008, Изд. Центр ЕАОИ. 295 ст.
204. ЯРОСЛАВЦЕВА, А. О. и др. Политическая стабильность: современные параметры и коннотации. В: Политическая стабильность: новые вызовы, методологические аспекты анализа и прогнозирования, региональные исследования. Москва: 2012, РУДН. с. 15.

Declarația privind asumarea răspunderii

Subsemnatul, declar pe răspundere personală că materialele prezentate în teza de doctorat sunt rezultatul propriilor cercetări și realizări științifice. Conștientizez că, în caz contrar, urmează să suport consecințele în conformitate cu legislația în vigoare.

Liana-Alina MANCIU

Data: 26 decembrie 2023

INFORMATII PERSONALE

Nume **MANCIU LIANA ALINA**
 E-mail liana.manciu@yahoo.ro
lianalina2014@gmail.com

Nationalitate Română

EXPERIENTA PROFESIONALA

• Perioada • Instituția angajatoare • Scurta descriere instituție/Domeniu de activitate • Pozitia ocupata • Responsabilitati	2005-prezent Profesie liberala - Cabinet de avocat ‘ MANCIU LIANA-ALINA ‘ Cabinet individual de avocatura infiintat in baza deciziei nr. 105bis emisa de BAROUL BUCURESTI in 17.01.2005 Avocat titular Activitati juridice
--	---

• Perioada • Instituția angajatoare • Scurta descriere instituție/Domeniu de activitate • Pozitia ocupata • Responsabilitati	02/2011-prezent Asociatia Europeana a Mediatorilor Stabilirea principalei strategii de dezvoltare a asociatiei Relatii cu asociatii, partenerii si cursantii Promovarea Asociatiei la nivel national si european Director executiv si Membru formator Formator pentru cursul de mediere
--	--

• Perioada • Instituția angajatoare • Scurta descriere instituție/Domeniu de activitate • Pozitia ocupata • Responsabilitati	2008-prezent Profesie liberala – ‘ALINA MANCIU – Birou de mediator ‘ Desfasurare profesie mediator in baza HOTARARE 750/ 06.04.2008 emisa de CONSILIUL DE MEDIERE Titular birou mediator Mediere
--	--

• Perioada • Compania Angajatoare	2003-2005 S.C. CONDEM SA
--	--

• Scurta descriere instituție/Domeniu de activitate	Companie romaneasca de productie confectii metalice, constructii industriale civile si amenajari interioare
• Pozitia ocupata • Responsabilitati	Sef departament juridic Recuperare de debite prin intermediul atat a cailor amiabile cat si pe calea executarii silita; Pregatirea si sustinerea actiunilor in justitie, cooperare cu organele de drept implicate; Inregistrarea schimbarilor din Statutul societatii (marire de capital, crearea de puncte de lucru, corectarea erorilor efectuate la Registrul Comertului); Obtinerea de extrase de Carte Funciara, efectuarea de operatiuni de intabulare drept de proprietate si inscriere ipotecii la Biroul de Carte Funciara.
• Perioada • Instituția angajatoare • descriere instituție/ domeniu activitate • Pozitia ocupata • Responsabilitati	2001-2003 S.C. SEBASTIAN SRL Societate comerciala cu capital privat roman cu activitate de leasing, dealer auto si service auto jurisconsult Prevăzute în fișa postului

STUDII SI TRAININGURI

• Perioada • Institutie • Specializarea • Calificarea Obtinuta	2012 Asociatia Europeana a Mediatorilor <i>Formare profesionala continua «Mediere sau Instanta »</i> Formator
• Perioada • Institutie • Specializarea • Calificarea Obtinuta	2012 Asociatia Europeana a Mediatorilor <i>Formare profesionala continua «Medierea in executare silita »</i> Formator
• Perioada • Institutie • Specializarea • Calificarea Obtinuta	2012 Asociatia Europeana a Mediatorilor <i>Formare profesionala continua «Medierea in malpraxisul medical»</i> Formator
• Perioada • Institutie	2012 Alianta contra abuzurilor executorilor judecatoresti

• Specializarea	Vicepresedinte
• Calificarea Obtinuta	ACAEJ
• Perioada	09/2011
• Institutie	Asociatia Europeana a Mediatorilor
• Specializarea	<i>Formare profesionala continua "Notiuni de Dreptul Familiei"</i>
• Calificarea Obtinuta	Diplomă absolvire
• Perioada	2010
• Institutie	Ministerul Muncii Familiei si Protectiei Sociale cu Ministerul Educatiei Cercetarii si Inovarii
• Specializarea	<i>Curs de specializare cu tema "FORMATOR"</i>
• Calificarea Obtinuta	Certificat de absolvire
• Perioada	08/2010
• Institutie	Grup Mediere – Arbitraj Constanta
• Specializarea	<i>Conferinta cu tema "Medierea in folosul comunitatii si al justitiei"</i>
• Calificarea Obtinuta	Diplomă participare
• Perioada	11/2010
• Institutie	Consiliul de Mediere
• Specializarea	Conferinta cu tema ' <i>Medierea functioneaza ! Mica reforma in Justitie</i> '
• Calificarea Obtinuta	Certificat participare
• Perioada	10/2010
• Institutie	Consiliul de Mediere
• Specializarea	Conferinta : ' <i>Medierea in Uniunea Europeana. Stadiu si Perspective</i> '
• Calificarea Obtinuta	Certificat de participare
• Perioada	06-10.12 / 2007
• Institutie	Asociatia Pro Medierea
• Specializarea	Curs de Formare a Mediatorilor
• Calificarea Obtinuta	Certificat de absolvire
• Perioada	23.09 -05.12/2002

• Institutie • Specializarea • Calificarea Obtinuta	Ministerul Muncii si Solidaritatii sociale cu Ministerul Educatiei si Cercetarii Manager Resurse Umane Certificat de absolvire
• Perioada • Institutie Centrul de studii • Specializarea • Calificarea Obtinuta	2005 – 2007 Universitatea Crestina ‘Dimitrie Cantemir ‘ Bucuresti – <i>Facultatea de Stiinte Juridice si Administrative</i> Masterat in Dreptul Afacerilor Diploma
• Perioada • Institutie Centrul de studii • Specializarea • Calificarea Obtinuta	1998 - 2001 Universitatea Crestina ‘Dimitrie Cantemir ‘ Bucuresti – Facultatea de Stiinte Juridice si Administrative DREPT Diploma de Licenta (Academia de Politie ‘Alexandru Ioan Cuza’) COAUTOR : <i>DREPTURILE PACIENTULUI. ASPECTE MEDICALE SI JURIDICE.EDITURA CERMAPRINT, BUCURESTI, 2011.</i>
• Perioada • Institutie Centrul de studii • Specializarea • Calificarea Obtinuta	1982 - 1986 Liceul nr.35 Bucuresti Mecanica Diploma de Bacalaureat

APTITUDINI SI COMPETENTE

LIMBA MATERNA **Română**

ALTE LIMBI

- Citit x Franceză – nivel mediu; Engleza - nivel mediu
- Scris x Franceză - nivel mediu; Engleza - nivel mediu
- Vorbit x Franceză - nivel mediu; Engleza - nivel mediu

APTITUDINI SI COMPETENTE SOCIALE	• Disponibilitatea în comunicarea instituțională și interinstituțională necesară desfășurării activităților în echipă; • Ușurința muncii în echipă în mediul multicultural.
APTITUDINI SI COMPETENTE ORGANIZATORICE	• Deprinderi în planificarea, organizarea și coordonarea activităților • Experiența ca membru de proiect.
APTITUDINI SI COMPETENTE TEHNICE	• Operare calculator : Legis;Lex Expert • Cunoștințe internet și date • Cunoștințe solide Microsoft Office
ALTE APTITUDINI SI COMPETENTE	Deprinderi psiho-pedagogice ; Abilități manageriale;
PERMIS DE CONDUCERE	Categoria B din anul 1994
INFORMATII SUPLIMENTARE	Referințe disponibile la cerere